

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2569

Volume 20 No.1 January – April 2026

R
E
R
U

สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์
Humanities & Social Sciences
<https://www.thaijo/index.php/reru>

ISSN 2985-2110 (Print)

ISSN 2985-2129 (Online)

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2569

Volume 20 No.1 January – April 2026

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความหนังสือ บทความปริทัศน์ บทความทั่วไป บทความหนังสือ ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาสังคม เป็นสื่อกลาง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการของนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยมีขอบเขตเนื้อหาในสาขาภาษาศาสตร์ ศาสตร์ศึกษา บริหารธุรกิจ การจัดการทั่วไป การตลาด นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ส่งเสริมการเกษตร สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม สารสนเทศศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุม สหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน
ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม
ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์พิเศษชงทอง จันทร์ทางสุ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิต กำมันตะคุณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาภรณ์ พันทวี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขอบฟ้า จันทร์เจริญ

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชา มารี เคน	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยุระรัช	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย ศรีอำไพ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สืบชาติ อันทะไชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนพลักษ์ ชามะรัตน์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณดี สุทธิวรการ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา กาวีระ	มหาวิทยาลัยพะเยา
Professor Dr.William R. Barratt	Indiana State University
Professor Dr.Leslie B. Barratt	Indiana State University

สถานที่จัดพิมพ์

โรงพิมพ์ดกสิลาการพิมพ์ โทรศัพท์ 088 560 8139

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์	ที่ปรึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาภรณ์ พันทวี	ที่ปรึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขอบฟ้า จันทร์เจริญ	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวธิดา ขาปัญญา	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีเพ็ญ พลเยี่ยม	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มงคล เอกพันธ์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณธร วรรณธร	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัดดา พลพุทธา	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตตา ฤทธิมนตร์	กรรมการ
อาจารย์ ดร.อุไรวรรณ สิงห์ทอง	กรรมการและเลขานุการ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.กรไชย พรหมอักษร	มหาวิทยาลัยนครพนม
รองศาสตราจารย์ ดร.นวมินทร์ ประจักษ์นันท	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชวรรณ กำคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ อินทประเสริฐ	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร.การุณย์ ประทุม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทราวดี มากมี	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ อมรภิญโญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รพีพรรณ พงษ์อินทร์วงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธิดา โง่นคำ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินธร สิ้นจินดาวงศ์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาพร หนองพุก	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สลักจิต นิลผาย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิศาตร์ตัน โชติเชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิงห์ สิงห์ขจร	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิกร ยาสมร	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.กิตติวัฒน์ รัตนมณี	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง
อาจารย์ ดร.ไพบุลย์ หมุ่มมาศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
อาจารย์ ดร.จรัสวรรณ เขื่อนน้ำขุ่น	มหาวิทยาลัยนครพนม
อาจารย์ ว่าที่ ร.ต.ดร.เกียรติชัย สายตากำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
อาจารย์ ดร.นิธิตา สุทะพันธ์	มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี
อาจารย์ ดร.พนิตพิมพ์ ไชยศิริกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

คณะกรรมการฝ่ายกลั่นกรองบทความ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขอบฟ้า จันทร์เจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ เพาพาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวธิดา ขาปัญญา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ ดร.ธิดารัตน์ สาระพล	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ ดร.กัญญาวดี แสงงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

คณะกรรมการตรวจรูปแบบบทความภาษาไทย ภาษาอังกฤษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวัฒน์ เทศบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์มณีนุช ฉวีวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์อัจฉนา น้อยบุตดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

หมายเหตุ บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นต้นฉบับ ลิขสิทธิ์ และความรับผิดชอบของผู้เขียนเจ้าของผลงาน

หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 (ชั้น 7)

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru>

Email: reru.journal101@gmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม – เมษายน 2569 จัดทำขึ้นโดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อเผยแพร่บทความจากวิทยานิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการ ของนักศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการทั่วไป ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งถือเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ แนวคิด ประสบการณ์และสร้างเครือข่ายเชิงวิชาการ และงานวิจัยสาขาต่าง ๆ

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดฉบับนี้ ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนสามารถผ่านการประเมินเป็นวารสารที่ได้รับการยอมรับในระดับชาติ ตามเกณฑ์คุณภาพของ TCI กลุ่ม 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีความยินดีรับบทความวิจัย (Research article) บทความทางวิชาการ (Academic article) บทความปริทัศน์ (Review article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book review) ที่ยังไม่เคยเผยแพร่ในวารสารฉบับอื่นมาก่อน ผู้สนใจสามารถดูรายละเอียดได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru>

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณ คณะผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ช่วยเสนอแนะแนวคิดให้กับผู้เขียนและกองบรรณาธิการอย่างดียิ่ง ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัย และงานวิชาการทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติต่อไป

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

บทความ

หน้า

บทความวิจัย.....	1
การสร้างมูลค่าเพิ่มจากเปลือกหอยผ่านการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด ภัทรา ศรีสุขโข, กิตติรัตน์ รุ่งรัตนอุบล, นฤมล เลิศคำฟู, ภัทรบดี พิมพ์กี, สุรพงษ์ ปัญญาหา, และวรรณธร อังคะทัญญู.....	3
การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ณัฐฐา กาศศักดิ์, สุพัตรา ศรีสุวรรณ, และชลลธร จูเจริญ.....	16
แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านภูดิน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จิระชัย ยมเกิด, สุธีรา สิทธิกุล, วินิตรา สิละพัฒนา, ประยงค์ คูศิริสิน, ชัตติยา กลัฏทกะปกรณ์, และเจษฎา เรืองสุริยะ.....	29
การพัฒนาเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการมีวินัย สำหรับนิสิตรายวิชาฟิสิกส์ปฏิบัติ สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปิยมาศ นานอก ไสภาลดาวัลย์.....	45
ปัญหาในการจัดทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระกับความคาดหวังต่อการสำเร็จการศึกษา ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กิริณดา ไชยศรีสุทธิ์ และอนุพงศ์ สุขประเสริฐ.....	61
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตกาแฟของเกษตรกรในอำเภอสอง จังหวัดแพร่ คุณดาว บุตรตาพา, นาริรัตน์ สิริสาร, และสินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม.....	74
The Ideologies of Politicians, Critics, and Protesters Through the Appraisal Framework in CNN Online News on Anti-Asian Discrimination During COVID-19 Chayanee Konchalad and Sutida Ngonkum.....	89
Enhancing English Reading Comprehension of EFL Undergraduate Students through Narrative Texts Pisith Jittisukpong and Gavin Thomas Barling.....	104
Exploring Translanguaging as a Learning Strategy among Thai Vocational EFL Students Maneeekarn Prommajan and Sutida Ngonkum	118
A Multimodal Discourse Analysis of Short-Form Fast-Food Advertising: Presupposition and Video Transitions in American and British Instagram Reels Nitirat Boonnithi and Sukhum Wasuntarasophit.....	134

สารบัญ (ต่อ)

บทความ	หน้า
ภาคผนวก.....	151
หลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.....	153

บทความวิจัย

การสร้างมูลค่าเพิ่มจากเปลือกหอยผ่านการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด

Value Creation from Seashells through Product Design for Creative Tourism in
Ban Nam Chiao, Trat Province

ภัทรา ศรีสุข¹, กิตติรัตน์ รุ่งรัตนอุบล², นฤมล เลิศคำฟู³, ภัทรบดี พิมพิกิ⁴, สุรพงษ์ ปัญญาหา⁵,
และวรฉัตร อังคะหิรัญ⁶

Pathra Srisukho¹, Kittirat Rungrattanaubol², Marumon Lertcumfu³, Pattarabordee Pimki⁴, Surapong Panyata⁵
and Worachat Angkahiran⁶

Received: July 14, 2025

Revised: January 8, 2026

Accepted: January 9, 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเปลือกหอยเหลือทิ้งร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด และ 2) ถ่ายทอดองค์ความรู้กระบวนการผลิตสู่ชุมชน เป็นการวิจัยแบบกรณีศึกษา โดยศึกษาเอกสารและลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างประกอบการประชุม

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบสร้างสรรค์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อีเมล: pathra.s@rbru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรวิศวกรรมบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อีเมล: Kittirat.r@rbru.ac.th

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบสร้างสรรค์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อีเมล: marumon.l@rbru.ac.th

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบสร้างสรรค์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อีเมล: pattarabordee.p@rbru.ac.th

⁵ อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบสร้างสรรค์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อีเมล: surapong .p@rbru.ac.th

⁶ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบสร้างสรรค์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อีเมล: worachat.a@rbru.ac.th

¹ Assistant Professor, Bachelor of Fine and Applied Arts Program in Creative Design, Faculty of Industrial Technology,
Rambhai Barni Rajabhat University, Email: pathra.s@rbru.ac.th

² Assistant Professor, Bachelor of Engineering Program in Mechanical Engineering,, Faculty of Industrial Technology,
Rambhai Barni Rajabhat, Kittirat.r@rbru.ac.th University, Email: kittirat.r@rbru.ac.th

³ Lecturer of Fine and Applied Arts Program in Creative Design, Faculty of Industrial Technology, Rambhai Barni Rajabhat
University, Email: marumon.l@rbru.ac.th

⁴ Assistant Professor, Bachelor of Fine and Applied Arts Program in Creative Design, Faculty of Industrial Technology,
Rambhai Barni Rajabhat University, Email: pattarabordee.p@rbru.ac.th

⁵ Lecturer of Fine and Applied Arts Program in Creative Design, Faculty of Industrial Technology, Rambhai Barni Rajabhat
University, Email: surapong .p@rbru.ac.th

⁶ Assistant Professor, Bachelor of Fine and Applied Arts Program in Creative Design, Faculty of Industrial Technology,
Rambhai Barni Rajabhat University, Email: worachat.a@rbru.ac.th

กลุ่มย่อยกับตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวน 3 คน และแบบสอบถามประเมินแบบร่างผลิตภัณฑ์ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านออกแบบผลิตภัณฑ์จำนวน 3 คน จากนั้นถ่ายทอดองค์ความรู้การทำผลิตภัณฑ์ให้กับชุมชนจำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การออกแบบผลิตภัณฑ์จากเปลือกหอยเหลือทิ้งในท้องถิ่น สามารถพัฒนาเป็นของที่ระลึกสะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างสร้างสรรค์ โดยนำแรงบันดาลใจ 3 กิจกรรมเด่นของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว คือ การทำอบใบจากและขนมพื้นถิ่น การปล่อยปูสไลเดอร์ และการทำเครื่องประดับหอยคราฟต์ และ 2) ผลงานที่ได้รับการคัดเลือกคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ชื่อ “เก็บไว้เป็นความทรงจำ” ประเภทเทียนเจลหอมตกแต่งด้วยดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์ฝาขาวผสมสีปั้นเป็นรูปทรง กิจกรรมเด่นของชุมชนใช้ภาชนะโหลแก้ว ใส่เทียนเจลสีฟ้าใสตกแต่งด้วยเกล็ดเปลือกหอยด้านล่าง ให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกตกแต่งตามความชอบเพื่อสร้างของที่ระลึกที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน จากนั้นได้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้การทำผลิตภัณฑ์ดังกล่าวให้กับคนในชุมชน

คำสำคัญ: เปลือกหอย, การออกแบบผลิตภัณฑ์, การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

Abstract

The research objectives were: 1) to design and develop products from discarded seashells in collaboration with a community enterprise group, and 2) to transfer knowledge of the production process to the local community. Case study research method was employed, utilizing both literature review and field data collection. Research instruments included a semi-structured interview form, which was used during a focus group discussion with three representatives from the Ban Nam Chiao Community Tourism Enterprise, and a product prototype evaluation questionnaire completed by three product design experts. Knowledge transfer sessions on seashell product making were later conducted with ten local community members. The research results revealed that 1) designing products from locally discarded seashells could be creatively developed into souvenirs that reflect community identity and promote tourism. The product designs were inspired by three signature activities of the Ban Nam Chiao community: Nypa palm leaf hat making and traditional local desserts, releasing "slider crabs", and crafting Hoy Craft jewelry. 2) The most highly rated product prototype, titled "Keep it as memory". It is an aromatic gel candle featuring miniature sculptures made from white scallop shell clay representing the community's signature activities, placed in a clear glass jar filled with translucent blue gel and decorated with shell flakes at the base. Tourists can customize the decorations, making each piece a unique and personal memento. Product creation process knowledge was subsequently transferred to members of the local community.

Keywords: Seashells, Product design, Creative tourism

บทนำ

ชุมชนบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่ ไทย มุสลิม และ จีน ซึ่งอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเกื้อกูลกันมาอย่างยาวนาน ความโดดเด่นของชุมชนแห่งนี้ไม่เพียงแต่อยู่ที่วิถีชีวิตที่เรียบง่าย หากยังสะท้อนถึงภูมิปัญญาอันทรงคุณค่า และความพร้อมด้านการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ โดยได้รับรางวัลยืนยันคุณภาพ เช่น Thailand Tourism Silver Awards สาขาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ และรางวัลชุมชนต้นแบบการท่องเที่ยวไทย ไร้คาร์บอน (No Carbon Village Challenge) (กรมประชาสัมพันธ์, 2567) กิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทั้งการล่องเรือ ชมอุโมงค์ป่าโกงกาง การเรียนรู้วิถีชีวิตประมงพื้นบ้าน การทำอาหารจากใบจาก รวมถึงกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม เช่น การทำข้าวเกรียบยาหนา และการประดิษฐ์เครื่องประดับจากเปลือกหอยแมลงภู่เหลือง ทั้งหนึ่งในกิจกรรมที่ได้รับความนิยมและสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว คือ กิจกรรมและผลิตภัณฑ์ ชื่อ “หอยคราฟต์” ซึ่งเป็นการนำเปลือกหอยแมลงภู่ที่เหลือจากการประกอบอาหารในชุมชน มาแปรรูปเป็นดินปั้นและออกแบบเป็นเครื่องประดับ เช่น ต่างหู เข็มกลัด และกำไลข้อมือ โดยใช้สูตรผสมดินที่พัฒนาจากแป้งข้าวเหนียวผสมผงเปลือกหอย เพื่อให้ความเหนียวนุ่ม สีที่ได้มีลักษณะขาวแบบมุก (ภัทรา ศรีสุโข และคณะ, 2566) ผลิตภัณฑ์ดินปั้นจากเปลือกหอยของชุมชนบ้านน้ำเขียว ได้สร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัวและคุณค่าใหม่ให้กับวัสดุเหลือใช้ อย่างไรก็ตามผลิตภัณฑ์ในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดด้านความหลากหลาย โดยเฉพาะในมิติของการออกแบบที่สามารถใช้งานได้กับทุกเพศ รวมถึงยังขาดความหลากหลายด้านการออกแบบ และรูปแบบของที่ระลึกหรือของตกแต่งบ้านที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างชัดเจน ยังไม่มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ของใช้ หรือของตกแต่งบ้านจากเปลือกหอยร่วมกับชุมชนโดยใช้แนวคิดการออกแบบอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้วัสดุเหลือใช้เป็นของที่ระลึก ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน และกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเชื่อมโยงกับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างเป็นของที่ระลึก ดังนั้นของที่ระลึก หมายถึง สิ่งของที่ใช้แทนบุคคล บอกเล่าเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อระลึกถึงเหตุการณ์ที่เคยพบเจอแล้วอยากเก็บไว้ในความทรงจำในรูปสิ่งของ (อมรรัตน์ อนันต์วรพงษ์, 2560) และการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมทำของที่ระลึกได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้อัตลักษณ์ผ่านตัวแทนชุมชน กับนักท่องเที่ยวทำให้เกิดมิตรภาพและรับรู้อัตลักษณ์ชุมชน (ภัทรปติ พิมพิท และคณะ, 2566)

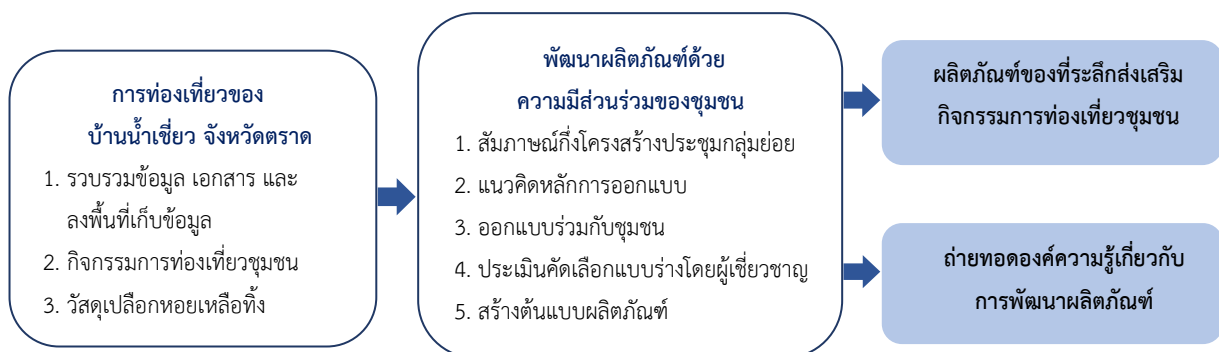
จากบริบทดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นของที่ระลึกประเภทของใช้ หรือของตกแต่งบ้าน ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะต่อยอดองค์ความรู้จากกิจกรรม “หอยคราฟต์” เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายยิ่งขึ้น ให้กับวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด ทั้งในด้านการใช้งานและความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ชุมชนบ้านน้ำเขียว โดยใช้เปลือกหอยเหลือทิ้งเป็นวัสดุหลัก ผ่านกระบวนการออกแบบอย่างมีระบบ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสร้างคุณค่าเชิงวัฒนธรรม อีกทั้งยังมีเป้าหมายในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการกระบวนการผลิตให้แก่สมาชิกในชุมชน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ต่อยอดและผลิตได้ด้วยตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเปลือกหอยเหลือทิ้ง ร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้กระบวนการผลิตสู่ชุมชน มีกระบวนการทำที่ไม่ยุ่งยากให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน และสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ของใช้ของตกแต่งบ้านร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มุ่งเน้นที่การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ได้จากจุดเด่นชุมชนบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด เลือกใช้วัสดุเปลือกหอยเหลือทิ้งเป็นวัสดุหลัก ได้ใช้แนวคิดหลักการออกแบบมาใช้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือทิ้ง ก่อให้เกิดการสร้างสรรคผลิตภัณฑ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเปลือกหอยเหลือทิ้ง ร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด
2. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้กระบวนการผลิตสู่ชุมชน ให้แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด เลือกใช้วัสดุเปลือกหอยเหลือทิ้งเป็นวัสดุหลัก โดยนำแนวคิดหลักการออกแบบ 10 ประการ ของ ฐปนัท แก้วปาน และคณะ (2563) ออกแบบอิงมาจากรูปทรงธรรมชาติใช้ทัศนธาตุ (Visual Element) โดยนำรูปแบบรูปร่างและสวดลายมาดทอนรายละเอียด ดัดแปลง แต่ยังคงมีความคล้ายเดิม ของ ธวัชชานนท์ ตาไรสง (2562) มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือทิ้งก่อให้เกิดการสร้างสรรคผลิตภัณฑ์ โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย การสร้างมูลค่าเพิ่มจากเปลือกหอยผ่านการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์บ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study Research) เน้นคุณสมบัติในการวิเคราะห์ และตีความหมายข้อมูล มีทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ (วิพร เกตุแก้ว, 2562) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด โดยอ้างอิงหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ 10 ประการของ ฐปนัท แก้วปาน และคณะ (2563) ซึ่งครอบคลุมด้านฟังก์ชัน ความงาม ความปลอดภัย และการผลิต เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการพัฒนาแบบร่างผลิตภัณฑ์ และถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ชุมชน มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยมี 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวแทนวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด จำนวน 1 คน และตัวแทนสมาชิกในกลุ่ม จำนวน 2 คน รวมทั้งหมด 3 คน 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญที่ประกอบธุรกิจทางด้านผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 2 คน 3) กลุ่มผู้ร่วมอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราดจำนวน 10 คน วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบอาสาสมัคร (Voluntary Selection)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 3 เครื่องมือดังนี้

2.1 ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบการประชุมกลุ่มย่อย กับกลุ่มตัวแทนวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด ในประเด็นเรื่อง กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตลาดที่จะออกแบบ ประเภทของใช้ของตกแต่งบ้านที่ต้องการนำมาเป็นผลิตภัณฑ์ดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์ ช่วงราคาโดยประมาณที่ต้องการจำหน่าย แนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกประเภทของใช้ของตกแต่งบ้าน และความต้องการทางด้านรูปแบบลวดลาย

2.2 ใช้แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกแบบร่างผลิตภัณฑ์ โดยวิธีแจกแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านอัตลักษณ์ ด้านความสวยงาม ด้านประโยชน์การใช้สอย ด้านการผลิต และข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) เท่ากับ 0.87

2.3 ใช้การถ่ายทอดองค์ความรู้ใช้วิธีอบรมเชิงปฏิบัติการสาธิตการทำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเทียนเจลหอมที่ตกแต่งด้วยดินปั้นจากเปลือกหอยให้กับชุมชน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่จากงานวิจัยแบ่งตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น 3 ข้อมูล ดังนี้

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งภาคเอกสาร และลงพื้นที่เก็บข้อมูล เพื่อศึกษาสภาพการณ์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยงทฤษฎีกับสิ่งที่ศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนให้สอดคล้องกับแนวคิดหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ 10 ประการ ร่วมออกแบบแบบร่างต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก 3 รูปแบบ ประกอบด้วยรูปแบบละ 3 ชิ้น

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกแบบร่างผลิตภัณฑ์ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขแบบร่าง และเลือกผลิตแบบร่างที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 1 รูปแบบ จำนวน 3 ชิ้นงานเพื่อนำไปผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต บันทึกภาพขณะถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่จากงานวิจัยแบ่งเป็น 2 การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว และการถ่ายทอดองค์ความรู้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลวิเคราะห์เชิงพรรณนา

4.2 การวิเคราะห์แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกแบบร่างผลิตภัณฑ์ ใช้วิธีการประมวลผลทางข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผล

1. ผลการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเปลือกหอยเหลือทิ้งร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด

วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด เกิดจากการร่วมมือของชุมชนที่มีความหลากหลายทางศาสนา และวัฒนธรรม โดยยึดหลักความสามัคคีในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาการทำโฮมสเตย์รองรับนักท่องเที่ยวทั้งแบบค้างคืน และไปเช้า-เย็นกลับ พร้อมทั้งเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ชุมชนเข้าสู่ระบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จุดเด่นของชุมชน คือ การเป็นแหล่งพหุวัฒนธรรมที่หลอมรวมอย่างกลมกลืน โดยยังคงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นไว้ได้อย่างชัดเจน กิจกรรมท่องเที่ยวที่จัดขึ้นมีความหลากหลาย และมีผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวทั้งของฝากของที่ระลึก สามารถสรุปข้อมูลจุดเด่นของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด ได้ดังตาราง 1 เพื่อเป็นข้อมูลในการออกแบบผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด

ตาราง 1 ข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด

กิจกรรมการท่องเที่ยว	รายละเอียดกิจกรรม
การท่องเที่ยวเชิงศิลปและวัฒนธรรม	เดินชมวิถีชีวิตชุมชนบ้านน้ำเขียว วัดน้ำเขียว (วัดอินทาราม) มัสยิดอัลกุบรอ ศาลเจ้าพ่อวัดน้ำเขียว เดินชมสะพานวัดใจ ชมการแสดงลิเกฮูลู
การท่องเที่ยวเชิงอาหาร	สาธิตขนมพื้นถิ่นและอาหารพื้นถิ่น ได้แก่ ข้าวเกรียบยาหน้า ขนมข้าวเกรียบแดง ัญพิช กลิบผกา ขนมทองกรอบดอกไม้ เมี่ยงปลาลาโคก ตังเมกรอบ โรตีส
การท่องเที่ยวเชิงหัตถกรรม	สาธิตการทำสบู่จาก พัดดอกไม้ใบเตย หรือใบไม้ไร้เร้ง ทำเทียนเจล ทำเครื่องประดับหอยคราฟต์ ทำขยะไร้ค่าสร้างมูลค่าผาขวดน้ำแก้วจากเศษกระดาศ
การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการเรียนรู้	การแช่เท้าสมุนไพรเหืองปลาหมอ การทำยาต้มสมุนไพร การปล่อยปูละเตอร์
การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและผจญภัย	นั่งเรือ นั่งแพ เล่นน้ำ ชมป่าชายเลน อุโมงค์ป่าโกงกาง ปลุกป่าชายเลน

2. ผลการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเปลือกหอยเหลือทิ้งร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ผลจากการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชนมีความต้องการทำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากเปลือกหอยเป็นหลัก เป็นของใช้ของตกแต่งบ้าน คือ ผลิตภัณฑ์เทียนเจลหอมที่ตกแต่งด้วยดินปั้นจากเปลือกหอยใช้วัสดุธรรมชาติเหลือทิ้งจากธรรมชาติให้มีประโยชน์สูงสุด เพื่อนำไปจำหน่ายและทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ชุมชนบ้านน้ำเขียว กลุ่มเป้าหมาย คือ นักท่องเที่ยวทั้งชายและหญิง มีอายุที่หลากหลายตั้งแต่เด็กและคนสูงอายุ การออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์เทียนหอมที่ตกแต่งด้วยดินปั้นจากเปลือกหอยเซลล์ผาขาว มีความต้องการให้เป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ต้องคำนึงถึงราคาต้นทุนไม่สูง สามารถหาซื้อวัตถุดิบได้ง่าย กระบวนการทำที่ไม่ยุ่งยากเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถทำได้ ด้านรูปแบบหรือลวดลายในการออกแบบไม่ซับซ้อนเข้าใจความหมายที่สื่อออกมา ออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สื่อถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่โดดเด่นของชุมชนมาออกแบบผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ โดยเลือกจุดเด่นชุมชนบ้านน้ำเขียวจากสถานที่ท่องเที่ยว ชุมชนเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3 กิจกรรม คือ การทำสบู่จากและขนมพื้นถิ่น

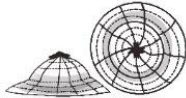
ปล่อยปุ๋ยสไลเดอร์ และการทำเครื่องประดับหอยคราฟต์ เป็นของใช้ของตกแต่งบ้านในรูปแบบเทียนหอมที่ตกแต่งด้วยดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์ฝาขาวที่ผสมสีน้ำ และเปลือกหอยชนิดอื่น ๆ สามารถสรุปได้แนวคิดดังภาพ 2

ภาพ 2 แนวคิดในการออกแบบ

การนำสัญลักษณ์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3 กิจกรรมออกแบบอิงมาจากรูปทรงธรรมชาติใช้ทัศนธาตุ (Visual Element) โดยนำรูปแบบรูปร่างและลวดลายมาลดทอนรายละเอียด ดัดแปลงแต่ยังมีความคล้ายเดิม ออกแบบให้มีความเรียบง่าย สวยงาม เข้าใจได้ง่าย ทำให้เป็นชิ้นแล้วนำมาประกอบรวมกัน ที่สามารถเลือกตกแต่งได้ด้วยตนเอง งานลักษณะงานดีไอวาย (DIY) เป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเป็นผู้มีส่วนร่วมในการออกแบบตามความต้องการของแต่ละบุคคล เหมาะสำหรับเป็นกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้ลงมือทำเพื่อนำเป็นของที่ระลึกหรือของฝากสำหรับนักท่องเที่ยวดังตาราง 2

ตาราง 2 รูปร่างรูปทรงภายใต้แรงบันดาลใจข้อมูลกิจกรรมเป็นสัญลักษณ์เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์

กิจกรรม	ชื่อผลิตภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์จากกิจกรรม	รูปร่างรูปทรงผ่านลดทอน	ดินปั้นจากเปลือกหอย
การทำอบใบจากและขนมพื้นถิ่น	งอบบ้านน้ำเซียว			
	ขนมข้าวเกรียบแดงธัญพืช			
	ข้าวเกรียบยาหน้า			
	กลีบบวก			
	ตั้งเมกรอบ			
ปล่อยปูสไลเดอร์	ปูม้า			
เครื่องประดับดินปั้นจากเปลือกหอย	รูปเปลือกหอย รูปปลาดาว รูปสะพานวัดใจ			

การวิเคราะห์ข้อมูลกิจกรรมเป็นสัญลักษณ์เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ และใช้หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ 10 ประการ คือ 1) หน้าที่ใช้สอย (Function) ผลิตภัณฑ์สามารถใช้เป็นของตกแต่งบ้าน ประโยชน์ในการใช้งานเพื่อให้แสงสว่าง และใช้เป็นของฝากของที่ระลึกเพื่อส่งต่อความสุข 2) ความสวยงาม (Aesthetics) ผลิตภัณฑ์ได้ผ่านกระบวนการออกแบบให้มีความสวยงาม แสดงอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านน้ำเซียว 3) ความสะดวกในการใช้งาน (Ergonomics) ผลิตภัณฑ์ไม่ได้มีระบบกลไกสามารถใช้งานได้ง่ายและมีขนาดเล็กสามารถพาได้สะดวก 4) ความปลอดภัย (Safety) ผลิตภัณฑ์ลดการใช้ไฟฟ้า ภาชนะเป็นแก้วเมื่อเทียนเจลหมดไฟจะดับ แต่ชุมชนควรให้คำแนะนำการใช้งานผลิตภัณฑ์และต้องดับเทียนทุกครั้งหลังใช้งาน 5) โครงสร้าง (Construction) ผลิตภัณฑ์ใช้ภาชนะที่ใส่เป็นแก้วมีความแข็งแรง สวยงาม กันน้ำ แต่ไม่ทนการกระแทกหรือตกหล่น 6) ราคา (Cost) ผลิตภัณฑ์มีราคาไม่สูงเนื่องจากใช้วัตถุดิบหลักที่มีจากท้องถิ่น 7) วัสดุ (Materials) ใช้วัตถุดิบเทียนเจล เปลือกหอยธรรมชาติมีความปลอดภัยต่อผู้ใช้ และแก้วสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ 8) กระบวนการผลิต (Production) นำดินจากเปลือกหอยเคลือบผิวขาวที่เหลือทิ้งจากการบริโภคมาผสมสีที่ผ่านการพัฒนาออกแบบ แล้วทำเป็นรูปทรง วิธีทำใช้แม่พิมพ์ซิลิโคนกดดินปั้นเป็นรูปสัญลักษณ์กิจกรรมและปั้นมือ มีขั้นตอนการทำไม่ยุ่งยาก เทียนเจลเย็นตัวเร็วใช้เวลาทำกิจกรรมไม่นาน คนสูงอายุและเด็กสามารถทำได้ 9) การซ่อมบำรุงรักษา (Ease of maintenance) ผลิตภัณฑ์นี้ถ้าเทียนเจลหมดสามารถเติมได้แต่ระวังตกหล่น 10) การขนส่ง (Transportation) เนื่องจากการทำกิจกรรมในพื้นที่อาจยังไม่มีบริการขนส่ง แต่ได้แนะนำให้ห่อกันกระแทกเพื่อป้องกัน

ความเสียหาย จากกระบวนการทั้งหมดได้นำมาออกแบบเป็นแบบร่าง 3 แบบ แบบละ 3 ชิ้นงาน ดังภาพ 3 ผลการคัดเลือกแบบร่างโดยผู้เชี่ยวชาญการคัดเลือกแบบร่าง ดังตาราง 3

ภาพ 3 แบบร่างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเทียนเจลหอมที่ตกแต่งด้วยดินปั้นจากเปลือกหอย 3 แบบ

ตาราง 3 สรุปคะแนนแบบสอบถามคัดเลือกร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ

ประเด็นคำถาม	แบบที่ 1		แบบที่ 2		แบบที่ 3	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
1. ผลิตภัณฑ์แสดงถึงความเป็นท้องถิ่นชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว	4.67	0.58	4.33	0.58	4.67	0.58
2. ผลิตภัณฑ์มีการประยุกต์ใช้นิตของวัสดุ รูปแบบ ลวดลาย	4.33	0.58	4.67	0.58	4.33	0.58
และการออกแบบที่เหมาะสมที่สื่อถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นชุมชนบ้านน้ำเขียว	4.00	1.00	4.67	0.58	4.67	0.58
3. ผลิตภัณฑ์สามารถสื่อถึงที่มาของแหล่งผลิต	3.67	0.58	3.67	1.15	4.33	0.58
4. การจัดองค์ประกอบ เช่น รูปแบบ ลวดลาย สี สัน ของรูปแบบผลิตภัณฑ์มีความสวยงาม	4.67	0.58	4.33	0.58	4.67	0.58
5. สามารถออกแบบได้ตรงตามแนวความคิดการออกแบบ	3.33	0.58	3.67	1.15	4.00	0.00
6. ความสวยงามน่าสนใจดึงดูดผู้บริโภค	3.67	1.15	3.67	1.15	4.33	0.58
7. ความแปลกใหม่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว	4.33	0.58	4.00	0.00	4.33	0.58
8. การใช้ดินปั้นจากเปลือกหอยเซลล์มีความกลมกลืนเข้ากับประเพณีชนิดรูปแบบผลิตภัณฑ์ได้ดี	4.33	0.58	4.33	0.58	4.33	0.58
9. สามารถใช้งานได้จริง	4.33	0.58	3.33	0.58	4.00	0.00
10. มีความปลอดภัย ดูแลรักษาได้ง่าย	4.33	0.58	4.00	1.00	4.67	0.58
11. มีความเหมาะสมในการจำหน่ายเป็นของที่ระลึกสำหรับชุมชนบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด						
12. สามารถนำไปผลิตในเชิงพาณิชย์ได้ และทำการผลิตได้ง่ายโดยใช้แรงงานที่มีในท้องถิ่น	4.67	0.58	4.67	0.58	4.67	0.58
ค่าเฉลี่ยรวม	4.19	0.10	4.11	0.38	4.41	0.36

จากตาราง 3 ผลการประเมินพบว่า ลำดับที่ 1 แบบร่างที่ 3 ชื่อผลงาน Keep it as a Memory “เก็บไว้เป็นความทรงจำ” มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมมากที่สุดเท่ากับ 4.41 (S.D. = 0.36) ลำดับที่ 2 แบบร่างที่ 1 ชื่อผลงาน Good Times Become Good Memories “ช่วงเวลาดี ๆ จะกลายเป็นความทรงจำที่ดี” มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.19 (S.D. = 0.10) และลำดับที่ 3 แบบร่างที่ 2 ชื่อผลงาน Let's Play “มาเล่นกัน” มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.11 (S.D. = 0.38) ดังนั้นแบบร่างที่ได้ผลิต คือ แบบร่างที่ 3 ชื่อ Keep it as a Memory “เก็บไว้เป็นความทรงจำ” โดยใช้เทคนิคการปั้นขึ้นรูป และแม่พิมพ์ซิลิโคนรูปทรงตามแบบ และเลือกใช้ดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์ฝาขาวผสมสีน้ำ ดังภาพ 4

ภาพ 4 ของที่ระลึกเทียนเจลหอมที่ตกแต่งด้วยดินปั้นจากเปลือกหอย ชื่อผลงาน Keep it as a Memory

3. ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้กระบวนการผลิตสู่ชุมชน

ถ่ายทอดผลงานการวิจัยตั้งแต่กระบวนการผสมสีดินปั้นเปลือกหอยเชลล์ฝาขาวและการทำต้นแบบ การปั้นขึ้นรูป การอัดดินใส่แม่พิมพ์ และตกแต่งชิ้นงานใส่ในเทียนเจล เมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2568 ณ วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด จำนวน 10 คน เกี่ยวกับเทคนิคการผสมสีดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์ฝาขาว การปั้นขึ้นรูป การกดดินลงแม่พิมพ์ซิลิโคน การตกแต่งชิ้นงานลงบรรจุในเทียนเจลเทียน ผลจากการถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าว ทำให้สมาชิกในชุมชนสามารถผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบได้ด้วยตนเอง เพื่อทำเป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวและจำหน่ายเป็นของที่ระลึกของวิสาหกิจชุมชนบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด เปิดโอกาสให้ต่อยอดสู่กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สร้างรายได้ และสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับวัสดุเหลือทิ้งในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ดังภาพ 5

ภาพ 5 บรรยากาศถ่ายทอดองค์ความรู้ ณ วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด ในการนำวัสดุเหลือทิ้งจากธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นอย่างเปลือกหอย เช่น เปลือกหอยเชลล์ เปลือกหอยแมลงภู่มาสรางมูลค่าเพิ่มเป็นส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์ชุมชน ผ่านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเชิงสร้างสรรค์ โดยกระบวนการออกแบบร่วมกับชุมชน ช่วยให้ผลิตภัณฑ์สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่าแบบร่าง ชื่อ Keep it as a Memory “เก็บไว้เป็นความทรงจำ” มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 4.41 แสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ทั้งด้านความสวยงาม ประโยชน์ใช้สอย ความเหมาะสมเชิงพาณิชย์ สะท้อนถึงศักยภาพในการต่อยอดสู่การผลิตจริง และจำหน่ายในตลาดของฝากของที่ระลึกเชิงสร้างสรรค์ โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมนิยมนสินค้าที่มีเรื่องราวและความหมายเชิงท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนพรัตน์ ไชยชนะ (2568) กล่าวว่า การใช้วัตถุดิบท้องถิ่นสะท้อนถึงความเชื่อมโยงระหว่างทรัพยากรธรรมชาติ และช่วยลดต้นทุนการผลิตและสร้างเอกลักษณ์ที่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาด โดยเฉพาะตลาดที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สจี รุจิฉาย และคณะ (2568) กล่าวว่า การพัฒนาสินค้าต่อยอดจากอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชน และด้านกรรมวิธีการผลิตและตลาดที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ สู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ถือเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มุ่งเน้นการนำอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา วัตถุดิบในท้องถิ่นมาผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่เพื่อยกระดับศักยภาพเศรษฐกิจชุมชน การนำแรงบันดาลใจจากกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน เช่น กิจกรรมการทำอบไอบาก และการทำขนมพื้นถิ่น กิจกรรมการปล่อยปูสไลเดอร์ และกิจกรรมหอยคราฟต์ มาเป็นแนวทางในการออกแบบ ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของ นิรัช สุดสังข์ (2559) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านรูปแบบการนำเสนอให้มีความโดดเด่น มีเรื่องราวสินค้าให้เกิดการรับรู้ต่อผู้บริโภค เพื่อให้เกิดการสร้างคุณค่าให้ตัวสินค้าสามารถเพิ่มมูลค่า และลดอุปสรรคการแข่งขันทางด้านราคาได้ ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มีความเชื่อมโยงกับพื้นที่ สื่อสารเรื่องราวท้องถิ่นเหมาะสำหรับใช้เป็นกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ที่เน้นประสบการณ์และการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ห้าวหาญ ทวีแสง และคณะ (2561) กล่าวว่า การเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำเป็นต้องสร้างความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้าไปมีส่วนร่วมได้เรียนรู้ เพื่อเพิ่มทักษะและประสบการณ์ มากกว่าการเข้าไปเพื่อเที่ยวชมอย่างเดียวสร้างความแตกต่างจากรูปแบบเดิม

2. นอกจากนี้การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนยังส่งผลให้คนในพื้นที่สามารถต่อยอดองค์ความรู้ และสร้างรายได้ อันนำไปสู่การพึ่งพาตนเองและการเติบโตของเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรายุทธ ประเสริฐ และคณะ (2568) กล่าวว่า กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแสดงให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการมีส่วนร่วม สมาชิกในชุมชนสามารถใช้ความรู้ไปพัฒนาอาชีพได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สินีนาฏ รามฤทธิ์ (2561) กล่าวว่า การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน การจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้เป็นการคืนความรู้สู่ชุมชน และเป็นการถอดบทเรียนสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาให้มีความยั่งยืน

3. งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดในด้านขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากเป็นการวิจัยแบบกรณีศึกษา โดยเน้นใช้ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแบบร่างผลิตภัณฑ์ และเก็บข้อมูลภาคสนาม จึงทำให้ผลการประเมินสะท้อนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมากกว่ามุมมองของผู้บริโภค สำหรับการวิจัยในอนาคตอาจขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมนักท่องเที่ยวและผู้บริโภค เพื่อเป็นการยอมรับของตลาด เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อยอดจากวัสดุเปลือกหอยเหลือทิ้งในรูปแบบอื่น เช่น เครื่องประดับ ของตกแต่งบ้าน หรือของใช้เชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและความยั่งยืนแก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 เป็นองค์ความรู้ในเรื่องการทำผลิตภัณฑ์จากดินปั้นจากเปลือกหอยเหลือทิ้ง ใช้ประโยชน์พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ และกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่น่าสนใจต่อกลุ่มผู้บริโภค

1.2 สามารถเป็นต้นแบบให้กับชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ในเรื่องการอนุรักษ์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมโดยการนำเปลือกหอยเหลือทิ้งมาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด ยกย่องการใช้ทรัพยากรและวัสดุเหลือใช้ เป็นแนวทางในการลดการเกิดขยะ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สามารถพัฒนาการสื่อสารทางการตลาด การแนะนำผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ เพื่อช่วยส่งเสริมกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

2.2 การใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์การเคลือบวัสดุชีวภาพ เพื่อเพิ่มความทนทาน ความสวยงาม และช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์

2.3 การพัฒนาเชิงการตลาดและบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าและความสามารถในการแข่งขันในตลาดนักท่องเที่ยว รวมถึงการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

กรมประชาสัมพันธ์. (2567, 23 มกราคม). ชุมชนบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด. กรมประชาสัมพันธ์.

<https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/31/iid/253039>

จิรายุทธ ประเสริฐ, ประภาส ไชยเชตร, และศิริวรรณ ยิ่งได้ชม. (2568). การพัฒนาหุ่นไม้โอโตมาตาจากเศษไม้เหลือใช้ในอุตสาหกรรม การแปรรูป เพื่อการต่อยอดศิลปกรรมสะพานนาคราขปราสาทหินพนมรุ้ง. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 20(1), 87–100. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/RDIBRU/article/view/286156>

ฐปนัท แก้วปาน, สราวุธ อิศรานวัฒน์, และจริยา แผลงนอก. (2563). หลักการและแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 22(2), 161–182. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhssrru/article/view/248733>

ธวัชชานนท์ ตาโธสง. (2562). *หลักการศิลปะ (ฉบับสุดคุ้ม)*. วาดศิลป์.

นพรัตน์ ไชยชนะ. (2568). การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชน บ้านทุ่งนางครวญ ตำบลชะแล อำเภอกองคา จันทบุรี. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 20(2), 43–58. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/JSSRA/article/view/276710>

นิรัช สุดสังข์. (2559). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการออกแบบ*. โอเดียนสโตร์.

ภัทรบดี พิมพิทิก, ภัทรา ศรีสุโข, วรฉัตร อังคะหิรัญ, พนม จงกล, และกรกนก สนิทการ. (2566). การสร้างสรรค์เครื่องประดับ ดีไอวาย เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ชุมชนเมืองพลอยจังหวัดจันทบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 7(2), 391–407. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC/article/view/261757>

ภัทรา ศรีสุโข, กิตติรัตน์ รุ่งรัตนอุบล, นฤมล เลิศคำฟู, ภัทรบดี พิมพิทิก, และสุรพงษ์ ปัญญาทา. (2566). การพัฒนาดินปั้นงานเครื่องประดับจากเปลือกหอยแมลงภู่น้ำเค็มเหลือทิ้ง สำหรับวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด, *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์*, 18(2), 75–84.

<https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/uruj/article/view/250357>

วิพร เกตุแก้ว. (2562). *ระเบียบวิธีวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 8). นิติธรรมการพิมพ์.

สจี รุจิฉาย, ไผ่พจน์ ดวงจันทร์, กวินภาพ ศรีวัฒนานานุศาสตร์, กษพร สว่าง, รติพร มีชัย, และวิชาญ แสนปาง. (2568).

การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประณีตศิลป์เชิงพาณิชย์ ด้วยอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อยกระดับศักยภาพเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 11(1), 205–220.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/WTURJ/article/view/278437>

สินีนาม รามฤทธิ์. (2561). การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สื่ออกเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุมชนตำบลโคกยาง อำเภอบรบือ จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 19(2), 111–120.

<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/RDIBRU/article/view/283095>

ห้าวหาญ ทวีแสง, ปานแพร เขาวนประยูร, และเฉลิมชัย ปัญญาดี. (2561). การพัฒนาโครงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดสตูล. *วารสารอาชีวธรรมศึกษา โขง-สาละวิน*, 19(1), 159–180.

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jnuks/article/view/90031>

อมรรัตน์ อนันต์วราพงษ์. (2560). *หลักการวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาไทย*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

Technology Utilization for Soil Productivity Enhancement of Large-Scale Rice Farmers in Sapphaya District, Chai Nat Province

ณัฐฐา กาศักดิ์¹, สุพัตรา ศรีสุวรรณ², และชลาธร จูเจริญ³

Nuttha Kasak¹, Supattra Srisuwan², and Chalathon Choocharoen³

Received: October 14, 2025

Revised: January 9, 2026

Accepted: January 9, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอสรรพยา 2) ศึกษาการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว และ 3) เปรียบเทียบปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และการเปิดรับข้อมูลข่าวสารกับการใช้เทคโนโลยี กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท จำนวน 122 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test และ F-test และวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD

ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 57.57 ปี ประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 25.99 ปี มีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 5.70 คน เกษตรกรเปิดรับข้อมูลข่าวสารสื่อบุคคลจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของภาครัฐ ร้อยละ 63.10 และสื่อมวลชนจากโทรทัศน์ ร้อยละ 51.60 2) เกษตรกรมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.18 ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีการจัดการฟางและตอซังข้าว เทคโนโลยีการปรับระดับพื้นที่ดิน และเทคโนโลยีการจัดการธาตุอาหารในดิน 3) เกษตรกรที่มีประสบการณ์การปลูกข้าว จำนวนแรงงาน การเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านสื่อบุคคลและสื่อมวลชนที่ต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเกษตรกรที่มีเพศแตกต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: การใช้เทคโนโลยี, การเพิ่มประสิทธิภาพดิน, เกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมและการจัดการนวัตกรรมการเกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล: nuttha.kas@ku.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาส่งเสริมและการจัดการนวัตกรรมการเกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล: agrstsw@ku.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาส่งเสริมและการจัดการนวัตกรรมการเกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล: fagrchch@ku.ac.th

¹ A Master Student, Department of Agriculture Extension and Communication, Faculty Agriculture, Kasetsart University, Email: nuttha.kas@ku.th

² Assistant Professor, Ph.D. Lecturer Major. Department of Agriculture Extension and Communication, Faculty Agriculture, Kasetsart University, Email: agrstsw@ku.ac.th

³ Assistant Professor, Ph.D. Lecturer Major. Department of Agriculture Extension and Communication, Faculty Agriculture, Kasetsart University, Email: fagrchch@ku.ac.th

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the personal, economic, and information exposure factors of large-scale rice farmers in Sapphaya District; 2) to investigate technology utilization for soil productivity enhancement of large-scale rice farmers; and 3) to compare personal, economic, and information exposure factors and technology utilization. The samples consisted of 122 large-scale rice farmers in Sapphaya District, Chainat Province. Data were collected through interviews and analyzed by using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. Hypotheses were tested by using t-test, and F-test and pairwise differences were examined using the LSD method.

The research results revealed that: 1) Farmers had an average age of 57.57 years, an average of 25.99 years of rice farming experience, and an average number of laborers was 5.70 persons. Farmers received information from government extension officers through personal media 63.10%, and mass media from television 51.60%. 2) The overall level of technology utilization for soil productivity enhancement in rice paddies was moderate level, with a mean of 2.18, including technologies for rice straw and stubble management, land leveling, and soil nutrient management. 3) Farmers with different levels of rice farming experience, number of laborers, exposure to personal media and mass media information had significantly different levels of technology utilization for soil productivity enhancement in rice paddies at the 0.05 significance level. Additionally, farmers of different genders showed significant differences in technology utilization for soil productivity enhancement in rice paddies at the 0.01 significance level.

Keywords: Technology Utilization, Utilization for Soil Productivity Enhancement, Large-Scale Rice Farmers

บทนำ

ดินเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยเฉพาะการทำนา ซึ่งบางพื้นที่สามารถทำนาได้มากกว่า 1 ครั้งต่อปี และการทำนาดำติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน ไม่มีการจัดการดินที่เหมาะสมจะทำให้ดินเสื่อมโทรมลง และผลผลิตข้าวลดลง ดินมีความสำคัญในการเจริญเติบโตของนาข้าว ดังนั้นการเตรียมดินจึงเป็นขั้นตอนสำคัญในการเริ่มเพาะปลูก การเตรียมดินต้องมีการจัดการฟางและตอซังข้าวก่อนการไถกลบ และต้องมีการปรับระดับพื้นที่ดินในนาข้าวเพื่อให้มีความสม่ำเสมอในการควบคุมระดับน้ำ รวมถึงการวางแผนใช้ปุ๋ยและการป้องกันกำจัดวัชพืช และศัตรูพืช รวมไปถึงการจัดการธาตุอาหารในดินบำรุงปรับปรุงดินให้เหมาะสมต่อการทำนา (กรมพัฒนาที่ดิน, 2566) เทคโนโลยีในการปรับปรุงบำรุงดิน เช่น การใช้จุลินทรีย์ย่อยสลายตอซังข้าวร่วมกับการไถกลบนั่นช่วยเร่งการย่อยสลายของจุลินทรีย์ได้เร็วขึ้น (กองเทคโนโลยีชีวภาพทางดิน, 2567) การปรับพื้นที่ด้วยเทคโนโลยีเลเซอร์ ซึ่งเป็นการปรับระดับดินในนาข้าวให้เรียบสม่ำเสมอด้วยเครื่องส่งสัญญาณเลเซอร์ และระบบควบคุมการปรับระดับดิน ทำให้การกระจายน้ำในแปลงนาของเกษตรกร มีความสม่ำเสมอ ช่วยประหยัดน้ำที่ใช้ในการทำนา และการจัดการธาตุอาหารในดิน ลดการใช้ปุ๋ยเคมี นำไปสู่การฟื้นฟู และบำรุงดินในระยะยาว (ศูนย์วิจัยข้าวชัยนาท, 2567)

อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท มีสภาพดินที่เหมาะสมสำหรับทำนา อยู่ในเขตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ดินมีลักษณะดินร่วนถึงร่วนเหนียว มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง เกษตรกรจึงมีการทำนาต่อเนื่องตลอดทั้งปี (สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยนาท, 2568) ส่งผลต่อดินที่ไม่ได้มีการพักฟื้นฟื้นฟูปรับปรุงดิน ทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์สภาพดินเสื่อมโทรม หลังการเก็บเกี่ยวเกษตรกรจะปล่อยฟางข้าวทิ้งไว้ในนา ซึ่งฟางข้าวไม่สามารถสลายได้เองตามธรรมชาติได้ทันก่อนการทำนาในฤดูถัดไป จึงจัดการตอซัง และ

ฟางข้าวด้วยการเผา ทำให้ดินเสื่อมโทรม สูญเสียธาตุอาหาร และมีการใช้ปุ๋ยเคมีที่มากเกินไปจนเกินความจำเป็น ส่งผลให้ผลผลิตข้าวลดลง และต้นทุนการผลิตข้าวสูงขึ้น (สำนักงานเกษตรอำเภอสรรพยา, 2568)

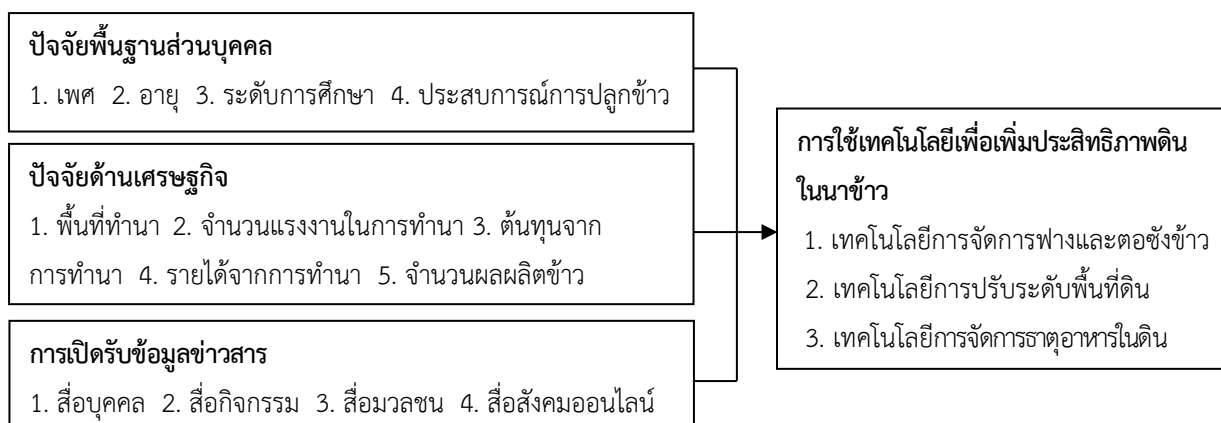
สำนักงานเกษตรอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ได้มีการขับเคลื่อนส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนวิธีการทำนา โดยให้นำเทคโนโลยีมาช่วยแก้ไขปัญห ปริมาณผลผลิตข้าวที่ลดลง และต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นจากการทำนาแบบดั้งเดิมที่เน้นการใช้สารเคมีและการจัดการที่ไม่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง ได้นำไปสู่ปัญหาความเสื่อมโทรมดินในนาข้าว ได้แก่ ดินเปรี้ยว ดินเค็ม ดินขาดอินทรีย์วัตถุ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และมีการส่งเสริมให้เกษตรกรที่ทำนารวมกลุ่มกันในรูปแบบแปลงใหญ่ เพื่อให้เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ และมีโอกาสการเข้าถึงเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวได้ โดยสำนักงานเกษตรอำเภอสรรพยา มีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร และเอกชน (GIZ) จัดอบรมและถ่ายทอดความรู้การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดิน ภายใต้โครงการส่งเสริมการจัดการสุขภาพพืช เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ผ่านศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ตำบลตลุก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ให้แก่เกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอสรรพยา โดยมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ดังนี้ 1) เทคโนโลยีการจัดการฟางและตอซังข้าว 2) เทคโนโลยีการปรับระดับพื้นที่ดิน และ 3) เทคโนโลยีการจัดการธาตุอาหารในดิน ทั้งนี้ เทคโนโลยีดังกล่าว มีการถ่ายทอดผ่านสื่อ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อมวลชน และสื่อสังคมออนไลน์ โดยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ไปสู่เกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพดินต่อไป (สำนักงานเกษตรอำเภอสรรพยา, 2568)

ดังนั้นจึงศึกษาการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพดินให้แก่เกษตรกร และสามารถนำสื่อที่เหมาะสมในการให้ข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยี และกำหนดแนวทางการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในนาข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท
2. เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว
3. เพื่อเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

ภาพ 1 กรอบแนวคิดวิจัยการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว

สมมติฐาน

1. เกษตรกรที่มีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวแตกต่างกัน
2. เกษตรกรที่มีปัจจัยด้านเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวแตกต่างกัน
3. เกษตรกรที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารแตกต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท จำนวน 174 คน (สำนักงานเกษตรอำเภอสรรพยา, 2568) คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) ด้วยวิธีของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 122 คน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ด้วยการจับฉลากรายชื่อเกษตรกรให้ครบตามขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ (Interview schedule) ประกอบด้วย คำถามปลายปิด (Closed-ended question) และคำถามปลายเปิด (Open-ended question) ประกอบไปด้วยตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ตอนที่ 3 การเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าว ตอนที่ 4 การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าว ได้แก่ 1) เทคโนโลยีการจัดการฟางและตอซังข้าว 2) เทคโนโลยีการปรับระดับพื้นที่ดิน 3) เทคโนโลยีการจัดการธาตุอาหารในดิน ทั้งหมด 19 ข้อ โดยแบ่งเกณฑ์การวัด 3 ระดับ (ทุกครั้ง = 3 คะแนน, บ่อยครั้ง = 2 คะแนน, บางครั้ง = 1 คะแนน) และแบ่งเกณฑ์คะแนนการใช้เทคโนโลยี 3 ระดับ (ใช้มาก = 2.34-3.00 คะแนน, ใช้ปานกลาง = 1.67-2.33 คะแนน,ใช้น้อย = 1.00-1.66 คะแนน) จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา Item-Objective Congruence (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ส่วนแบบสัมภาษณ์การใช้เทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าว นำไปทดสอบ (Try Out) กับเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ ความเชื่อมั่นแอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ของ Cronbach (1970) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.721

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์แล้วลงพื้นที่สัมภาษณ์เกษตรกรด้วยตนเองกับเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงและทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2568 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2568 โดยการสัมภาษณ์เกษตรกร กลุ่มตัวอย่างจนครบเป้าหมายตามจำนวน 122 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าว ด้วยค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation; S.D.) การเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวของเกษตรกรตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และการเปิดรับข้อมูล

ข่าวสาร ด้วยค่า t-test ค่า F-test และวิเคราะห์ LSD (Least Significant Difference) สำหรับทดสอบความแตกต่างรายคู่ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และ 0.05

สรุปผล

จากการวิจัยเรื่อง การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในนาข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 61.50 มีอายุเฉลี่ย 57.57 ปี จบการศึกษาระดับสูงกว่าประถมศึกษา ร้อยละ 63.10 และมีประสบการณ์ทำนาเฉลี่ย 25.99 ปี

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 25.63 ไร่ มีจำนวนแรงงานในการทำนา 5-6 คน ต้นทุนจากการทำนาเฉลี่ย 5,304.92 บาท/ไร่/ฤดูกาล รายได้จากการทำนาเฉลี่ย 7,509.01 บาท/ไร่/ฤดูกาล และจำนวนผลผลิตข้าวเฉลี่ย 874.59 กิโลกรัม/ไร่/ฤดูกาล

การเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในนาข้าว เกษตรกรมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ ได้แก่ สื่อบุคคล พบว่า เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของภาครัฐมากที่สุด ร้อยละ 63.10 และเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนเกษตรกร/หัวหน้ากลุ่ม/เจ้าหน้าที่จากเอกชน ร้อยละ 36.90

สื่อกิจกรรม พบว่า เกษตรกร ได้รับข้อมูลข่าวสารจากการฝึกอบรมมากที่สุด ร้อยละ 69.70 และเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากการประชุม/การศึกษาดูงาน ร้อยละ 30.30

สื่อมวลชน พบว่า เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด ร้อยละ 51.60 รองลงมา คือ วิทยุกระจายเสียง/เสียงตามสาย ร้อยละ 34.50 และสิ่งพิมพ์ ร้อยละ 13.90

สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า เกษตรกรไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 41.00 และได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ร้อยละ 59.00 โดยมีการเปิดรับจาก Facebook มากที่สุดร้อยละ 20.50 TikTok และ Line 10.70 และจาก YouTube 13.90 ตามลำดับ

2. การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว

ตาราง 1 แสดงระดับการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าว

ระดับการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าว	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการใช้เทคโนโลยีการจัดการฟางและตอซังข้าว	2.16	0.196	ปานกลาง
2. ด้านการใช้เทคโนโลยีการปรับระดับพื้นที่ดิน	2.33	0.162	ปานกลาง
3. ด้านการใช้เทคโนโลยีการจัดการธาตุอาหารในดิน	2.04	0.189	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยโดยรวมทุกด้าน	2.18	0.105	ปานกลาง

จากตาราง 1 ผลการศึกษาการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าว พบว่า เกษตรกรมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 2.18, S.D. = 0.105) โดยการใช้เทคโนโลยีการปรับระดับพื้นที่ดิน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{x}$ = 2.33, S.D. = 0.162) รองลงมา คือการใช้เทคโนโลยีการจัดการฟาง และ

ต่อซึ่งข้าว ($\bar{x}$ = 2.16, S.D. = 0.196) และการใช้เทคโนโลยีการจัดการธาตุอาหารในดิน ($\bar{x}$ = 2.04, S.D. = 0.189) ค่าเฉลี่ย 2.04 ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบข้อมูลการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

เทคโนโลยี	Sig			
	ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล			
	เพศ	อายุ	การศึกษา	ประสบการณ์
1. ด้านการใช้เทคโนโลยีการจัดการฟางและตอซึ่งข้าว	0.197	0.093	0.964	0.035*
2. ด้านการใช้เทคโนโลยีการปรับระดับพื้นที่ดิน	0.004**	0.083	0.530	0.505
3. ด้านการใช้เทคโนโลยีการจัดการธาตุอาหารในดิน	0.259	0.502	0.719	0.156
ค่าเฉลี่ยโดยรวมทุกด้าน	0.255	0.743	0.590	0.404

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05/ อายุ, ประสบการณ์ = F-test

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรที่มีเพศแตกต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เกษตรกรที่มีเพศแตกต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวด้านการปรับระดับพื้นที่ดินแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยเพศหญิงมีการใช้เทคโนโลยีมากกว่าเพศชาย และเกษตรกรที่มีประสบการณ์การปลูกข้าวแตกต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์การปลูกข้าวแตกต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวด้านการจัดการฟางและตอซึ่งข้าวแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตาราง 3 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวจำแนกตามปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

เทคโนโลยี	Sig				
	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ				
	พื้นที่ ทำนา	จำนวน แรงงาน	รายได้ จากการทำนา	ต้นทุน จากการทำนา	จำนวน ผลผลิต
1. ด้านการใช้เทคโนโลยีการจัดการฟางและตอซึ่งข้าว	0.240	0.278	0.315	0.344	0.237
2. ด้านการใช้เทคโนโลยีการปรับระดับพื้นที่ดิน	0.962	0.694	0.311	0.623	0.980
3. ด้านการใช้เทคโนโลยีการจัดการธาตุอาหารในดิน	0.474	0.031*	0.655	0.448	0.213
ค่าเฉลี่ยโดยรวมทุกด้าน	0.264	0.300	0.073	0.124	0.116

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 / จำนวนผลผลิต = F-test

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวตามปัจจัยด้านเศรษฐกิจพบว่า เกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานแตกต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า จำนวนแรงงานแตกต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวด้านการใช้เทคโนโลยีการจัดการธาตุอาหารในดินแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตาราง 4 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวจำแนกตามการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร

เทคโนโลยี	Sig			
	การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร			
	สื่อบุคคล	สื่อกิจกรรม	สื่อมวลชน	สื่อออนไลน์
1. ด้านการใช้เทคโนโลยีการจัดการฟางและตอซังข้าว	0.674	0.500	0.145	0.317
2. ด้านการใช้เทคโนโลยีการปรับระดับพื้นที่ดิน	0.047*	0.379	0.014*	0.183
3. ด้านการใช้เทคโนโลยีการจัดการธาตุอาหารในดิน	0.670	0.106	0.435	0.193
ค่าเฉลี่ยโดยรวมทุกด้าน	0.393	0.331	0.430	0.496

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 / สื่อมวลชน = F-test

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวตามการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร พบว่า เกษตรกรที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารแตกต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคลแตกต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวด้านการปรับระดับพื้นที่ดินแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนแตกต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวด้านการปรับระดับพื้นที่ดินแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตาราง 5 แสดงผลการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวในรายด้านที่แตกต่างกันด้วยการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

(n=122)

ปัจจัย	ด้านการใช้เทคโนโลยี การจัดการฟางและตอซังข้าว	$\bar{X}$	ประสพการณ์		
			2.09	2.17	2.20
พื้นฐานบุคคล	8 - 20 ปี	2.09	-	-	-
	21 - 30 ปี	2.17	ns	-	-
	31 - 55 ปี	2.20	0.035*	ns	-
ด้านเศรษฐกิจ	ด้านการใช้เทคโนโลยี การจัดการธาตุอาหารในดิน	$\bar{X}$	จำนวนแรงงาน		
			1.98	2.05	2.09
	3 - 4 คน	1.98	-	-	-
	5 - 6 คน	2.05	ns	-	-
	7 - 8 คน	2.09	0.031*	ns	-

ตาราง 5 (ต่อ)

(n=122)

ปัจจัย	ด้านการใช้เทคโนโลยี การจัดการฟางและตอซังข้าว	$\bar{X}$	ประสบการณ์		
			2.09	2.17	2.20
การเปิดรับ ข้อมูลข่าวสาร	ด้านการใช้เทคโนโลยี การปรับระดับพื้นที่ดิน	$\bar{X}$	สื่อมวลชน		
			2.29	2.38	1.97
	วิทยุกระจายเสียง/เสียงตามสาย	2.29	-		
	โทรทัศน์	2.38	0.014**	-	
	สิ่งพิมพ์ (แผ่นพับ)	1.97	ns	ns	-

ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 5 เมื่อพิจารณาผลจากการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีวิเคราะห์ LSD ตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์การทำงาน 31-55 ปี มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าว ด้านเทคโนโลยีการจัดการฟางและตอซังข้าวมากกว่าเกษตรกรที่มีประสบการณ์ทำงาน 8-20 ปี และ 21-30 ปี ตามปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานในการทำนา 7-8 คน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าว ด้านเทคโนโลยีการจัดการธาตุอาหารในดินมากกว่าเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานในการทำนา 3-4 คน และ 5-6 คน และตามการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร พบว่า เกษตรกรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดิน ในนาข้าว ด้านเทคโนโลยีการปรับระดับพื้นที่ดินมากกว่าเกษตรกรที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากวิทยุกระจายเสียง/เสียงตามสาย และสิ่งพิมพ์ (แผ่นพับ)

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง การใช้เทคโนโลยีเพื่อประสิทธิภาพดินในนาข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในนาข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 61.50 มีอายุเฉลี่ย 57.57 ปี จบการศึกษาระดับสูงกว่าประถมศึกษา ร้อยละ 63.11 และมีประสบการณ์ทำงานเฉลี่ย 25.99 ปี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิตลาภีร์ ที่ฆาวงค์ และคณะ (2568) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับปรุงดินในนาข้าวของเกษตรกร อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวเฉลี่ย 23.61 ปี

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 25.63 ไร่ มีจำนวนแรงงานในการปลูกข้าว 5-6 คน ต้นทุนจากการทำนาเฉลี่ย 5,304.92 บาท/ไร่/ฤดูกาล รายได้จากการทำนาเฉลี่ย 7,509.01 บาท/ไร่/ฤดูกาล และจำนวนผลผลิตข้าวเฉลี่ย 874.59 กิโลกรัม/ไร่/ฤดูกาล สอดคล้องกับ มณวิภา เพ็ชรักษ์ และคณะ (2567) ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีอัจฉริยะของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า พื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 29.16 ไร่ ต้นทุนในการปลูกข้าวเฉลี่ย 4,926 บาท/ไร่/ฤดูกาล รายได้จากการจำหน่ายข้าวเฉลี่ย 8,581.03 บาท/ไร่/ฤดูกาล ผลผลิตข้าวเฉลี่ย 953.53 กิโลกรัม/ไร่/ฤดูกาล

การเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าว

สื่อบุคคล พบว่า เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของภาครัฐมากที่สุด ร้อยละ 63.10 เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของภาครัฐ มีการอบรมและลงพื้นที่ มีการติดตามเกษตรกรตามระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) สอดคล้องกับ ภัสสร่า สุขกาญจนะ และคณะ (2567) ศึกษาการรับรู้สารสนเทศทางการเกษตรผ่านสื่อของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อบุคคล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่รัฐ

สื่อกิจกรรม พบว่า เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารจากการฝึกอบรมมากที่สุด ร้อยละ 69.70 เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีการฝึกอบรมลักษณะของการสาธิตและมีการลงมือปฏิบัติจริงส่งผลต่อการได้รับความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าว ซึ่งสอดคล้องกับการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่และการขับเคลื่อนของสำนักงานเกษตรอำเภอสรรพพยาที่มีการบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จัดอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนบ้านบางไถ่เลื่อน มีการจัดฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ ด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าว (สำนักงานเกษตรอำเภอสรรพพยา, 2568)

สื่อมวลชน พบว่า เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด ร้อยละ 51.60 เนื่องจากสื่อเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรผ่านโทรทัศน์เป็นสื่อที่นำเสนอทั้งภาพและเสียง ทำให้เกษตรกรทำความเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย สอดคล้องกับ อติพล เอื้อจรัสพันธ์ (2564) ศึกษาสถานการณ์รายการเกษตรในโทรทัศน์ไทยและรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมต่อเกษตรกร พบว่า เกษตรกรไทยใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อประโยชน์ทางการเกษตรมากที่สุด รองลงมาคือ สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อวิทยุ และสื่อหนังสือพิมพ์

จากสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสาร จากการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด ร้อยละ 59.00 เนื่องจากปัจจุบันการเข้าถึงสื่อออนไลน์ของเกษตรกรสะดวกและง่ายตาขึ้น จากความหลากหลายของแพลตฟอร์ม และการใช้งานผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ ซึ่งทางสำนักงานเกษตรอำเภอได้มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์เป็นหลัก สอดคล้องกับ ชญาน์พิมพ์ พรหมจันทร์ (2562) ศึกษาการรับสื่อทางการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอพระพรหม จังหวัด นครศรีธรรมราช พบว่า การรับสื่อข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร ในชีวิตประจำวันของเกษตรกร โดยช่องทางสื่อที่รับมากที่สุด คือ สื่อออนไลน์ ซึ่งใช้สื่อออนไลน์ในการหาความรู้ด้านการเกษตร เพื่อรับข่าวสารทั่วไป และการสร้างอาชีพเสริมอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.18 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับการใช้เทคโนโลยีที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้

การใช้เทคโนโลยีการปรับระดับพื้นที่ดินอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.33) เนื่องจากเกษตรกรมีการเตรียมพื้นที่ มีการวางแผน และออกแบบเลือกวิธีก่อนทำการปรับระดับพื้นที่ รวมทั้งมีการสำรวจความสม่ำเสมอพื้นผิวดินก่อนและหลังการปรับระดับพื้นที่ เพราะพื้นที่นาที่ไม่สม่ำเสมอจะก่อให้เกิดปัญหา ได้แก่ การจัดการน้ำในพื้นที่ การควบคุมวัชพืช และต้นข้าวที่ขึ้นไม่สม่ำเสมอ เกษตรกรจึงใช้ปุ๋ยและสารเคมีในปริมาณเกินความจำเป็นส่งผลให้ดินเสื่อมโทรม สอดคล้องกับ องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน (2568) กล่าวว่า การปรับพื้นที่นาด้วยเลเซอร์ช่วยลดพื้นที่ลุ่มและที่ดอน ทำให้น้ำมีการกระจายตัวทั่วทั้งแปลง ส่งผลให้ต้นข้าวขึ้นสม่ำเสมอ ช่วยลดปัญหาวัชพืชและศัตรูพืช ส่งผลให้ปริมาณการใช้ปุ๋ยและสารเคมีลดลง โดยการปรับพื้นที่นาด้วยเลเซอร์สามารถอยู่ได้นาน 3-5 ปี ส่งผลต่อประสิทธิภาพโครงสร้างดินโดยตรง ในการลดความถี่ในการเตรียมดิน การชะล้างพังทลายของหน้าดิน ซึ่งช่วยรักษาโครงสร้างดินที่ดีในระยะยาว

การใช้เทคโนโลยีการจัดการฟางและตอซังข้าวอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.16) เนื่องจากเกษตรกรมีการปล่อยน้ำเข้านาให้ท่วมตอซังข้าวร่วมกับการใช้น้ำหมักชีวภาพจากสารเร่งซุปเปอร์ พด. 2 ที่มีจุลินทรีย์ที่มีคุณสมบัติในการย่อยสลายเซลลูโลสในปริมาณและอัตราส่วนที่เหมาะสมจะช่วยให้กระบวนการเร่งย่อยสลายฟางและตอซังข้าวสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ วรณวิศา คามนา (2566) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีชีวภาพทางดินของเกษตรกรกลุ่มนาแปลงใหญ่

ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอลือชัยบุรี จังหวัดสุรินทร์ พบว่า เกษตรกรมีการใช้น้ำหมักชีวภาพจากสารเร่งจุลินทรีย์ พด. 2 ในการจัดการดินในนาข้าวติดต่อกันทุกปี

การใช้เทคโนโลยีการจัดการธาตุอาหารในดินอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.04) เนื่องจากเกษตรกรมีการเก็บตัวอย่างดินโดยใช้ชุดตรวจสอบธาตุอาหาร N-P-K และความเป็นกรดต่างในดินก่อนทำนา รวมไปถึงมีการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินอยู่ในระดับมาก เพราะในพื้นที่อำเภอสรรพยาเกษตรกรสามารถเข้าไปใช้บริการตรวจวิเคราะห์ดินที่ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนเพื่อวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารในดิน ซึ่งช่วยให้ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินหรือปุ๋ยสั่งตัดได้เหมาะสมกับพื้นที่นาของตนเอง แต่ยังมี การใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงบำรุงดินในระดับน้อย เนื่องจากอำเภอสรรพยาอยู่ในเขตชลประทาน เกษตรกรจึงมีการทำนาต่อเนื่องตลอดทั้งปี โดยไม่มีการพักแปลง และการปลูกพืชหลังนาที่ใช้เป็นปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงบำรุงดิน ซึ่งต้องใช้เวลานานส่งผลต่อการเตรียมดินฤดูกาลทำนารอบต่อไป สอดคล้องกับกรมส่งเสริมการเกษตร (2559) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน พบว่า เกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีในเรื่องการเก็บตัวอย่างดิน การตรวจวิเคราะห์ดิน เนื่องจากเห็นว่าทำได้ไม่ยาก และมีการนำคำแนะนำไปใช้

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ ข้าวจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรที่มีเพศแตกต่างกันมีการใช้เทคโนโลยีด้านการปรับระดับพื้นที่ดินแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 เกษตรกรเพศหญิงมีการใช้เทคโนโลยีการปรับระดับพื้นที่มากกว่าเพศชาย เนื่องจากเพศหญิงมีการใส่ใจในการวางแผนและออกแบบเลือกการปรับระดับพื้นที่ และมีการเตรียมพื้นที่ก่อนทำการปรับระดับ ซึ่งสอดคล้องกับ นัฐดา ทับอิม (2565) ได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ อธิบายว่าเพศหญิงมีความละเอียดอ่อนมากกว่าเพศชาย เนื่องจากความแตกต่างทางเพศทำให้บุคคล มีพฤติกรรมต่างกัน ในด้านความคิด ความสนใจ ค่านิยม ทักษะ และรูปแบบการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำนาแตกต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวแตกต่างกัน ในรายด้านที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อพิจารณาผลการทดสอบเป็นรายคู่ พบว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำนา 31-55 ปี มีการใช้เทคโนโลยีด้านการจัดการฟางและตอซังข้าวมากกว่าเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำนา 8-20 ปี และ 21-30 ปี เนื่องจากเกษตรกรได้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ที่สั่งสมมายาวนาน และได้รับการส่งเสริม มีโอกาสได้เรียนรู้ เห็นถึงปัญหา ดินเสื่อมโทรม ทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีด้านการจัดการฟางและตอซังข้าวมากกว่า ในขณะที่เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำนา 8-20 ปี และ 21-30 ปี อาจเป็นกลุ่มบุคคลรุ่นใหม่อายุยังน้อย หรือเป็นทายาททำนาต่อรุ่นพ่อรุ่นแม่ ประสบการณ์จึงยังน้อยทำให้การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวน้อยกว่า

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานในการทำนาแตกต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวแตกต่างกันในรายด้านที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อพิจารณาผลการทดสอบเป็นรายคู่ พบว่า เกษตรกรที่มีจำนวนแรงงาน 7-8 คน มีการใช้เทคโนโลยีด้านการจัดการธาตุอาหารในดินมากกว่าเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงาน 3-4 คน และ 5-6 คน เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีการจัดการธาตุอาหารในดิน เกษตรกรต้องมีการเก็บตัวอย่างดินเพื่อตรวจสอบธาตุอาหาร N-P-K และความเป็นกรดเป็นด่างในดิน ต้องมีการคำนวณสูตร การชั่งตวงเตรียมวัตถุดิบ รวมไปถึงการผสมปุ๋ย ตามผลค่าวิเคราะห์ จึงทำให้มีการใช้แรงงานจำนวนมาก สอดคล้องกับ อรญา สบประสงค์ (2564) ศึกษาการตัดสินใจยอมรับเทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัดของเกษตรกรในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการใช้ปุ๋ยสั่งตัด ซึ่งปัญหาสำคัญของการใช้ปุ๋ยสั่งตัดของเกษตรกร คือ เรื่องจำนวนแรงงาน เนื่องจากการผสมปุ๋ยใช้เองต้องใช้จำนวนแรงงานที่ช่วยผสมปุ๋ยมากกว่าการใช้ปุ๋ยสำเร็จรูปที่ไม่จำเป็นต้องใช้แรงงานมากนัก

การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร พบว่า เกษตรกรที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางสื่อบุคคลจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของภาครัฐ มากกว่าการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนเกษตรกร/หัวหน้ากลุ่ม และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจากเอกชน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของภาครัฐมีการลงพื้นที่และให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ

ภัสตรา สุขกาญจนะ และคณะ (2567) พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อบุคคลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่รัฐ นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนแตกต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวแตกต่างกันในรายด้านที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อพิจารณาผลการทดสอบเป็นรายคู่ พบว่า เกษตรกรที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางสื่อมวลชนจากโทรทัศน์ มีการใช้เทคโนโลยีด้านการปรับระดับพื้นที่ดินมากกว่าเกษตรกรที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากวิทยุกระจายเสียง/เสียงตามสาย และสิ่งพิมพ์ (แผ่นพับ) เนื่องจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีการใช้มากในพื้นที่ในการนำเสนอข่าวสารต่าง ๆ และการสาธิตทำให้เกษตรกรกรเข้าใจขั้นตอน หรือกระบวนการ การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งลาวัลย์ รัญจวรรณ และคณะ (2562) ศึกษาพฤติกรรม การเปิดรับสื่อทางการเกษตรของเกษตรกรในโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้โทรทัศน์เป็นสื่อที่เกษตรกรใช้ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านงานส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 ข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีผ่านแหล่งสื่อ
 - 1.1.1 ควรใช้สื่อบุคคลจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของภาครัฐในการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว
 - 1.1.2 ควรใช้สื่อมวลชนจากโทรทัศน์ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าว
- 1.2 ข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าว
 - 1.2.1 ส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท และเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง
 - 1.2.2 ด้านการใช้เทคโนโลยีการจัดการธาตุอาหารในดิน ควรส่งเสริมให้ความรู้และสนับสนุนชุดตรวจวิเคราะห์ดินให้แก่เกษตรกร เพื่อตรวจวิเคราะห์ธาตุอาหารในดินก่อนการทำการนา และนำผลที่ได้มาใช้วางแผนจัดการดินให้เหมาะสมต่อการปลูกข้าว
 - 1.2.3 ด้านการใช้เทคโนโลยีปรับระดับพื้นที่ดิน ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรปรับพื้นผิวดินให้มีความเรียบสม่ำเสมอ โดยใช้เทคโนโลยีการปรับระดับพื้นที่ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของตนเอง
 - 1.2.4 ด้านการใช้เทคโนโลยีการจัดการฟางและตอซังข้าว ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรอัดฟางก้อนแทนการเผา โดยมีการสนับสนุนการเชื่อมโยงตลาด ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสร้างตลาดรองรับรับการซื้อฟางก้อน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ศึกษาแนวโน้มการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท
- 2.2 ศึกษาความต้องการสื่อในการเรียนรู้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดินในนาข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์ ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอสรรพยาทุกท่าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มแปลงใหญ่ ที่ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอสรรพยาทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์และให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยเพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการใช้ประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน. (2566). *การถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการดินและปุ๋ยที่เหมาะสม*. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2559). *รายงานผลการศึกษาวิจัย เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน*.
กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กองเทคโนโลยีชีวภาพทางดิน. (2567). *การไถกลบตอซัง ปรับโครงสร้างดินลดหมอกควัน*. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
https://lddmordin.idd.go.th/web/data/Tank_PD/PD_13.pdf
- จิตรลาภีร์ ทิมวาทค์, นาริรัตน์ สิริสาร, และปรีชาติ ดิษฐกิจ. (2568). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับปรุงดินในนาข้าว
ของเกษตรกร อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดยโสธร. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 13(2), 266–274.
- ชญาน์พิมพ์ พรหมจันทร์. (2562). *การรับสื่อทางการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดยโสธร*.
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. STOUIR at Sukhothai Thammathirat
Open University. <https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/10613>
- นัฐดา ทับอิม. (2565). *ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ และปัจจัยสภาพลักษณะองค์กร ที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสถานีบริการ
น้ำมันพีที* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Dhurakij Pundit University (DPU).
<https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Nuttada.Tabi.pdf>
- ภัสสร สุกกาญจนะ, นครศรี รัชควัต, พุฒิสรรค์ เครือคำ, และปิยะ พลปะปัญญา. (2567). การรับรู้สารสนเทศทางการเกษตร
ผ่านสื่อของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารผลิตภัณฑ์การเกษตร*, 6(1), 131–139.
<https://li01.tci-thaijo.org/index.php/japmju/article/view/262906>
- มนวิภา เพ็ชรรักษ์, พัชราวดี ศรีบุญเรือง, พิชัย ทองดีเลิศ, และนริศรา อินทะสิริ. (2567). การยอมรับเทคโนโลยีอัจฉริยะ
ของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมทางการเกษตร*,
55(2), 163–173. <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/ASJ/article/view/260958>
- รุ่งลาวัลย์ รัญจวรรณะ, สุรพล เศรษฐบุตร, ภาณุพันธุ์ ประภาติกุล, และธนะชัย พันธุ์เกษมสุข (2562). พฤติกรรมการเปิดรับ
สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรในโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ข้าว) ตำบลปางหมู อำเภอเมือง
แม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน. ใน นรุตม์ วรมิตร (บ.ก.), *เกษตรกำแพงแสน ตามรอยพ่อ สานต่อศาสตร์แห่งแผ่นดิน*.
การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 16 (น. 3129–3136).
https://esd.kps.ku.ac.th/kuk-gallery/article_16/full_16.pdf
- วรรณวิศา คามนา. (2566). *แนวทางการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีชีวภาพทางดินของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่
ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].
STOUIR at Sukhothai Thammathirat Open University. <https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/13548>
- ศูนย์วิจัยข้าวชัยนาท. (2567). *ทำนาลดโลกร้อน*. กิตติสมบุญน้อยเฟ้ทแอนด์อิงค์เจ็ท.
https://files.ricethailand.go.th/files/50/documents/page_doc/files-rice-1731312821661.pdf
- สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยนาท. (2568). *ข้อมูลทั่วไปจังหวัดชัยนาท ปี 2568*. สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยนาท จังหวัดชัยนาท.
- สำนักงานเกษตรอำเภอสรรพยา. (2568). *แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ อำเภอสรรพยา ปี 2566–2570 (ฉบับทบทวน
ปี 2568)*. สำนักงานเกษตรอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท.
- อดิพล เอื้อจรัสพันธ์. (2564). สถานการณ์รายการเกษตรในโทรทัศน์ไทยและรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมต่อเกษตรกร.
วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(4), 324–337.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/249931>

- องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน. (2568). *โครงการเพิ่มศักยภาพการปลูกข้าวที่เท่าทันต่อภูมิอากาศ: Thai Rice GCF*. องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมันประจำประเทศไทย.
- อรญา สบประสงค์. (2564). *การตัดสินใจยอมรับเทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/5019>
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing* (3rd ed.). Harper & Row Publisher.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row Publisher.

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านภูดิน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

Guidelines to Develop the Potential of Ban Phu Din Eco-Tourism Management, Mae Taeng District, Chiang Mai Province

จิระชัย ยมเกิด¹, สุธีรา สิทธิกุล², วินิตรา ลีละพัฒนา³, ประยงค์ คูศิริสิน⁴, ชัตติยา กลัญทกะปกรณ⁵,
และเจษฎา เรืองสุริยะ⁶

Jirachai Yomkerd¹, Suthira Sitthikun², Winitra Leelapatta³, Prayong Kusirisin⁴, Khattiya Kruntakapakorn⁵,
and Jetsada Ruangsuriya⁶

Received: July 25, 2025

Revised: January 26, 2026

Accepted: January 28, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทพื้นฐานศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูดิน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ 2) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและสถานการณ์การท่องเที่ยวของชุมชน และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะกรรมการบริหารการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูดิน จำนวน 20 คน และนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวจำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์สถานการณ์ตามกรอบแนวคิด SWOT Analysis ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนบ้านภูดินมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายใต้การบริหารจากคณะกรรมการและความร่วมมือภาคีต่าง ๆ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ ชุมชนส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์และกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพด้านบริการ 2) จุดแข็งของชุมชนคือทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีผู้นำกับคณะกรรมการที่เข้มแข็ง ขับเคลื่อนกิจกรรมบนฐานแนวคิดความยั่งยืนและภูมิปัญญาท้องถิ่น จุดอ่อน ได้แก่ กิจกรรมท่องเที่ยวที่ยังไม่โดดเด่น การประชาสัมพันธ์จำกัด และขาดทุนสนับสนุน รวมถึงข้อจำกัดด้านสาธารณูปโภค ทัศนียภาพ และการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ยังมีจำกัด และ 3) แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการควรมุ่งเน้นการเสริมความเข้มแข็ง

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยว วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อีเมล: jirachai650@gmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยว วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อีเมล: suthira.sit@gmail.com

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยว วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อีเมล: w.leelapattana@gmail.com

⁴ อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยว วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อีเมล: prayongk2@gmail.com

⁵ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ อีเมล: Katie160372@yahoo.com

⁶ อาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อีเมล: jetsada.ruang@cmu.ac.th

¹ Lecturer in Tourism Management program, International College, Maejo University, Email: jirachai650@gmail.com

² Lecturer in Tourism Management program, International College, Maejo University, Email: suthira.sit@gmail.com

³ Lecturer in Tourism Management program, International College, Maejo University, Email: w.leelapattana@gmail.com

⁴ Lecturer in Tourism Management program, International College, Maejo University, Email: prayongk2@gmail.com

⁵ Lecturer of Faculty of humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University, Email: Katie160372@yahoo.com

⁶ Lecturer of Faculty of Medicine, Chiang Mai University, Email: jetsada.ruang@cmu.ac.th

ของกลุ่มท่องเที่ยวให้มีการพัฒนาประชาสัมพันธ์ การพัฒนาโฮมสเตย์ การรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านความปลอดภัย เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, การท่องเที่ยวโดยชุมชน, การจัดการการท่องเที่ยว

Abstract

This study aimed: 1) to examine the fundamental context and potential of community-based tourism management in Ban Phu Din, Mae Taeng District, Chiang Mai Province; 2) to analyze the community's tourism environment and situation; and 3) to propose guidelines for developing eco-tourism management capacity. Qualitative research was employed. The Informants included 20 members of the Ban Phu Din Community-based Tourism and 4 tourism academics, totaling 24 participants. Data was collected through in-depth interviews by using semi-structured interview form and focus group discussions and analyzed using content analysis and situation analysis based on the SWOT framework. The research results were: 1) Ban Phu Din community possesses considerable potential for sustainable community-based tourism management under the leadership of a committee. The community collaborates with various partners, to enhance residents' quality of life, and systematically preserves local culture and natural resources. It promotes organic agriculture and environmental activities alongside service capacity development. Despite limitations in facilities, the overall management reflects participatory and sustainable eco-tourism practices; 2) The community's strengths include abundant natural resources, a suitable environment for eco-tourism, and strong leadership guided by local wisdom and sustainability principles. Weaknesses include a lack of distinctive tourism activities, limited publicity, and insufficient funding. Opportunities exist to develop new activities, improve service standards, and build networks with nearby attractions, while threats include inadequate infrastructure, underdeveloped landscapes, and limited external support; and 3) The guidelines for enhancing management capacity should focus on strengthening local tourism groups through improved public relations, homestay development, preservation of cultural identity, promotion of environmental learning, and the development of safety-related infrastructure, to elevate sustainable ecotourism development.

Keywords: Eco-tourism, Community-Based Tourism, Tourism Management

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาเที่ยวในประเทศไทย โดยพบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยระหว่างช่วงเดือนมกราคมถึงเมษายนลดลงจาก 13.99 ล้านคนในปี 2562 เหลือ 6.69 ล้านคนในช่วงเวลาเดียวกันในปี 2563 หรือลดลงประมาณ 52.17% โดยการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวมาจากหลายปัจจัย แต่ปัจจัยที่สำคัญได้แก่ มาตรการจำกัดการเดินทาง ทั้งการเดินทางข้ามประเทศและการเดินทางระหว่างจังหวัด มาตรการปิดแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น (ประมณฑ์ กาญจนพิมลกุล และกรณิกัร ธรรมพานิชวงศ์, 2563) ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 พฤติกรรมของผู้บริโภคได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (มาร์เก็ตเทียร์, 2563) โดยแนวโน้มการท่องเที่ยวในยุคหลังโควิดสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการเดินทางที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัย ความเป็นส่วนตัว และความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเป็นลำดับแรก มุ่งเน้นการเดินทางระยะใกล้ที่สามารถใช้รถยนต์ส่วนบุคคลเพื่อหลีกเลี่ยงความแออัด และนิยมท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแบบ Unseen หรือพื้นที่ที่มีผู้คนไม่พลุกพล่าน (พชรพจน์ นันทรามาศ และคณะ, 2563) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นอีกหนึ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ควบคู่กับการสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความยั่งยืน ตามแนวคิดขององค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (World Tourism Organization (UNWTO), 2022)

จากการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวภายหลังสถานการณ์โควิด-19 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องปรับให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต และความคาดหวังของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ โดยมุ่งเน้นการสร้าง ความมั่นใจ ด้านความปลอดภัย ความสะดวกสบาย และความยั่งยืนในการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวควรมีระบบการสื่อสารที่ทันสมัย มีความปลอดภัย และสามารถให้ข้อมูลหรือความช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงการรักษามาตรฐานด้านสุขอนามัยและการควบคุมโรคอย่างเข้มงวดในทุกขั้นตอนของการให้บริการ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยว (กชนิภา อินทสุวรรณ, 2565) นอกจากนี้ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566–2570) เป็นนโยบายสำคัญที่จัดทำขึ้นหลังวิกฤตโควิด-19 โดยมีเป้าหมายเพื่อ “พลิกฟื้นการท่องเที่ยวไทยเพื่ออนาคตที่ดีกว่าสำหรับทุกคน” (Building Forward a Better Tourism for All) ภายใต้แนวคิด 3P ได้แก่ ด้านประชาชน (People) มุ่งเน้นให้การท่องเที่ยวก่อผลเชิงบวกต่อสังคม ยกระดับมาตรฐานความปลอดภัย ความสะอาด โครงสร้างพื้นฐาน และพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ด้านรายได้ (Profits) เน้นดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง กระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ส่วนความยั่งยืน (Planet) มุ่งอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมไทย ด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ โดยรวม แผนฉบับนี้มุ่งเปลี่ยนผ่านจาก “การท่องเที่ยวเชิงปริมาณ” สู่ “การท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ” เพื่อสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2566)

ชุมชนบ้านภูดิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางทรัพยากรธรรมชาติสูง ทั้งในด้านป่าไม้ แหล่งน้ำ และภูมิทัศน์ที่สวยงาม รวมถึงมีวิถีชีวิตชุมชนแบบเกษตรกรรมดั้งเดิมที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ไว้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งถือเป็นจุดแข็งของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าชุมชนจะมีทรัพยากรอันเหมาะสม แต่การจัดการด้านการท่องเที่ยวยังขาดความชัดเจนในด้านแนวทางกลยุทธ์ และโครงสร้างการบริหารจัดการ ส่งผลให้การพัฒนายังไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างเต็มศักยภาพ การวิเคราะห์องค์ประกอบ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว เช่น ด้านทรัพยากร ด้านชุมชน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านการตลาด จึงมีความจำเป็น เพื่อให้ชุมชนสามารถประเมินตนเอง และนำข้อมูลที่ได้ไปกำหนดแผนพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน

การศึกษาในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลบริบทพื้นฐานศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูดิน อย่างรอบด้าน และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูดิน โดยหวังว่าจะเป็นฐานข้อมูลเชิงวิชาการที่สามารถหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านภูดินในระดับชุมชนให้เกิดความยั่งยืน ชุมชนสามารถรักษาสภาพแวดล้อม อัตลักษณ์ วิถีชีวิตเดิมที่มีอยู่ และสามารถส่งเสริมการสร้างรายได้จากการบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ นอกจากนี้ยังสามารถนำมาเป็นแนวทางต้นแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่พื้นที่อื่นที่มีลักษณะและศักยภาพคล้ายคลึงกันต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลบริบทพื้นฐานศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูดิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูดิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านภูดิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

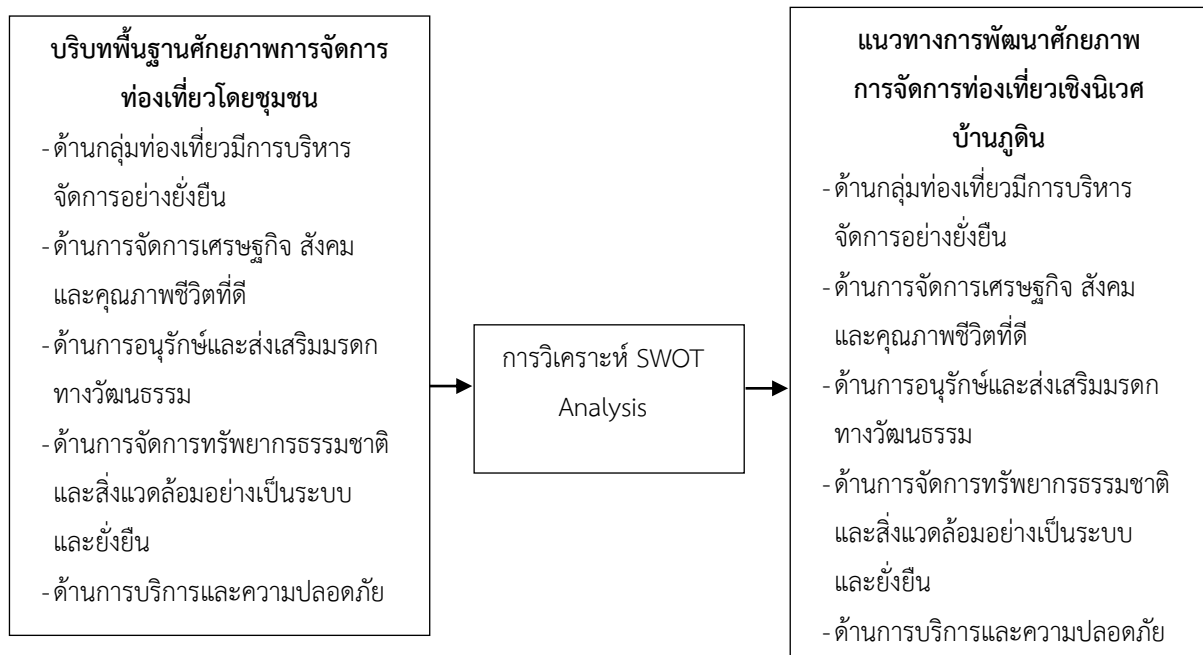
กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยไม่ได้กำหนดสมมติฐานผลที่จะเกิดขึ้น และได้รายงานผลการวิจัยตามการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มให้ข้อคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดโดยอาศัยแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT), การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism), แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) เพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษาข้อมูลศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูดิน และเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านภูดิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) เป็นแนวคิดที่เน้นให้ชุมชนมีบทบาทหลักในการจัดการการท่องเที่ยว ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างรู้คุณค่าและยั่งยืน ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกภาคส่วน ช่วยกระจายรายได้ ลดความเหลื่อมล้ำ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน (วนิดา อ่อนละมัย, 2563; อัญชลี ศรีเกตุ, 2565) โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม องค์การชุมชนและภาวะผู้นำ กลไกการบริหารจัดการรายได้ และการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ (สิทธิชัย สวัสดิ์แสน และปริญญา นาคปทุม, 2565; หทัยรัตน์ สวัสดิ์, 2563)

แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มุ่งเน้นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติอย่างเคารพ และมีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อลดผลกระทบทางลบ พร้อมสร้างความร่วมมือระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชน (กรรณิการ์ บุรศิริรักษ์, 2549; ประชิต สฤณะพัฒน์ และคณะ, 2554)

สำหรับแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านภูดิน โดยการวิเคราะห์ SWOT ช่วยให้เห็นทั้งปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่อการพัฒนา จุดแข็ง-จุดอ่อน สะท้อนสภาพภายใน ขณะที่โอกาส-อุปสรรค แสดงบริบทภายนอก ซึ่งสามารถนำมาใช้วางแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วรรณวิษา วรฤทธิธินา, 2555; Gurel & Tat, 2017)

ภาพ 1 กรอบแนวคิด แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านภูดิน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้แก่

กลุ่มที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพชุมชน ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูดิน จำนวน 20 ราย ได้แก่ คณะกรรมการอ่างเก็บน้ำห้วยภูดิน 3 ราย คณะกรรมการอ่างเก็บน้ำห้วยก้าง 3 ราย คณะกรรมการอ่างเก็บน้ำห้วยกุก 3 ราย กลุ่มเกษตรกรบ้านภูดิน 4 ราย กลุ่มโฮมสเตย์บ้านภูดิน 3 ราย และกลุ่ม OTOP บ้านภูดิน 4 ราย ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ตรงด้านการบริหารจัดการชุมชน และกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ (Lincoln & Guba, 1985)

กลุ่มที่ 2 เพื่อวิเคราะห์และกำหนดแนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูดิน จำนวน 20 ราย เช่นเดียวกับกลุ่มที่ 1 และเพิ่มเติมนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว จำนวน 4 ราย ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทในการให้คำปรึกษาและกำหนดแนวทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมทั้งสิ้นผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 24 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือวิจัยหลักดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Guide) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างประเด็นคำถามเกี่ยวกับบริบทและศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ 1) ด้านกลุ่มท่องเที่ยวมีการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี 3) ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน 5) ด้านการบริการและความปลอดภัย

2.2 การสนทนากลุ่ม (Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ SWOT จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านภูดิน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เดือนตุลาคม 2566 – มีนาคม 2567

3.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Document Review) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน รายงานการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และข้อมูลประชากรพื้นฐานของพื้นที่

3.2 ผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือแนะนำตัวคณะผู้วิจัยและหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการบริหารการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูดิน จากวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในพื้นที่ชุมชนบ้านภูดิน

3.3 ผู้วิจัยและคณะผู้ร่วมวิจัยได้เดินทางไปยังชุมชนบ้านภูดินเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลประเด็น บริบทพื้นฐาน ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และลงพื้นที่วิเคราะห์ SWOT จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านภูดิน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและเอกสารที่เกี่ยวข้อง จะถูกวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ประกอบด้วย

4.2.1 การถอดความข้อมูลจากบันทึกเสียงและบันทึกการสัมภาษณ์

4.2.2 การอ่านและทำความเข้าใจข้อมูลอย่างละเอียด

4.2.3 การจัดกลุ่มข้อมูลตามหัวข้อหลักทั้ง 5 ด้าน ได้แก่

4.2.3.1 การบริหารจัดการกลุ่มท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4.2.3.2 การจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของชุมชน

4.2.3.3 การอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม

4.2.3.4 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.2.3.5 การบริการและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

4.2.4 การสังเคราะห์ประเด็นและตีความข้อมูลเชิงลึกเพื่อสรุปผลการศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยมีการตรวจสอบสามเส้า (Investigation Triangulation) เพื่อให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ (ภัทรพร เกษสังข์, 2559) โดยผู้วิจัยได้ใช้หลักการสามเส้าเพื่อยืนยันข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลคุณภาพที่จากการสัมภาษณ์ คณะกรรมการบริหารการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูดิน นำผลสะท้อนจากการปฏิบัติมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยสรุปเป็นความเรียง เพื่อประเมินสภาพจริงว่าเป็นอย่างไร มีข้อบกพร่อง มีปัญหาหรือไม่อย่างไร แล้วหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น นำมาสู่การสรุปผลการวิจัย และแสดงให้เห็นรูปแบบการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ

4.3 การวิเคราะห์ SWOT ใช้ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Group Discussion) โดยการจัดกลุ่มข้อมูลเป็นตารางและสังเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านภูดิน

4.4 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ ผลลัพธ์จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสองส่วน จะถูกนำเสนอในรูปแบบรายงานเชิงบรรยายและสรุปประเด็นสำคัญอย่างเป็นระบบ ใช้ตาราง กราฟ (Spider Chart) เพื่อช่วยในการสื่อสารข้อมูลอย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย

สรุปผล

จากการศึกษาข้อมูลเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านภูดิน จึงได้นำเกณฑ์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูดิน สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านกลุ่มท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูดิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีรูปแบบการบริหารจัดการที่ชัดเจนภายใต้โครงสร้างคณะกรรมการซึ่งรวมตัวจากกลุ่มอ่างเก็บน้ำ 3 แห่งในพื้นที่ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยภูดิน ห้วยก้าง และห้วยกุก และมีการร่วมมือกับกลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มสินค้า OTOP รวมถึงภาคีเครือข่าย เช่น เทศบาล มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และหน่วยทหารพัฒนา มีการทำข้อตกลงร่วมกันเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการของกลุ่ม เช่น การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี การจัดสรรนักท่องเที่ยว รวมถึงมีการกำหนดข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว การจัดระบบบัญชี การเงิน ที่มีประสิทธิภาพ และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเยาวชนในชุมชนให้เข้ามามีบทบาทเพื่อปลูกจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่สามารถพัฒนาให้มีส่วนร่วมในอนาคตได้

1.2 ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี พบว่า การส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน นอกจากการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตแล้ว การสร้างทักษะ ความรู้ ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยว เช่น การต้อนรับนักท่องเที่ยว การบริการ และการดูแลนักท่องเที่ยว ล้วนส่งผลให้เกิดความภูมิใจในฐานะเจ้าบ้าน หรือการมีคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดการยกระดับคุณภาพชีวิตมากขึ้นซึ่งขณะนี้แม้ว่าอาจยังไม่มี การเปลี่ยนที่ชัดเจนมากนัก เพราะยังอยู่ในช่วงกระบวนการเริ่มต้น ผลลัพธ์ที่ชุมชนมีคุณภาพเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว ปัจจุบันทางกลุ่ม มีสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่มาจากท้องถิ่น เช่น อาหาร สินค้าหัตถกรรม ผักสด ผลไม้สด สมุนไพร เป็นต้น

1.3 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม พบว่า ชุมชนมีการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมจากคำบอกเล่าและปราชญ์ชาวบ้าน การรักษาขนบธรรมเนียม เช่น การเล่นพื้นบ้าน “ปะช่างโว่” และการอนุรักษ์อาชีพดั้งเดิม เช่น การสานแหและทำเกษตรกรรม รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการเสด็จพระราชดำเนินของในหลวงรัชกาลที่ 9 ซึ่งถือเป็นความภาคภูมิใจของชุมชน แม้ข้อมูลดังกล่าวยังไม่ได้จัดเก็บเป็นระบบหรือพัฒนาเป็นฐานข้อมูลสารสนเทศ ขณะเดียวกัน การเผยแพร่มรดก วัฒนธรรมผ่านการท่องเที่ยวยังมีข้อจำกัด โดยกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมยังอยู่ในระดับพื้นฐาน เช่น การนั่งรถอีแต็ก ปั่นจักรยาน ชมวิถีชีวิตเกษตรกรรม หรือเยี่ยมชมกลุ่มผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง อย่างไรก็ตาม ชุมชนมีแนวทางในการพัฒนาโดยมุ่งจัดทำข้อมูลมรดกวัฒนธรรมให้เป็นกิจกรรมเชิงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวในอนาคต ซึ่งเป็นแนวทางที่สะท้อนศักยภาพด้านการอนุรักษ์และการใช้วัฒนธรรมเป็นทุนทางการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า มีการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวรอบอ่างเก็บน้ำทั้งสามแห่ง (ห้วยภูดิน ห้วยก้าง และห้วยกุก) อย่างเป็นระบบ โดยออกกฎห้ามทิ้งขยะในพื้นที่เพื่อป้องกันปัญหามลภาวะ และมีการร่วมมือกับกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานและภาคีเครือข่าย ในการดูแลรักษาภูมิทัศน์และการขุดลอกคลองอย่างสม่ำเสมอ สำหรับการจัดการฐานข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนยังใช้รูปแบบการบันทึกด้วยตนเอง โดยอาศัยปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ด้านพันธุ์พืชและเส้นทางธรรมชาติ ส่วนด้านกิจกรรมสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่า การป้องกันไฟป่า การทำป่าเปียก การอนุรักษ์พันธุ์ปลา และการลาดตระเวนป่าชุมชน ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนถึงการบริหารทรัพยากรในรูปแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.5 ด้านการบริการและความปลอดภัย พบว่า มีการดูแลนักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านการนำชม การจัดกิจกรรม และการดูแลความปลอดภัย โดยมีสมาชิกที่ทำหน้าที่เป็นนักสื่อความหมายซึ่งสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชน

และนำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เส้นทางสัญจรมีความปลอดภัย มีป้ายบอกทางและป้ายเตือนภัย ติดตั้งในจุดที่เหมาะสม ขณะเดียวกัน การจัดจุดบริการนักท่องเที่ยวยังมีข้อจำกัด โดยเฉพาะในด้านห้องน้ำและจุดบริการน้ำดื่ม ซึ่งมีความทรุดโทรมและขาดงบประมาณในการปรับปรุง แม้จะมีการบริหารจัดการเส้นทางภายในหมู่บ้านที่สะดวกและปลอดภัย รวมถึงการชี้แจงข้อปฏิบัติก่อนเข้าพัก และมีบุคลากรในชุมชน เช่น อพปร. และ อสม. ดูแลความปลอดภัย รวมทั้งมีการอบรมอาสาช่วยเหลือนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม กลุ่มยังไม่ได้มีการจัดเก็บข้อมูลหรือประเมินความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ส่วนด้านการประสานงานกับนักท่องเที่ยว พบว่ามีฝ่ายดูแลติดต่อประสานงานโดยเฉพาะ ซึ่งมีความสามารถด้านภาษาทั้งไทยและต่างประเทศ ทำให้สามารถอำนวยความสะดวกในการให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพ 2 ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูดิน

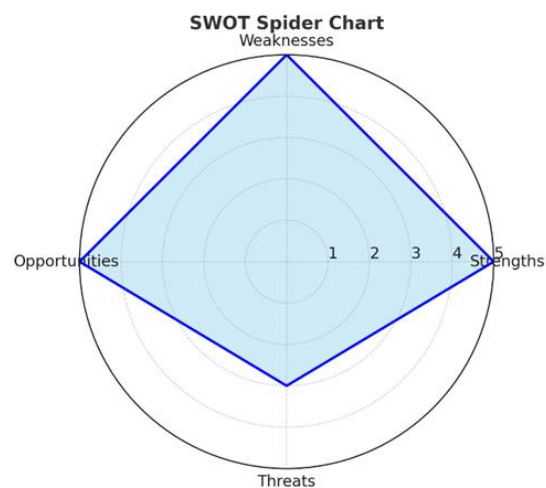
2. วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านภูดิน สามารถสรุปได้ดังนี้

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
S1 ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เช่น อ่างเก็บน้ำ วิวภูเขา อากาศดีตลอดปี	W1 ไม่มีแหล่งท่องเที่ยว หรือกิจกรรมโดดเด่นดึงดูดใจนักท่องเที่ยว
S2 มีพื้นที่ใช้จัดกิจกรรม เช่น ปั่นจักรยาน ออกกำลังกาย	W2 ขาดช่องทางประชาสัมพันธ์ และการเข้าถึงข้อมูล เช่น ป้าย สื่อออนไลน์
S3 คณะกรรมการและเครือข่ายผู้นำชุมชนเข้มแข็ง มีส่วนร่วมสูง	W3 ชาวบ้านขาดทักษะด้านบริการ การใช้ภาษา การต้อนรับ
S4 ดำเนินงานตามแนวคิดอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และความยั่งยืน	W4 โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่เพียงพอ
S5 มีสมุนไพรและพืชพรรณท้องถิ่นที่หลากหลาย	W5 ขาดทุนหมุนเวียนในการพัฒนากิจกรรม หรืออุปกรณ์

ตาราง 1 (ต่อ)

โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
O1 พัฒนาและเพิ่มกิจกรรม เช่น วัง ปั่นจักรยาน เดินป่า ทำอาหารที่บ้าน	T1 สาธารณูปโภคพื้นฐานไม่เพียงพอ เช่น ไฟฟ้า น้ำ การกำจัดขยะภายในชุมชน
O2 ยกระดับโฮมสเตย์และสุขอนามัยตามมาตรฐานชุมชน	T2 ขาดหน่วยงานสนับสนุนด้านการพัฒนาทัศนียภาพ และแหล่งท่องเที่ยว
O3 ดึงเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสืบสานและต่อยอด	T3 การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ยังไม่ต่อเนื่อง
O4 ส่งเสริมทักษะบุคลากรด้านการจัดการและการสื่อสาร	
O5 เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกับพื้นที่ใกล้เคียง	

ภาพ 3 SWOT Spider chart

ภาพ 4 ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูดิน

จากแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านภูดิน พบว่ามี จุดแข็ง ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น อ่างเก็บน้ำและภูเขาที่สวยงาม มีบรรยากาศที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อีกทั้งชุมชนมีผู้นำและคณะกรรมการที่เข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มภาคีเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรม มีแนวคิดด้านความยั่งยืน และมีการใช้ทรัพยากรพื้นถิ่นอย่างสมุนไพรพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังมีจุดอ่อนหลายด้าน เช่น การขาดกิจกรรมท่องเที่ยวที่โดดเด่น ช่องทางประชาสัมพันธ์ที่จำกัด การขาดความรู้ด้านการบริการ การบริหารจัดการกลุ่ม และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงทุนหมุนเวียนที่ไม่เพียงพอ

ในด้านโอกาส ชุมชนสามารถพัฒนากิจกรรมใหม่ เช่น การวิ่ง การปั่นจักรยาน การทำอาหารพื้นบ้าน และการเดินป่า อีกทั้งมีแนวโน้มในการยกระดับมาตรฐานที่พักและสิ่งแวดล้อม ดึงเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในด้านต่าง ๆ รวมถึงการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งใกล้เคียง อย่างไรก็ตาม ยังมีอุปสรรคที่สำคัญ เช่น ระบบสาธารณูปโภคที่ยังไม่เพียงพอ และการขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ซึ่งเป็นปัจจัยที่จำกัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระยะยาว

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านภูดิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

1. ด้านกลุ่มท่องเที่ยวมีการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน ดังนี้ 1.1) ควรจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายให้เป็นระบบเพิ่มขึ้นเพื่อนำไปสู่การวางแผนลงทุนในระยะยาว 1.2) ควรมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้าใจคุณค่าการท่องเที่ยวชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต 1.3) ควรกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกกระบวนการท่องเที่ยว เพื่อรักษาอัตลักษณ์และวิถีชีวิต 1.4) ส่งเสริมช่องทางการประชาสัมพันธ์ เช่น สื่อออนไลน์ และร่วมกิจกรรมกับภาครัฐ 1.5) จัดตั้งกลุ่มบริการท่องเที่ยว และประชาสัมพันธ์เพื่อขยายการรับรู้ของนักท่องเที่ยว

2. ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนี้ 2.1) ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและจัดสรรรายได้อย่างเป็นธรรมโดยจัดตั้งกลุ่มบริหารรายได้ 2.2) สร้างข้อตกลงร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และจัดกิจกรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์ 2.3) ร่างระเบียบกระจายรายได้ให้ทั่วถึงและเป็นธรรมต่อชุมชน 2.4) จัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์เพื่อเสริมรายได้ และเสริมสร้างศักยภาพผู้นำ

3. ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ดังนี้ 3.1) จัดกิจกรรมประจำปีและกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับฐานการเรียนรู้และเกษตรชุมชน 3.2) ออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยวที่คงอัตลักษณ์ของชุมชนให้หลากหลาย และมีทางเลือก

4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เช่น การจัดกิจกรรมเดินป่าเรียนรู้ทรัพยากรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการถ่ายทอดความรู้

5. ด้านการบริการและความปลอดภัย ดังนี้ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานความปลอดภัย เช่น ป้าย หน่วยบริการสุขภาพเบื้องต้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านภูดิน สามารถอภิปรายผลในประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

ผลการศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูดินสะท้อนให้เห็นว่า ชุมชนมีความพร้อมในหลายมิติที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะด้านโครงสร้างการบริหารจัดการที่ชัดเจนและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการจัดการแบบมีส่วนร่วมและการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นฐาน อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานยังอยู่ในระยะเริ่มต้น จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างความต่อเนื่องของกลไกการบริหารและการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในชุมชนอย่างเป็นระบบ ส่วนในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต แม้ว่าผลลัพธ์ด้านรายได้จากการท่องเที่ยวยังไม่ปรากฏอย่างชัดเจน แต่การพัฒนาทักษะด้านการต้อนรับและการบริการ ช่วยเสริมสร้างความภาคภูมิใจและคุณค่าในตนเองของสมาชิกชุมชน ขณะเดียวกันการใช้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมท่องเที่ยว สะท้อนถึงแนวทางการกระจายรายได้และการพึ่งพาทรัพยากรในพื้นที่ และด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม พบว่าชุมชนมีทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย แต่การนำมาใช้ในการท่องเที่ยวยังอยู่ในระดับพื้นฐาน และขาดการจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้กิจกรรมท่องเที่ยวยังไม่สามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้เชิงลึก แก่ผู้มาเยือนได้อย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้ การพัฒนางานเชิงปฏิบัติจากมรดกทางวัฒนธรรม จะช่วยเพิ่มคุณค่าและความน่าสนใจของการท่องเที่ยวโดยชุมชน อีกทั้งด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชุมชนมีการบริหารจัดการทรัพยากรในรูปแบบมีส่วนร่วม และมีกิจกรรมอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเอื้อต่อการรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตามการจัดเก็บข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการบริการยังมีข้อจำกัด รวมถึงการขาดระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2560) พบว่า การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่าย (Community Driven Proposition) โดยเป็นการสร้างความเข้มแข็งในระดับฐานรากชุมชน ท้องถิ่น เมื่อผนวกความเข้มแข็ง ในระดับฐานรากกับกลไกการขับเคลื่อนอื่น ๆ แล้ว จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานะของคนในสังคม (Social Mobility) ผ่านการสร้างสังคมแห่งโอกาส (Society with Opportunity) ควบคู่กับการสร้างสังคมที่มีความสามารถ (Society with Competence) โดยการนโยบายนุ้การปฏิบัติได้ให้ความสำคัญกับทุนมนุษย์ซึ่งถือเป็นหัวใจของการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด นอกจากนี้ การพัฒนาอย่างยั่งยืนที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ ความยอมรับ และความร่วมมือจากภาครัฐในจังหวัด รวมทั้งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการต่าง ๆ ของภาครัฐ (กรมการท่องเที่ยว, 2561) ทั้งนี้ เอกพันธ์ อินทริใจเอื้อ และ ประเสริฐ อินทร์รักษ์ (2562) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านงบประมาณตามแผนยุทธศาสตร์ เป็นเครื่องมือสำคัญของนักบริหารที่สามารถมุ่งเน้นในอนาคต โดยการสร้างหรือกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างเป็นระบบ จัดการการเปลี่ยนแปลงขององค์กรทั้งระบบ ซึ่งครอบคลุมโครงสร้างขององค์กรเทคโนโลยีบุคลากรและทรัพยากรต่าง ๆ อีกทั้ง ธนากร ทองธรรมสิริ และโอชัยญา บัวธรรม (2564) ระบุว่า การพัฒนาฐานข้อมูลดิจิทัลสามารถช่วยเพิ่มอัตราการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ถึง 25% ภายในหนึ่งปี นักวิจัยมีประสบการณ์ทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐในการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของพื้นที่ โดยเน้นการพัฒนาพื้นฐานดิจิทัลที่สามารถตอบโจทย์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูดิน ชุมชนมีจุดแข็ง (Strengths) ชุมชนบ้านภูดินมีทรัพยากรธรรมชาติที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ โดยมีแหล่งน้ำสำคัญ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยภูดิน ห้วยก้าง และห้วยกู่ก ซึ่งตั้งอยู่ท่ามกลางภูมิประเทศแบบภูเขาสลับซับซ้อน ส่งผลให้พื้นที่มีทัศนียภาพที่สวยงาม บรรยากาศร่มรื่น และมีสภาพอากาศเย็นสบาย เหมาะสมต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ บริเวณรอบอ่างเก็บน้ำยังมีพื้นที่ใช้สอยที่สามารถรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวและนันทนาการ เช่น การปั่นจักรยานและการออกกำลังกาย อีกทั้งชุมชนมีคณะกรรมการ

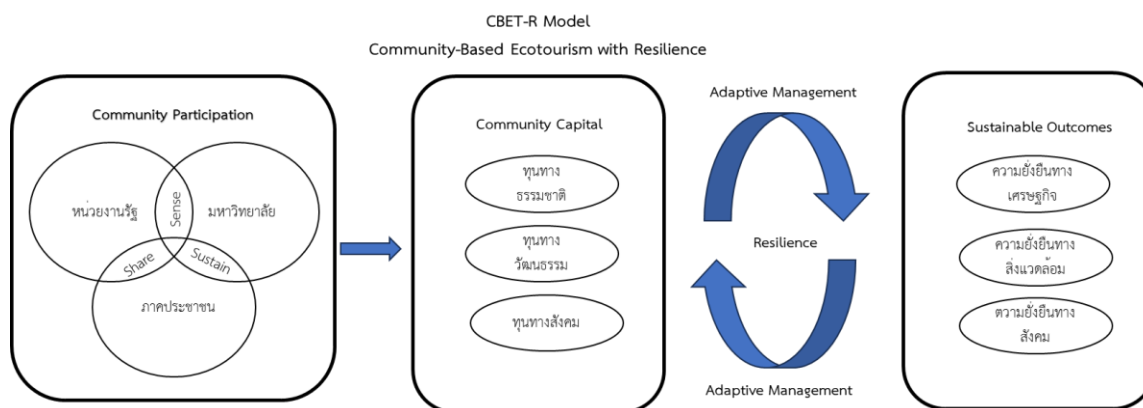
บริหารการท่องเที่ยวและเครือข่ายผู้ใช้น้ำที่มีความเข้มแข็ง มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับแนวทางการดำเนินกิจกรรมที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและที่ยั่งยืน โดยพื้นที่ยังมีพิชพรรณท้องถิ่น และสมุนไพรพื้นบ้านหลากหลายชนิดที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์และต่อยอดกิจกรรมท่องเที่ยวได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Liu, Wang, Huang & Chen (2017) ที่อธิบายถึงคุณค่าของความเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพว่าต้องมีความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อุดมไปด้วยความงามทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ความสวยงามและความมีเสน่ห์ของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งต้องดึงดูดใจให้เกิดความต้องการมาเยือนสักครั้งหนึ่งในชีวิต มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวที่ให้บริการบางอย่างพิเศษ สอดคล้องกับความนึกคิดที่ตั้งใจของนักท่องเที่ยว และความเป็นมิตรจากผู้ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว จะกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความหลงใหลในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ และเป็นการสร้างแรงดึงดูดใจให้ตัดสินใจมาเยือนหรือกลับมาเที่ยวซ้ำ ในขณะที่ชุมชนมีจุดอ่อน (Weaknesses) ชุมชนยังขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังไม่มีแหล่งท่องเที่ยวหลักภายในเขตหมู่บ้านโดยตรง นอกจากนี้ การบริหารจัดการด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ยังมีข้อจำกัด ทั้งในด้านช่องทางการติดต่อ การให้ข้อมูลข่าวสาร ป้ายบอกทาง และการใช้สื่อออนไลน์ ขณะเดียวกันคนในชุมชนยังขาดความรู้และทักษะด้านการต้อนรับ การสื่อสาร การใช้ภาษา และการบริการนักท่องเที่ยว รวมถึงการจัดตั้งกลุ่มบริหารจัดการในฝ่ายต่าง ๆ และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก การคมนาคม ร้านอาหาร และร้านค้า ตลอดจนข้อจำกัดด้านทุนหมุนเวียนในการพัฒนากิจกรรมและผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว สอดคล้องกับ กัมปนาท เพชรแก้ว (2560) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์มีส่วนทำให้นักท่องเที่ยวอยากท่องเที่ยวมากขึ้น ด้านกระบวนการจังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดของการท่องเที่ยวจึงมีรูปแบบการให้บริการที่ชัดเจน มีพื้นที่ชุมชนเพื่อนำเสนอกิจกรรมท้องถิ่น แต่ควรมีการขนส่งที่มีมาตรฐานมากขึ้น ด้านบุคลากร พนักงานมีมนุษยสัมพันธ์ ยิ้มแย้ม มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีการนำความรู้ใหม่มาพัฒนาบุคลากรรุ่นเก่า มีความรู้ในการให้บริการเป็นอย่างดี ควรมีการพัฒนาภาคีเครือข่ายในการให้บริการแนะนำ เชิญชวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนสภาพแวดล้อมการดำเนินงานนั้น ชุมชนมีโอกาสนำมาพัฒนาการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมเชิงสุขภาพและนันทนาการในพื้นที่อ่างเก็บน้ำ เช่น การวิ่ง การปั่นจักรยาน และการออกกำลังกาย ควบคู่กับกิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตและการผลิตสินค้า OTOP การเดินป่า และการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ นอกจากนี้ ยังมีโอกาสในการยกระดับที่พัก โฮมสเตย์ และพื้นที่ชุมชนให้ได้มาตรฐานร่วมกัน การดึงดูดเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วนได้เสียผ่านการฝึกอบรม และการสร้างนักสื่อความหมาย ตลอดจนการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อเพิ่มการรับรู้ของแหล่งท่องเที่ยว ส่วนอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ ข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ระบบกำจัดของเสีย และห้องน้ำ ซึ่งยังไม่เพียงพอและไม่ได้มาตรฐาน นอกจากนี้ ยังขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาทัศนียภาพและสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงความไม่ต่อเนื่องของความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีศักยภาพอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ อภิศักดิ์ คู่กระสังข์ (2561) การพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากรวมกันของชุมชน ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้กำหนดวางแผนการเดินทางมาท่องเที่ยวได้

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านภูดิน ควรมุ่งเน้นการบริหารจัดการกลุ่มท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายเพื่อวางแผนลงทุน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ รวมถึงจัดตั้งกลุ่มบริการและโฮมสเตย์เพื่อสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิต ควบคู่กับการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมที่คงอัตลักษณ์ของชุมชน และเชื่อมโยงฐานการเรียนรู้กับเกษตรท้องถิ่น สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติผ่านกิจกรรมเรียนรู้ เช่น การเดินป่า และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านความปลอดภัยเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องการศึกษาของ ชัยทัศน์ เกียรติยากุล และคณะ (2567) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบฐานข้อมูลท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าการออกแบบเว็บแอปพลิเคชัน (Web-

Based Application) ที่ใช้ PHP และ MySQL ในการจัดเก็บและจัดการข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว งานวิจัยพบว่าระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถเพิ่มข้อมูล ค้นหา แก้ไข และแสดงผลข้อมูลการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังรองรับการใช้งานผ่านอุปกรณ์พกพา เช่น สมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต ซึ่งช่วยเพิ่มความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้ดูแลระบบ ฐานข้อมูลนี้ยังสามารถช่วยให้ชุมชนสามารถจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวได้อย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับแนวคิดของ พิมพริก พุ่มเจริญ (2559) กล่าวถึง การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมการออมและการวางแผนใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยให้ชาวบ้านตระหนักถึงการใช้จ่ายและลดปัญหาการใช้จ่ายเกินรายได้ที่นำไปสู่หนี้สินทั้งในและนอกระบบ ชุมชนจึงส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มั่นคงและยั่งยืน การวางแผนทางการเงินไม่เพียงช่วยให้มีเหตุผลและรู้จักพอประมาณ แต่ยังเป็นการพัฒนาตนเองให้รักตนเอง ครอบครัวยุคน และการทำงานบัญชีครัวเรือนคือ “วิถีแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิต” ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นความพอดี ความสมดุล และการดำเนินชีวิตอย่างมีดุลยภาพ และสอดคล้องกับแนวทางของ Jackson (2025) ระบุว่า CBT คือโมเดลการท่องเที่ยวที่มอบอำนาจแก่ ชุมชนท้องถิ่นให้เป็นศูนย์กลาง ถ่ายทอดวัฒนธรรม และจัดสรรผลประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยใช้ทุนสังคมและทุนวัฒนธรรมควบคู่กับทุนสิ่งแวดล้อม (เช่น พื้นที่ท่องเที่ยวแหล่งน้ำ ป่าไม้ ฯลฯ) อย่างสมดุล 5) ด้านบริการและความปลอดภัย ข้อเสนอในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ป้าย จุดอนามัย และระบบความปลอดภัย เป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งต่อความน่าเชื่อถือของแหล่งท่องเที่ยว แม้ชุมชนจะมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ แต่หากมีแผนแม่บทระยะยาว และขอรับการสนับสนุนร่วมจากหน่วยงานภายนอกได้ จะช่วยยกระดับคุณภาพการบริการให้มั่นคงยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาแนวคิด “CBET-R Model” (Community-Based Ecotourism with Resilience Model) จากกรณีศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านภูดิน พบว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยใช้กระบวนการบูรณาการ “ทุนทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และสังคม” เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่หลากหลาย ทั้งหน่วยงานรัฐ มหาวิทยาลัย และกลุ่มภาคประชาชน จากแนวคิด “3S Participatory Tourism” พฤติกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านภูดิน สะท้อนแนวทางการสร้างคุณค่าการท่องเที่ยวใหม่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม โดยสามารถจัดระบบภายใต้แนวคิด “3S Participatory Tourism Value Model” ซึ่งประกอบด้วย 1) Sense: การออกแบบกิจกรรมที่เน้นให้ผู้มาเยือนได้สัมผัสตัวตน และอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างลึกซึ้ง เช่น การลงมือทำเกษตรอินทรีย์หรือร่วมในพิธีกรรมท้องถิ่น 2) Share: การเปิดพื้นที่ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การถ่ายทอดองค์ความรู้จากปราชญ์ หรือการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน และ 3) Sustain: การสร้างกลไกที่นำไปสู่ความยั่งยืน เช่น การจัดตั้งกองทุนชุมชน หรือกลยุทธ์ถ่ายทอดกิจกรรมสู่คนรุ่นใหม่ โมเดลนี้ไม่เพียงตอบโจทย์การสร้างมูลค่าเพิ่มทางวัฒนธรรม หากยังเสริมความชัดเจนให้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม (Participatory Cultural Tourism) โดยเฉพาะในบริบทของชุมชนชนบทที่มีทุนวัฒนธรรมอยู่แล้ว แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์การจัดการที่ชัดเจนการดำเนินงานลักษณะนี้ส่งผลให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรอย่างเป็นองค์รวม โดยไม่เพียงคงไว้ซึ่งการอนุรักษ์ แต่ยังสามารถแปร “ทุน” เหล่านั้นให้กลายเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจ และเครื่องมือการเรียนรู้ของชุมชนในระยะยาว แนวคิดนี้จึงช่วยขยายขอบเขตของแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมเชื่อมโยงกับการจัดการทุนทรัพยากรอย่างบูรณาการ นำไปสู่การเสนอกรอบแนวคิด “CBET-R Model” ที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับทุนที่หลากหลายในการขับเคลื่อนความยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสอดคล้องกัน

ภาพ 5 แนวคิด “CBET-R Model” (Community-Based Ecotourism with Resilience Model)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้นำชุมชนบ้านภูดินและกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน สามารถใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการ วางระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วม และนำแนวคิดจากการศึกษานี้ไป สร้างกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ที่มีส่วนร่วม และเชื่อมโยงทุนวัฒนธรรม-ทุนสิ่งแวดล้อม ให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมายรุ่นใหม่

1.2 เยาวชนและกลุ่มอาสาสมัครในชุมชน ใช้ผลการวิจัยในการพัฒนาทักษะด้านการจัดกิจกรรม การเป็นผู้นำเดินป่า การต้อนรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการเล่าเรื่องวัฒนธรรมชุมชน (Storytelling)

1.3 นักวิจัย/หน่วยงานวิจัยอื่น ๆ นำแนวคิดและกรณีศึกษานี้ไปเป็นต้นแบบสำหรับการวิจัยและพัฒนา Community-Based Ecotourism (CBET) ในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทคล้ายกัน

1.4 ผู้วางแผนท้องถิ่น/นักพัฒนา ใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ และแนวทางบูรณาการการท่องเที่ยวเข้ากับเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การเปรียบเทียบระหว่างชุมชนต่างพื้นที่ ควรศึกษารูปแบบ CBET-R ในชุมชนอื่นที่มีบริบทต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบความสำเร็จ ปัจจัยแวดล้อม และศักยภาพในการประยุกต์ใช้แนวคิดนี้ในพื้นที่อื่น

2.2 การประเมินผลกระทบเชิงปริมาณ ควรพัฒนาการวิจัยเชิงปริมาณ เช่น การประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนข้อค้นพบเชิงคุณภาพให้มีน้ำหนักมากขึ้น

2.3 การศึกษาความพร้อมด้านดิจิทัลของชุมชน ควรวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพและความพร้อมของชุมชนด้านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการตลาด การจัดการข้อมูล และการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว

2.4 การวิจัยแบบระยะยาวเพื่อประเมินความยืดหยุ่นของชุมชน ควรทำวิจัยระยะยาวเพื่อติดตามกระบวนการปรับตัวของชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น ด้านเศรษฐกิจ ภูมิอากาศ หรือโครงสร้างทางสังคม เพื่อเข้าใจกลไกการฟื้นตัวของชุมชนได้ลึกซึ้งขึ้น

2.5 การวิจัยเชิงนโยบายเพื่อออกแบบระบบการจัดการแบบมีส่วนร่วม ควรศึกษาผลกระทบระหว่างภาคส่วน เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัย และภาคประชาชน เพื่อพัฒนาแนวทางนโยบายที่ส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในระดับชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กษนิภา อินทสุวรรณ (2565). โควิด-19: การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(1), 416–424. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jsr/article/view/253119>
- กรมการท่องเที่ยว. (2561). *สถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย*.
<https://www.mots.go.th/news/category/497>
- กรรณิการ์ บุรศิริรักษ์. (2549). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง]. Digital Research Information Center.
https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=10.14457/RU.the.2006.139
- กัมปนาท เพชรแก้ว. (2560). การให้ความหมายและกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กรณีศึกษา วัดขนอน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. Silpakorn University Repository: SURE. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1626/1/57602329.pdf>
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2566–2570*. สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ชัยทัศน์ เกียรติยากุล, กาญจนา ขัติยะจักร์, กาญจนา ทองบุญนาค, เกษรา ปัญญา, และศุภกฤษ เมธีโกคพงษ์. (2567). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารแม่โจ้ เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม*, 10(3), 87–99.
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jemmsu/article/view/154666>
- ธนากร ทองธรรมสิริ และโอชัยญา บัวธรรม. (2564). แนวทางสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อสัมผัสประสบการณ์ท้องถิ่นในเขตพื้นที่เมืองเก่าบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 3(1), 21–34.
<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/MSJournal/article/view/2884>
- ประชิด สกุนะพัฒน์, วิมล จิโรจน์พันธุ์, และอุดม เขยกิจวงศ์. (2554). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. สำนักพิมพ์แสงดาว.
- ประมณฑ์ กาญจนพิมลกุล และกรรณิการ์ ธรรมพานิชวงศ์. (2563, 16 มิถุนายน). *เปลี่ยนวิกฤตโควิด-19 ให้เป็นโอกาส: การพลิกฟื้นทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ*.
<https://tdri.or.th/2020/06/covid-19-turning-crisis-into-an-opportunity-for-natural-tourism>
- พรพจน์ นันทรามาศ, กิตติพงษ์ เรือนทิพย์, และจารุวรรณ เหล่าสัมฤทธิ์. (2563, 20 สิงหาคม). *เจาะพฤติกรรมท่องเที่ยวใน New Normal: เมื่อโควิดทำชีวิตเปลี่ยน*. <https://shorturl.asia/Qe7SH>
- พิมพ์รัก พุ่มเจริญ. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของเกษตรกรและแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่เหมาะสม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5802030790_5209_4099.pdf
- ภัทรพร เกษสังข์. (2559). *การวิจัยปฏิบัติการ*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- มาร์เก็ตเทียร์. (2563, 16 กรกฎาคม). โควิด-19 ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค และทัศนคติที่มีต่อแบรนด์อย่างไร.
<https://marketeeronline.co/archives/176416>
- วนิดา อ่อนละมัย. (2563). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อชุมชนบ้านสาวะถี จังหวัดขอนแก่น.
วารสารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน, 2(1), 74–83.
- วรรณวิษา วรฤทธิธนา. (2555). การศึกษาปัญหาและกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร กรณีศึกษา บริษัท This Work จำกัด
 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย]. UTCC Scholar.
<https://searchlib.utcc.ac.th/library/online/thesis/264284.pdf>
- สิทธิชัย สวัสดิ์แสน และปริญญา นาคปทุม. (2565). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดนครนายก ภายหลัง
 สถานการณ์โควิด-19. *วารสารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน*, 4(2), 38–55.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSTD/article/view/260563>
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2560). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน: กระบวนการพัฒนาสู่ประเทศไทย 4.0*.
 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ศูนย์ศึกษาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน.
https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:303392
- หทัยรัตน์ สวัสดิ์. (2563). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านท่าแร่
 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *Journal of Sustainable Tourism Development*, 2(1), 64–73.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSTD/article/view/254914>
- อภิศักดิ์ คู่กระสังข์. (2561). การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จากวรรณกรรมพื้นบ้าน. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร*
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 13(2), 309–321.
https://so05.tci-thaijo.org/index.php/PNRU_JHSS/article/view/86692
- อัญชลี ศรีเกตุ. (2565). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่วิถีที่ยั่งยืน. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์*
และสังคมศาสตร์, 8(2), 270–279. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/WTURJ/article/view/259594>
- เอกพันธ์ อินทร์ใจเอื้อ และประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2562). บทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคต.
วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(2), 793–804.
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EdAd/article/view/241199>
- Gurel, E., & Tat, M. (2017). SWOT analysis: a theoretical review. *The Journal of International Social Research*, 51(10), 994-1006. <https://www.sosyalarastirmalar.com/articles/swot-analysis-a-theoretical-review.pdf>
- Jackson, L. A. (2025). Community-based tourism: A catalyst for achieving the United Nations Sustainable Development Goals One and Eight. *Tourism and Hospitality*, 6(1), 1–20.
<https://doi.org/10.3390/tourhosp6010029>
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Sage Publications.
- Liu, C. R., Wang, Y. C., Huang, W. S., & Chen, S. P. (2017). Destination fascination:
 Conceptualization and scale development. *Tourism Management*, 63(1), 255–267.
 DOI: 10.1016/j.tourman.2017.06.023
- World Tourism Organization (UNWTO). (2022). *Tourism and sustainability report*. World Tourism Organization.

การพัฒนาเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการมีวินัย สำหรับนิสิตรายวิชา ฝ่าวิกฤตภัยพิบัติ สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Development of a Measurement Instrument for Desirable Characteristics of Discipline
among Students Enrolled in the Disaster Survival Course, Office of General Education,
Mahasarakham University

ปิยมาศ นานอก โสภาลดาวัลย์¹

Piyamas Nanork Sopaladawan¹

Received: September 23, 2025

Revised: February 3, 2026

Accepted: February 9, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี และ 2) ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนิสิตรายวิชาฝ่าวิกฤตภัยพิบัติ สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 539 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบประเมินความมีวินัยในตนเองของนิสิตในรายวิชาฝ่าวิกฤตภัยพิบัติ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพและวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยสำหรับนิสิต เป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ มี 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 แบบประเมินความมีวินัยในตนเองของนิสิต เป็นแบบเลือกตอบ 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ และตอนที่ 3 นิสิตคิดว่าตนเองต้องปรับปรุงวินัยด้านใดมากที่สุด เพราะเหตุใด 2) คุณภาพของเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) เท่ากับ 0.92 แสดงว่าเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยนี้มีคุณภาพสูง 3) ผลการประเมินความมีวินัยในตนเองของนิสิต มีค่าเฉลี่ย 4.24 (S.D. = 0.34) แสดงให้เห็นว่านิสิตประเมินว่าตนเองมีความมีวินัยในตนเองในระดับดี

คำสำคัญ: ชุดเครื่องมือ, การวัดความมีวินัย, อุดมศึกษา

Abstract

This study aims to: 1) develop and examine the quality of an instrument for measuring the desirable characteristic of discipline among undergraduate students, and 2) assess the desirable characteristic of discipline among undergraduate students. The sample group consisted of 539 undergraduate students enrolled in the course Disaster Survival at the General Education Division, Mahasarakham University. The sample size was determined using Yamane's formula, and participants were selected through simple random sampling.

¹ รองศาสตราจารย์ ดร., ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อีเมล: piyamas.n@msu.ac.th

¹ Associate Professor. Ph.D., Department of Biology, Faculty of Science, Mahasarakham University, Email: piyamas.n@msu.ac.th

Data were collected using a self-discipline assessment form specifically constructed for the course. The statistics employed to examine the quality of the instrument and analyze the data included mean, percentage, indexes of Item–Objective Congruence (IOC), and reliability testing using Cronbach’s alpha.

The findings revealed that the discipline assessment instrument was a situational-based assessment instrument consisting of three parts: Part 1, general information; Part 2, a 20-item self-discipline questionnaire using a five-point Likert scale; and Part 3, an open-ended question prompting students to identify the aspect of discipline they believed required the most improvement and explain why. The instrument demonstrated strong content validity, with indices of Item–Objective Congruence (IOC) ranging from 0.67 to 1.00, and high reliability, with a Cronbach’s alpha coefficient of 0.92, indicating that the instrument was of high quality. The overall mean score of students’ self-discipline was 4.24 (S.D. = 0.34), indicating that students perceived themselves as having a good level of self-discipline.

Keywords: Assessment tools, Self-discipline assessment, Higher education

บทนำ

การพัฒนาระบบอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศไทย ดำเนินไปภายใต้กรอบนโยบาย และ ยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563-2570 (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565) เพื่อให้เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศที่สอดคล้องกับทิศทางของยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท และนโยบายของรัฐบาล โดยมีวิสัยทัศน์เพื่อเตรียมคนไทยในศตวรรษที่ 21 ให้มีคุณลักษณะที่จะสามารถนำพาประเทศไปสู่ประเทศ ที่พัฒนาแล้ว ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มีเสถียรภาพอย่างยั่งยืนตามแนวทางที่กำหนดในยุทธศาสตร์ชาตินั้น จำเป็นต้องอาศัยความรู้หลายด้าน รวมถึงการพัฒนากำลังคนที่เหมาะสม ทั้งนี้ความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลง ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาอย่างรวดเร็วนี้ ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่และค่านิยมในสังคมเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากคน ในสังคมให้ความสำคัญกับวัตถุหรือสิ่งของมากกว่าบุคคล ส่งผลให้ความเจริญทางด้านจิตใจรวมถึงการมีวินัยของคนในสังคม กลับลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาในสังคม การขาดวินัยในตนเอง เช่น ไม่ปฏิบัติตาม กฎเกณฑ์ ระเบียบของสังคม ขาดความรับผิดชอบ ไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่ตรงต่อเวลา ไม่ยอมรับผลการกระทำของตน และไม่ปฏิบัติงานตามหน้าที่ จะนำไปสู่ความไม่สงบสุขในสังคม สังคมไร้คุณภาพและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ (ศิวัพงศ์ ไชยพร, 2548) ดังนั้นการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับ อุดมศึกษา โดยเฉพาะคุณลักษณะด้านความมีวินัยในตนเอง ซึ่งเป็นรากฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคม และการเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ ความมีวินัยในตนเองช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ อย่างเหมาะสม อันเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมยุคปัจจุบัน

งานวิจัยด้านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยในนักเรียน ระดับประถมศึกษา (จิตรรัตน์ ธนะคำดี, 2552) และระดับมัธยมศึกษา (ณิชา อาจเดช และคณะ, 2555; อีร์เมธ เสาร์ทอง, 2561; ชไมพร สี่มา, 2562; ปิยะธิดา วรญาโนปกรณ์ และคณะ, 2563; พรศักดิ์ ทิพย์วงษ์ทอง, 2563) โดยได้มีการศึกษาการพัฒนา แบบวัดความมีวินัยในตนเอง ที่มีองค์ประกอบแตกต่างกัน ได้แก่ จิตรรัตน์ ธนะคำดี (2552) สร้างเครื่องมือที่มีองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ 1) ด้านความรับผิดชอบ 2) ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง 3) ด้านความอดทน 4) ด้านความซื่อสัตย์ 5) ด้านความเป็นผู้นำ และ 6) ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม อีร์เมธ เสาร์ทอง (2561) สร้างเครื่องมือที่มีองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ 1) ด้านความ รับผิดชอบ 2) ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง 3) ด้านความเป็นผู้นำ 4) ด้านความอดทน 5) ด้านความตั้งใจ และ 6) ด้านความซื่อสัตย์

ณิชา อาจเดช และคณะ (2555) สร้างเครื่องมือที่มีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) ด้านปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบของครอบครัว โรงเรียนและสังคม 2) ด้านเคารพสิทธิของผู้อื่น 3) ด้านตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม 4) ด้านยอมรับผลการกระทำของตนเอง และ 5) ด้านปฏิบัติงานตามหน้าที่ ปิยะธิดา วรญาโณปกรณ์ และคณะ (2563) สร้างเครื่องมือที่มีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) การช่วยเหลือผู้อื่น 2) การดูแลสมบัติส่วนรวม 3) การเคารพสิทธิต่อส่วนรวม 4) ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และ 5) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ มีการศึกษาเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ งานวิจัยของ Duckworth and Seligman (2005) พบว่าความมีวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าสติปัญญา (IQ) โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งนักเรียนที่มีระดับความมีวินัยในตนเองสูงจะสามารถควบคุมตนเองให้ทำกิจกรรมทางวิชาการได้ต่อเนื่อง ส่งผลให้ผลการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่มีระดับความมีวินัยต่ำ นอกจากนี้ Tangney et al. (2004) ได้ศึกษาในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่าความมีวินัยในตนเองสัมพันธ์ในทางบวกกับผลการเรียน คะแนนสอบมาตรฐาน ความสม่ำเสมอในการทำการบ้าน และการเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ในระดับอุดมศึกษา Baumeister and Vohs (2016) ระบุว่านักศึกษาที่มีระดับความสามารถในการควบคุมตนเองสูง มักแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้แบบอัตโนมัติ (Autonomous Learning) นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความมีวินัยในตนเอง ได้แก่ ปัจจัยภายใน เช่น แรงจูงใจ ความสามารถในการใคร่ครวญ (Metacognition) และปัจจัยภายนอก เช่น การเลี้ยงดูของผู้ปกครอง สภาพแวดล้อมในห้องเรียน และกลุ่มเพื่อน (Mischel et al., 2011) อีกทั้งงานวิจัยของ Schonert-Reichl and Lawlor (2010) พบว่า โปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้หลักการเจริญสติ (Mindfulness) สามารถเสริมสร้างทักษะด้านการควบคุมตนเอง และเพิ่มความสามารถในการมีสมาธิ ความตั้งใจ และความสามารถในการจัดการอารมณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในประเทศไทย ได้มีการวิจัยเรื่องความมีวินัยด้านการแต่งกายตามระเบียบนักเรียนมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมการแต่งกายตามระเบียบของนักศึกษาในระดับมาก โดยความมีวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการแต่งกายตามระเบียบของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ชูฮัยลา มาหะมิง, 2564) นอกจากนี้การศึกษาคความมีวินัยของนักศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ราชบุรี พบว่านักศึกษาให้ความหมายเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองโดยเน้นเรื่องของการบังคับตนเองให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ ไม่พูดเท็จ แต่งกายถูกระเบียบ และเข้าออกหอพักตามเวลาที่กำหนด นักศึกษาส่วนใหญ่มีเจตคติที่ดีต่อความมีวินัยในตนเอง โดยเห็นว่าความมีวินัยในตนเองเป็นสิ่งที่ดีและได้รับการยกย่องจากสังคม ทำให้เป็นคนที่มีความรับผิดชอบสูง และบริหารจัดการชีวิตได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้นักศึกษาได้อธิบายคุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเอง ได้แก่ การมีภาวะผู้นำ เชื้อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ ตั้งใจเรียน และปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของวิทยาลัย (กาญจนา ร้อยนาค และคณะ, 2554)

การจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณลักษณะดังกล่าว เนื่องจากเป็นรายวิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในมิติโดยรวม ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรม รายวิชาผ่าวิกฤตภัยพิบัติ เป็นหนึ่งในรายวิชาที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การทำงานร่วมกัน และการตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ ซึ่งเอื้อต่อการเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองของนิสิต อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ายังขาดเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยที่พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับบริบทของนิสิตระดับอุดมศึกษา และลักษณะเฉพาะของรายวิชา โดยเฉพาะเครื่องมือที่สามารถสะท้อนพฤติกรรมเชิงสถานการณ์จริงของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การประเมินผลด้านคุณลักษณะยังขาดความชัดเจนและความแม่นยำ ดังนั้น การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง งานวิจัยนี้มุ่งพัฒนาเครื่องมือวัดที่มีความตรงและความเชื่อมั่นสูง และนำไปใช้ประเมินระดับความมีวินัยในตนเองของนิสิตรายวิชาผ่าวิกฤตภัยพิบัติ สำนักศึกษาทั่วไป

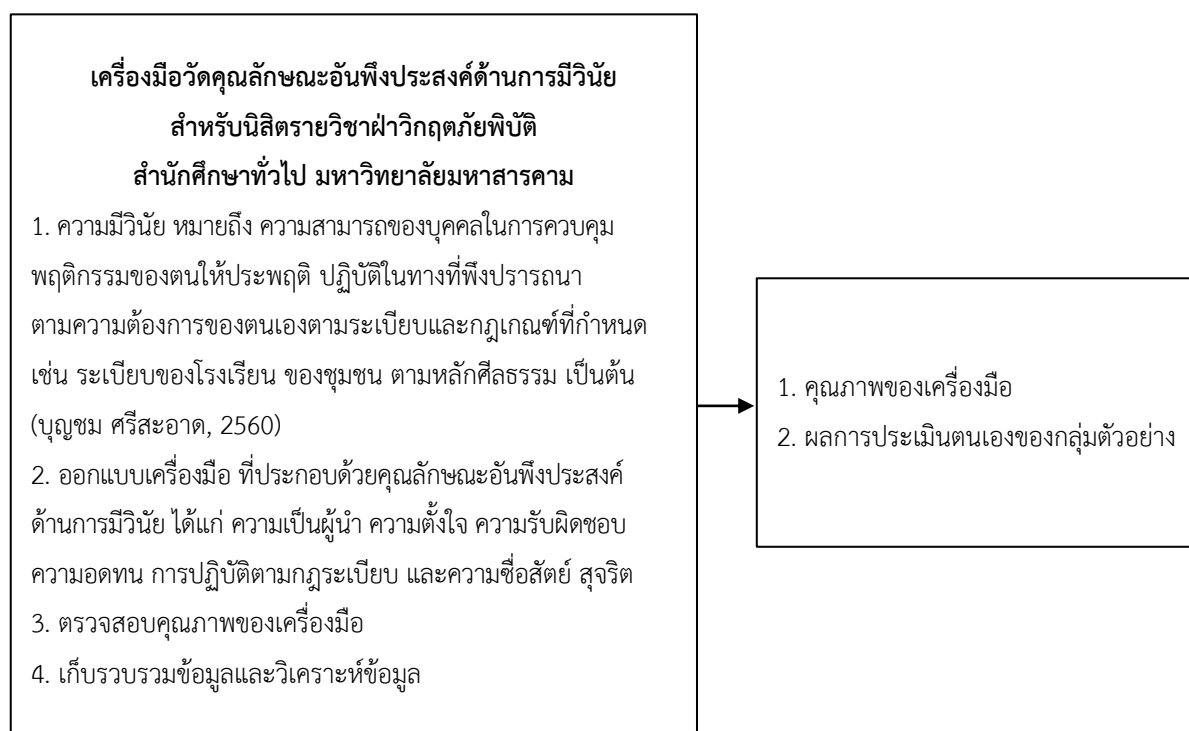
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับอุดมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย สำหรับนิสิตรายวิชา ฝ่าวิกฤตภัยพิบัติ สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. เพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย สำหรับนิสิตรายวิชา ฝ่าวิกฤตภัยพิบัติ สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กรอบแนวคิด

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการมีวินัย สำหรับนิสิตรายวิชา ฝ่าวิกฤตภัยพิบัติ สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการมีวินัย สำหรับนิสิตรายวิชา ฝ่าวิกฤตภัยพิบัติ สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นิสิตระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาฟิสิกส์ปฏิบัติ สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2567 และภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 734 คน (ลงทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2568)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาฟิสิกส์ปฏิบัติ สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2567 และภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 539 คน ด้วยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) (จักรพันธ์ กิตตินรรัตน์ และอรณัฐ อธิธาวัฒน์, 2567) จากนิสิตที่สมัครใจตอบแบบสอบถาม โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973) โดยใช้สูตร

$$n = N/(1+Ne^2)$$

เมื่อ $N = 734$ และกำหนด $e = 0.05$ จะได้ $n = 266.9$ หรือโดยประมาณ 267 คน แต่เนื่องจากมีนิสิตตอบแบบสอบถามทั้งหมด 539 คน ซึ่งมากกว่าขนาดตัวอย่างที่กำหนด เพื่อป้องกันข้อมูลไม่ครบถ้วนและลดความแปรปรวนของข้อมูล ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้จึงใช้ตัวอย่างขนาด 539 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

2.1 แบบประเมินความมีวินัยในตนเองของนิสิตในรายวิชาฟิสิกส์ปฏิบัติ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยแบบประเมินแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย และตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่น ๆ โดยแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด ส่วนตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายปิด ให้นิสิตประเมินตนเองเป็น 5 ระดับ (Likert Scale) (Joshi et al., 2015) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง การปฏิบัติตนอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง การปฏิบัติตนอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง การปฏิบัติตนอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง การปฏิบัติตนอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง การปฏิบัติตนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 งานวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนแบบยกเว้น (Exemption Review) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เลขที่การรับรอง 634-631/2567 โดยในแบบสอบถามได้ระบุหัวข้อวิจัย ผู้วิจัย วัตถุประสงค์ วิธีการตอบแบบสอบถาม เวลาที่ใช้ในการทำแบบสอบถาม รวมถึงได้ชี้แจงว่าหากนิสิตรู้สึกอึดอัด หรือรู้สึกไม่สบายใจกับบางคำถาม นิสิตมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามเหล่านั้นได้ รวมถึงมีสิทธิ์ถอนตัวออกจากโครงการนี้เมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และการไม่เข้าร่วมวิจัยหรือถอนตัวออกจากโครงการวิจัยนี้ จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการเรียนของนิสิต ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามจะถูกเก็บรักษาไว้ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล แต่จะรายงานผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น และจะมีการทำลายข้อมูลด้วยการย่อยเอกสารข้อมูลหลังการวิจัยเสร็จสิ้นเป็นเวลา 3 ปี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 นำแบบประเมินความมีวินัยในตนเองไปทดสอบกับนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try Out) จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแบบประเมิน โดยวิเคราะห์ค่าอำนาจการจำแนกด้วยค่า Corrected Item-Total Correlation และคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกใช้ได้ (ค่า r_{xy}) มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2558) จากนั้นได้ส่งแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีตำแหน่งวิชาการ และคุณวุฒิปริญญาเอกทางด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 3 ท่าน เพื่อนำผลการประเมินเครื่องมือ และข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

3.2 เมื่อผู้วิจัยได้ปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือเรียบร้อยแล้วได้นำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตปริญญาตรี ในรายวิชาฟิสิกส์กฏกัณฑ์พิบัติ หมวดวิทยาศาสตร์ทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 3/2567 และ 1/2568 โดยให้นิสิตตอบแบบสอบถามใน google form ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นในระหว่างภาคการศึกษา ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 539 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

4.1 การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Indexes of Item-Objective Congruence: IOC) กำหนดให้คะแนน

- +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับประเด็นการประเมิน
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับประเด็นการประเมิน
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับประเด็นการประเมิน

$$\text{สูตรคำนวณ IOC} = \frac{\text{คะแนนรวม}}{\text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญ}} = \frac{\sum R}{N}$$

โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณาดัชนีความสอดคล้อง คือ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 สามารถนำไปใช้ได้ และข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุงยังนำไปใช้ไม่ได้ (พิศิษฐ์ ดัชนีพนิช และพนา จินดาศรี, 2561)

4.2 การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ค่าของความเชื่อมั่นที่นิยมใช้กันทั่วไปมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (ณิชา อาจเดช และคณะ, 2555)

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบประเมินความมีวินัยในตนเองด้วยสถิติเชิงพรรณนา ในแบบประเมินตอนที่ 2 ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด เพื่อบรรยายคะแนนการประเมินตนเองของนิสิต และการวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 และตอนที่ 3 ด้วยการนับความถี่ของการตอบ แล้วจัดหมวดหมู่ตามเหตุผลของนิสิต

สรุปผล

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการมีวินัย สำหรับนิสิตรายวิชาฟิสิกส์กฏกัณฑ์พิบัติ สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีดังนี้

1. การทดสอบแบบประเมินเบื้องต้นกับนิสิตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try Out) จำนวน 30 คน ด้วยแบบสอบถาม 3 ตอน ตอนที่ 1 และตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด และตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามปลายปิด แบบ Rating Scale จำนวน 20 ข้อ พบว่ามีค่าอำนาจการจำแนก 0.31-0.78 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.20 ดังนั้นคำถามทุกข้อจึงอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2558)

2. การวัดคุณภาพเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย สำหรับนิสิตรายวิชาภาษาอังกฤษพิบัติ
สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2.1 ผลการวิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย (Content Validity) โดยการคำนวณค่าดัชนี
ความสอดคล้อง (Indexes of Item-Objective Congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการวัดและการประเมินผลการศึกษา
จำนวน 3 ท่าน โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 สามารถนำไปใช้ได้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (Indexes of Item-Objective Congruence: IOC) ของเครื่องมือ

ข้อ	ข้อคำถามสำหรับการวิจัย	ประมาณค่าความ คิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป	เพศ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	คณะ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	ชั้นปี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	เกรดเฉลี่ยสะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ตอนที่ 2 แบบประเมิน ความมีวินัย ในตนเองของนิสิต	1. ผู้เรียนเข้าเรียนตรงตามเวลาที่กำหนด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	2. ผู้เรียนมีความตั้งใจ พยายามทำงาน ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ และส่งงานตรงเวลา	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้
	3. ผู้เรียนตั้งใจเรียน ไม่พูดคุย เล่นโทรศัพท์ หรือ ทำกิจกรรมอื่น ระหว่างการจัดการเรียนการสอน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	4. ผู้เรียนเตรียมวางแผนการเรียนตั้งแต่ เปิดภาคเรียนในวันแรก และปฏิบัติตามแผน เพื่อที่จะได้เรียนให้ดีที่สุด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	5. ผู้เรียนมีความขยันหมั่นเพียรในการอ่าน หนังสือเพื่อเตรียมตัวสอบ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	6. ผู้เรียนทำการบ้าน หรืองานที่ได้รับมอบหมาย ด้วยตนเองทุกครั้ง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	7. ผู้เรียนมีการทำปฏิทินการส่งงานของตนเอง เพื่อเตือนตนเองให้ส่งงานได้ตามเวลาที่กำหนด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	8. ผู้เรียนช่วยอาจารย์เปิด-ปิด ไฟ และเครื่องปรับอากาศ ในช่วงก่อนเรียน และหลังเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	9. ผู้เรียนยอมรับผิดชอบเมื่อทำผิด หรือทำของเสียหาย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความสำหรับการวิจัย	ประมาณค่า ความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
ตอนที่ 2 แบบประเมิน ความมีวินัย ในตนเองของนิสิต	10. เมื่อผู้เรียนเก็บของได้แม้จะไม่มีใครเห็น ก็จะไม่เก็บไว้เอง และรับน้ำแข็งอาจารย์ ให้ประกาศหาเจ้าของ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	11. ผู้เรียนมีการวางแผนรายรับ รายจ่าย ของตนเอง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	12. ผู้เรียนมีการเรียงลำดับความจำเป็น และความคุ้มค่าในการซื้อของแต่ละอย่าง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	13. ผู้เรียนสามารถควบคุมอารมณ์ได้ เมื่อถูกบุคคลอื่นวิจารณ์หรือต่อว่า	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	14. ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการเรียน และการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	15. ผู้เรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงตนเอง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	16. ผู้เรียนแต่งกายตามระเบียบ ของมหาวิทยาลัย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	17. ผู้เรียนยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลง ของวิชาเรียน/ กลุ่มเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	18. ผู้เรียนปฏิบัติตามกฎจราจร เช่น ไม่ขับรถ ย้อนศร เปิดไฟเลี้ยวทุกครั้งที่ต้องการเลี้ยว	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	19. ผู้เรียนจอดรถในที่ที่กำหนดไว้ โดยไม่จอดรถ ในที่ห้ามจอดหรือจอดรถกีดขวางผู้อื่น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	20. ผู้เรียนเข้าแถวรอตามคิวเมื่อต้องขึ้นลิฟท์ หรือซื้อของ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความสำหรับการวิจัย	ประมาณค่า ความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
ตอนที่ 3 นิสิตคิดว่าตนเอง ต้องปรับปรุงวินัย ด้านใดมากที่สุด เพราะเหตุใด	ด้านความรับผิดชอบ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	ด้านความตั้งใจ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	ด้านความอดทน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	ด้านความซื่อสัตย์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	ด้านความเป็นผู้นำ	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้
	ด้านการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	เหตุผล	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
เฉลี่ย					0.98 (S.D.=0.08)	ใช้ได้

จากตาราง 1 พบว่าค่า IOC ในข้อแต่ละข้อมีค่าตั้งแต่ 0.67-1.00 และมีค่าเฉลี่ย 0.98 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.08 โดยตอนที่ 1 และตอนที่ 2 มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ส่วนตอนที่ 3 มีค่า IOC เท่ากับ 0.95 แสดงว่าคำถามทุกข้อผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีค่ามากกว่า 0.50 (พิศิษฐ์ ตัณทวนิช และพนา จินดาศรี, 2561)

2.2 ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราค (Chronbach's Alpha Coefficient) พบว่าเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย สำหรับนิสิตรายวิชา ฝ่าวิกฤตภัยพิบัติ สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 สรุปว่าแบบประเมินมีคุณภาพสูงมาก เนื่องจากมีค่าสูงกว่า 0.70 (ณิชา อาจเดช และคณะ, 2555)

จากนั้น ผู้วิจัยได้ปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 4 ประเด็น ตอนที่ 2 แบบประเมินความมีวินัยในตนเองของนิสิต เป็นแบบเลือกตอบ 5 ระดับ จำนวน 20 รายการ และ ตอนที่ 3 จำนวน 6 ประเด็น และคำถามปลายเปิด 1 ข้อ คือ นิสิตคิดว่าตนเองต้องปรับปรุงวินัยด้านใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

3. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน (แบบประเมิน ตอนที่ 1)

นิสิตผู้ตอบแบบประเมินความมีวินัยในตนเองของนิสิตในรายวิชา ฝ่าวิกฤตภัยพิบัติ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวนทั้งหมด 539 คน จาก 16 คณะ จำแนกเป็นเพศชาย 187 คน (ร้อยละ 34.69) เพศหญิง 347 คน (ร้อยละ 64.38) ไม่ต้องการระบุเพศ 5 คน (ร้อยละ 0.93) และจำแนกเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 จำนวน 314 คน (ร้อยละ 58.26) นิสิตชั้นปีที่ 2 จำนวน 167 คน (ร้อยละ 30.98) นิสิตชั้นปีที่ 3 จำนวน 44 คน (ร้อยละ 8.16) นิสิตชั้นปีที่ 4 จำนวน 13 คน (ร้อยละ 2.41) และสูงกว่า นิสิตชั้นปีที่ 4 จำนวน 1 คน (ร้อยละ 0.19)

4. ระดับการประเมินความมีวินัยในตนเองของนิสิตในรายวิชา ฝ่าวิกฤตภัยพิบัติ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป (แบบประเมิน ตอนที่ 2)

ผลการวิจัยพบว่านิสิตประเมินตนเองในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.24 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.34 โดยข้อคำถามที่นิสิตประเมินตนเองมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1 คือ ข้อ (20) ผู้เรียนเข้าแถวรอตามคิวเมื่อต้องขึ้นลิฟท์หรือขึ้นของ เป็นต้น โดยมีค่าเฉลี่ย 4.76 อันดับที่ 2 คือ ข้อ (10) เมื่อผู้เรียนเก็บสิ่งของของผู้อื่นได้ ผู้เรียนจะรีบนำส่ง หรือแจ้งให้อาจารย์ประกาศตามหาเจ้าของทันที โดยมีค่าเฉลี่ย 4.67 และ อันดับที่ 3 มี 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ (17) ผู้เรียนยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของวิชาเรียน/ กลุ่มเรียน และ ข้อ (19) ผู้เรียนจอดรถในที่ที่กำหนดไว้ โดยไม่จอดรถในที่ห้ามจอดหรือจอดรถกีดขวางผู้อื่น โดยมีค่าเฉลี่ย 4.59 ในขณะที่นิสิตประเมินตนเองในระดับน้อยที่สุดคือ ข้อ (8) ผู้เรียนช่วยอาจารย์ดูแลการเปิด-ปิดไฟ และเครื่องปรับอากาศ ในช่วงก่อนเรียนและหลังเรียน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.44 ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลการประเมินความมีวินัยในตนเองของนิสิต (แบบประเมิน ตอนที่ 2)

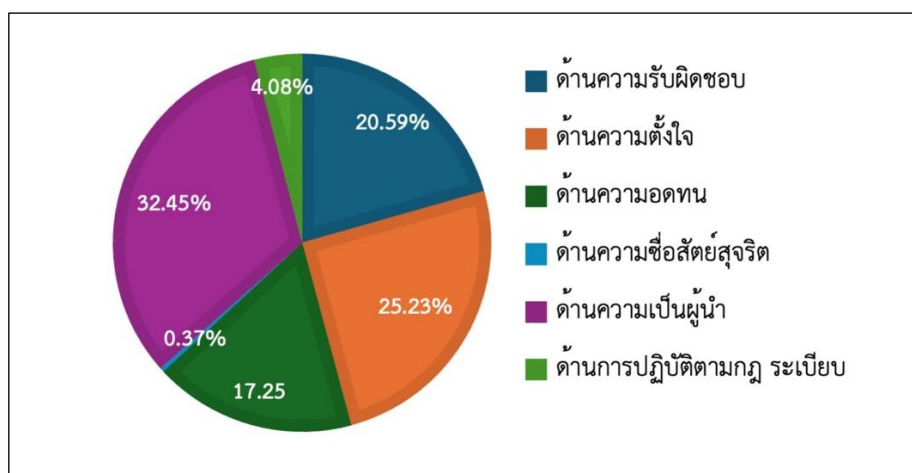
หัวข้อในการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) n = 539	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	คะแนน ต่ำสุด (Min.)	คะแนน สูงสุด (Max.)	ลำดับ
1. ผู้เรียนเข้าเรียนตรงตามเวลาที่กำหนด	4.2	0.75	2	5	12
2. ผู้เรียนมีความตั้งใจ พยายามทำงานตามที่ได้ รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ และส่งงาน ตรงเวลา	4.33	0.75	2	5	9
3. ผู้เรียนตั้งใจเรียน ไม่พูดคุย ไม่เล่นโทรศัพท์ หรือทำกิจกรรมอื่น ระหว่างการจัดการเรียน การสอน	3.72	0.75	1	5	19
4. ผู้เรียนเตรียมวางแผนการเรียนตั้งแต่เปิด ภาคเรียนในวันแรก และปฏิบัติตามแผน เพื่อที่จะได้เรียนให้ดีที่สุด	3.88	0.75	1	5	17
5. ผู้เรียนมีการอ่านหนังสือทบทวนบทเรียน และเตรียมตัวสอบล่วงหน้า	3.74	0.75	1	5	18
6. ผู้เรียนทำการบ้าน หรืองานที่ได้รับมอบหมาย ด้วยตนเองทุกครั้ง	4.43	0.75	2	5	7
7. ผู้เรียนมีการทำปฏิทินการส่งงาน และเตือน ตนเองให้ส่งงานได้ตามเวลาที่กำหนด	4.07	0.75	1	5	16
8. ผู้เรียนช่วยอาจารย์ดูแลการเปิด-ปิดไฟ และ เครื่องปรับอากาศ ในช่วงก่อนเรียนและหลังเรียน	3.44	0.75	1	5	20
9. ผู้เรียนยอมรับผิดเมื่อทำผิด หรือทำสิ่งของ ของผู้อื่นหรือส่วนรวมเสียหาย	4.53	0.75	1	5	5

ตาราง 2 (ต่อ)

หัวข้อในการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) n = 539	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	คะแนน ต่ำสุด (Min.)	คะแนน สูงสุด (Max.)	ลำดับ
10. เมื่อผู้เรียนเก็บสิ่งของของผู้อื่นได้ ผู้เรียนจะรีบนำส่ง หรือแจ้งให้อาจารย์ประกาศตามหาเจ้าของทันที	4.67	0.75	3	5	2
11. ผู้เรียนมีการวางแผนการเงินและควบคุมค่าใช้จ่ายของตนเอง	4.12	0.75	1	5	15
12. ผู้เรียนมีการเรียงลำดับความจำเป็น และความคุ้มค่าในการซื้อสินค้าและใช้จ่ายด้านต่าง ๆ	4.15	0.75	1	5	14
13. ผู้เรียนสามารถควบคุมอารมณ์ได้เมื่อถูกบุคคลอื่นวิจารณ์หรือต่อว่า	4.17	0.75	2	5	13
14. ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการเรียน และการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ	4.36	0.75	2	5	8
15. ผู้เรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงตนเอง	4.49	0.75	2	5	6
16. ผู้เรียนแต่งกายตามระเบียบของมหาวิทยาลัยเมื่อมาเข้าเรียนทุกครั้ง	4.26	0.75	1	5	11
17. ผู้เรียนยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของวิชาเรียน/ กลุ่มเรียน	4.59	0.75	2	5	3
18. ผู้เรียนปฏิบัติตามกฎจราจร เช่น สวมหมวกกันน็อคทุกครั้ง ปฏิบัติตามสัญญาณไฟจราจร ไม่ขับรถยนต์ย้อนศร เปิดไฟเลี้ยวทุกครั้งที่ต้องการเลี้ยว	4.29	0.75	1	5	10
19. ผู้เรียนจอดรถในที่ที่กำหนดไว้ โดยไม่จอดรถในที่ห้ามจอดหรือจอดรถกีดขวางผู้อื่น	4.59	0.75	1	5	3
20. ผู้เรียนเข้าแถวรอตามคิวเมื่อต้องขึ้นลิฟท์หรือซื้อของ เป็นต้น	4.74	0.75	3	5	1
รวม	4.24	0.34	1	5	

5. ด้านที่นิสิตต้องการปรับปรุงวินัยของตนเองมากที่สุด เพราะเหตุใด (แบบประเมิน ตอนที่ 3)

ผลการวิจัยพบว่านิสิตมีความต้องการปรับปรุงตนเองด้านความเป็นผู้นำมากที่สุด (175 คน คิดเป็นร้อยละ 32.45) รองลงมาคือ ด้านความตั้งใจ (136 คน คิดเป็นร้อยละ 25.23) ด้านความรับผิดชอบ (111 คน คิดเป็นร้อยละ 20.59) ด้านความอดทน (93 คน คิดเป็นร้อยละ 17.25) การปฏิบัติตามกฎระเบียบ (22 คน คิดเป็นร้อยละ 4.08) และความซื่อสัตย์ สุจริต (2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.37) ตามลำดับ ดังภาพ 2

ภาพ 2 แสดงความคิดเห็นที่นิสิตคิดว่าตนเองต้องปรับปรุงวินัยด้านใดมากที่สุด (แบบประเมิน ตอนที่ 3)

ทั้งนี้ นิสิตได้ให้เหตุผลที่ต้องการปรับปรุงวินัยในด้านที่ระบุข้างต้นหลายข้อ เช่น “อยากให้ตัวเองตั้งใจในเวลาที่ทำอาจารย์สอน” “เพราะเป็นคนติดคำว่าเดี๋ยวค่อยทำ แล้วก็อาจจะลืมหืมและทำงานไม่ทัน เพราะไม่มีความตั้งใจ” “ยังไม่มีสมาธิในตนเอง” “อยากปรับปรุงวินัยด้านความอดทน เพราะในบางครั้งก็ยังไม่รู้สึกรู้สีกว่าตนเองไม่มีความอดทนมากพอกับเรื่องบางเรื่อง” เป็นต้น

อภิปรายผล

การพัฒนาเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการมีวินัย สำหรับนิสิตรายวิชาฟิสิกส์ปฏิบัติ สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการออกแบบประเมินความมีวินัยในตนเองของนิสิตในรายวิชาฟิสิกส์ปฏิบัติ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งมี 3 ตอน แบ่งเป็น ตอนที่ 1 เป็นประเด็นเชิงคุณภาพ จำนวน 4 ประเด็น ตอนที่ 2 เป็นรายการประเมินตนเอง จำนวน 20 รายการ และ ตอนที่ 3 เป็นประเด็นเชิงคุณภาพ จำนวน 6 ประเด็น และคำถามปลายเปิด 1 คำถาม พบว่าค่า IOC ในแต่ละประเด็นมีค่าตั้งแต่ 0.67-1.00 ทั้งนี้ค่าคำถามที่มีค่า IOC ต่ำสุด มีค่าเท่ากับ 0.67 คือคำถามประเด็นด้านความเป็นผู้นำ ในตอนที่ 3 ซึ่งเป็นการให้นิสิตประเมินตนเองว่านิสิตต้องปรับปรุงวินัยด้านใดมากที่สุด เพราะเหตุใด โดยผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน ได้ให้คะแนนคำถามนี้เป็น + 1 (คือ เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับประเด็นการประเมิน) และผู้เชี่ยวชาญอีก 1 ท่าน ให้คะแนน 0 (คือ เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับประเด็นการประเมิน) โดยได้แสดงข้อคิดเห็นว่า ความเป็นผู้นำ เป็นอีกหนึ่งหัวข้อที่ใหญ่มาก และมีพฤติกรรมย่อยอีกหลายด้าน อย่างไรก็ตาม ค่า IOC ของทุกประเด็น รวมทั้งค่า IOC เฉลี่ยเท่ากับ 0.98 มีค่าสูงกว่า 0.50 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบประเมินดังกล่าวมีคุณภาพดีและสามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้ (พิศิษฐ์ ดัชนีทวนิช และพนา จินดาศรี, 2561)

2. จากการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ พบว่าเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย สำหรับนิสิตรายวิชาฟิสิกส์ปฏิบัติ สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.92 ซึ่งถือว่าเครื่องมือมีความน่าเชื่อถือสูงมาก เนื่องจากมีค่าสูงกว่า 0.70 (ฉิชา อาจเดช และคณะ, 2555) ซึ่งอาจเกิดจากผู้วิจัยได้สร้างและออกแบบเครื่องมือโดยอ้างอิงจากงานวิจัย ที่ได้ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์แล้ว

3. นิสิตผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 เนื่องจากรายวิชาฟิสิกส์กฏภัยพิบัติ เป็นรายวิชาในหมวด วิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนเป็นนิสิตปี 1 และ 2 โดยการประเมินตนเองของนิสิตมีคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 4.24 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.34 ซึ่งถือว่าเป็นการประเมินตนเองในระดับดี โดยข้อคำถามที่นิสิตประเมินตนเองในระดับมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1 คือ ข้อ (20) ผู้เรียนเข้าแถวรอตามคิวเมื่อต้องขึ้นลิฟท์ หรือซื้อของ เป็นต้น อันดับที่ 2 คือ ข้อ (10) เมื่อผู้เรียนเก็บสิ่งของของผู้อื่นได้ ผู้เรียนจะรีบนำส่ง หรือแจ้งให้อาจารย์ประกาศตามหาเจ้าของทันที และอันดับที่ 3 มี 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ (17) ผู้เรียนยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของวิชาเรียน/ กลุ่มเรียน และข้อ (19) ผู้เรียนจอดรถในที่ที่กำหนดไว้ โดยไม่จอดรถ ในที่ห้ามจอดหรือจอดรถกีดขวางผู้อื่น ซึ่งเป็นประเด็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และความซื่อสัตย์สุจริต ในขณะที่นิสิต ประเมินตนเองในระดับน้อยที่สุดคือ ข้อ (8) ผู้เรียนช่วยอาจารย์ดูแลการเปิด-ปิด ไฟและเครื่องปรับอากาศ ในช่วงก่อนเรียน และหลังเรียน ซึ่งเป็นประเด็นเกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะ

จากผลการประเมินตนเองของนิสิตกลุ่มตัวอย่างบ่งชี้ว่านิสิตมีวินัยสูง ในเรื่องการปฏิบัติตามกฎระเบียบด้านการรอคิว การปฏิบัติตามข้อตกลงของวิชาเรียน และการจอดรถในที่ที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีวินัยสูงด้านความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งนับว่าเป็น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนิสิตในรายวิชาฟิสิกส์กฏภัยพิบัติ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เนื่องจากการมีวินัยดังกล่าวก จะทำให้ สามารถรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินได้ดี ทั้งนี้การประเมินตนเองของนิสิตอาจเกิดจากความลำเอียงในการประเมินตนเอง (Self-evaluation Bias) ได้ (จุฬารัตน์ มาสันเทียะ, 2565) อย่างไรก็ตามนิสิตได้ประเมินตนเองว่ามีวินัยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีจิต สาธารณะ ดังนั้นผลการวิจัยนี้จึงเป็นข้อมูลสำคัญที่จะนำไปใช้ในการจัดรูปแบบการเรียนการสอน ที่ต้องช่วยส่งเสริมให้นิสิต มีจิตสาธารณะเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการมีจิตสาธารณะจะสามารถทำให้นิสิตเป็นผู้นำที่ดีได้ (ลัดดาวัลย์ วิจิต และคณะ, 2566)

นอกจากนี้การที่นิสิตส่วนใหญ่ประเมินว่ามีวินัยในตนเองในระดับมาก (4 คะแนน) ถึงมากที่สุด (5 คะแนน) นับว่าเป็นสิ่งที่ดีต่อการเรียนและการทำงานในอนาคต เนื่องจากนิสิตที่มีระดับความสามารถในการควบคุมตนเองสูงมักแสดง พฤติกรรมการเรียนรู้แบบอัตโนมัติ (Autonomous Learning) มีความพากเพียรในรายวิชาที่ยาก และมีแนวโน้มลาออกน้อยกว่า โดยเฉพาะในบริบทการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องรับผิดชอบด้วยตนเอง เช่น การเรียนออนไลน์ การเรียนรายวิชาอิสระ หรือ โครงการวิจัย (Baumeister & Vohs, 2016) นอกจากนี้ความมีวินัยในตนเองมีความเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง (Self-regulated Learning) ซึ่งครอบคลุมถึงทักษะในการตั้งเป้าหมาย การวางแผน การติดตามผล และการปรับปรุงกลยุทธ์ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Zimmerman & Schunk, 2011; Sal, 2022) และจากงานวิจัยของ Erol et al. (2024) แสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมความมีวินัยทางวิชาการจะช่วยลดพฤติกรรมความเพิกเฉย หรือละเลยต่อการเรียนของผู้ที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดเตีร์ตาและอิสตันบูล ประเทศตุรกี ได้ ดังนั้นจึงคาดหวังว่าหากนิสิตกลุ่มตัวอย่างที่ประเมินตนเองในระดับมากถึงมากที่สุดเหล่านี้ สามารถรักษาความมีวินัยได้อย่างสม่ำเสมอ จะมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนในอนาคตได้เช่นกัน

นอกจากนี้นิสิตส่วนใหญ่มีความต้องการปรับปรุงตนเองในด้านต่าง ๆ เรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ตามลำดับดังนี้ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความตั้งใจ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความอดทน การปฏิบัติตามกฎระเบียบ และความ ซื่อสัตย์สุจริต โดยนิสิตที่ต้องการปรับปรุงตนเองด้านความเป็นผู้นำได้ให้เหตุผลว่ายังขาดความมั่นใจ ไม่กล้าตัดสินใจ ไม่กล้าแสดงออก ขาดทักษะการพูด เป็นต้น

ดังนั้นหากมีการส่งเสริมและพัฒนาความมีวินัยในตนเอง โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น โปรแกรม ตั้งเป้าหมาย การจัดการเวลา การฝึกการควบคุมอารมณ์ และการฝึกเจริญสติอย่างต่อเนื่อง จะช่วยสร้างเสริมสมรรถนะ ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างยั่งยืน (Eisenberg et al., 2010; Zimmerman & Schunk, 2011)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 เครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการมีวินัยจากการวิจัยนี้ เป็นแบบประเมินที่มีคุณภาพดี สามารถนำไปใช้ประเมินความมีวินัยในตนเองของผู้เรียนระดับปริญญาตรี เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้

1.2 สามารถนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ในการพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการมีวินัยได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อหารูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสม ในการส่งเสริมความมีวินัยด้านการมีจิตสาธารณะ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมด้านความเป็นผู้นำของนิสิต เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านดังกล่าว

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากเงินทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2567 สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ร้อยนาค, ดวงแข พัทธสิน, และพิชญาวีร์ สีนสวัสดิ์. (2554). ความมีวินัยในตนเองของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี. ใน ภทรรรณ จีรพัฒน์ธนธร (บ.ก.), *คลังความรู้ดิจิทัล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 49 (น. 123–128). KU Knowledge Repository.
- กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2568, 30 มิถุนายน). *ระบบบริการการศึกษา*.
https://reg.msu.ac.th/registrar/manual_subject.asp?backto=home&avs799531324=4
- จักรพันธ์ กิตตินรัตน์ และอรณัญญ์ อธิ์ญาววัฒน์. (2567). การสุ่มตัวอย่างในงานวิจัย: หลักการ วิธีการ และการประยุกต์ใช้. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการศึกษา*, 2(1), 39–55.
<https://so11.tci-thaijo.org/index.php/IAEM/article/view/1111>
- จุฑาภรณ์ มาสันเทียะ. (2565). ความลำเอียงในการประเมินตนเอง. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 28(2), 1–12. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jemmsu/article/view/250184>
- ชไมพร สี่มา. (2562). พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนกรพิทักษ์ศึกษา. รายงานการวิจัยรายวิชา 463401 การวิจัยรายบุคคล (Individual Research. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
https://www.researchgate.net/publication/341999507_phvtikrmkarmiwinaynitxengkhngnakreiy_nradabchanmathymsuksatxnplay_rongreiykrphithakssuksa.pdf
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2558). *เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย: แนวทางสู่ความสำเร็จ* (ฉบับปรับปรุง) (พิมพ์ครั้งที่ 3). อมการพิมพ์.
- ชูชัย มาพะมิง. (2564). ความมีวินัยในตนเอง และอิทธิพลของตัวแบบกับพฤติกรรมการแต่งกายตามระเบียบของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต. *โครงการพิเศษทางจิตวิทยา*. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- ณิชา อาจเดช, อธิชัย ชูกระเดื่อง, และธีรชัย บุญมาธรรม. (2555). การสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการมีวินัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 4(1), 36–49. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/bruj/article/view/75694>

- ธิดารัตน์ ธนะคำดี. (2552). การพัฒนาแบบวัดความมีวินัยในตนเองสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. SWU Discovery. http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Ed_Mea/Thidarat_T.pdf
- ธีรเมธ เสาร์ทอง. (2561). ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Research Information. <https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/7738/1/Fulltext.pdf>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). วินัยในตนเองและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 23(1), 3–15. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jemmsu/article/view/149163>
- ปิยะธิดา วรญาโณปกรณ์, ณัฐกฤตา งามมีฤทธิ์, และสรพงษ์ เจริญกฤตยาวัฒน์. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้จิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตภาคตะวันออก. *ศึกษาศาสตร์ มจร*, 8(1), 125–136. <https://search.tci-thailand.org/author.html?b3BlbkF1dGhvcjZpZD01MTI5MiZhcnRpY2xlX2lkPTY0OTQwMw>
- พรศักดิ์ ทิพย์วงศ์ทอง. (2563). การพัฒนาความมีวินัยของนักเรียน โดยใช้ “WINAI MODEL” โรงเรียนวัดป่าประดู่ จังหวัดระยอง ปีการศึกษา 2562-2563. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- พิศิษฐ์ ตันทวนิช และพนา จินดาศรี. (2561). ความหมายที่แท้จริงของค่า IOC. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 24(2), 3–12. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jemmsu/article/view/174521>
- ลัดดาวัลย์ วิจิต, วรณัณสา เสนาะสรรพ, อีรังกูร วรบำรุงกุล, และเริงวิญญ์ นิลโคตร. (2566). ภาวะผู้นำที่มีจิตสำนึกสาธารณะในยุคศตวรรษที่ 21. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย*, 19(1), 121–134. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/QLLJ/article/view/261882>
- ศิวกพงศ์ ไชยพร. (2548). การศึกษาวินัยในตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาพาณิชยการ สังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. SWU Discovery. http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Bus_Ed/Sivaphong_C.pdf
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565, 13 ธันวาคม). *กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566–2570*. <https://www.mhesi.go.th/index.php/all-media/book-ministry/8310-2022-12-13-06-27-40.htm>
- Baumeister, R. F., & Vohs, K. D. (2016). *Handbook of self-regulation: Research, theory, and applications* (3rd ed.). The Guilford Press.
- Duckworth, A. L., & Seligman, M. E. P. (2005). Self-Discipline Outdoes IQ in Predicting Academic Performance of Adolescents. *Psychological Science*, 16(12), 939–944. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2005.01641.x>
- Eisenberg, N., Spinrad, T. L., & Eggum, N. D. (2010). Emotion-Related Self-Regulation and Its Relation to Children's Maladjustment. *Annual Review of Clinical Psychology*, 6, 495–525. <https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.121208.131208>
- Erol, I., Cayak, S., & Karsantik, I. (2024). The relationship between academic self-discipline perceptions and quiet quitting levels of undergraduate students. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 457–481. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4354254>

- Joshi, A., Kale, S., Chandel, S., & Pal, D. K. (2015). Likert Scale: Explored and Explained. *British Journal of Applied Science & Technology*, 7(4), 396–403. <https://doi.org/10.9734/BJAST/2015/14975>
- Mischel, W., Shoda, Y., & Rodriguez, M. I. (2011). Delay of Gratification in Children. *Science*, 244(4907), 933–938. <https://doi.org/10.1126/science.2658056>
- Sal, F. (2022). Development of an academic self-discipline questionnaire for university students. *Pedagogical Perspective*, 1(2), 76–88. <https://doi.org/10.29329/pedper.2022.493.1>
- Schonert-Reichl, K. A., & Lawlor, M. S. (2010). The Effects of a Mindfulness-Based Education Program on Pre- and Early Adolescents' Well-Being and Social and Emotional Competence. *Mindfulness*, 1(3), 137–151. <https://doi.org/10.1007/s12671-010-0011-8>
- Tangney, J. P., Baumeister, R. F., & Boone, A. L. (2004). High Self-Control Predicts Good Adjustment, Less Pathology, Better Grades, and Interpersonal Success. *Journal of Personality*, 72(2), 271–324. <https://doi.org/10.1111/j.0022-3506.2004.00263.x>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). Harper and Row.
- Zimmerman, B. J., & Schunk, D. H. (2011). *Self-regulated learning and academic achievement: Theoretical perspectives* (2nd ed.). Routledge.

ปัญหาในการจัดทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระกับความคาดหวังต่อการสำเร็จ
การศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
The Relationship between Thesis and Independent Study Challenges
and Expectations of Study Completion among Graduate Students
at Mahasarakham Business School, Mahasarakham University

กิริندا ไชยศรีสุทธิ¹ และอนุพงศ์ สุขประเสริฐ²

Kirinda Chaisrisuth¹ and Anupong Sukprasert²

Received: 7 ธ.ค. 2568

Revised: 10 ม.ค. 2569

Accepted: 16 ม.ค. 2569

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาในการจัดทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระกับระดับความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และ 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาจำนวน 103 คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการจัดทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.306, p < .05$) และแบบจำลองการถดถอยมีนัยสำคัญ ($F = 5.149, p < .05$) โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 9.3 ($R^2 = 0.093$) ทั้งนี้ ความรู้และความเข้าใจในการทำวิทยานิพนธ์ รวมถึงคุณภาพการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษา ($\beta = 0.214, p < .05$) ขณะที่ตัวแปรหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตมีอิทธิพลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = -0.194, p < .05$)

ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าความรู้ด้านการวิจัย ระบบการให้คำปรึกษา และลักษณะของหลักสูตร เป็นปัจจัยสำคัญต่อความเชื่อมั่นของนิสิตในการสำเร็จการศึกษา ดังนั้น คณะควรมีระบบการให้คำปรึกษา เพื่อสนับสนุนให้นิสิตสามารถดำเนินงานวิจัยและบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ปัญหาการทำวิทยานิพนธ์, การศึกษาค้นคว้าอิสระ, ความคาดหวังต่อการสำเร็จการศึกษา

Abstract

This study aimed to: 1) examine the relationship between problems encountered in thesis and independent study preparation and graduate students' expectations of completing their studies at the Mahasarakham Business School, Mahasarakham University; and 2) analyze the factors influencing these expectations. The sample consisted of 103 graduate students. Data were collected using both closed-ended

¹ นักวิชาการศึกษา สังกัดคณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อีเมล: kirinda.c@acc.msu.ac.th

² อาจารย์ประจำ สังกัดคณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อีเมล: anupang.s@acc.msu.ac.th

¹ Educator Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Email: kirinda.c@acc.msu.ac.th

² Instructor Mahasarakham Business School, Mahasarakham University Email: anupang.s@acc.msu.ac.th

and open-ended questionnaires and analyzed using descriptive statistics, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The results revealed that problems related to thesis and independent study preparation were significantly correlated with students' expectations of completing their studies ($r = 0.306$, $p < .05$). The regression model was statistically significant ($F = 5.149$, $p < .05$) and explained 9.3% of the variance ($R^2 = 0.093$). Knowledge and understanding of thesis preparation, as well as the quality of academic supervision, had a significant positive influence on students' expectations ($\beta = 0.214$, $p < .05$). In contrast, enrollment in the Master of Business Administration (MBA) program had a significant negative effect ($\beta = -0.194$, $p < .05$). The findings suggest that research knowledge, supervisory support systems, and program characteristics are key factors influencing students' confidence in completing their studies. Therefore, the faculty should strengthen advisory systems to better support students in conducting research effectively and achieving their academic goals.

Keywords: Thesis challenges, Independent study, Expectations of study completion

บทนำ

คณะกรรมการบัณฑิตและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาโดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง คิดวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้อย่างเป็นระบบ โดยกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงกับการทำวิจัยเป็นสำคัญ ทั้งในรูปแบบวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการผลิตผลงานทางวิชาการและเสริมสร้างทักษะด้านการคิด การใช้ภาษาเชิงวิชาการ และความรับผิดชอบต่อการดำเนินงานของตนเอง อย่างไรก็ตาม กระบวนการทำวิจัยยังคงเป็นความท้าทายที่สร้างความกังวลแก่ผู้เรียนและเป็นปัจจัยที่ทำให้การสำเร็จการศึกษาล่าช้า

งานวิจัยจำนวนมากสะท้อนว่านิสิตระดับบัณฑิตศึกษามักเผชิญอุปสรรค เช่น ความไม่ชัดเจนของประเด็นวิจัย การขาดทักษะการเขียน และข้อจำกัดด้านเวลา ซึ่งส่งผลกระทบต่อความล่าช้าในการสำเร็จการศึกษา (ศิริพร สุขอุดม, 2563) โดยกรอบแนวคิดความสำเร็จทางการศึกษานั้นทั้งปัจจัยด้านบุคคลและระบบ เช่น ทักษะการวิจัย ทศนคติ แรงจูงใจ การสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษา และทรัพยากรในสถาบัน ซึ่งล้วนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน Vitoria et al. (2024) นอกจากนี้ปัจจัยด้านอาจารย์ที่ปรึกษาและกระบวนการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา (นิภา ภิญญะเสริมรัตน์ และคณะ, 2567) ขณะที่การสนับสนุนจากคณะ และการอบรมทักษะการวิจัยสามารถช่วยลดอุปสรรคและส่งเสริมความก้าวหน้าของนิสิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิไลวรรณ เข้มขัน, 2568) จากประเด็นดังกล่าว ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาในการจัดทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระกับระดับความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ตลอดจนวิเคราะห์ปัจจัยของปัญหาเหล่านี้ที่ส่งผลกระทบต่อความคาดหวังดังกล่าว โดยเก็บข้อมูลจากนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาของคณะกรรมการบัณฑิตและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนพัฒนากระบวนการกำกับดูแลการทำวิทยานิพนธ์ และการศึกษาค้นคว้าอิสระ ตลอดจนสนับสนุนการออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการวิจัยเพื่อช่วยให้นิสิตสามารถสำเร็จการศึกษาได้ภายในระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาระบบสนับสนุน ทางวิชาการของคณะในอนาคต

วัตถุประสงค์

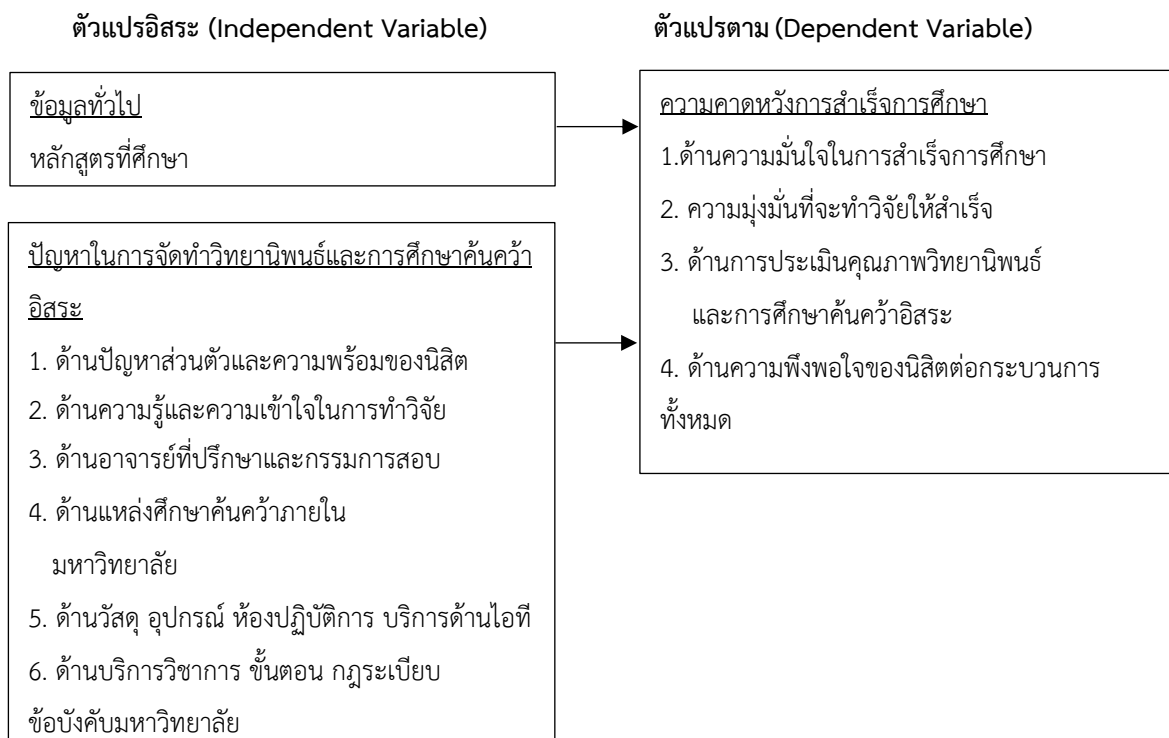
1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาในการจัดทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ กับระดับความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านปัญหาในการจัดทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

งานวิจัยฉบับนี้ประยุกต์กรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาในการจัดทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระของ พูนสุข สุทธิโกเมน (2562) ซึ่งเสนอองค์ประกอบด้านอุปสรรคและปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานวิจัยของนิสิต โดยกำหนด ตัวแปรอิสระ ได้แก่ หลักสูตรที่ศึกษา และปัญหาในการจัดทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ

สำหรับตัวแปรตาม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องความคาดหวังต่อความสำเร็จ (Expectancy) จากกรอบแนวคิดของ Eccles et al. (1983) และ Wigfield and Eccles (2000) มาประยุกต์ใช้ โดยมองว่าความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษาของนิสิตเป็นผลลัพธ์สำคัญที่เกิดจากปัจจัยด้านบุคคลและระบบสนับสนุนทางการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัยเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ดังแสดงในภาพ 1 และสามารถแจกแจงโครงสร้างของตัวแปรได้ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ปัญหาในการจัดทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ กับความคาดหวังต่อการสำเร็จการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สมมติฐาน

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยดังนี้

สมมติฐานที่ 1 หลักสูตรในการศึกษาแต่ละหลักสูตรมีความสัมพันธ์ต่อความคาดหวังการสำเร็จการศึกษา ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สมมติฐานที่ 2 ปัญหาในการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ ด้านปัญหาส่วนตัว มีความสัมพันธ์ ต่อความคาดหวังการสำเร็จการศึกษา ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สมมติฐานที่ 3 ปัญหาในการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ ด้านความรู้และเนื้อหาในการทำ วิทยานิพนธ์ มีความสัมพันธ์ต่อความคาดหวังการสำเร็จการศึกษา ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สมมติฐานที่ 4 ปัญหาในการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา/คณะกรรมการ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มีความสัมพันธ์ต่อความคาดหวังการสำเร็จการศึกษา ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะการบัญชี และการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สมมติฐานที่ 5 ปัญหาในการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ ด้านแหล่งศึกษาค้นคว้าภายใน มหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์ต่อความคาดหวังการสำเร็จการศึกษา ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สมมติฐานที่ 6 ปัญหาในการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ ด้านวัสดุ อุปกรณ์หรือห้องปฏิบัติการ มีความสัมพันธ์ต่อความคาดหวังการสำเร็จการศึกษา ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สมมติฐานที่ 7 ปัญหาในการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ ด้านขั้นตอน กฎระเบียบ ข้อบังคับ มีความสัมพันธ์ต่อความคาดหวังการสำเร็จการศึกษา ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่เข้าศึกษาตั้งแต่ปี 2563 คณะการบัญชี และการจัดการ จำนวน 265 คน จำแนกตามสาขาวิชา ได้แก่ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต หลักสูตรการบัญชีมหาบัณฑิต หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ธุรกิจมหาบัณฑิต หลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต และหลักสูตรการจัดการ มหาบัณฑิต (งานทะเบียนและประมวลผล, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะการบัญชีและการจัดการ ที่รับเข้าในปีการศึกษา 2563 ถึงปีการศึกษา 2567 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Taro Yamane (1973, อ้างถึงใน อรรถวณิช, 2560) โดยค่าความคลาดเคลื่อน (e) ถูกกำหนดไว้ที่ระดับ 0.08 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ยอมรับได้สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Israel, 1992) โดยเป็นระดับที่เหมาะสมกับขนาดประชากรที่มี จำนวนจำกัด ($N = 265$) ทั้งนี้ การกำหนดค่าดังกล่าวช่วยให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีความเพียงพอต่อการวิเคราะห์ทางสถิติ ขณะเดียวกันยังคงรักษาระดับความแม่นยำของผลการวิจัยให้อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ อีกทั้งยังช่วยให้การเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากร

การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้สาขาวิชาเป็นชั้นภูมิ (Strata) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความครอบคลุมทุกสาขาวิชา จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังนิสิตในทุกชั้นภูมิ ซึ่งเป็นประชากรทั้งหมด และทำการรวบรวมแบบสอบถามกลับจนได้จำนวนครบตามขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยอ้างอิงจากแนวคิดของ Kittikhunwattana and Pathumcharoenwattana (2023) โดยแบ่งออกเป็นสี่ตอนหลัก ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 10 ข้อ ครอบคลุมข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส หน่วยงานที่สังกัด ประสบการณ์ทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน หลักสูตรที่กำลังศึกษา รูปแบบการศึกษา แหล่งทุนการศึกษา และภาระดูแลครอบครัวหรือภาระอื่น ๆ ในระหว่างการเรียนรู้ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อปัญหาในการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ ครอบคลุมประเด็นปัญหา 6 ด้าน ได้แก่ ปัญหาส่วนตัวและความพร้อมของนิสิต ปัญหาด้านความรู้ ความสามารถ และเนื้อหาในการทำวิจัย ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการสอบ ปัญหาด้านแหล่งศึกษาค้นคว้าภายในมหาวิทยาลัย ปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการ และบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ และปัญหา ด้านบริการวิชาการ ขึ้นตอน กฏระเบียบ และข้อบังคับของมหาวิทยาลัย รวมทั้งสิ้น 23 ข้อคำถาม ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ครอบคลุมสี่ด้าน ได้แก่ ความมั่นใจในการสำเร็จการศึกษา ความมุ่งมั่นในการทำวิจัยให้แล้วเสร็จ การประเมินคุณภาพของวิทยานิพนธ์หรือการศึกษาค้นคว้าอิสระ และความพึงพอใจของนิสิตต่อกระบวนการดำเนินงานทั้งหมด และตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

ก่อนนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การยอมรับที่ค่า $IOC \geq 0.50$ จากนั้นได้ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ต่อมาผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งพบว่าทุกตัวแปรมีความเชื่อมั่นมากกว่า 0.70 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ และสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วงระหว่างวันที่ 1 กันยายน 2568 ถึง 30 พฤศจิกายน 2568 โดยผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ผ่านระบบ Google Form ไปยังนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งจากข้อมูลของงานทะเบียนและประมวลผล ประจำปี 2567 ระบุว่านิสิตระดับบัณฑิตศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 265 คน

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังนิสิตทั้งหมด และได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน 103 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 38.87 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งมากกว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่คำนวณได้ตามสูตรของ Taro Yamane (1973) ที่กำหนดไว้จำนวน 100 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงยุติการเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อได้จำนวนแบบสอบถามครบตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำข้อมูลจำนวน 103 ชุดดังกล่าวไปใช้ในการวิเคราะห์ทางสถิติในขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้สถิติในการทดสอบสมมติฐานดังต่อไปนี้

4.1 ตัวแปรด้านคุณสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ หน่วยงานที่สังกัด หรือสถานที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์ทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน หลักสูตรที่กำลังศึกษา รูปแบบการศึกษา แหล่งทุนการศึกษา และภาระดูแลครอบครัวหรือภาระอื่น ๆ ระหว่างศึกษา ซึ่งเป็นตัวแปรที่อยู่ในระดับมาตราวัดนามบัญญัติและมาตราวัดเรียงลำดับ อันเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถกำหนดค่าเชิงปริมาณได้โดยตรง ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จึงใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อแสดงจำนวนและสัดส่วนของผู้ตอบในแต่ละลักษณะ

4.2 ตัวแปรที่ใช้วัดระดับความคิดเห็นในงานวิจัยนี้ประกอบด้วยปัญหาในการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ รวมทั้งความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา โดยตัวแปรทั้งสองกลุ่มถูกวัดผ่านข้อคำถามที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งสะท้อนระดับความคิดเห็นของผู้ตอบในประเด็นต่าง ๆ เพื่ออธิบายแนวโน้มและระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการนำเสนอผล

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลักในงานวิจัย และใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ เพื่อประเมินปัจจัยของปัญหาในการจัดทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา

สรุปผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 60 คน (ร้อยละ 58.3) มีอายุอยู่ในช่วง 36-45 ปีจำนวน 40 คน (ร้อยละ 38.8) และมีสถานภาพโสดจำนวน 63 คน (ร้อยละ 61.2) นิสิตส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐจำนวน 61 คน (ร้อยละ 59.2) และมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 15 ปีจำนวน 40 คน (ร้อยละ 38.8) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่สูงกว่า 20,000 บาทจำนวน 89 คน (ร้อยละ 86.4)

เมื่อพิจารณาหลักสูตรที่กำลังศึกษา พบว่านิสิตส่วนใหญ่กำลังศึกษาหลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิตจำนวน 45 คน (ร้อยละ 43.7) โดยส่วนมากเรียนควบคู่กับการทำงานประจำจำนวน 81 คน (ร้อยละ 78.6) และใช้ทุนส่วนตัวในการศึกษา 78 คน (ร้อยละ 75.7) นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 54 คน (ร้อยละ 52.4) ที่ไม่มีภาระดูแลครอบครัวหรือภาระอื่นใดในระหว่างการศึกษา

สำหรับการทดสอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Analysis) ในการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลักตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย ซึ่งสรุปผลการวิเคราะห์ปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ตัวแปร	PER	CON	ADV	RES	MAT	RUI	Y
Mean	3.06	3.33	4.05	3.37	3.42	3.14	4.05
S.D.	0.79	0.81	0.94	0.96	0.95	0.97	0.52
PER	1	0.640*	0.405**	0.202*	0.269**	0.604**	0.223*
CON		1	0.569**	0.235*	0.360**	0.614**	0.237*
ADV			1	0.369**	0.518**	0.379**	0.225*
RES				1	0.800**	0.116	0.076
MAT					1	0.161	0.186
RUI						1	0.183

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ อย่างไรก็ตาม ตัวแปรหลักสูตรที่นิสิตศึกษาอยู่จัดเป็นตัวแปรเชิงกลุ่ม (Categorical Variable) ซึ่งไม่สามารถนำไปวิเคราะห์ในลักษณะเชิงปริมาณได้โดยตรง ผู้วิจัยจึงแปลงตัวแปรดังกล่าวให้อยู่ในรูปของตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) เพื่อให้สามารถใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุได้ตามหลักการทางสถิติ โดยกำหนดค่าเป็น 0 และ 1 เพื่อระบุสถานะการเป็นสมาชิกของแต่ละกลุ่ม

หลักสูตรที่นิสิตศึกษาอยู่มีทั้งหมด 6 กลุ่ม ได้แก่ หลักสูตรปรัชญาดุขภูมิบัณฑิต หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ธุรกิจมหาบัณฑิต หลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต และหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต ดังนั้นผู้วิจัยจึงสร้างตัวแปรดัมมีจำนวน 5 ตัวแปร (k-1) และกำหนดให้หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตเป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) เพื่อใช้เป็นฐานเปรียบเทียบกับกลุ่มหลักสูตรอื่นในการวิเคราะห์ผลของตัวแปรอิสระ

การกำหนดค่าของตัวแปรดัมมีใช้ค่า 1 เพื่อระบุว่ามีอยู่ในกลุ่มของหลักสูตรนั้น ๆ และกำหนดค่า 0 เมื่อไม่ได้อยู่ในกลุ่มดังกล่าว ทั้งนี้ ตัวแปรดัมมีทั้ง 5 ตัวถูกนำไปใช้เป็นตัวแปรอิสระร่วมกับตัวแปรอื่นในการสร้างสมการถดถอยตามขั้นตอนการวิเคราะห์ที่กำหนด ตารางที่ 2 แสดงรายละเอียดของการกำหนดตัวแปรหุ่นที่ใช้ในการวิเคราะห์

ตาราง 2 การกำหนดตัวแปรหุ่น (Dummy Variable)

หลักสูตร	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	D ₅
การจัดการมหาบัณฑิต	0	0	0	0	0
ปรัชญาดุขภูมิบัณฑิต	1	0	0	0	0
เศรษฐศาสตร์ธุรกิจมหาบัณฑิต	0	1	0	0	0
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต	0	0	1	0	0
บัญชีมหาบัณฑิต	0	0	0	1	0
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต	0	0	0	0	1

จากตาราง 2 เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ผลของตัวแปรหลักสูตรควบคุมกับตัวแปรอิสระ เชิงปริมาณทั้ง 6 ตัวแปร สมการถดถอยเชิงเส้นมีรูปแบบดังนี้

$$Y = \beta_0 + \beta_1 \text{PER} + \beta_2 \text{CON} + \beta_3 \text{ADV} + \beta_4 \text{RES} + \beta_5 \text{MAT} + \beta_6 \text{RUI} \\ + \beta_7 D_1 + \beta_8 D_2 + \beta_9 D_3 + \beta_{10} D_4 + \beta_{11} D_5 + \epsilon$$

เมื่อ

- Y คือ ความคาดหวังการสำเร็จการศึกษา
 PER คือ ปัญหาส่วนตัวและความพร้อมของนิสิต
 CON คือ ความรู้และความเข้าใจในการทำวิจัย
 ADV คือ อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบ
 RES คือ แหล่งศึกษาค้นคว้าภายในมหาวิทยาลัย
 MAT คือ วัสดุ อุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการบริการด้านไอที
 RUI คือ บริการวิชาการ ขั้นตอน กฎระเบียบ ข้อบังคับมหาวิทยาลัย
 D₁ คือ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
 D₂ คือ หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ธุรกิจมหาบัณฑิต
 D₃ คือ หลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต
 D₄ คือ หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต
 D₅ คือ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
 ε คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

ตาราง 3 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ตัวแปร	b	SEb	β	t	Sig
ความรู้และความเข้าใจในการทำวิจัย (CON)	0.137	0.062	0.214	2.232	0.028
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (D ₅)	-0.222	0.110	-0.194	-2.024	0.046
R = 0.306 SEest = 0.05283 F = 5.149*					
R ² = 0.093 R ² _{adj} = 0.075 a = 3.662					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุที่นำเสนอในตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าปัญหาในการจัดทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ ด้านความรู้และความเข้าใจในการทำวิจัย (CON) รวมทั้งตัวแปรจำแนกหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (D₅) มีความสัมพันธ์กับระดับความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษา ของนิสิต โดยสมการถดถอยสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละ 9.3 (R² = 0.093) มีค่า R เท่ากับ 0.306 และค่า F = 5.149 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สะท้อนว่าสมการถดถอยโดยรวมมีความเหมาะสมและมีความสามารถในการพยากรณ์ตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณารายตัวแปรพบว่า ตัวแปรปัญหาในการจัดทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ ด้านความรู้ และ ความเข้าใจในการทำวิจัย (CON) ส่งผลเชิงบวกต่อระดับความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($b = 0.137$, $\beta = 0.214$, $t = 2.232$, $Sig = 0.028$) ซึ่งหมายความว่า เมื่อนิสิตมีความเข้าใจในเนื้อหาและกระบวนการทำวิจัยมากขึ้น ระดับความคาดหวังต่อการสำเร็จการศึกษาก็จะเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย

ในทางกลับกัน ตัวแปรจำแนกด้านหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (D_5) พบว่ามีผลเชิงลบต่อระดับความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษา ($b = -0.222$, $\beta = -0.194$, $t = -2.024$, $Sig = 0.046$) ผลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า นิสิตในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตมีระดับความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษาน้อยกว่านิสิตในกลุ่มหลักสูตรอ้างอิงอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจสะท้อนถึงความแตกต่างด้านลักษณะหลักสูตร ความเข้มข้นของเนื้อหา หรือปัจจัยบริบทอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถในการสำเร็จการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสร้างสมการพยากรณ์ระดับความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษาสำหรับนิสิตในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต โดยกำหนดให้ค่า $D_5 = 1$ สมการพยากรณ์คือ

$$\hat{Y} = b_0 + b_2(CON) + b_{11}(D_5)$$

เมื่อแทนค่าในสมการจะได้ว่า

$$\hat{Y} = 3.662 + 0.137(CON) - 0.222(1)$$

ดังนั้น สมการพยากรณ์ที่ได้มีรูปแบบดังนี้

$$\hat{Y} = 3.440 + 0.137(CON)$$

สมการพยากรณ์ที่ได้แสดงให้เห็นว่า ระดับความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษาของนิสิตได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านความรู้และความเข้าใจในการทำวิจัย (CON) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.137 ซึ่งตีความได้ว่า เมื่อระดับความรู้ ความเข้าใจ หรือความพร้อมด้านเนื้อหาเพิ่มสูงขึ้น ความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษาก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ ค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าวสะท้อนความสำคัญของความรู้พื้นฐานทางวิจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถในการสำเร็จการศึกษา

สำหรับค่าคงที่ของสมการ (Intercept) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 3.440 แสดงถึงระดับพื้นฐานของความคาดหวังการสำเร็จการศึกษาของนิสิตในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ภายใต้เงื่อนไขที่ปัจจัยด้านความรู้และเนื้อหาในการทำวิทยานิพนธ์ไม่ส่งผลต่อสมการหรืออยู่ในระดับต่ำที่สุด การที่ค่าคงที่มีค่าต่ำกว่าการตั้งสมการในกรณีทั่วไป เป็นผลมาจากตัวแปรจำแนกด้านหลักสูตรที่ถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มอ้างอิง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า นิสิตในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตมีระดับความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษาน้อยกว่านิสิตในหลักสูตรอื่นเล็กน้อย แม้จะควบคุมผลของปัจจัยด้านความรู้และเนื้อหาในการทำวิทยานิพนธ์แล้วก็ตาม

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการสังเคราะห์ประเด็นสำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยปัญหาในการจัดทำวิทยานิพนธ์และระดับความคาดหวังการสำเร็จการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาในคณะกรรมการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยการอภิปรายผลครอบคลุมทั้งความรุนแรงของปัญหา ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ และอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปรสำคัญที่ปรากฏในผลการวิเคราะห์

ผลจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ปัญหาในการจัดทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระด้านอาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการสอบ (ADV) เป็นประเด็นปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.94) ซึ่งหมายความว่าผู้เรียนจำนวนมากประสบความสำเร็จในการได้รับคำแนะนำ ความไม่สม่ำเสมอในการสื่อสาร และความยากลำบากจากการขาดการติดตามงานวิจัยอย่างเป็นระบบ ความแปรปรวนที่ค่อนข้างสูงยังสะท้อนว่าประสบการณ์ของนิสิตแตกต่างกันอย่างชัดเจน นิสิตบางรายได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ในขณะที่หลายรายเผชิญปัญหาารุนแรงในกระบวนการปรึกษา

ผลดังกล่าว สอดคล้องกับ พิเชษฐ์ เกียรติประยุทธ์ (2568) อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นกลไกสำคัญต่อความสำเร็จของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมิติที่หลากหลาย มิได้จำกัดเฉพาะการกำกับดูแลทางวิชาการ แต่ครอบคลุมบทบาทด้านจิตวิทยา พฤติกรรม สังคม และการเตรียมความพร้อมสู่เส้นทางอาชีพ อาจารย์ที่ปรึกษามีส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะการวิจัย และการตีพิมพ์ การสร้างแรงจูงใจ ความเชื่อมั่นในตนเอง การดูแลสุขภาวะทางจิต ตลอดจนการปลูกฝังจริยธรรมทางวิชาการ และการสนับสนุนกลุ่มนักศึกษาที่มีข้อจำกัดเชิงโอกาสนอกจากนี้ ทรงธรรม ธีระกุล (2555) ยังพบว่าคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษา โดยเฉพาะการทุ่มเทเวลา ประสบการณ์วิจัย และความใกล้ชิดกับนิสิต เป็นปัจจัยอันดับหนึ่งที่กำหนดความสำเร็จของการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งสอดคล้องโดยตรงกับผลการวิจัยในครั้งนี้ ที่ระบุว่าปัญหาด้านอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นปัญหาที่รุนแรงที่สุดและส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนิสิตในการสำเร็จการศึกษา

ในมิติของ ความรู้ความสามารถและเนื้อหาในการทำวิจัย (CON) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.81 อยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยพบว่าตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิจัย เช่น อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบ ($r = 0.569$) และ บริการวิชาการ ขั้นตอน กฎระเบียบ ข้อบังคับ มหาวิทยาลัย ($r = 0.614$) ซึ่งบ่งชี้ว่านิสิตที่มีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการวิจัยเพียงพอ มักสามารถประสานงานกับอาจารย์ที่ปรึกษาได้ดีขึ้น และมีความพร้อมในการใช้ทรัพยากรการศึกษาค้นคว้าในมหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระดับความรู้ด้านเนื้อหา จึงเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยลดความยากลำบากในกระบวนการทำวิทยานิพนธ์โดยรวม ในส่วนของ การวิเคราะห์ผลถดถอยเชิงพหุคูณ ในตารางที่ 3 ยังแสดงให้เห็นว่า ความรู้ความสามารถและเนื้อหาในการทำวิจัย (CON) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความคาดหวังการสำเร็จการศึกษา ($\beta = 0.214$, $p < 0.05$) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเมื่อความเข้าใจของนิสิตเกี่ยวกับเนื้อหาและกระบวนการวิจัยเพิ่มสูงขึ้น ระดับความเชื่อมั่นในการสำเร็จการศึกษาก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย การที่ตัวแปรดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ในตารางที่ 1 ทำให้สามารถสรุปได้อย่างมีเหตุผลว่า ความพร้อมด้านความรู้ความสามารถเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการบรรลุความสำเร็จทางวิชาการของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา

งานวิจัยของ พิเชษฐ์ เกียรติประยุทธ์ (2568) ที่ชี้ให้เห็นว่า ความพร้อมด้านองค์ความรู้และทักษะการวิจัยเป็นปัจจัยพื้นฐานที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดทำวิทยานิพนธ์ และช่วยลดอุปสรรคในกระบวนการดำเนินงานวิจัยโดยรวม ขณะที่ นิภา ภิญญะเสริมรัตน์ และคณะ (2567) พบว่า ความรู้ความสามารถด้านการวิจัย โดยเฉพาะการวิเคราะห์ข้อมูล และการใช้สถิติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างนิสิตที่สำเร็จการศึกษามายในระยะเวลาที่กำหนดกับนิสิตที่ใช้เวลานานกว่า

นอกจากนี้ ตัวแปรจำแนกด้านหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (D_5) ปรากฏผลเชิงลบต่อระดับความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษา ($b = -0.222$, $\beta = -0.194$, $t = -2.024$, $Sig = 0.046$) ซึ่งหมายความว่า เมื่อนิสิตสังกัดหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษามีแนวโน้มต่ำกว่านิสิตในหลักสูตรอื่น ๆ ผลดังกล่าวอาจสะท้อนลักษณะเฉพาะของหลักสูตรในด้านความเข้มข้นของเนื้อหา ความคาดหวังต่อการทำวิจัย หรือข้อจำกัดด้านเวลาในกลุ่มผู้เรียนที่ส่วนใหญ่ทำงานประจำควบคู่ไปด้วย การที่ผลดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการทบทวนโครงสร้างหลักสูตรหรือระบบการสนับสนุนผู้เรียนในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

ในภาพรวม สมการถดถอย สามารถอธิบายความแปรปรวนของความคาดหวังการสำเร็จการศึกษาได้ร้อยละ 9.3 ($R^2 = 0.093$) โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ความรู้ความสามารถและเนื้อหาในการทำวิจัย (CON) และตัวแปรจำแนกหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (D_5) และมีค่า $F = 5.149$ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 แสดงว่าสมการโดยรวม

มีความเหมาะสมและสามารถใช้พยากรณ์ระดับความคาดหวังได้อย่างมีนัยสำคัญ แม้ค่า R^2 อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง แต่ถือว่าเพียงพอสำหรับงานวิจัยด้านพฤติกรรมมนุษย์ที่มักมีความซับซ้อนสูงและมีปัจจัยแวดล้อมหลากหลาย

สรุปได้ว่าปัญหาที่นิสิตประสบมากที่สุดคือ ปัญหาด้านอาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการสอบ ในขณะที่ความรู้และความเข้าใจด้านเนื้อหาเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษา นอกจากนี้ความแตกต่างด้านหลักสูตร โดยเฉพาะในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ถือเป็นตัวแปรที่ลดทอนความคาดหวังดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยในภาพรวมสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบการสนับสนุนด้านวิชาการ การเสริมสร้างศักยภาพด้านความรู้ทางการวิจัย และการทบทวนบริบทของหลักสูตรที่มีข้อจำกัดเฉพาะตัว เพื่อยกระดับโอกาสสำเร็จการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ในอนาคต ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hu et al. (2026) ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญต่อประสบการณ์การศึกษาและความสำเร็จในการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะในด้านการสนับสนุนทางวิชาการ การพัฒนาความเป็นตัวตนทางวิชาการ และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา นอกจากนี้ความสอดคล้องในการทำงานร่วมกันและระบบการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าและความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาที่นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาประสบในกระบวนการจัดทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ รวมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านความรู้และเนื้อหาในการทำวิจัยมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ปัญหาด้านอาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการสอบเป็นประเด็นที่นิสิตรับรู้ว่ามีผลกระทบรุนแรงที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติที่คณะกรรมการบัญชีและการจัดการควรพิจารณา เพื่อยกระดับประสิทธิภาพของระบบสนับสนุนทางวิชาการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ดังนี้

1.1 คณะฯ ควรเสริมสร้างทักษะและความรู้ด้านการทำวิจัยของนิสิตอย่างเป็นระบบ โดยจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพนิสิตในประเด็นสำคัญ เช่น การกำหนดปัญหาวิจัย การสืบค้นและทบทวนวรรณกรรม การจัดทำกรอบแนวคิด การใช้สถิติและเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและความพร้อมในการดำเนินงานวิจัยจนสำเร็จ

1.2 คณะฯ ควรพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาให้มีความต่อเนื่องและเป็นระบบมากขึ้น เนื่องจากปัญหาด้านการให้คำปรึกษาเป็นอุปสรรคสำคัญต่อกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ กำหนดแนวปฏิบัติด้านการให้คำปรึกษาที่ชัดเจน หรือการจัดทำคู่มือแนวทางการดูแลนิสิต จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร ลดความล่าช้า และลดอุปสรรคในการดำเนินงานวิทยานิพนธ์

1.3 ควรจัดมาตรการสนับสนุนเฉพาะสำหรับนิสิตในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต โดยคำนึงถึงข้อจำกัดด้านเวลาและภาระงานประจำ การจัดรูปแบบการอบรมที่มีความยืดหยุ่น การให้คำปรึกษานอกเวลาราชการ และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการลดข้อจำกัดและเพิ่มโอกาสความสำเร็จของผู้เรียนกลุ่มนี้

1.4 ควรพัฒนาการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบ ขั้นตอน และข้อบังคับของมหาวิทยาลัยให้มีความชัดเจนและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น แม้ปัจจัยดังกล่าวจะไม่ปรากฏเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงในสมการถดถอย แต่ผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนาชี้ว่านิสิตบางส่วนยังขาดความชัดเจนในขั้นตอนสำคัญ เช่น การเสนอหัวข้อ การสอบก้าวหน้า และการสอบปกป้องวิทยานิพนธ์ การจัดทำคู่มือที่เป็นปัจจุบันควบคู่กับการชี้แจงอย่างสม่ำเสมอจะช่วยลดความสับสนและเสริมสร้างความมั่นใจในการดำเนินงานวิจัย

1.5 คณะฯ ควรจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติสำหรับอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอน กฎ ระเบียบ และ ข้อบังคับในการจัดทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระให้ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน เนื่องจากผลการวิจัยสะท้อนว่าปัญหาด้านอาจารย์ที่ปรึกษาอยู่ในระดับสูง การมีคู่มือที่สรุปขั้นตอนสำคัญและเกณฑ์การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ จะช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการตีความข้อบังคับ เพิ่มประสิทธิภาพการกำกับดูแล และลดความล่าช้าในกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยในอนาคตควรขยายตัวแปรอิสระให้ครอบคลุมปัจจัยอื่นที่อาจส่งผลกระทบต่อความคาดหวังในการสำเร็จ การศึกษา เช่น แรงจูงใจส่วนบุคคล การสนับสนุนจากครอบครัว และภาระงานควบคู่กับการศึกษา ควบคู่กับการประยุกต์ใช้วิธี วิจัยแบบผสมผสานเพื่อสะท้อนประสบการณ์เชิงลึกของผู้เรียนมากขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการเปรียบเทียบผลการวิจัยในบริบท ของคณะหรือมหาวิทยาลัยที่แตกต่างกัน และพัฒนาการวิเคราะห์ไปสู่แบบจำลองสมการโครงสร้าง เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นระบบและชัดเจนยิ่งขึ้น และมีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative) เช่น การสัมภาษณ์เจาะลึก กลุ่มที่ทำวิจัยล่าช้า เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงบริบทที่ลึกกว่าแบบสอบถาม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- งานทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2567). ระบบบริการการศึกษา. <https://reg.msu.ac.th>
- ทรงธรรม ธีระกุล. (2555). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (รายงานการวิจัย)*. หน่วยวิจัยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นิภา ภิญโญเสริมรัตน์, กชพร บุญก่อสร้าง, นงนุช พันธูตา, และฉัตรชัย เหมือนประสาทย. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลา การสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (ปริญญาโท) คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล. *Mahidol R2R e-Journal*, 11(3), 86-100. <https://doi.org/10.14456/jmu.2024.32>
- พิเชษฐ์ เกียรติประยุทธ์. (2568). บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาต่อการส่งเสริมการทำวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 25(2), 1-14. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/sahasart/article/view/282008>
- พิเชษฐ์ เกียรติประยุทธ์. (2568). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา บริบทการศึกษาในประเทศไทย. *วารสารวิชาการสหศาสตร์ศึกษา*, 1(2), 1-13. <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jame/article/view/2411>
- พูนสุข สุทธิโกเมน. (2562). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 13(1), 55-70.
- ภูมิวรพล กุณฑา. (2563). *ความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนเดินเรือพาณิชย์นา* [วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. <https://thesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3256/1/59252339.pdf>
- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2564). *คู่มือการเขียนวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระระดับบัณฑิตศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- วิไลวรรณ เข้มขัน. (2568). การสนับสนุนจากหน่วยงานต่อความสำเร็จในการจัดทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา. *วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษา*, 21(1), 55–70.
- ศิริพร สุขอุดม. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จทางการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 43(1), 88-105.
- สุพรรณนิการ์ บุตรวงศ์ (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา. *วารสารการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา*, 8(1), 45-60.
- อรรณณ ลิลาเกียรติวณิช. (2560) *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารความเสี่ยง กรณีศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม]. *ฐานข้อมูลงานวิจัย มหาวิทยาลัยสยาม*
<https://e-research.siam.edu/kb/factors-affecting-risk-management/>
- Eccles, J. S., Adler, T. F., Futterman, R., Goff, S. B., Kaczala, C. M., Meece, J. L., & Midgley, C. (1983). Expectancies, values, and academic behaviors. In J.T. Spence (Ed.), *Achievement and achievement motives* (pp. 75–146). W.H. Freeman.
- He, Y. (2025). *Exploring Advisor-Advisee Relationship Among International and Domestic Doctoral Students* [Doctoral dissertation, Auburn University].
<https://www.proquest.com/openview/d0cd14657653232faebe8b4d4a085427/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- Hu, D., Park, H. J., Ruberton, P. M., Smyth, J. M., Cohen, G. L., Purdie-Greenaway, V., & Cook, J. E. (2026). Trust in advisor predicts Ph. D. students' academic motivation, well-being, and achievement: A prospective longitudinal study. *PNAS Nexus*, 5(1), pgaf411.
- Israel, G. D. (1992). *Determining sample size*. University of Florida Cooperative Extension Service.
- Ives, S., & Rowley, J. (2022). The role of academic advising and examination committees in graduate student progress and success. *Journal of Higher Education Research and Practice*, 15(4), 245–261.
- Kittikhunwattana, P., & Pathumcharoenwattana, S. (2023). *Questionnaire development for research based on conceptual framework and objectives*. Academic Press.
- Vitoria, L., Ramli, M., Johar, R., & Mawarpury, M. (2024). Key influences on students' academic success: insights from scholarly research. *Journal of Educational Management and Learning*, 2(1), 9-19.
- Wigfield, A., & Eccles, J. S. (2000). Expectancy–value theory of achievement motivation. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 68–81. <https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1015>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตกาแฟของเกษตรกร

ในอำเภอสอง จังหวัดแพร่

Factors Associated with the Adoption of Biological Control Agents in Coffee Production in Song District, Phrae Province

ดุษฎี บุตรดาพา¹, นารีรัตน์ สีระสาร², และสินีนุช ครูทเมือง แสนเสริม³Duddao Buttapha¹, Nareerut Seerasarn² and Sineenuch Khrutmuang Sanserm³

Received: December 14, 2025

Revised: March 12, 2026

Accepted: March 16, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ 2) ศึกษาการใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตกาแฟ และ 3) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตกาแฟของเกษตรกรในอำเภอสอง จังหวัดแพร่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอสอง จังหวัดแพร่ ปีการผลิต 2567/2568 จำนวน 253 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 155 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ตารางไขว้และการทดสอบไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ปลูกกาแฟเฉลี่ย 3.45 ปี มีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 129,368.71 บาทต่อปี และมีหนี้สินเฉลี่ย 49,099.35 บาทต่อปี โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกกาแฟสายพันธุ์โรบัสต้า มีการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการป้องกันโรครากเน่า และใช้เชื้อราบีวเวเรียในการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช อย่างไรก็ตาม การผลิตกาแฟไม่ได้พึ่งพาการใช้สารชีวภัณฑ์เพียงอย่างเดียว ปัญหาที่พบ ได้แก่ แหล่งจำหน่ายสารชีวภัณฑ์ที่เชื่อถือได้มีจำกัด อายุการเก็บรักษาของไตรโคเดอร์มามีค่อนข้างสั้น การใช้บีวเวเรียยังไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และการขาดการอบรมเชิงปฏิบัติการ รวมถึงแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ได้แก่ ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรชีวภาพในระดับชุมชน และส่งเสริมตลาดรองรับผลผลิตจากระบบเกษตรชีวภาพ

คำสำคัญ: ความต้องการการส่งเสริม, การใช้ชีวภัณฑ์, การผลิตกาแฟ

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี

อีเมล: iamduddao@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี อีเมล: Nareerut.see@stou.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี อีเมล: sineenuch.san@stou.ac.th

¹ Agricultural Extension School of Agriculture and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Email: iamduddao@gmail.com

² Associate Professor Dr. Agricultural Extension School of Agriculture and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Email: Nareerut.see@stou.ac.th

³ Associate Professor Dr. Agricultural Extension School of Agriculture and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Email: sineenuch.san@stou.ac.th

Abstract

This study aimed to 1) examine the socio-economic characteristics of coffee farmers, 2) investigate the use of biological control agents in coffee production, and 3) analyze factors associated with the use of biological control agents among farmers in Song District, Phrae Province. The population consisted of 253 registered coffee farmers for the 2024/2025 production year. A sample size of 155 respondents was determined using Yamane's formula at a 0.05 level of precision. Data were collected through structured interview questionnaires and analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics, including cross-tabulation and chi-square tests.

The results indicated that the farmers had an average of 3.45 years of experience in coffee cultivation. The average annual agricultural income was 129,368.71 baht, while the average household debt was 49,099.35 baht per year. Most farmers cultivated Robusta coffee and applied *Trichoderma spp.* to control root rot disease, as well as *Beauveria bassiana* for insect pest management. However, coffee production was not solely dependent on biological control agents. Key constraints included limited access to reliable sources of biological products, short shelf life of *Trichoderma*, improper application of *Beauveria bassiana*, and insufficient training programs and community-based learning centers. It is recommended that relevant agencies provide continuous hands-on training, establish community-based learning centers for biological agriculture, and promote market support for products derived from sustainable agricultural practices.

Keywords: Extension service needs, Use of biological control agents, Coffee production

บทนำ

กาแฟเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญ ของพื้นที่สูงในภาคเหนือของประเทศไทย รวมถึงจังหวัดแพร่ ซึ่งมีพื้นที่เริ่มมีการเพาะปลูกกาแฟเพิ่มขึ้น จากข้อมูลบริษัทสำรวจข้อมูลทางการตลาดระดับโลก Euromonitor International รายงานมูลค่าตลาดกาแฟไทย พบว่ากาแฟเป็นสินค้าที่มีความต้องการเพิ่มขึ้น โดยมูลค่าตลาดกาแฟไทยเติบโตต่อเนื่อง ในช่วงระยะเวลา 3 ปี ตั้งแต่ปี 2564–2566 มีอัตราการเติบโตเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 8.55 ต่อปี ขณะที่ล่าสุดปี 2566 มีมูลค่าตลาด 34,470.30 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 7.34 (ปี 2565 ขยายตัวร้อยละ 9.78) และเมื่อพิจารณาขยายตามประเภทกาแฟ ในปี 2566 พบว่ากาแฟสำเร็จรูปมีมูลค่าตลาดสูงถึง 28,951.3 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 84 ของมูลค่าตลาดกาแฟในประเทศไทย และกาแฟสดมีมูลค่าตลาด 5,519.10 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16 โดยมีปัจจัยสนับสนุนจากความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มวัยทำงาน สภาพอากาศที่ร้อนของไทย และพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ต้องการความสะดวกในการบริโภคเครื่องดื่ม (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2567)

เนื่องจากกาแฟเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นที่ต้องการของตลาด แต่ทั้งนี้ระบบการผลิตกาแฟ ยังคงประสบปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืชหลายชนิด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ปริมาณและคุณภาพผลผลิตของกาแฟลดลง รวมทั้งมีการใช้สารเคมีในการควบคุมศัตรูพืชในระยะยาว ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกร และสิ่งแวดล้อม (Ferrucho et al, 2024) จึงเห็นว่าควรหาแนวทางในการป้องกัน กำจัดศัตรูพืชที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเกษตรกร เช่น การใช้สารชีวภัณฑ์ที่ถือว่าเริ่มได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเป็นวิธีการที่ปลอดภัยและยั่งยืน สารชีวภัณฑ์เป็นจุลินทรีย์

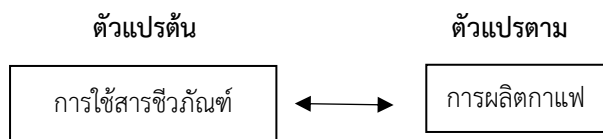
ที่มีศักยภาพในการควบคุมโรคพืช และแมลงศัตรูพืช โดยมีอันตรายน้อยกว่าการใช้สารเคมี (Nuguse & Kejela, 2024, กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563) อำเภอสอง จังหวัดแพร่ มีพื้นที่ปลูกกาแฟ 2,825 ไร่ เกษตรกร 579 ราย โดยจะปลูกบนพื้นที่เขาสูงในเขตวังชิ้น และเด่นชัย พื้นที่ปลูกจะเป็นพันธุ์โรบัสตา 1,720 ไร่ คิดเป็น 61% และอะราบิกา 1,105 ไร่ คิดเป็น 39% และที่สำคัญได้มีการ Cupping Coffee กาแฟทั้งสองสายพันธุ์ของเกษตรกรโดยนักวิชาการเกษตรจากศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่ ในหลายปีที่ผ่านมาสำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทำการส่งเสริมให้มีการเพิ่มพื้นที่ปลูก (สำนักงานส่งเสริมเกษตร จังหวัดแพร่, 2568) ตลอดจนเกษตรกรที่มีความสนใจได้ขยายพื้นที่ปลูกเพื่อเป็นพืชเสริมรายได้ สภาพปัญหาที่พบคือ ต้นกาแฟขาดการดูแลรักษา มีการเก็บเกี่ยวที่ไม่ถูกวิธีและปัญหาของโรคแมลงศัตรูพืชระบาดและขาดอุปกรณ์ในการแปรรูปผลผลิต แม้มีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง แต่การนำสารชีวภัณฑ์ไปใช้ในระดับแปลงของเกษตรกรยังพบได้น้อย เนื่องจากปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการใช้ ได้แก่ ความรู้และประสบการณ์ของเกษตรกร ทักษะคิด ความพร้อมด้านต้นทุน การเข้าถึงความรู้และคำแนะนำทางวิชาการ รวมถึงข้อจำกัดด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและการจัดการศัตรูพืชซึ่งเกษตรกรยังต้องการการส่งเสริมเพิ่มเติม งานวิจัยในพื้นที่ใกล้เคียงในตำบลขุนนาง อำเภอนครหลวง จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการจัดการหลังเก็บเกี่ยวสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.75) และมีปัญหาการควบคุมศัตรูพืชโดยเฉพาะมอดเจาะผลกาแฟในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยปัญหา 4.39) ซึ่งสะท้อนความจำเป็นของการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช และหลังการเก็บเกี่ยว (กัญญพิชญา กุลศรีชัย และคณะ, 2568) การใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตกาแฟเป็นระบบเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศต้นน้ำ การใช้สารชีวภัณฑ์สามารถช่วยลดการพึ่งพาสารเคมีสังเคราะห์ อันส่งผลให้ปริมาณสารตกค้างในดิน แหล่งน้ำ และผลผลิตกาแฟลดลง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภคโดยตรง นอกจากนี้ สารชีวภัณฑ์ เช่น จุลินทรีย์ควบคุมโรคพืชและเชื้อราที่เป็นประโยชน์ ยังมีบทบาทในการปรับปรุงโครงสร้าง และความอุดมสมบูรณ์ของดิน ส่งเสริมการเจริญเติบโตของระบบราก และเพิ่มความแข็งแรงของต้นกาแฟในระยะยาว การใช้สารชีวภัณฑ์จึงเหมาะสมกับการผลิตกาแฟในพื้นที่สูง และเอื้อต่อการพัฒนาไปสู่ระบบเกษตรอินทรีย์หรือกาแฟคุณภาพพิเศษ (Specialty Coffee) ซึ่งสามารถเพิ่มมูลค่าผลผลิตและขยายโอกาสทางการตลาด อีกทั้งยังช่วยลดความเสี่ยงของปัญหาการดื้อสารของศัตรูพืชในระยะยาว อย่างไรก็ตาม การใช้สารชีวภัณฑ์ยังมีข้อจำกัดบางประการ กล่าวคือ ประสิทธิภาพของสารชีวภัณฑ์ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม เช่น อุณหภูมิ ความชื้น และความเหมาะสมของการจัดการ โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนที่มีความชื้นสูง นอกจากนี้ สารชีวภัณฑ์มักออกฤทธิ์ช้ากว่าสารเคมีสังเคราะห์ จึงต้องอาศัยการวางแผนและการจัดการที่เหมาะสม เกษตรกรจำเป็นต้องมีความรู้ และทักษะในการใช้อย่างถูกต้อง เนื่องจากการใช้ที่ไม่เหมาะสมอาจทำให้ประสิทธิภาพลดลง อีกทั้งสารชีวภัณฑ์บางชนิดมีอายุการเก็บรักษาค่อนข้างสั้น และอาจมีต้นทุนเริ่มต้นสูง โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องมีการอบรม หรือปรับเปลี่ยนระบบการผลิตอย่างจริงจัง ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้อย่างมีประสิทธิภาพของเกษตรกรผู้ผลิตกาแฟในอำเภอสอง จังหวัดแพร่ จึงควรพิจารณาทั้งด้านศักยภาพ ประโยชน์ และข้อจำกัด ควบคู่กับการสนับสนุนด้านองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการตลาด เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและความยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญในส่งเสริมการใช้ชีวภัณฑ์ให้เกิดผลอย่างยั่งยืนในระบบการผลิตกาแฟ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ
2. เพื่อศึกษาการใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตกาแฟของเกษตรกร
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้อย่างมีประสิทธิภาพของเกษตรกรผู้ผลิตกาแฟในอำเภอสอง

จังหวัดแพร่

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ภาพ 1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตกาแฟของเกษตรกรในอำเภอสอง จังหวัดแพร่

สมมติฐาน

H_0 : ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตกาแฟ

H_1 : ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรอย่างน้อยหนึ่งปัจจัยมีความสัมพันธ์กับการใช้สารชีวภัณฑ์

ในการผลิตกาแฟ

นิยามศัพท์

Biological Control Agents หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ผลิต หรือพัฒนามาจากสิ่งมีชีวิต เป็นเครื่องมือที่ใช้ ในการควบคุมแมลงศัตรูพืชโดยชีววิธี เป็นการใช้อยู่อาศัยจากสิ่งมีชีวิตที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติที่เรียกว่า ศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ จุลินทรีย์ (Pathogens) ตัวห้ำ (Predators) และตัวเบียน (Parasites) นำมาใช้ในการควบคุมศัตรูพืช และโรคพืช

Trichoderma spp. คือ สารชีวภัณฑ์ที่ใช้ในการควบคุมโรคกาแฟ ที่ได้รับการส่งเสริมให้ใช้ในพื้นที่อำเภอสอง จังหวัดแพร่

Beauveria bassiana คือ สารชีวภัณฑ์ที่ใช้ในการควบคุมแมลงศัตรูกาแฟ ที่ได้รับการส่งเสริมให้ใช้ในพื้นที่อำเภอสอง จังหวัดแพร่

การปฏิบัติในการใช้สารชีวภัณฑ์ หมายถึง การยอมรับนำไปปฏิบัติของเกษตรกร ต่อการใช้สารชีวภัณฑ์ ได้แก่ การปฏิบัติในการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา และการปฏิบัติในการใช้เชื้อราบีวเวเรีย

การผลิตกาแฟ หมายถึง ขั้นตอนกระบวนการผลิตกาแฟตั้งแต่การปลูก การดูแลรักษา การลดต้นทุนในการผลิต กาแฟ ตลอดจนการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูกาแฟ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ประชากรที่ศึกษาได้แก่ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียน กับกรมส่งเสริมการเกษตร ในปีการเพาะปลูก 2567/2568 จำนวน 253 ราย (สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่, 2568)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร่ ยามาเน (Yamane, 1973) ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 155 ราย และสุ่มตัวอย่างเกษตรกรของแต่ละตำบลโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (The samples were selected using simple random sampling) โดยเขียนชื่อประชากรทั้งหมดลงในสลากจะถือเป็นตัวอย่างที่ต้องการ แล้วเก็บให้ครบตามจำนวน 155 ราย เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วเก็บข้อมูลจนครบตามจำนวนที่กำหนด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview questionnaire) ประกอบด้วยคำถามลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (closed-ended questions) และคำถามปลายเปิด (opened-ended questions) โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ โดยแบ่งโครงสร้างแบบสัมภาษณ์เป็น 3 ตอน ดังนี้

2.1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจ จำนวน 6 ข้อ

2.2 สภาพการผลิตกาแฟของเกษตรกร จำนวน 10 ข้อ

2.3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตกาแฟของเกษตรกร จำนวน 10 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองคนเดียว ในการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2567- เมษายน 2568 การทดลองสัมภาษณ์กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรที่ปลูกกาแฟในพื้นที่อำเภออื่น ในจังหวัดแพร่ ระยะเวลาทั้งหมดที่ใช้ในการสัมภาษณ์ 1 เดือน โดยนำแบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) จากการทดลองใช้กับเกษตรกรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.955

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ทำการทดสอบสมมติฐานแบบตารางไขว้ (crosstabs) และ chi-square โดยแยกสมมติฐานเป็น 2 ข้อหลัก คือ H1: การผลิตกาแฟขึ้นกับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา และ H2: การผลิตกาแฟขึ้นกับการใช้เชื้อราชีวเวเรียที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตกาแฟของเกษตรกร

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพพื้นฐานทางสังคม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 50.3 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 52.79 ปี มีประสบการณ์ในการทำสวนกาแฟเฉลี่ย 3.45 ปี มีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรเฉลี่ย 2.52 ราย มีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟเฉลี่ย 3.45 ปี

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรมีรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 129,368.71 บาทต่อปี หนี้สินเฉลี่ย 49,099.35 บาท ดังตาราง 1

ตาราง 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

รายการ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	77	49.70
หญิง	78	50.30
2. อายุ (ปี)		
≤ 35	11	7.10
36 – 40	10	6.50
41 – 45	15	9.70
46 – 50	23	14.80
≥ 51	96	61.90
ค่าต่ำสุด = 24 ปี สูงสุด = 73 ปี ค่าเฉลี่ย = 52.79 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.564		
3. จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร (คน)		
1	3	1.90
2	119	76.80
3	9	5.80
4 ขึ้นไป	24	15.50
ค่าต่ำสุด = 1 คน สูงสุด = 7 คน ค่าเฉลี่ย = 2.52 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.192		
4. ประสบการณ์ในการทำกรปลูกกาแฟ (ปี)		
≤ 2	91	58.70
3 – 4	28	18.10
5 – 6	25	16.10
7 – 8	4	2.60
≥ 9	7	4.50
ค่าต่ำสุด = 1 ปี สูงสุด = 25 ปี ค่าเฉลี่ย = 3.45 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.028		
5. รายได้ในภาคการเกษตร (บาท/ปี)		
≤ 10,000	2	1.30
10,001 – 50,000	29	18.70
50,001 – 100,000	33	21.30
100,001 – 150,000	40	25.80
≥ 150,001	51	32.90
ต่ำสุด = 6,000 บาท สูงสุด = 450,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 129,368.71 บาท		

ตาราง 1 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
6. หนี้สิน (บาท/ปี)		
< 50,000	117	75.50
50,001 – 100,000	25	16.10
100,001 – 150,000	7	4.50
150,001 – 200,000	5	3.30
> 200,001	1	0.60
ต่ำสุด = 5,000 บาท สูงสุด = 500,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 49,099.35 บาท		

2. การใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตกาแฟ

2.1 การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา พบว่า เกษตรกรมีการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา มากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาผสมกับวัสดุเพาะกล้า หรือรองกันหลุมเพื่อป้องกันโรครากเน่า (ร้อยละ 93.5) มีการวางแผนการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาอย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 89.70) และมีการใช้เฉพาะเชื้อราไตรโคเดอร์มา โดยไม่มีการผสมร่วมกับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอื่นๆ (ร้อยละ 85.80) ตามลำดับ ดังตาราง 2

ตาราง 2 การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา

n=155		
รายการ	ร้อยละ	อันดับ
1. การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาผสมกับวัสดุเพาะกล้า หรือรองกันหลุมเพื่อป้องกันโรครากเน่า	93.5	1
2. การวางแผนการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาอย่างสม่ำเสมอ	89.7	2
3. การใช้เฉพาะเชื้อราไตรโคเดอร์มา โดยไม่มีการผสมร่วมกับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอื่นๆ	85.8	3
4. การคลุกเมล็ดพันธุ์กาแฟด้วยเชื้อราไตรโคเดอร์มาก่อนปลูก โดยใช้เชื้อสดประมาณ 10 กรัม (1 ซ่อนแกง) ผสมน้ำ 10 มิลลิลิตร (1 ซ่อนแกง) ต่อเมล็ดพันธุ์ 1 กิโลกรัม	83.2	4
5. การเว้นระยะเวลาก่อนการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาอย่างน้อย 7 วัน ก่อนใช้สารชนิดอื่นในแปลงปลูกเดิม	80	5
6. การใช้เฉพาะเชื้อราไตรโคเดอร์มา โดยไม่มีการผสมร่วมกับสารชีวภัณฑ์ตัวอื่นๆ	79.4	6
7. การรดน้ำพืชก่อนฉีดพ่น หรือ ให้น้ำพืชตามทันที เมื่อฉีดพ่นเสร็จ	78.7	7
8. การฉีดพ่นในเวลาแดดอ่อนให้น้ำพืชก่อนทำการฉีดพ่นเชื้อราไตรโคเดอร์มา หรือให้น้ำทันทีหลังฉีดพ่นเพื่อให้น้ำพาเชื้อลงดิน	69.7	8
9. การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา แบบเชื้อสด ครึ่งกิโลกรัมต่อน้ำ 100 ลิตร ในการฉีดพ่น	69	9
10. การกรองเอาเฉพาะสปอร์เชื้อราไตรโคเดอร์มา เทลงถังฉีดพ่น	69	9

2.2 การใช้เชื้อราบิวเวอเรีย พบว่า เกษตรกรมีการใช้เชื้อราบิวเวอเรีย มากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ การใช้เชื้อราบิวเวอเรียสดปริมาณ 1 กิโลกรัม ผสมน้ำ 100 ลิตรในการฉีดพ่น (ร้อยละ 93.5) การใช้บิวเวอเรียในการควบคุมเพลี้ย หรือหนอนในแปลงกาแฟ และการใช้เชื้อราบิวเวอเรียในการควบคุมศัตรูพืชในระยะเตรียมดิน (ร้อยละ 90.3) ตามลำดับ ดังตาราง 3

ตาราง 3 การใช้เชื้อราบิวเวอเรีย

n=155

รายการ	ร้อยละ	อันดับ
1. การใช้เชื้อราบิวเวอเรียสด ปริมาณ 1 กิโลกรัม ผสมน้ำ 100 ลิตรในการฉีดพ่น	93.5	1
2. การขยำให้สโตร์เชื้อราบิวเวอเรียหลุดออกให้หมด กรองด้วยผ้าขาวบางก่อนพ่น	79.4	10
3. การใช้บิวเวอเรียในการควบคุมเพลี้ย หรือหนอนในแปลงกาแฟ	90.3	2
4. การใช้เชื้อราบิวเวอเรียในการควบคุมศัตรูพืชในระยะเตรียมดิน	90.3	2
5. การผสมสารจับใบร่วมกับเชื้อราบิวเวอเรียก่อนใช้	80.6	9
6. การโรยเชื้อราบิวเวอเรียสดขนาด 2 กำมือ/ตารางเมตร รอบโคนต้นพืชให้ทั่วทรงพุ่มกาแฟ	87.1	4
7. การฉีดพ่นเชื้อราบิวเวอเรียในช่วงเวลาเย็น ให้โดนตัวแมลง โดยปรับหัวพ่นให้เป็นละอองฝอยมากที่สุด	82.6	8
8. การไม่ฉีดเชื้อราบิวเวอเรียในแปลงที่มีแมลงศัตรูธรรมชาติอยู่มาก เนื่องจากเชื้อราบิวเวอเรียจะทำลายแมลงที่เป็นประโยชน์ไปด้วย	83.9	7
9. การงดพ่นสารเคมีทุกชนิดในแปลงนั้นอย่างน้อย 7-14 วัน เพื่อให้เชื้อราสามารถขยายพันธุ์และมีประสิทธิภาพในการทำลายศัตรูพืช	87.1	4
10. การหลังฉีดพ่นเชื้อราบิวเวอเรีย ให้น้ำกับแปลงกาแฟในวันรุ่งขึ้น เพื่อเพิ่มความชื้น	87.1	4

3. การทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ของการใช้สารชีวชีวภัณฑ์มาในการผลิตกาแฟ

สมมติฐานทางสถิติ

H_0 : $P = 0$ ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มากับการผลิตกาแฟ

H_1 : $P \neq 0$ การผลิตกาแฟขึ้นกับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา

กำหนดค่า α นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบตารางไขว้ (crosstabs) และ chi-square สมมติฐานการวิจัยการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการผลิตกาแฟ โดยทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระคือ การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา และตัวแปรตามคือ การผลิตกาแฟ ทำการทดสอบความสัมพันธ์ด้วยวิธี chi-square และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบตารางไขว้ ดังตาราง 4

ค่า p -value มีค่าเท่ากับ 0.543 มากกว่าค่า α นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับ H_0 ปฏิเสธ H_1 จึงสรุปได้ว่า การผลิตกาแฟไม่ขึ้นกับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ดังตาราง 4

ตาราง 4 การวิเคราะห์ข้อมูล chi-square

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล chi-square	Value	df	P-value
Pearson chi-square	0.370	1	0.543
Likelihood ratio	0.370	1	0.543
Linear-by-linear association	0.368	1	0.540
N of Valid Cases	155		

* $p < 0.05$

สมมติฐานทางสถิติ

H_0 : $P = 0$ การผลิตกาแฟไม่ขึ้นกับการใช้เชื้อราบิวเวอเรีย

H_2 : $P \neq 0$ การผลิตกาแฟขึ้นกับการใช้เชื้อราบิวเวอเรีย

กำหนดค่า α นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบตารางไขว้ (crosstabs) และ Chi-square สมมติฐานการวิจัยการใช้เชื้อราบิวเวอเรียในการผลิตกาแฟ โดยทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระ คือการใช้เชื้อราบิวเวอเรียและตัวแปรตาม คือ การผลิตกาแฟ ทำการทดสอบความสัมพันธ์ด้วยวิธี Chi-square และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบตารางไขว้ ดังตาราง 5

ค่า p -value มีค่าเท่ากับ 0.543 มากกว่าค่า α นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับ H_0 ปฏิเสธ H_2 จึงสรุปได้ว่า การผลิตกาแฟไม่ขึ้นกับการใช้เชื้อราบิวเวอเรีย ดังตาราง 5

ตาราง 5 การวิเคราะห์ข้อมูล chi-square

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล chi-square	Value	df	P-value
Pearson chi-square	0.005	1	0.945
Likelihood ratio	0.005	1	0.945
Linear-by-linear association	0.005	1	0.945
N of Valid Cases	155		

* $p < 0.05$

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตกาแฟ พบว่า เกษตรกรได้มีการนำเชื้อราไตรโคเดอร์มาไปใช้ในขั้นตอนเพาะกล้าและรองกันหลุมเพื่อป้องกันโรครากเน่า เพื่อให้ต้นกล้าแข็งแรง อย่างไรก็ตามการใช้ไตรโคเดอร์มาของเกษตรกรยังคงมีข้อจำกัดที่สำคัญ ได้แก่ การขาดแหล่งจำหน่ายที่เชื่อถือได้ การเสื่อมคุณภาพของสารชีวภัณฑ์ที่รวดเร็ว ทั้งยังยากต่อการจัดหา โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ห่างไกล จึงส่งผลให้เกษตรกรจำเป็นต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการจัดหาและการถ่ายทอดความรู้ สำหรับในส่วนของการใช้เชื้อราบิวเวอเรีย พบว่า เกษตรกรใช้เชื้อราบิวเวอเรียสด ปริมาณ 1 กิโลกรัม ผสมน้ำ 100 ลิตร ในการฉีดพ่นเพื่อควบคุมแมลงศัตรูพืชในแปลงกาแฟ แต่การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายที่มีมาตรฐานและน่าเชื่อถือ ทำให้เกิดข้อจำกัดในการใช้ และยังคงต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านความรู้ วิธีการรวมถึงแหล่งจำหน่ายที่น่าเชื่อถือ

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สารชีวภัณฑ์กับประสิทธิภาพการผลิตกาแฟ พบว่า ไม่ปรากฏความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสะท้อนว่าแม้เกษตรกรมีการใช้สารชีวภัณฑ์ แต่ความรู้ ความเข้าใจ และการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องยังอยู่ในระดับต่ำ ทำให้การใช้สารชีวภัณฑ์ยังไม่สามารถส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิตได้อย่างเด่นชัด

3.1 ปัญหาด้านการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา (ค่าเฉลี่ย 2.98) มากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ แหล่งซื้อเชื้อราไตรโคเดอร์มาที่นำเชื้อถื้อ (ค่าเฉลี่ย 3.47) การเสื่อมคุณภาพเร็ว สามารถจัดเก็บได้ไม่นาน (ค่าเฉลี่ย 3.25) และหาซื้อเชื้อราไตรโคเดอร์มายาก โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล (ค่าเฉลี่ย 3.19) ตามลำดับ ดังตาราง 6

ตาราง 6 ปัญหาด้านการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา

n=155

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ
1. แหล่งซื้อเชื้อราไตรโคเดอร์มาที่นำเชื้อถื้อ	3.47	1.434	1
2. การเสื่อมคุณภาพเร็ว สามารถจัดเก็บได้ไม่นาน	3.25	1.225	2
3. การซื้อเชื้อราไตรโคเดอร์มายากโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล	3.19	1.362	3
4. เชื้อราไตรโคเดอร์มาที่ใช้เกิดการปนเปื้อน	3.00	1.254	4
5. ความรู้ในการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา	2.99	1.075	5
6. แรงงานหรือเวลาในการฉีดพ่นเชื้อราไตรโคเดอร์มา	2.99	1.225	5
7. เชื้อราไตรโคเดอร์มาใช้ยากกว่าการใช้สารเคมี	2.99	1.225	5
8. การผสมอัตราส่วนเชื้อราไตรโคเดอร์มาใช้ไม่ถูกต้อง	2.94	1.226	8
9. การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาร่วมกับสารเคมีอื่น ๆ	2.86	1.096	9
10. การเตรียมสารเชื้อราไตรโคเดอร์มาก่อนนำไปใช้	2.79	1.140	10
เฉลี่ย	2.98	1.107	

3.2 ปัญหาด้านการใช้เชื้อราบิวเวอเรีย พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการใช้เชื้อราบิวเวอเรีย (ค่าเฉลี่ย 2.89) มากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ การฉีดพ่นเชื้อราบิวเวอเรีย (ค่าเฉลี่ย 3.57) แหล่งซื้อเชื้อราบิวเวอเรียที่นำเชื้อถื้อ (ค่าเฉลี่ย 3.19) และเวลาและความถี่ในการใช้เชื้อราบิวเวอเรีย (ค่าเฉลี่ย 3.02) ตามลำดับ ดังตาราง 7

ตาราง 7 ปัญหาด้านการใช้เชื้อราบิวเวอเรีย

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ
1. แรงงานหรือเวลาในการฉีดพ่นเชื้อราบิวเวอเรีย	3.57	5.325	1
2. แหล่งซื้อเชื้อราบิวเวอเรียที่นำเชื้อถื้อ	3.19	1.624	2
3. เวลาและความถี่ในการใช้เชื้อราบิวเวอเรีย	3.02	1.307	3
4. ความรู้ในการใช้เชื้อราบิวเวอเรีย	2.92	1.334	4
5. การเสื่อมคุณภาพเร็ว สามารถจัดเก็บได้ไม่นาน	2.91	1.130	5

ตาราง 7 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ
6. การซื้อเชื้อราบิวเวอเรียยากโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล	2.88	1.211	6
7. สภาพแวดล้อมภายในแปลงส่งผลต่อการทำงานของเชื้อราบิวเวอเรีย	2.83	1.237	7
8. การใช้เชื้อราบิวเวอเรียร่วมกับสารเคมีอื่น ๆ	2.81	1.228	8
9. การเตรียมสารเชื้อราบิวเวอเรียก่อนนำไปใช้	2.78	1.239	9
10. ความมั่นใจในผลลัพธ์ของการใช้เชื้อราบิวเวอเรีย	2.74	1.179	10
ค่าเฉลี่ย	2.89	1.221	

3.3 ปัญหาด้านการสนับสนุนและการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการสนับสนุนและการส่งเสริมระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.11) มากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 3.43) มีคลังความรู้หรือศูนย์เรียนรู้ในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.34) มีคู่มือการใช้สารชีวภัณฑ์เฉพาะชนิดพืช และมีการตลาดรองรับผลผลิตจากเกษตรชีวภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.17) ตามลำดับ ดังตาราง 8

ตาราง 8 ด้านการสนับสนุนและการส่งเสริม

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ
1. การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.43	1.473	1
2. มีคลังความรู้หรือศูนย์เรียนรู้ในชุมชน	3.34	1.346	2
3. มีคู่มือการใช้สารชีวภัณฑ์เฉพาะชนิดพืช	3.17	1.207	3
4. การสนับสนุนการผลิตในระดับชุมชน	2.95	1.232	8
5. การจัดโครงการนำร่องให้แก่เกษตรกรทดลองใช้	2.88	1.400	9
6. การมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประจำพื้นที่ให้คำปรึกษาแก่เกษตรกร	3.11	1.341	6
7. การจัดหางบประมาณสนับสนุนการใช้สารชีวภัณฑ์ให้แก่เกษตรกร	3.05	1.107	7
8. แหล่งจำหน่ายสารชีวภัณฑ์ในท้องถิ่น	2.81	1.390	10
9. การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารความรู้เกี่ยวกับสารชีวภัณฑ์ให้แก่เกษตรกร	3.14	1.324	5
10. การมีการตลาดรองรับผลผลิตจากเกษตรชีวภาพ	3.17	1.283	3
ค่าเฉลี่ย	3.11	1.233	

3.4 ข้อเสนอแนะในการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.25) มากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ การจัดอบรมให้เกษตรกรมีความรู้และความเข้าใจในการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา (ค่าเฉลี่ย 4.37) การอบรมหรือให้คำปรึกษาเรื่องการผสมอัตราส่วนที่ถูกต้องในการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา (ค่าเฉลี่ย 4.34) การให้คำแนะนำเรื่องระยะเวลาและความถี่ในการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาอย่างเหมาะสม การให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เชื้อรา

ไตรโคเดอร์มาพร้อมกับสารเคมีอย่างปลอดภัยและปลอดภัยวิธีที่การฉีดพ่นเชื้อราไตรโคเดอร์มาที่เข้าใจง่ายและได้ผลดี (ค่าเฉลี่ย 4.30) ตามลำดับ

3.5 ข้อเสนอแนะในการใช้เชื้อราชีวเวเรีย พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.22) มากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ มีการถ่ายทอดประสบการณ์ การใช้เชื้อราชีวเวเรียที่เห็นจากผู้ที่เคยใช้จริง (ค่าเฉลี่ย 4.51) สนับสนุนให้มีแหล่งผลิตและจำหน่ายเชื้อราชีวเวเรียที่มีมาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 4.45) เพิ่มช่องทางจัดจำหน่ายเชื้อราชีวเวเรียให้เข้าถึงได้ในพื้นที่ทางไกล และจัดทำแหล่งข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับเชื้อราชีวเวเรียให้เข้าถึงได้ง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.41) ตามลำดับ

3.6 ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนและการส่งเสริม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.27) มากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ การสนับสนุนให้เกษตรกรผลิตสารชีวภัณฑ์ในระดับชุมชนเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มการเข้าถึง (ค่าเฉลี่ย 4.41) การมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 4.38) การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้หรือศูนย์สาธิตเกี่ยวกับสารชีวภัณฑ์ในระดับชุมชน และมีการส่งเสริมตลาดรองรับผลผลิตจากเกษตรกรชีวภาพอย่างชัดเจนมั่นคง (ค่าเฉลี่ย 4.34) ตามลำดับ

สรุปผล

การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการป้องกันและกำจัดโรคพืชยังคงมีข้อจำกัดในกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตกาแฟ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ยังพึ่งพาการใช้สารเคมีควบคุมโรคพืชหลายชนิด เช่น แมนโคแซบ คอปเปอร์ออกไซด์คลอไรด์ โพพิเนบ ส่งผลให้การนำเชื้อราไตรโคเดอร์มาไปใช้ยังไม่แพร่หลาย มีข้อจำกัดทั้งในด้านการรับรู้ ความเชื่อมั่น และการเข้าถึงข้อมูลหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน เช่นเดียวกันกับการใช้เชื้อราชีวเวเรียในการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืชในแปลงผลิตกาแฟของเกษตรกร พบว่ายังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการป้องกันการระบาดของแมลง โดยเฉพาะการระบาดของมอดเจาะผลกาแฟ ซึ่งเป็นศัตรูพืชที่สำคัญ ทำให้เกษตรกรยังคงใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดเป็นหลัก เนื่องจากการใช้เชื้อราชีวเวเรียชนิดเดียวไม่สามารถควบคุมการระบาดของแมลงศัตรูพืชในแปลงผลิตกาแฟได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นความสัมพันธ์ของการใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตกาแฟของเกษตรกร จึงไม่ได้ขึ้นกับการใช้สารชีวภัณฑ์เพียงชนิดเดียว แต่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรม หรือการรับรู้ของเกษตรกรต่อประสิทธิภาพของสารชีวภัณฑ์ด้วย หากไม่มีการถ่ายทอดความรู้ หรือการได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้เห็นผลเชิงประจักษ์ รวมถึงการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตของเกษตรกรไปสู่การใช้สารชีวภัณฑ์อย่างยั่งยืนต่อไป

อภิปรายผล

1. สภาพพื้นฐานทางสังคม

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟร้อยละ 50.30 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 52.79 ปี และมีประสบการณ์ทำสวนกาแฟเฉลี่ย 3.45 ปี พร้อมทั้งมีจำนวนแรงงานในภาคเกษตรเพียง 2.52 คนต่อครัวเรือน ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าโครงสร้างแรงงานภาคเกษตรในพื้นที่มีแนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างชัดเจน เนื่องจากสมาชิกครัวเรือนวัยแรงงานส่วนใหญ่นิยมย้ายถิ่นฐานไปศึกษาและทำงานในเมือง รวมถึงค่านิยมของคนรุ่นใหม่ที่ไม่ต้องการสืบทอดอาชีพเกษตรกรรม ส่งผลให้แรงงานที่เหลืออยู่เป็นเพียงเกษตรกรผู้สูงอายุที่ทำการเกษตรเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของขวัญธิดา ใจจา และคณะ (2567) พบว่า แรงงานครัวเรือนเกษตรมีจำนวนจำกัด และสอดคล้องกับแสงรวี ไชโย และคณะ (2567) พบว่า การย้ายถิ่นของสมาชิกครัวเรือนทำให้แรงงานในระบบการผลิตกาแฟลดลงอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งมีประสบการณ์ปลูกกาแฟเฉลี่ยเพียง 2 ปี ในบางพื้นที่ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ และการที่เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ปลูกกาแฟในระดับต่ำสะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรจำนวนมากเพิ่งเข้าสู่อาชีพการปลูกกาแฟ จึงอาจยังไม่มีความรู้ความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ หรือแนวทางการจัดการ

ศัตรูพืชด้วยสารชีวภัณฑ์ ส่งผลให้ระดับความรู้ ความเชี่ยวชาญ และความมั่นใจในการเลือกใช้เทคโนโลยีการผลิตใหม่ ๆ ยังอยู่ในระดับจำกัด

2. สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 129,368.71 บาทต่อปี รายได้ที่อยู่ในระดับปานกลาง ส่งผลให้เกษตรกรมีความพร้อมในการลงทุนด้านปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยีทางเลือกค่อนข้างจำกัด โดยเฉพาะการนำสารชีวภัณฑ์มาใช้ทดแทนสารเคมีซึ่งต้องอาศัยความรู้และต้นทุนเพิ่มเติมจากเดิม สอดคล้องกับแสงรวี ไชโย และคณะ (2567) พบว่ารายได้จากการเกษตร เฉลี่ย 49,253.85 บาทต่อปี ซึ่งยังอยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกัน สภาพเศรษฐกิจดังกล่าวจึงมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีชีวภัณฑ์ของเกษตรกร เนื่องจากการใช้สารชีวภัณฑ์ต้องอาศัยความต่อเนื่อง ความรู้เฉพาะทาง และอาจต้องมีการจัดซื้อจากแหล่งที่มีมาตรฐาน ซึ่งเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำอาจมองว่าเป็นภาระต้นทุนที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับการใช้สารเคมีทั่วไป

3. การทดสอบมาตรฐานความสัมพันธ์ของการใช้สารชีวภัณฑ์มาในการผลิตกาแฟ

3.1 การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีการนำเชื้อราไตรโคเดอร์มาไปใช้ในขั้นตอนเพาะกล้าและรองกันหลุม เพื่อป้องกันโรครากเน่า เพื่อให้ต้นกล้าแข็งแรง อย่างไรก็ตามการใช้ไตรโคเดอร์มาของเกษตรกรยังคงมีข้อจำกัดที่สำคัญ ได้แก่ การขาดแหล่งจำหน่ายที่เชื่อถือได้ การเสื่อมคุณภาพของสารชีวภัณฑ์ที่รวดเร็วยากต่อการจัดหา โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ห่างไกล เนื่องจากเกษตรกรมีการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาผสมวัสดุเพาะกล้าหรือรองกันหลุมเพื่อป้องกันโรครากเน่า ซึ่งช่วยเสริมความแข็งแรงให้ต้นกล้ากาแฟ และลดความเสียหายในระยะเริ่มต้นของการเจริญเติบโต สอดคล้องกับฤทัยรัตน์ อินทรทิพย์ และคณะ (2567) ที่รายงานว่า เกษตรกรมีการนำไตรโคเดอร์มาไปใช้จริงในการควบคุมโรคพืชหลายชนิด ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างของระบบกระจายสินค้าชีวภัณฑ์ในพื้นที่ชนบท อีกทั้งแสดงให้เห็นว่าไตรโคเดอร์มาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความอ่อนไหวต่อสภาพแวดล้อม ต้องการการเก็บรักษาและการขนส่งที่ถูกต้อง หากขาดระบบสนับสนุนที่เหมาะสมอาจทำให้คุณภาพลดลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งแสดงให้เห็นว่าไตรโคเดอร์มาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความอ่อนไหวต่อสภาพแวดล้อม ต้องมีการเก็บรักษาและการขนส่งที่ถูกต้อง สอดคล้องกับแนวคิดของการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของสำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร (2560) พบว่า การที่เกษตรกรสามารถผลิตกาแฟได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ได้ปริมาณผลผลิตต่อไร่สูงขึ้นมีต้นทุนการผลิตต่ำลง ผลผลิตมีคุณภาพ มีความปลอดภัยและมีมูลค่าสูง โดยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิตกาแฟและปรับเปลี่ยนกรรมวิธีการผลิตกาแฟมาเป็นแบบประณีต และส่งเสริมสนับสนุนการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ หรือการส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์ในกระบวนการผลิตกาแฟหากขาดระบบสนับสนุนที่เหมาะสมอาจทำให้คุณภาพลดลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากผลิตภัณฑ์ชีวภัณฑ์มีความซับซ้อนในการใช้งานมากกว่าสารเคมีทั่วไป

3.2 การใช้เชื้อราบิวเวอเรีย

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีการใช้เชื้อราบิวเวอเรียผสมน้ำในอัตรา 1 กิโลกรัมต่อน้ำ 100 ลิตร เพื่อฉีดพ่นควบคุมแมลงศัตรูพืช ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประโยชน์ของชีวภัณฑ์ และมีการนำไปใช้ในภาคการผลิตจริง สอดคล้องกับแนวคิดของศูนย์วิทยบริการเพื่อส่งเสริมการเกษตร (2568) พบว่า เชื้อราบิวเวอเรีย เป็นเชื้อจุลินทรีย์ที่จัดเป็นพวก "เชื้อราทำลายแมลง" สามารถทำลายแมลงได้หลายชนิด เช่น เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล แมลงหวี่ขาว เพลี้ยไฟ ไรแดง เพลี้ยอ่อน เพลี้ยไก่แจ้ส้ม หนอนศัตรูพืช อย่างไรก็ตามเกษตรกรยังขาดการเข้าถึงแหล่งหัวเชื้อที่มีคุณภาพมาตรฐาน ทำให้ไม่สามารถใช้ได้อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งส่งผลต่อความต่อเนื่องในการควบคุมศัตรูพืช และมีหลายพื้นที่วิธีในหลายพื้นที่ยังประสบปัญหาจากการขาดแหล่งผลิตชีวภัณฑ์ที่เชื่อถือได้ และยังคงพึ่งพาการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดฝึกอบรมและสาธิตในแปลงเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตรควรจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการควบคู่กับการสาธิตการใช้สารชีวภัณฑ์ในแปลงของเกษตรกร เพื่อให้เห็นผลลัพท์อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา (*Trichoderma* spp.) และเชื้อราบิวเวอเรีย (*Beauveria bassiana*) ทั้งในด้านประสิทธิภาพการควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืช รวมถึงความปลอดภัยต่อผู้ใช้และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและเพิ่มการยอมรับของเกษตรกร

1.2 การพัฒนารูปแบบการอบรมให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่

กรมส่งเสริมการเกษตร ควรออกแบบหลักสูตรและวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจง่ายและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุมากและคุ้นเคยกับการใช้สารเคมี จึงควรเน้นการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติผ่านกิจกรรมสาธิต การทดลองใช้จริง และการมีส่วนร่วมในการขยายเชื้อชีวภัณฑ์มากกว่าการบรรยายเชิงทฤษฎีเพียงอย่างเดียว

1.3 การสนับสนุนงบประมาณและการจัดตั้งแหล่งผลิตในชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมวิชาการเกษตร ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการฝึกอบรม และการเข้าถึงสารชีวภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมการจัดตั้งแหล่งผลิตและกระจายสารชีวภัณฑ์คุณภาพในระดับชุมชน ทั้งในรูปแบบชนิดสดและชนิดแห้ง เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำไปขยายต่อและใช้ในพื้นที่ของตนเอง อันจะช่วยลดต้นทุนการผลิตและลดข้อจำกัดในการเข้าถึงสารชีวภัณฑ์ของเกษตรกรบางราย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาประสิทธิภาพเชิงเปรียบเทียบในระดับพื้นที่ ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสารชีวภัณฑ์แต่ละชนิดภายใต้สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันในระดับพื้นที่ เพื่อสร้างฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถใช้ประกอบการตัดสินใจของเกษตรกร

2.2 การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการขยายและการเก็บรักษาเชื้อ ควรศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการขยายเชื้อ การเก็บรักษา และอายุการใช้งานของสารชีวภัณฑ์ เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีประสิทธิภาพสูงและเหมาะสมกับการใช้งานในระดับเกษตรกร

2.3 การศึกษาปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกร ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและการตัดสินใจใช้สารชีวภัณฑ์ของเกษตรกร เช่น ความรู้ ทักษะ ทักษะการตัดสินใจ และแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบนโยบายและแนวทางส่งเสริมที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2563). *การใช้เชื้อจุลินทรีย์ (ชีวภัณฑ์) ในการควบคุมศัตรูพืช* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี. <https://esc.doae.go.th/wp-content/uploads/2021/02/ebook1-2563.pdf>
- กัญญพิชญา กุลศรีไชย, นารินทร์ สิริสาร, และเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2568). การส่งเสริมการผลิตกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกรในตำบลขุนน่าน อำเภอนครหลวง จังหวัดน่าน. ใน อัญญา สุขสมจิตร (บ.ก.), *ก้าวข้ามขอบเขต ความรู้การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างยั่งยืน. การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8* (น. 990–998). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. <http://journalgrad.ssru.ac.th/index.php/miniconference/article/view/5371>

- ขวัญธิดา ใจจา, นาริรัตน์ สิริสาร, และสินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม. (2567). การส่งเสริมการผลิตกาแฟตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในอำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก. *วารสารสุขโขทัยธรรมมาธิราช*, 37(1), 44–58. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/stouj/article/view/268063>
- ฤทัยรัตน์ อินทรทิพย์, นาริรัตน์ สิริสาร, และปรีชาติ ดิษฐกิจ. (2567). การประเมินความรู้และการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการปลูกพริกของเกษตรกรในตำบลยม อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน. *วารสารเกษตรนเรศวร*, 22(1), 1–14. <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/aginujournal/article/view/264936>
- ศูนย์วิทยบริการเพื่อส่งเสริมการเกษตร. (2568). *เชื้อราบิวเวอเรีย*. ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดพิษณุโลก กรมส่งเสริมการเกษตร. <https://esc.doe.go.th/beauveria/>
- สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่. (2568). *ระบบการขึ้นทะเบียนเกษตรกร*. สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่. <https://phrae.doe.go.th/>
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2567, 17 พฤษภาคม). *รายงานสถานการณ์การผลิตและการตลาดกาแฟของประเทศไทย ปี 2566*. <https://www.tpsa.go.th/news/2405-0000000010>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี. (2560). *การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร*. <https://k-station.doe.go.th/?p=1595>
- แสงรวี ไชยโย, นาริรัตน์ สิริสาร, และสินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม. (2567). ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกรในตำบลภูคา อำเภอปัว จังหวัดน่าน. *วารสารวิทยาศาสตร์เกษตรและการจัดการ*, 7(2), 1–7. <https://li02.tci-thaijo.org/index.php/JASM/article/view/582>
- Ferrucho, R. L., Marín-Ramírez, G. A., & Gaitan, A. (2024). Integrated disease management for the sustainable production of Colombian coffee. *Agronomy*, 14(6), 1–17. <https://doi.org/10.3390/agronomy14061286>
- Nuguse, M., & Kejela, T. (2024). Actinomycetes isolated from rhizosphere of wild *Coffea arabica* L. showed strong biocontrol activities against coffee wilt disease. *PLOS ONE*, 19(8), 1–15. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0306837>

The Ideologies of Politicians, Critics, and Protesters Through the Appraisal Framework in CNN Online News on Anti-Asian Discrimination During COVID-19

Chayanee Konchalad¹ and Sutida Ngonkum²

Received: January 24, 2026

Revised: March 14, 2026

Accepted: March 16, 2026

Abstract

This mixed-methods research examined the ideologies of politicians, critics, and protesters as represented in CNN online news reporting on anti-Asian discrimination during the COVID-19 pandemic. The dataset consisted of 35 CNN online news articles published between 2021 and 2023, yielding 3,091 evaluative tokens. Adjectives and adverbs were extracted using TagAnt as primary evaluative units and were manually coded according to the appraisal framework. Quantitative analysis was conducted to calculate frequency and percentage distributions of appraisal resources, followed by qualitative discourse analysis to interpret their ideological functions. An inter-rater reliability procedure was implemented to enhance coding consistency. The findings indicated that appreciation was the most frequently used attitudinal resource (47.49%), followed by judgment (44.42%), while affect was the least frequently used (8.09%). Engagement analysis showed a predominance of monoglossic strategies (70.53%), suggesting authoritative positioning in news discourse, while graduation resources were mainly realized through force (69.88%), intensifying representations of racism and social urgency. These patterns suggested that CNN predominantly evaluated anti-Asian discrimination through value-based and moral assessments rather than explicit emotional expression. Politicians were mainly represented through judgment and authoritative engagement, positioning them as institutional actors responsible for policy and governance. Critics were characterized by dialogically expansive engagement and critical judgment, foregrounding structural racism and accountability. Protesters were primarily associated with heightened affect and greater access to graduation resources, emphasizing emotional urgency, collective identity, and demands for social justice. Overall, the study demonstrated that CNN's evaluative language systematically differentiated ideological roles, shaping public interpretations of anti-Asian discrimination as a moral, social, and political issue during the pandemic.

Keywords: Appraisal framework, Ideology, Anti-Asian discrimination

¹ A Master Student, Master of Arts in English, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University,
Email: chayanee.k@kku.ac.th

² Assistant Professor, Ph.D., Applied Linguistics, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University,
Email: nsutida@kku.ac.th

Introduction

News discourse played a crucial role in shaping public understanding of social crises during the COVID-19 pandemic, particularly in relation to race and discrimination. Rather than merely reporting events, news texts evaluated social actors and actions, thereby circulating ideological meanings. Previous studies have shown that news discourse is inherently value-laden, reflecting ideological positioning through lexical choices and evaluative framing (Fowler, 1991; Fairclough, 1995; Bednarek, 2006). Such linguistic choices, therefore, require systematic examination, especially when addressing sensitive issues such as racism and public protest. During the COVID-19 pandemic, anti-Asian discrimination intensified globally, manifesting in verbal harassment, physical violence, and structural exclusion. Empirical research documented a rise in xenophobia and racialized violence against Asian communities, often driven by fear, misinformation, and the racialization of disease (Dhanani & Franz, 2020; Chen et al., 2020). Official statistics further support this trend, reporting a notable increase in hate crimes during the COVID-19 pandemic, particularly those targeting minority groups (U.S. Department of Justice, 2023). Public survey data further indicated that a significant proportion of Americans had witnessed anti-Asian bias during the pandemic, reflecting the widespread visibility of such discrimination in everyday contexts (Ellerbeck, 2020). This pattern is consistent with broader findings that COVID-19 responses have been accompanied by forms of racism and discrimination at both social and institutional levels (Devakumar et al., 2020). These developments generated widespread social protests and extensive news coverage. As a global news outlet, CNN reported frequently on these events. As an online news platform, it reflects key characteristics of digital journalism, including immediacy, accessibility, and wide dissemination, which influence how news content is produced and consumed (Eriksen & Ihlström, 2000; Flavián & Gurrea, 2008); however, research in critical discourse analysis has demonstrated that such reporting reflects institutional values and ideological orientations; however, research in critical discourse analysis has demonstrated that such reporting reflects institutional values and ideological orientations through evaluative language and selective representation of voices (Fairclough, 1995; van Dijk, 1998).

Within Systemic Functional Linguistics (Halliday, 1995; Halliday & Matthiessen, 2014), which conceptualizes language as a social semiotic resource for meaning-making, the appraisal framework offers a systematic model for analyzing evaluative meaning in discourse. Developed by Martin and White (2005), the framework explains how attitudes are expressed, dialogic space is managed, and evaluative force is scaled through the subsystems of attitude, engagement, and graduation. Although appraisal analysis has been widely applied to political and news discourse (Martin & Rose, 2007; White, 2012; Etaywe & Zappavigna, 2021), its application to pandemic-related protest news concerning anti-Asian discrimination remains limited. Appraisal analysis has also been applied to news discourse in various cultural contexts, including studies on Thai media, which demonstrate how evaluative language systematically constructs ideological meanings in news reporting (Arunsirot, 2012). Moreover, existing studies have rarely differentiated ideological representations across distinct social actor groups within a single corpus. Politicians, critics, and protesters represented three influential yet

ideologically diverse voices frequently cited in protest-related news. Politicians typically spoke from institutional positions of authority, critics articulated evaluative perspectives outside governmental structures, and protesters expressed grassroots demands for justice and social change. Previous research suggested that these groups employed distinct evaluative strategies to legitimize authority, challenge dominant narratives, or mobilize collective action (van Leeuwen, 2008; Thompson, 2014). Examining how these groups were linguistically evaluated, therefore, provided deeper insight into how legitimacy, authority, and emotional intensity were distributed across social actors.

In response to these gaps, the present study investigated the ideologies of politicians, critics, and protesters in CNN online news reporting on anti-Asian discrimination during the COVID-19 pandemic using the appraisal framework. This study offers several significant contributions. First, it extends appraisal research to pandemic-related protest news, an area that has received limited systematic linguistic investigation. Second, it provides a comparative analysis of institutional, interpretive, and grassroots voices within a single international media corpus, thereby revealing how ideological meanings are differentially constructed across social actor groups. Third, by integrating quantitative frequency analysis with qualitative discourse interpretation, the study combines empirical rigor with interpretive depth, offering a comprehensive account of how evaluative language functions ideologically in mainstream news discourse. Through this integrated approach, the research contributes to both media discourse studies and appraisal theory by demonstrating how ideology is systematically embedded in evaluative patterns rather than expressed through explicit political statements.

Purpose of study

1. To investigate the appraisal subsystems of attitude, engagement, and graduation employed in CNN online news coverage of protests associated with anti-Asian discrimination during the COVID-19 pandemic.
2. To uncover the ideological orientations embedded in CNN news reporting through a linguistic analysis based on the appraisal framework.
3. To examine the ways in which CNN discursively portrayed the ideological representations of politicians, critics, and protesters in reports on protest movements related to anti-Asian discrimination during the COVID-19 pandemic.

Research Questions

1. What appraisal subsystems of attitude, engagement, and graduation were employed in CNN online news coverage of protests related to anti-Asian discrimination during the COVID-19 pandemic?
2. What ideological orientations were revealed through the use of appraisal resources in CNN news reporting on protests related to anti-Asian discrimination during the COVID-19 pandemic?

3. How were the ideological representations of politicians, critics, and protesters discursively represented in CNN online news reporting on protest movements related to anti-Asian discrimination during the COVID-19 pandemic?

Conceptual Framework

The conceptual framework of this study was grounded in systemic functional linguistics, with particular emphasis on the appraisal framework developed by Martin and White (2005). This framework was employed to examine how evaluative language functioned as a linguistic resource for expressing ideological meanings in news discourse. The appraisal framework conceptualizes evaluation through three interrelated subsystems: attitude, engagement, and graduation, which together explain how speakers or writers position themselves, represent social actors, and align readers with particular value systems.

Within this framework, attitude referred to the expression of feelings, moral judgments, and value-based assessments, encompassing the subcategories of affect, judgment, and appreciation. This subsystem enabled the study to identify how emotional responses, ethical evaluations, and assessments of social events were linguistically encoded in news reporting. Engagement focused on the management of dialogic space, examining how news texts incorporated, acknowledged, or excluded alternative viewpoints through monoglossic and heteroglossic expressions. This dimension was essential for analyzing how ideological authority and legitimacy were negotiated through the representation of different voices. Graduation addressed the scaling of evaluative meanings by examining how intensity and emphasis were amplified or softened through linguistic choices, thereby revealing degrees of ideological commitment as follows:

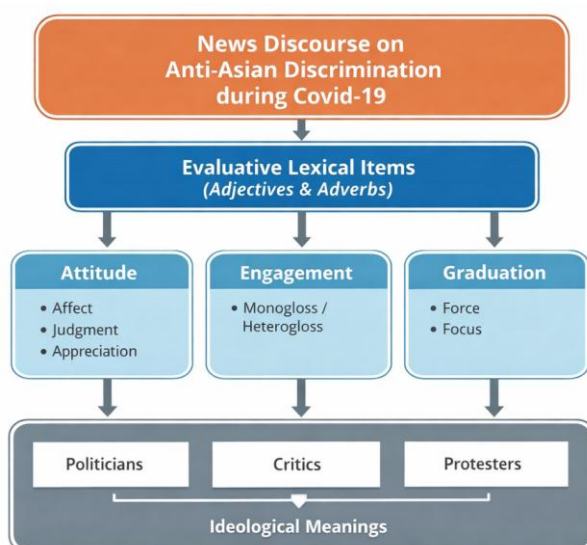

Figure 1 Conceptual framework of the study

Research Methodology

This section describes the methodological procedures employed to investigate ideological meanings in CNN online news reporting on anti-Asian discrimination during the COVID-19 pandemic. The study adopted a mixed-methods approach, integrating quantitative analysis of linguistic patterns with qualitative interpretation of evaluative meanings. The methodology was designed to ensure systematic data selection, transparent analytical procedures, and theoretical alignment with the appraisal framework. The following subsections outline the processes of data collection and data analysis used to address the research objectives.

1. Data Collection

The dataset comprised 35 online news articles published by CNN between February 2021 and October 2023. These articles addressed anti-Asian discrimination within the context of the COVID-19 pandemic. Although the pandemic began in late 2019, the data collection period was limited to 2021–2023 because this timeframe marked a critical turning point in public awareness of anti-Asian hate crimes in the United States. In February 2021, several high-profile violent incidents targeting Asian Americans received nationwide media attention, intensifying public debate and protest mobilization. These events culminated in widespread demonstrations and heightened political discourse, particularly following the mass shooting in Atlanta on March 16, 2021, which further amplified national concern regarding anti-Asian violence.

This period, therefore, represented the peak of public attention, protest movements, and documented increases in anti-Asian hate crimes. Media coverage during this time became more evaluatively charged, as journalists increasingly framed incidents within moral, political, and social justice narratives. Consequently, the 2021–2023 timeframe provided a particularly rich and analytically significant corpus for examining how ideological meanings were

The dataset was further categorized according to three groups of social actors frequently cited in protest-related reporting: politicians, critics, and protesters. Politicians referred to government officials and policy makers; critics included commentators, activists, and public intellectuals; and protesters referred to individuals or groups participating in demonstrations or collective actions. This categorization enabled systematic comparison of ideological representations across social actor groups within the same corpus.

To prepare the data for appraisal analysis, the selected articles were processed using TagAnt, a part-of-speech tagging tool developed by Laurence Anthony (2023). TagAnt was used to identify and extract adjectives and adverbs, which were treated as the primary units of analysis. This selection was theoretically motivated by the appraisal framework (Martin & White, 2005), which identifies adjectives and adverbs as prototypical realizations of evaluative meaning within the attitude subsystem, including affect, judgment, and appreciation. Moreover, these word classes play an important role in the graduation subsystem, as they allow evaluative meanings to be intensified or softened through gradable forms. By focusing on adjectives and adverbs, the study ensured analytical clarity and methodological consistency while remaining aligned with the theoretical principles of the appraisal framework. The extracted items were compiled into a dataset for subsequent quantitative and qualitative analysis.

2. Data Analysis

Data analysis was conducted using a mixed-methods approach that integrated quantitative and qualitative procedures within the appraisal framework. After data preparation, the extracted adjectives and adverbs were examined in their immediate textual contexts to determine their evaluative functions. Each lexical item was manually coded according to the three appraisal subsystems: attitude, engagement, and graduation, following the analytical categories proposed by Martin and White (2005).

In the first stage, attitude resources were identified and classified into effect, judgment, and appreciation to examine how emotions, moral evaluations, and value-based assessments were expressed in the news discourse. In the second stage, engagement resources were analyzed to determine how dialogic space was managed through monoglossic and heteroglossic expressions, indicating whether alternative viewpoints were acknowledged or constrained. In the third stage, graduation resources were examined to identify how evaluative meanings were intensified or softened through force and focus.

Quantitative analysis was subsequently applied to calculate the frequency and percentage distribution of appraisal resources across the three groups of social actors: politicians, critics, and protesters. These numerical results provided an overview of dominant evaluative patterns and enabled systematic comparison among the groups. Qualitative interpretation was then employed to explain how recurring appraisal patterns functioned ideologically within the discourse.

To enhance the reliability of the appraisal coding, an inter-rater procedure was incorporated into the analysis. The coding process involved two raters: the researcher and an independent coder with an academic background in discourse analysis and familiarity with the appraisal framework. A subset of the dataset (approximately 20% of the total evaluative items) was independently coded by both raters using the same coding criteria. The level of agreement between the two raters was calculated using percentage agreement. The overall agreement rate reached 90%, indicating high consistency in the classification of appraisal resources. Any discrepancies were discussed and resolved through careful reference to the definitions and analytical guidelines proposed by Martin and White (2005). This procedure strengthened the reliability and credibility of the analysis and minimized potential subjectivity in the interpretation of evaluative language. To enhance transparency in the analytical procedure, a sample of the coding scheme is presented in Figure 2.

Item No.	Appraising items	Attitude Analysis			Engagement	Graduation			Appraised
		Affect	Judg.	Apprc.		Force		Focus	
						Intensification	Quantification		
A6-34	Actors and athletes have delivered impassioned responses.	sat			monogloss	quality			responses

Figure 2 A sample of the coding scheme (CNN, March 4, 2021), The history of attacks against Asian Americans is complicated. Addressing it will be, too, Critics, Article 6, adjective no. 34)

Figure 2 illustrates the coding scheme used in this study. Each evaluative lexical item extracted from the corpus was systematically analyzed according to the three domains of the appraisal framework (Martin & White, 2005): attitude, engagement, and graduation. The first column indicates the word number and article code (e.g., A6-34), allowing traceability to the original corpus. The second column presents the appraising item in its immediate clause context. In this example, the adjective “impassioned” from the clause “Actors and athletes have delivered impassioned responses” was identified as an attitude resource under affect:satisfaction (sat, as it conveys emotional intensity and evaluative involvement. The engagement column indicates whether the clause was presented monoglossically or heteroglossically. In this case, the statement was coded as monogloss, since it was presented as an authorial assertion without attribution to an alternative voice. Under graduation, the evaluative force was classified as force: quality, as the adjective intensified the characterization of the responses without quantifying them. No focus adjustment was identified in this instance.

This coding structure ensured systematic categorization of evaluative language across the dataset and enabled consistent comparison of how different social actors were discursively positioned. By integrating attitude, engagement, and graduation into a single analytical table, the scheme enhanced methodological transparency and enabled the reliable identification of ideological patterns in the corpus. Because the quantitative component involved categorical frequency data, a chi-square test of independence was conducted to examine whether the distribution of appraisal resources significantly differed across the three groups of social actors (politicians, critics, and protesters). Statistical significance was set at $p < .05$.

Result

This section presents the findings of the study derived from the analysis of appraisal resources in CNN online news reporting on anti-Asian discrimination during the COVID-19 pandemic. The results were reported using a mixed-methods approach, combining quantitative frequency data with qualitative interpretations of evaluative patterns. The presentation of results was organized according to the three appraisal subsystems: attitude, engagement, and graduation, and further differentiated by three groups of social actors: politicians, critics, and protesters. Quantitative findings provided an overview of dominant appraisal patterns, while qualitative observations illustrated how these patterns functioned ideologically in news discourse.

1. What appraisal subsystems of attitude, engagement, and graduation were employed in CNN online news coverage of protests related to anti-Asian discrimination during the COVID-19 pandemic?

The analysis examined the use of attitude, engagement, and graduation resources in the dataset to provide an overview of evaluative patterns in news discourse. The distribution of appraisal resources across the three subsystems is presented in Table 1.

Table 1 The appraisal resources of attitude, engagement, and graduation

Appraisal Type	ADJ	ADV	Number	Percentage
Affect	185	16	250	8.09
Judgment	831	542	1373	44.42
Appreciation	948	520	1468	47.49
Total	2013	1078	3091	100
Monogloss	1,389	791	2,180	70.53
Heterogloss	624	287	911	29.47
Total	2,013	1078	3,091	100
Force	1,558	602	2160	69.88
Focus	455	476	931	30.12
Total	2,013	1,078	3,091	100

Table 1 presents the distribution of appraisal resources across the three subsystems of attitude, engagement, and graduation in CNN online news reporting on protests related to anti-Asian discrimination during the COVID-19 pandemic. The findings indicate that evaluative meanings were predominantly realized through adjectival and adverbial resources, highlighting the central role of evaluation in news discourse.

Within the attitude subsystem, appreciation constituted the largest proportion (47.49%), followed by judgment (44.42%), while affect occurred least frequently (8.09%). This pattern suggested that the discourse focused primarily on evaluating events and social actions rather than foregrounding personal emotions. Frequent use of appreciation and judgment reflected an ideological orientation toward assessing social significance and moral responsibility, whereas the limited presence of affect indicated a restrained emotional framing.

In terms of engagement, monoglossic resources dominated (70.53%), indicating that evaluations were often presented as authoritative or taken for granted, with limited dialogic openness. Heteroglossic resources were mainly realized through attribution and reported speech, allowing the inclusion of external voices while maintaining editorial control. Regarding graduation, force resources were used more frequently (69.88%) than focus resources (30.12%), emphasizing intensity, urgency, and severity rather than categorical precision.

The distribution patterns revealed that CNN news reporting framed anti-Asian discrimination as a morally significant and socially urgent issue. The dominance of appreciation and judgment, combined with monoglossic engagement and intensified graduation, demonstrated how appraisal resources systematically shaped ideological meanings in protest related news discourse.

2. What ideological orientations were revealed through the use of appraisal resources in CNN news reporting on protests related to anti-Asian discrimination during the COVID-19 pandemic?

The attitude subsystem captured evaluative meanings related to emotions, moral judgments, and value assessments, while the graduation subsystem revealed how these evaluations were intensified or softened. Concentrating on these two subsystems allowed for a more fine-grained examination of ideological meanings than subsystem-level analysis alone. The distribution of attitude and graduation subcategories is presented in Table 2.

Table 2 Distribution of attitude and graduation resources in the dataset

Appraisal Subsystem	Category / Type	Instances	Percentage
Attitude	Attitude		
	Desire	29	0.94
	Happiness	8	0.26
	Unhappiness	157	5.08
	Security	22	0.71
	Insecurity	14	0.45
	Satisfaction	7	0.23
	Dissatisfaction	13	0.42
	Judgment		
	Normality	751	24.30
	Capacity	219	7.09
	Tenacity	25	0.81
	Veracity	62	2.01
	Propriety	314	10.16
	Appreciation		
	Reaction	348	11.26
	Composition	700	22.64
	Valuation	422	13.64
Total		3,091	100

Table 2 (Continue)

Appraisal Subsystem	Category / Type	Instances	Percentage
Graduation	Force (Intensification)		
	Quality	848	27.43
	Process	823	26.63
	Force (Quantification)		
	Number	85	2.75
	Mass	37	1.20
	Extent: Proximity (space)	35	1.13
	Extent: Proximity (time)	275	8.90
	Extent: Distribution (space)	15	0.49
	Extent: Distribution (time)	42	1.36
	Focus		
	Sharpen	650	21.03
	Soften	281	9.08
Total		3,091	100

Table 2 presents the distribution of attitude and graduation resources in CNN online news reporting on protests related to anti-Asian discrimination during the COVID-19 pandemic. The findings showed that evaluative meanings were primarily realized through attitudinal and gradational choices, highlighting how values, judgments, and degrees of emphasis were linguistically constructed in the discourse.

Within the attitude subsystem, judgment and appreciation accounted for the majority of evaluative resources. Frequent use of normality (24.30%) and propriety (10.16%) reflected an ideological emphasis on moral responsibility and social norms, while high proportions of composition (22.64%) and valuation (13.64%) indicated a focus on the structural characteristics and social significance of protest-related events. In contrast, affect resources occurred less frequently, suggesting a restrained emotional framing and a preference for moral and value-based evaluation. In the graduation subsystem, force resources were used more extensively than focus, particularly intensification types such as quality (27.43%) and process (26.63%), emphasizing severity, scale, and urgency. Resources related to extent, especially proximity (time) (8.90%), were further highlighted, whereas focus resources played a secondary role. Overall, the distribution patterns framed anti-Asian discrimination as a morally significant and socially consequential issue, with strong emphasis on moral evaluation and urgency rather than emotional expression or categorical negotiation.

3. How were the ideological representations of politicians, critics, and protesters discursively represented in CNN online news reporting on protest movements related to anti-Asian discrimination during the COVID-19 pandemic?

To address this research question, the analysis examined the distribution and patterns of appraisal resources across three groups of social actors: politicians, critics, and protesters. Evaluative language associated with each group was analyzed to identify differences in attitudinal and gradational choices, revealing how ideological meanings were discursively represented through the portrayal of these actors. The comparative distribution of appraisal resources across the three social actor groups is presented in the following Table 3.

Table 3 Appraisal patterns in the representation of politicians, critics, and protesters

Group	Tokens	Attitudinal Choices			Engagement Choices		Graduation Choices	
		Affect	Judg.	Appre.	Mono.	Hetero.	Force	Focus
Politicians	786	50	338	398	565	221	550	236
Critics	983	84	434	465	632	351	679	304
Protesters	1322	116	601	605	983	339	931	391
Total	3091	250	1373	1468	2180	911	2160	931
Percentage	100	8.09	44.42	47.49	70.53	29.47	69.88	30.12

Table 3 presents a comparative distribution of appraisal resources across politicians, critics, and protesters in CNN online news reporting on protests related to anti-Asian discrimination during the COVID-19 pandemic. The table allows systematic comparison of attitudinal, engagement, and graduation choices associated with each social actor group. Across all groups, attitudinal evaluation was dominated by judgment and appreciation rather than affect. Protesters demonstrated the greatest use of judgment and appreciation of resources, indicating frequent moral and value-based evaluations of their actions and roles. Critics also showed a high concentration of evaluative judgments, reflecting their role as interpreters of protest-related events, whereas politicians were evaluated through comparatively fewer attitudinal resources, suggesting a more restrained portrayal. In terms of engagement, monoglossic resources predominated across all groups, particularly for protesters and critics, indicating limited dialogic openness. With respect to graduation, force resources were more frequent than focus for all groups, with protesters showing the highest degree of intensification.

The distribution patterns indicated that protesters were the most evaluatively foregrounded social actors, followed by critics, while politicians were represented through more moderated evaluative choices.

These patterns revealed clear ideological distinctions in the discursive construction of social actors in CNN online news reporting on anti-Asian discrimination during the COVID-19 pandemic. A chi-square test of independence was conducted to examine whether appraisal subsystems significantly differed across social actor groups. The results indicated that differences in attitude distribution were not statistically significant, $\chi^2(4, N = 3091) = 7.09, p = .131$. Similarly, graduation resources did not differ significantly across groups, $\chi^2(2, N = 3091) = 0.49, p = .782$. However, engagement choices showed a significant association with social actor groups, $\chi^2(2, N = 3091) = 28.40, p < .001$, indicating that dialogic positioning varied systematically across politicians, critics, and protesters. Theoretically, this pattern suggests that ideological differentiation in CNN's reporting was realized less through variations in evaluative polarity (attitude) or intensity scaling (graduation), and more through dialogic positioning strategies (engagement). In other words, while the types of evaluation and degrees of intensity remained relatively stable across groups, the way voices were framed, whether through monoglossic assertions or heteroglossic attribution, significantly shaped ideological alignment. This finding highlights the central role of engagement as a mechanism for negotiating authority, responsibility, and legitimacy in protest discourse, reinforcing the view that ideology in mainstream news is often embedded in patterns of voice management rather than overt attitudinal contrast, as shown in Table 4.

Table 4 Chi-square test results for appraisal subsystems across social groups

Subsystem	χ^2	df	p-value	Significance
Attitude	7.09	4	.131	Not significant
Engagement	28.40	2	< .001	Significant
Graduation	0.49	2	.782	Not significant

Discussion

This study addressed three research questions concerning the use of appraisal resources and the construction of ideology in CNN online news reporting on anti-Asian discrimination during the COVID-19 pandemic. In relation to RQ1, the findings demonstrated that all three appraisal subsystems, attitude, engagement, and graduation, were systematically employed in the dataset. However, attitude resources, particularly appreciation (47.49%) and judgment (44.42%), predominated over affect (8.09%). This suggests that CNN framed anti-Asian discrimination primarily through moral evaluation and social valuation rather than through individualized emotional expression. One possible explanation for this pattern lies in journalistic conventions: mainstream news reporting tends to prioritize institutional accountability and social significance over overt emotional framing in order to maintain professional credibility. Thus, evaluation was embedded in moral and structural assessments rather than explicit emotional language.

Regarding RQ2, the distribution of appraisal resources revealed underlying ideological orientations. The prominence of judgment, especially categories related to normality and propriety, indicates that

discrimination was framed as a deviation from accepted social norms and moral standards. Furthermore, the dominance of monoglossic engagement (70.53%) suggests that evaluations were frequently presented as authoritative and taken-for-granted, thereby reinforcing institutional legitimacy. The extensive use of graduation resources, particularly force (69.88%), intensified representations of racism, violence, and urgency. Together, these patterns suggest that CNN constructed anti-Asian discrimination as a morally serious and socially urgent issue. Ideology, therefore, was not expressed through explicit political statements but through patterned evaluative choices that positioned readers toward moral condemnation and social concern.

With respect to RQ3, the comparative analysis of politicians, critics, and protesters revealed differentiated ideological representations across social actor groups. Although the distribution of attitude resources did not significantly differ across groups, $\chi^2 (4, N = 3091) = 7.09, p = .131$, and graduation resources likewise showed no significant variation, $\chi^2 (2, N = 3091) = 0.49, p = .782$, engagement choices demonstrated a statistically significant association with social actor groups, $\chi^2 (2, N = 3091) = 28.40, p < .001$. This indicates that ideological differentiation was primarily realized through dialogic positioning rather than through variation in evaluative type or intensity. Protesters were the most evaluatively foregrounded group, particularly through intensified graduation and judgment resources at the descriptive level; however, the inferential analysis suggests that what most distinguished the groups statistically was their pattern of engagement. Critics were frequently associated with dialogically expansive heteroglossic strategies, reinforcing their role as interpretive voices contextualizing discrimination within broader legal and structural frameworks. In contrast, politicians were more frequently framed in monoglossic, institutionally anchored terms, emphasizing authority and responsibility rather than emotional urgency. This statistically grounded differentiation supports the interpretation that journalistic balancing strategies operate through voice management, positioning institutional actors as authoritative decision-makers while representing grassroots actors through heightened dialogic negotiation.

Overall, the findings demonstrate that CNN's news discourse constructed ideology not merely through overt evaluative polarity, but through patterned dialogic alignment. By embedding moral judgment, value assessment, and especially strategic engagement positioning within its reporting, the discourse shaped public interpretation of anti-Asian discrimination as a moral, political, and socially urgent issue. These results support previous claims in critical discourse studies that ideology in media discourse operates implicitly through evaluative framing and structured voice management rather than through explicit attitudinal contrast alone.

Conclusions

This study demonstrated that CNN online news reporting on protests related to anti-Asian discrimination during the COVID-19 pandemic relied extensively on evaluative language to construct ideological meanings. The findings showed that all appraisal subsystems' attitude, engagement, and graduation were systematically employed, confirming that evaluation rather than neutral description constituted a central feature of news discourse. Ideological meanings were predominantly realized through attitude and graduation resources. Judgment and appreciation framed anti-Asian discrimination as a moral and socially significant issue, while extensive use of gradational force emphasized urgency and severity. These patterns indicated that the discourse prioritized moral evaluation and social impact over emotional personalization. In addition, the comparative analysis of social actors showed clear ideological differentiation: protesters and critics were more evaluatively foregrounded through intensified, judgment-oriented appraisal choices, whereas politicians were represented through more restrained, moderated evaluations.

The study confirmed that ideological meanings in CNN news reporting emerged from patterned and systematic evaluative choices rather than from explicit ideological statements. By applying the appraisal framework to the analysis of social actor representation, the research provided empirical evidence of how news discourse shaped public interpretations of anti-Asian discrimination during the COVID-19 pandemic.

Suggestions

1. Practical and Policy Implications

1.1 Regulatory bodies should establish clear media guidelines to ensure balanced and responsible reporting on hate crimes and racial discrimination.

1.2 News organizations should critically monitor engagement strategies to avoid marginalizing minority voices in protest-related coverage.

1.3 Anti-discrimination agencies may apply appraisal insights to strengthen public communication and legitimacy in mainstream media discourse.

1.4 Journalism programs should incorporate training on evaluative language and ideological framing in reporting on social justice issues.

2. Suggestions for Future Research

2.1 Future research should conduct comparative studies across multiple news agencies to examine ideological variation.

2.2 Further studies should expand linguistic analysis beyond adjectives and adverbs to include broader discourse features.

2.3 Longitudinal research should explore how media evaluative patterns interact with anti-discrimination policy development.

References

- Anthony, L. (2023, October 15). *TagAnt*. <https://www.laurenceanthony.net/software/tagant/>
- Arunsirot, S. (2012). *A linguistic analysis of Thai newspaper commentaries: Appraisal in focus* [Master's thesis, Thammasat University].
- Bednarek, M. (2006). *Evaluation in media discourse: Analysis of a newspaper corpus*. Continuum.
- Chen, J. A., Trinh, J., & Yang, G. (2020). *Anti-Asian sentiment in the United States – COVID-19 and history*. *The American Journal of Surgery*, 220(3), 556–557. <https://doi.org/10.1016/j.amjsurg.2020.05.020>
- Devakumar, D., Shannon, G., Bhopal, S. S., & Abubakar, I. (2020). *Racism and discrimination in COVID-19 responses*. *The Lancet*, 395(10231), 1194. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30792-3](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30792-3)
- Dhanani, L. Y., & Franz, B. (2020). *Unexpected public health consequences of the COVID-19 pandemic: A national survey examining anti-Asian attitudes in the United States*. *Journal of Applied Social Psychology*, 76(4), 747–769.
- Ellerbeck, A. (2020, October 12). Over 30 percent of Americans have witnessed COVID-19 bias against Asians, poll says. NBC News. <https://www.nbcnews.com/>
- Eriksen, L. B., & Ihlström, C. (2000). *The characteristics of online newspapers*. *Proceedings of the 33rd Hawaii International Conference on System Sciences*, January 4–7, 2000. Maui, Hawaii: IEEE Computer Society. 1–10. <https://doi.org/10.1109/HICSS.2000.926715>
- Etaywe, A., & Zappavigna, M. (2021). *Extremist propaganda discourse: A corpus-assisted appraisal analysis of violent ideology in terrorist texts*. *Discourse & Communication*, 15(2), 165–187. <https://doi.org/10.1177/1750481320982071>
- Fairclough, N. (1995). *Media discourse*. Edward Arnold.
- Flavián, C., & Gurrea, R. (2008). *Reading newspapers on the Internet: The influence of web sites' attributes*. *Internet Research*, 18(1), 26–45. <https://doi.org/10.1108/10662240810849577>
- Fowler, R. (1991). *Language in the news: Discourse and ideology in the press*. Routledge.
- Halliday, M. A. K. (1995). *An introduction to functional grammar* (3rd ed.). Arnold.
- Halliday, M. A. K., & Matthiessen, C. M. I. M. (2014). *Halliday's introduction to functional grammar* (4th ed.). Arnold.
- Martin, J. R., & Rose, D. (2007). *Working with discourse: Meaning beyond the clause*. Continuum.
- Martin, J. R., & White, P. R. R. (2005). *The language of evaluation: Appraisal in English*. Palgrave Macmillan.
- Thompson, G. (2014). *Introducing functional grammar*. Routledge.
- U.S. Department of Justice. (2023). Hate crime statistics. <https://www.justice.gov/hatecrimes/hate-crime-statistics>
- van Dijk, T. A. (1998). *Ideology: A multidisciplinary approach*. Sage.
- van Leeuwen, T. (2008). *Discourse and practice: New tools for critical discourse analysis*. Oxford University Press.
- White, P. R. R. (2012). *Appraisal theory*. *The Routledge handbook of discourse analysis*. Routledge.

Enhancing English Reading Comprehension of EFL Undergraduate Students through Narrative Texts

Pisith Jittisukpong¹ and Gavin Thomas Barling²

Received: January 29, 2026

Revised: April 2, 2026

Accepted: April 2, 2026

Abstract

This study aimed to: 1) investigate the extent to which narrative texts enhance reading comprehension among first-year students at a private university in Bangkok, and 2) explore students' attitudes toward learning to read through narrative texts. The participants were 25 first-year students at the Thai-Nichi Institute of Technology. Narrative texts were implemented with the participants over a period of 10 weeks. The research instruments included identical English reading comprehension tests administered as pretest and posttest, and a reading attitudes questionnaire. The data were analyzed using mean scores, standard deviation, and a dependent samples t-test.

The results indicated that narrative texts significantly improved students' reading comprehension. The posttest scores were significantly higher than the pretest scores ($p < .01$). In addition, most students demonstrated positive attitudes toward learning English reading through narrative texts.

Keywords: English reading comprehension, EFL Undergraduate students, Narrative texts

Introduction

In this era, the English language is a necessary tool for worldwide communication. As a result, in today's fast-paced world of globalization, anyone with any level of ambition must be able to connect with people from all over the world. Additionally, in this day and age of optimal data flows of information, it becomes necessary for individuals to have the means to select data that is relevant to them in both their career and personal lives in a fast and efficient way. Briefly, this means that readers must read more effectively, not only by reading faster but also with better comprehension. Therefore, it is important to explore effective approaches to enhance reading efficiency and comprehension. Reading comprehension is an important tool that helps in acquiring self-knowledge and brings the knowledge to use. Students have to practice reading comprehension skills and make them more efficient. According to Kaewkam (2013) reading is a tool to seek knowledge, help to develop intelligence, thinking, decision making, career, and education. It can help the readers track the progress of the world in an instant and also generate knowledge and enjoyment. On the other hand, it is found that teachers still teach English reading in the same way.

¹ Assistant professor in the English Department, Faculty of Global Communication, Thai-Nichi Institute of Technology
Email: Jittisukpong.pisit@gmail.com

² Instructor in the English Department, Faculty of Global Communication, Thai-Nichi Institute of Technology
Email: gavin.bar@tni.ac.th

Students read, repeat, and then translate the texts being studied. Teachers do not adopt new modifications or teaching techniques for teaching students. Furthermore, Rungswang and Kosashunhanan (2021) find that a large number of Thai university-level students have negative attitudes toward studying English and experience difficulties in reading English narrative texts.

Students with reading problems have difficulty with both studying and their personalities. According to Alderson (2000: 53), poor first and second-language readers lack motivation to read or to spend time improving their ability to read. Narrative texts or texts that tell stories can be used to improve students' reading abilities. As a result, the use of narrative texts can be considered an effective way to help students improve their reading comprehension. Narrative texts usually present events in a clear sequence with familiar characters, settings, and plots, which makes the content easier for students to follow and understand. In addition, stories naturally attract students' interest and motivation, encouraging them to engage more actively with the text. This engagement helps learners connect ideas, predict events, and interpret meanings more effectively while reading. According to Alderson (2000), what causes difficulty in texts is the way the text is written: the styles or features that make one text different from another. Expository texts are harder to process than narrative texts. The structure associated with stories (story grammars) seems to facilitate comprehension by allowing readers to quickly construct a model of the text. In addition, narrative texts appear to induce visualization in readers as part of the reading process. In other words, readers can see scenes in their heads when they read narrative texts. The visualization helps readers understand texts more easily, and readers do not feel discouraged. Furthermore, one purpose of narrative text is to entertain. Readers enjoy reading texts and are excited to know what will happen next. In this way, narrative texts can help increase students' motivation. This is consistent with the research of Kintsch (1998) who studied the teaching of narrative texts through fiction and nonfiction narratives. This study showed that this type of teaching can also increase social and emotional competencies. Moreover, many narratives contain morals and themes. For example, fables are short stories followed by an important moral point. According to Pearson and Fielding (1991), students benefit from reading narrative texts. Therefore, reading instructors can use narratives to teach moral lessons.

As an English teacher at a private university in Bangkok, Thailand, the researcher has observed that many first-year students, all of whom have completed Matthayom Suksa 6 (M6), experience difficulties in reading English. This observation is consistent with previous studies indicating that Thai EFL learners frequently encounter problems in reading comprehension (e.g., Thongwicht, 2018; Rungswang & Kosashunhanan, 2021). Students who struggle with reading often face difficulties in their academic studies and may develop negative attitudes toward learning English. According to Thongwicht (2018), students with problems in school are passive learners, have low self-esteem, emotional problems, poor attention and concentration, have difficulty making and keeping friends, and lack motivation. Because of these deficiencies, remedial or corrective instruction is necessary to help students succeed in their English reading. As a result, narrative texts, or texts that tell stories, can be used to improve students' reading comprehension.

Literature Review

The Nature of Reading

In the literature, reading has been defined in a number of different ways by many experts. Frank (2004) defines reading as a process of setting up new knowledge in the mind. It requires the reader's attention to acquire new knowledge. Next, Grabe and Stoller (2002) define reading as the ability to understand meaning from the written page and understand the information correctly. Perhaps, students just read without knowing the meaning of what they read. So, it emphasizes not only reading practice in a reading activity but also comprehending a reading passage. As a complex activity, reading includes two activities which are seeing and thinking. Moreover, Harmer (2001) adds that the eyes and brain are frequently used in this activity. Since reading is a visual activity, the eyes play an important role. They are devices for collecting information and to then pass this information to the brain, the brain then determines what and how this information is perceived. These decisions are formed based on the information from the eyes, which is influenced by prior knowledge (Frank, 2004). In other words, reading can be defined as the ability to understand written words and their meaning correctly. It involves both seeing and thinking activities. The eyes collect and deliver information to the brain, and then the brain processes the information to construct the meaning. In addition, reading is an active thinking process that depends not only on word recognition skills but also on the reader's own experiences and previous knowledge. The readers will understand the text easily if they are familiar with the type of text given.

Reading Comprehension

Reading comprehension is central to the reading process. A reader's success is often evaluated based on the ability to understand ideas and information presented in a text. According to Snow (2002), reading comprehension involves three key elements, i.e., the reader, the text, and the purpose of reading. Snow (2002) further explains that reading is an activity through which meaning is constructed via interaction with written text.

Similarly, Nunan (2003) defines reading comprehension as a process of constructing meaning by integrating information from the text with the reader's background knowledge. Therefore, background knowledge plays a crucial role in facilitating effective comprehension.

What is Narrative Text?

According to Kane (2000), narrative text is a meaningful series of events written in words. It can be an imaginary story or based on a real incident. Moreover, the story of animals (fable), the story of people (folktale), and legend can be found in narrative text (Mukarto & Sujatmiko, 2007). In other words, narrative text is a written text that contains a message which is aimed at making the reader understand the meaning of the story. Moreover, a narrative text is a text that is an imaginative story to entertain the reader, as stated by Grace (2016). Narrative text has a generic structure, namely: Orientation: It is about the opening paragraph

in the story of the text. Orientation introduces the characters of the story to the reader. It consists of the characters who are in the story, the setting, and when the story happened. Complication: The problems in the story are developed. Resolution: The problems in the story are solved. Does the problem have a happy ending or a bad ending? Coda/reorientation (optional): the lesson that we can get from the story. In addition, narratives inspire imagination. According to Pearson and Fielding (1991), narratives are written to inspire personal responses. Through stories, readers leave the limits of their everyday lives and “travel” to the prairie of Virginia with Jim Burden in *My Antonia* (by Cather), or to Wallowa Valley in *Thunder Rolling in the Mountains* (by Scot O’Dell and Elizabeth Hall). In this way, readers learn to represent people, objects, and events in their imagination (Graesser, Golding, & Long, 1991). Thus, cognitive growth is fostered by an imaginative experience. Students become involved in narratives they read and put themselves in the character’s place, asking themselves, “What would I do if I were this character?” Most students have personal responses to the stories: typically, I disliked the story; it was O.K.; I liked it; I loved it. When instructors ask them their reaction, instructors honor their opinions, focus on enjoyment, and raise self-esteem (Richek, Caldwell, Jennings, & Lerner. 1996: p.157). Therefore, in this way, instructors can foster students' higher-level thinking and imagination through narrative texts.

How Can Reading Instructors Teach Students to Comprehend Narrative Texts?

According to Richek, Caldwell, Jennings, and Lerner (1996: 156), effective reading instruction consists of three stages: before reading, during reading, and after reading. In the pre-reading stage, instructors activate students’ background knowledge, build relevant schema, and address potential misconceptions while introducing the text. During the reading stage, instructors encourage silent reading, guide students to make predictions, and support them in monitoring their comprehension. In the post-reading stage, instructors assess comprehension and promote active responses to the text.

These instructional stages can be effectively applied to teaching narrative texts. Accordingly, the present study adopts the three-stage framework—pre-reading, during reading, and post-reading—as the basis for lesson design and implementation.

Objectives

The objectives of this study were as follows:

1. to investigate the extent to which narrative texts can help first-year students at Thai-Nichi Institute of Technology to read English more effectively
2. to explore the students’ attitudes towards learning to read through the use of narrative texts

Conceptual Framework

In developing the conceptual framework for this study, the researcher reviewed relevant studies and literature (Richek, Caldwell, Jennings, & Lerner, 1996; Grace, 2016).

The independent variable

The technique of teaching English

reading through narrative texts,

Incorporating

Before-Reading

1. Activate prior knowledge

2. Correct misconception

3. Mention something students

might enjoy or learn from the text

During-Reading

4. Encourage silent reading

5. Ask students to predict what happens next while reading the narrative text

6. Encourage students to monitor their comprehension

After-Reading

7. Check comprehension

8. Encourage active response

The dependent variable

The subjects' English reading

The subjects' attitude towards learning to read through narrative texts

Figure 1 Conceptual Framework

Research Methodology

1. Participants

The participants in this study were 25 first-year students from one intact class at the Thai-Nichi Institute of Technology, a private university in Bangkok, Thailand. All first-year students were required to enroll in ENL-122 (English Language Skill Development) during the second semester of the 2025 academic year, with a total of three instructional hours per week, divided into two sessions of 1.5 hours each.

The sample was selected using a purposive sampling technique from a total of five classes. The participants were classified into three levels of English proficiency—high, moderate, and low—based on their final grades in ENL-121 (English for Communication) in the first semester of the 2025 academic year.

2. Instrumentation

The research instruments consisted of lesson plans, an English reading comprehension test, and a questionnaire assessing students' attitudes toward learning English reading comprehension through narrative texts.

2.1 Lesson Plans

Six lesson plans were designed following the procedures for teaching English reading through narrative texts, incorporating the three stages of instruction: pre-reading, during-reading, and post-reading. The Index of Item-Objective Congruence (IOC) was evaluated by three experts, and all lesson plans yielded IOC values above 0.50, indicating acceptable content validity.

2.2 English Reading Comprehension Test

The English reading comprehension test comprised 30 multiple-choice items, each with four answer options. The test was designed to assess students' comprehension of narrative texts, including identifying the main idea, understanding details, making inferences, and interpreting vocabulary in context. Each correct response was awarded one point, for a total possible score of 30.

Content validity was verified by three experts, with IOC values for all items exceeding 0.50. Item difficulty indices (p) ranged from 0.20 to 0.80, which are within an appropriate range. The reliability of the test was calculated using the Kuder-Richardson formula (KR-20), yielding a coefficient of 0.85, indicating high reliability. The same test was used for both the pre-test and post-test, with the order of answer choices rearranged to minimize recall effects.

2.3 Attitude Questionnaire

The questionnaire assessing students' attitudes toward learning English reading through narrative texts consisted of 10 Likert-scale items and one open-ended question. Participants indicated their level of agreement with each statement on a five-point scale. Three experts evaluated the questionnaire, with IOC values ranging from 0.50 to 1.00, ensuring content validity. The questionnaire was piloted with 40 students in the first semester of the 2025 academic year at Thai-Nichi Institute of Technology, yielding a Cronbach's alpha coefficient of 0.82, indicating acceptable reliability.

3. Data Collection

This study employed a quasi-experimental design, specifically a one-group pretest–posttest design (see Table 1). The pretest and posttest were administered to measure the effects of using narrative texts on students' English reading comprehension before and after the instructional intervention.

Table 1 Research Design

Pretest	Experiment	posttest
T_1	X	T_2

T_1 = Pretest session administered before the teaching experiment (1 hour)

T_2 = Posttest session administered after the teaching experiment (1 hour)

X = Teaching experiment using narrative text as an English reading instruction technique (10 periods)

4. Research Procedure

English reading comprehension was taught through narrative texts for 1.5 hours per week during the second semester. The research procedures were as follows:

4.1 Pretest Administration: The pretest was administered to the experimental group at the beginning of the study to assess students' initial reading comprehension ability.

4.2 Instructional Treatment: Following the pretest, the experimental group received instruction using narrative texts for one 90-minute session per week. The treatment lasted for 10 sessions in total, excluding the pretest, posttest, and questionnaire administration.

4.3 Posttest Administration: At the end of the 10-week instructional period, the posttest—identical in content to the pretest but with rearranged answer choices—was administered to evaluate students' reading progress.

4.4 Data Analysis of Reading Comprehension: The pretest and posttest scores were compared using a paired-samples t-test.

4.5 Attitude Questionnaire: A questionnaire assessing students' attitudes toward learning English through narrative texts was distributed to the same group of students for completion.

4.6 Conclusion: The results of the tests and questionnaires were analyzed, and conclusions were drawn regarding the effectiveness of narrative texts in enhancing reading comprehension and students' attitudes.

5. Data analysis

5.1 Reading Comprehension Scores: Students' pretest and posttest scores were compared using a paired-samples t-test to determine the effect of narrative texts on reading comprehension.

5.2 Attitude Questionnaire: Data from the questionnaire were analyzed using mean scores and standard deviations. The results were interpreted at the item level to assess students' attitudes toward learning English through narrative texts.

Result

1. Research Question 1. To what extent does narrative text help students gain reading comprehension?

Table 2 The comparison of average scores of the students' reading ability before and after the experiment

Group size	Before Experiment	After Experiment	Mean Difference
25	12.52	18.23	5.71

From Table 2, the results indicated that the overall scores of the reading ability of the students increased after the experiment, with the average pretest score of 12.52 and average posttest score of 18.23, and an average gain score of 5.71. Detailed examination of each individual's reading ability gained score revealed that the students in the experiment could improve their reading ability after the experiment, with the highest posttest score of 10 and the lowest gain score of 2, (see Table 3). This was interesting considering the fact that before the experiment, the number of students who passed the average score of 50% was 8, or equivalent to 35% of the total number, with the scores ranging from 16-21. The number of students who did not pass an average score of 50% was 17, or equivalent to 65%, with the scores ranging from 7-13. After the experiment, however, the number of students who passed the average score of 50% became 21, or equivalent to 85%, with the scoring from 16-25. And the number of students who did not pass the average score of 50% was only 4, or equivalent to 15%, with scores ranging from 12-14, all of which increased their scores of reading ability from 5-6 points, or equivalent to 16.68-23.34%.

Table 3 The Students' English reading ability before and after the experiment

Students	Before Experiment (30 points)	After Experiment (30 points)	Mean Differences (D)
1	10	16	6
2	9	16	7
3	9	17	9
4	10	16	6
5	17	20	3
6	16	19	3
7	7	16	9
8	8	14	6
9	17	25	8
10	9	16	7
11	10	16	6
12	8	14	6
13	19	21	2
14	7	12	5
15	11	16	5
16	18	25	7
17	9	12	3
18	21	25	4
19	10	20	10
20	11	20	9
21	11	21	10
22	17	22	5
23	13	18	5
24	13	20	7
25	19	25	6
X	12.52	18.23	5.71

After calculating the mean differences of the students' reading ability before and after the experiment, the researcher used the T-test for Dependent Samples. The results were presented in Table 4 below.

Table 4 The students' English reading ability before and after the experiment

The Students' English Reading Ability	N	t	Significance(2-tailed)
Experimental Group	25	-11.215**	<0.01

The result in Table 4 revealed that at the 0.01 level of significance, there was a significant difference between the mean scores before and after the experiment. This showed that the students could learn English reading by using narrative texts. It could be concluded that teaching English reading through narrative texts had positive effects on the students' English reading comprehension. In other words, it could be assumed that this technique enabled the students to gain reading comprehension.

2. Research Question 2. What were students' attitudes towards learning to read through the use of narrative text?

Table 5 Mean, Standard Deviation, and Interpretation of the Students' Post-Learning Attitudes

Statement	Mean	S.D.	Level
1. Narrative text has made reading less boring.	4.30	.57	Very High
2. Narrative text has helped me improve my reading skills in a systematic manner	3.81	.77	High
3. Narrative text has helped me improve my collaborative skills.	3.84	.75	High
4. Narrative text has helped me exchange views with my classmates.	4.11	.55	High
5. Narrative text has helped me become a more enthusiastic learner.	4.16	.49	High
6. Narrative text has helped me think systematically about the main idea of the passages more accurately.	3.90	.79	High
7. Narrative text has given me more confidence when reading English passages.	4.04	.61	High
8. Narrative text has helped me retain memories longer of the passage being read.	3.71	.47	High
9. Narrative text has helped me memorize details of reading passages more explicitly.	4.20	.41	High
10. Narrative text has helped me identify the main idea of the passages more accurately.	4.00	.65	High
Total	4.02	.35	High

The results in table 5 showed that the attitudes that students had toward using narrative text were at a high level ($\bar{X}=4.02$). When reviewing the individual statements, it was found that the students had a high level of attitude in all items. The three statements with the highest mean scores were ‘Narrative text has made reading less boring’ ($\bar{X}=4.30$); ‘Narrative text has helped me memorize details of reading passages more explicitly’ ($\bar{X}=4.20$); ‘Narrative text has helped me become a more enthusiastic learner’ ($\bar{X}=4.16$). The item with the lowest mean score was ‘Narrative text has helped me retain memories longer of the passage being read’ ($\bar{X}=3.71$), which was still at a high level.

Discussion

This research project studied the use of Narrative texts and the students’ English reading comprehension. The purpose was to obtain the results and findings that could give answers to the research question: 1. To what extent did narrative texts help students gain reading comprehension? and 2. What were students’ attitudes towards learning to read through the use of narrative texts? Therefore, the following section provides answers and discussion with regard to the research questions.

Research Question 1. To what extent did narrative text help students gain reading comprehension?

This question was answered by the experiment. The results of the experiment showed that the students, after exposure to Narrative texts, could get higher scores. The finding suggested that the students taught through Narrative texts improved their English reading comprehension (see Figure 2, Figure 3 and Figure 4).

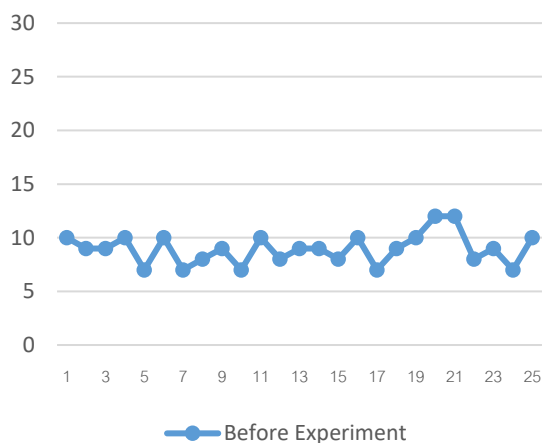

Figure 2 Pretest Scores

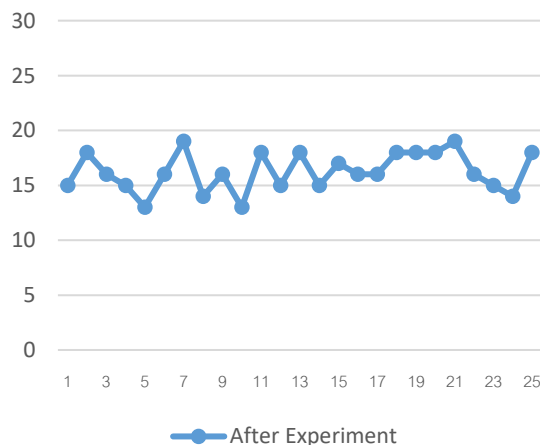

Figure 3 Posttest Scores

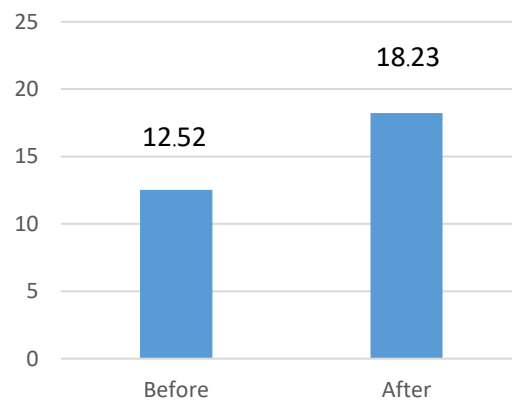

Figure 4 A Comparison of Mean Scores of the Students' Reading Ability Before and After the Experiment

The results of this study were in accordance with the studies on narrative text conducted in the context of Thailand by Tubmune et al (2022), which indicated that tales and narrative texts can increase students' achievement. The research results were supportive of Romli (2014) whose research revealed that students who learned English through using narrative text improve their comprehension of reading. It provided a visual-spatial display for key information contained in narrative texts, including title, setting, character, event, problem, and solution, which enhanced the students' ability to focus on what they needed to know from reading the story. Moreover, the course was integrated with before, during, and after activities, which would allow students to become acquainted with the content of the instruction. This was in line with Herman (2009), who argued that the activities mentioned above helped students work on relating the story parts, clarify the elements of the story, and helped learners who faced difficulty with reading to activate their schemata.

The test used in the research might pose a problem for the study. When developing the test, the researcher must make several decisions, including ensuring the test was both valid and reliable, as well as selecting the number and length of the reading passages and the item format. The test contained both short and long reading passages, which could have influenced the examinees' scores. In addition, using many shorter passages could cover a wider range of content areas compared to using just one longer passage.

Research question 2. What were students' attitudes towards learning to read through the use of narrative text?

This question was part of a questionnaire that had undergone content validation using the Index of Item-Objective Congruence (IOC) and had already been tested for reliability. The result revealed that learning to read through narrative texts made the students enjoy learning English, and it helped improve their reading skills. Moreover, the technique of teaching English reading through narrative texts, incorporating before, during, and after reading, all of which were used as activities in the reading stages, also affected students' attitudes toward the narrative texts. The result revealed that learning to read English through narrative texts made the students enjoy the learning process a great deal because stories were engaging,

easy to relate to, and make learning feel natural and enjoyable. Moreover, when students previewed a text they read, they exploited the text by using what they already knew. This would help them understand the text and provided a framework for any new information they read. Moreover, some students gave useful comments on narrative texts in the last part of the questionnaire, the open-ended part. Most students reflected that they felt more confident in reading English through narrative texts, and were able to analyze and criticize the text more. It helped the students analyze the structure of the text they read, understand difficult texts better, think systematically, use their imagination reasonably, analyze and criticize texts systematically, improve reading speed, and retain longer memories of the texts they read. Therefore, the students mostly accepted the narrative texts as a tool to help them improve their reading skills. They mentioned that they would rely on narrative texts to strengthen their reading abilities.

Conclusions

The use of narrative texts was effective in improving first-year students' English reading comprehension. After the instructional intervention, students' posttest scores were significantly higher than their pretest scores, indicating notable improvement in reading ability. In addition, the students demonstrated positive attitudes toward learning English through narrative texts, suggesting that narrative-based instruction can enhance both reading proficiency and learner motivation.

Suggestions

Based on the findings of this study, it is suggested that other factors may also influence students' English reading comprehension. Therefore, future research could conduct a comparative study examining the effectiveness of narrative texts versus other instructional techniques to further enhance reading comprehension and learning outcomes.

References

- Alderson, C. (2000). *Assessing reading*. Cambridge University Press.
- Frank, S. (2004). *Understanding reading: A psycholinguistic analysis of reading and learning to read* (6th ed.). Routledge.
- Grabe, W., & Stoller, F. L. (2002). *Teaching and researching reading*. Pearson Education.
- Grace, S. (2016). *Pathway to English for SMA/MA Grade X: Kurikulum 2013*. Erlangga.
- Graesser, A. C., Golding, J. M., & Long, D. L. (1991). *Narrative representation and comprehension* (2nd ed.). Erlbaum.
- Harmer, J. (2001). *The practice of English language teaching* (3rd ed.). Longman.
- Herman, D. (2009). *Basic elements of narrative*. Wiley-Blackwell.

- Kaewkam, K. (2013). *A Comparison of the reading comprehension achievement of Matthayomsuksa 1 students taught using the SQ4R method and the traditional method* [Master's Thesis, Silpakorn University]. <https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/8472>
- Kane, T. S. (2000). *The Oxford essential guide to writing*. Oxford University Press.
- Kintsch, W. (1998). *Comprehension: A paradigm for cognition*. Cambridge University Press.
- Mukarto, & Sujatmiko. (2007). *English on sky for junior high school students year VIII*. Erlangga.
- Nunan, D. (2003). *Practical English language teaching*. McGraw-Hill.
- Pearson, D. P., & Fielding, L. (1991). Comprehension instruction. In R. Barr, M. L. Kamil, P. B. Mosenthal, & P. D. Pearson (Eds.), *Handbook of reading research* (2nd ed., pp. 115-125). Longman.
- Richek, M., Caldwell, J., Jennings, J., & Lerner, J. (1996). *Reading problems: Assessment and teaching strategies*. Allyn & Bacon.
- Romli, M. (2014). *Improving students' reading comprehension of narrative text through story Mapping* [Master's thesis], UIN Syarif Hidayatullah Jakarta. <https://repository.uinjkt.ac.id/dspace/handle/123456789/25876>
- Rungswang, A., & Kosashunhanan, K. (2021). The problem of using English reading strategies perceived by Thai EFL students: Implications for reading instructions. *International Journal of Research in Business and Social Science*, 10(4), 496–505. <https://doi.org/10.20525/ijrbs.v10i4.1248>
- Snow, C. E. (2002). *Reading for understanding: Toward an R and D program in reading comprehension*. RAND.
- Thongwichit, N. (2018). Reading in English: What Problems do Students Face in the South of Thailand?. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*, 18(1), 75–89. <https://doi.org/10.14456/hasss.2018.6>
- Tubmune, T., Prasongsook, S., & Sriboonruang, D. (2022). The development of English reading comprehension skill by using tale for Matthayomsuksa 2 students. *Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus*, 11(2), 432–445.

Exploring Translanguaging as a Learning Strategy among Thai Vocational EFL Students

Maneekarn Prommajan¹ and Sutida Ngonkum²

Received: January 16, 2026

Revised: March 14, 2026

Accepted: March 16, 2026

Abstract

The study explored the use of translanguaging as a learning strategy among Thai vocational EFL students and examined students' perceptions of translanguaging usage in English classrooms. A sequential explanatory approach was employed, which included classroom observations and retrospective interviews. The participants were 47 first-year vocational students enrolled in business English and English communication courses at a university in northeastern Thailand. Quantitative data gathered through an observation checklist with six translanguaging strategies and adapted from the CUNY-NYSIEB Guide for Educators were examined to determine the frequency of translanguaging strategies used during classroom activities in three phases of the PPP method (presentation, practice, and production), and qualitative data were obtained from retrospective interviews to triangulate the observation data. The findings from quantitative data revealed that students mostly employed bilingual dictionaries and online translation tools with high frequency. The use of the internet as a multilingual source, multilingual collaborative work, and language alternation were followed, respectively. Moreover, language alternation and multimodality were also observed as new strategies. The qualitative results indicated that students perceived translanguaging as beneficial for promoting learning, enhancing comprehension, and improving communication flow. The study demonstrated that the translanguaging strategy benefits students' learning as a cognitive, pedagogical, and communicative resource. Lastly, the findings supported the use of more flexible, supportive language-learning practices in Thai EFL classrooms, particularly in vocational education contexts.

Keywords: Translanguaging, Translanguaging strategies, Thai vocational EFL students

Introduction

English language teaching programs have generally been shaped by monolingual assumptions, in which English is taught and learned as an autonomous system based on native-speaker norms. Consequently, many students and teachers in English programs rely on monolingual instruction because they believe that effective English acquisition should strictly follow native-speaker norms (Sahan et al., 2022). In many EFL settings, especially in formal education contexts, this belief has reshaped classroom language teaching and learning. However, a monolingual classroom that relies on native speakers for

¹ A Master student of English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand, Email: maneekarn.p@kkumail.com

² Assistant Professor, Ph.D., Department of English, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand, Email: nsutida@kku.ac.th

advanced language learning may not be an effective approach, as students' English skills cannot improve. Baker (2012) notes that these monolingual concepts may hinder students' ability to understand the lesson or content in English, including comprehending word meanings and participating actively in the language classroom. In addition, students with limited English proficiency may face language-learning challenges because they are unable to fully comprehend the lesson.

In view of these challenges, various studies have investigated alternative pedagogical approaches to enhance the teaching and learning of English. Studies such as code-switching, code-mixing, and translanguaging support students' use of diverse language resources and contribute to the learning process. Among these, translanguaging has gained greater attention as a teaching approach that emphasizes the flexible use of students' language repertoires. Translanguaging refers to the approach in which students use the entire language resources to understand their environment, engage in conversation, and facilitate learning (García & Li, 2014). Translanguaging can also be a tool to support students with developing language abilities or limited English proficiency in strategically employing their first language alongside English to enhance comprehension and classroom participation, rather than treating the two languages as separate systems (García & Li, 2014). In addition, translanguaging fosters a supportive and inclusive educational environment by enhancing students' confidence and participation in English-medium instruction (Andleeb et al., 2024). Moreover, students employ translanguaging strategically to enhance reading comprehension, writing assignments, and group discussions, suggesting that translanguaging serves as an effective learning approach rather than only a communicative tool (Sameephet et al., 2025). Consequently, translanguaging can be seen as an effective pedagogical approach that fosters meaningful learning and active participation in English classrooms.

This approach is particularly important for vocational students, who have been found to face major challenges in learning English (Khamprated, 2012). Studies reveal that many Thai vocational students demonstrate insufficient English proficiency, despite recognizing its importance for their future careers, and that their motivation and interest in learning English are often limited (Klintab, 2025). Moreover, vocational students often encounter difficulties with English-speaking skills due to insufficient opportunities for basic communication and a lack of confidence in using English in real-world situations (Chanthawat et al., 2024). Conventional pedagogical approaches that emphasize grammar and reading over communication make English learning less interesting and less relevant to vocational students (Hajikaleng, 2024). These challenges indicate that vocational students require more participatory and supportive strategies to enhance their English skills and classroom engagement. Translanguaging can function as an effective instrument to improve English learning for this group of students by enabling them to utilize their entire linguistic resources to promote understanding and communication. Although several studies have investigated translanguaging in general EFL contexts, there is still a lack of research focusing specifically on translanguaging practices among vocational students. Since vocational education emphasizes practical skills and real-world applications, it is important to investigate the potential of translanguaging strategies to promote English language learning in these settings. Therefore, this study examines translanguaging practices in an EFL classroom with vocational

students, aiming to contribute to pedagogical guidelines for more inclusive and effective English language teaching and learning.

Purpose of study

1. To explore how Thai vocational EFL students use translanguageing strategies in English classes.
2. To investigate Thai vocational EFL students' perceptions of translanguageing as a learning strategy in English classes.

Literature Review

1. English learning challenges in Thai Vocational context

The major challenges in English learning of Thai vocational context are that students have overall inadequate proficiency levels. Since the EF English Proficiency Index 2024 indicates that Thailand has always been in the "very low proficiency" category for a ranking, highlighting the weak English education in the country. Several vocational students who live in rural areas may be limited facing to standard English instruction, causing their reading, writing, listening, and speaking skills to be incompetent (EF Education First, 2024). The lack of basic English skills significantly hinders their ability to develop more advanced English skills and communicative competence.

The common focus is the pedagogical approach used in a vocational context. English teaching approaches are mostly based on teaching grammar, memorizing words and sentences, and examination score-focused (Tantiwich, 2021). Although these strategies may enhance the accuracy in grammar, they limit development in communicative and speaking skills. These results cannot connect classroom practices and real-life English situations since English communication is significant for vocational students in their careers (Tantiwich, 2021). As a result, most of the students who are vocational graduates frequently lack the English preparation for workplace communication, particularly in fields requiring working with international organizations.

Another challenge involves affective factors, such as foreign language anxiety. The study shows that Thai vocational students express higher speaking anxiety, low self-confidence, and anxiety-reaching errors, which block the way they participate in English classrooms (Poolperm, 2024). Negative affective factors cause students' willingness to communicate and learn English, which limits their opportunities for real practice and increases their low language performance. However, translanguageing is the approach that enables students to use their entire linguistic repertoire, such as their native language, background knowledge, semiotics, and multimodality, which can serve as a tool to support learning.

2. Translanguageing

The concept of translanguageing developed in the late 1990s in Wales, where Cen Williams noted that bilingual students freely used all their linguistic resources without separating languages during communication (Lewis et al., 2012). Since then, translanguageing has been growing rapidly in language education as a framework for supporting students' comprehension across multiple language uses

(Canagarajah, 2011; García & Wei, 2014). Translanguaging is also typically described as the integrated and flexible use of various linguistic resources that overcome limitations of language standards, allowing students to actively create meaning and interact effectively (García & Wei, 2014).

In EFL contexts, translanguaging strategies refer to both pedagogical and spontaneous practices that enable students to use their linguistic resources, such as their native language, in facilitating comprehension, expressing an idea, and communicating in English (Cenoz & Gorter, 2011). These strategies can be language alternation, employing multimodality, and making meaning by using gestures, images, and incorporating online technologies, which can be called a “translanguaging space” that decreases students' anxiety and enhances language learning (García & Wei, 2014; Kress, 2009). The CUNY-NYSIEB Guide for Educators (2013) describes an instructional concept for translanguaging practices in classroom learning and suggests how to create activities that facilitate students' comprehension in complex lessons, broaden students' perspectives in language learning, and promote classroom interaction. Moreover, these views highlight translanguaging as a supportive strategy that enhances student participation and confidence, enabling them to achieve learning goals in language classes. This study included six adapted translanguaging strategies: Multicultural environments, Multilingual language objectives, Integrated learning, Multilingual collaborative work, Internet as multilingual sources, and Bilingual dictionaries and online translation tools. The description of each strategy will be provided in Table 1.

Table 1 Show translanguaging strategies description and activities of Thai vocational EFL students

No.	Translanguaging Strategies	Description	Activities
1.	Multicultural Environments	This strategy refers to students using their background knowledge to support language learning in the classroom.	Students provide examples from their culture to enhance comprehension of the content.
2.	Multilingual Language Objectives	This strategy involves students using their languages to understand and achieve learning objectives such as reading, writing, and so on.	Students search for or ask for vocabulary related to the topic or content that they are studying. Students look for or inquire about how to use words or sentences in both languages.

Table 1 (Continue)

No.	Translanguaging Strategies	Description	Activities
3.	Integrated Learning	This strategy refers to students finding an intentional method for learning a language, growing in their literacy and language skills, and learning content over an extended period of time.	In an English-speaking class, to organize a script, students write down what they plan to say in their home language, then translate it into English.
4.	Multilingual Collaborative Work	This strategy involves students switching between their native language and English, with students assigned to work in pairs or groups.	Students debate, reflect on, and negotiate content in their native languages before sharing it in English. Students brainstorm in Thai and present in English, either in writing or speaking. Students listen in English and speak in Thai. Students read in English and discuss in Thai.
5.	Internet as a Multilingual Source	This strategy refers to students using the internet in several ways to support language learning, such as searching for different topics, reading online text, and listening to online channels in English and their native language.	Students gather information by looking for a topic on a website in both Thai and English. Students watch online media, such as video clips, or listen to podcasts in both English and Thai to support and scaffold difficult content.
6.	Bilingual dictionaries and Online translation tools.	This strategy involves students using bilingual dictionaries or online translation tools to expand their vocabulary and comprehension.	If there are unknown or unfamiliar words, students use Google Translate to search for the meaning to increase their understanding.

3. Conventional teaching approach (PPP Method)

The PPP (Presentation, Practice, Production) teaching approach is a widely used method in English language teaching that guides students from their initial introduction to a new language through classroom practice to the final step of instruction: language production (Scrivener, 2011). This approach will be conducted by the teacher, first introducing language concepts, then assigning practice activities, and finally promoting students' use of the language in communication activities (Criado, 2013). This conventional teaching approach offers a systematic teaching procedure that facilitates language learning and enhances student comprehension.

When analyzed through a translanguaging framework, each phase of the PPP approach can enable students to utilize their language resources. In the presenting phase, students may use their native language to clarify meanings and learn about linguistic structures; therefore, this can enhance students' understanding and reduce learning anxiety. During the practice phase, translanguaging improves interaction with peers and meaning-making, enabling students to check their comprehension before use in real situations. Lastly, in the production phase, flexible language use can help students express their ideas, continue a conversation, and participate creatively in classroom interaction (Criado, 2013). Integrating translanguaging into the PPP model might create a more supportive systematic approach that values students in English language learning.

Research Methodology

The study examined how Thai vocational EFL students participated in translanguaging activities in English courses and their perceptions of the translanguaging strategies used. A sequential explanatory design was employed in this study, first with the collection of quantitative data, followed by qualitative data gathering to clarify and enhance the quantitative results (Creswell & Clark, 2017). This design integrated quantitative results with qualitative analysis to provide a clearer understanding of the study and enhance its credibility (Ivankova et al., 2006).

1. Context and Participants

The population of this study consisted of first-year vocational students from the faculty of Administrative Sciences at a university in northern Thailand during Semester 2/2023. The participants were selected using purposive sampling and included 47 students enrolled in four English classes, lasting three hours, for a total of 12 hours. It included 15 students in Business English and 32 students in English Communication. The participants were chosen because they enrolled in the classes taught by a Filipino teacher, and English is the main language of instruction.

2. Instrumentation

Two research instruments were employed in this study: classroom observations and retrospective interviews.

2.1 Classroom Observations Checklist

The observation sessions were conducted in four English classes, lasting 3 hours each, for a total of 12 hours. A non-participant observation approach was used in this study, as the researcher sought to avoid influencing or engaging in classroom activities. This approach was chosen to reduce researcher bias and to avoid bothering students' natural classroom practices; thereby, the method enables the collection of more authentic data (Cohen et al., 2018). Quantitative classroom observations utilized an observation checklist adapted from the CUNY-NYSIEB Guide for Educators (2013), which included six translanguaging strategies: multicultural environments, multilingual language objectives, integrated learning, multilingual collaborative work, internet as a multilingual resource, and bilingual dictionaries and online translation tools. Classroom activities in each translanguaging strategy were also observed. The observations focused on naturally occurring translanguaging practices across all stages of the Presentation–Practice–Production (PPP) traditional teaching method. To confirm validity, experts reviewed the observation checklist, and the Index of Item–Objective Congruence (IOC) was calculated. Moreover, the data confirms its appropriateness for systematically observing translanguaging practices.

2.2 Retrospective Interviews

The retrospective interviews were conducted to triangulate data from classroom observations, lasting 3–5 minutes per person and involving 3 students per class, for a total of 12 students. Together with field notes and audio recordings to support and back up the interview data. Participants were selected using purposive sampling based on their active participation in classroom activities and willingness to participate in the interviews. The interview was conducted in Thai to encourage participants to answer the questions clearly. This approach can enhance the trustworthiness and credibility of the observational findings. This interview technique helps students to reflect on specific classroom activities and their language choices during classroom learning. In addition, the interview session was divided into two parts: first, a brief introduction to the interview and to both the interviewee and the interviewer. Second, the interview session and the questions were asked in four questions as follows;

2.2.1 Do you use these translanguaging strategies in English class?

2.2.2 How do translanguaging strategies help you learn in English class?

2.2.3 Do you think the translanguaging strategies you used in class benefit your language learning, and how?

2.2.4 Are there any disadvantages of using translanguaging strategies?

The interview questions were asked to perceive students' perspectives on their use of translanguaging strategies. This includes the purposes, benefits, practices, and challenges. In addition, the term “translanguaging strategy” in the interview referred to students' use of Thai, English, body language, and other resources to support their learning in class. Importantly, observational and interview data were integrated, yielding a deeper, more reliable understanding of students' translanguaging practices in the EFL classroom.

3. Data Collection

An observation session was done for four English classes from weeks 2 to 5 of the semester, with each session lasting three hours. This timeframe was suitable, as the study aimed to record naturally used translanguaging strategies during regular classroom activities rather than to examine developmental changes. In addition, the observed class was organized by a teacher who conducted the traditional teaching approach, the PPP method. In class, first, the teacher presents the English lesson to the students. Second, the teacher asks the students to practice what they have learned from the previous phase. Lastly, students need to demonstrate their knowledge by applying what they have practiced through class activities in each lesson. After each classroom observation, students who had used translanguaging strategies during classroom activities were purposively selected. Three students were chosen from the observed class based on their use of translanguaging strategies. These students participated in retrospective interviews lasting 3–5 minutes per student, conducted immediately after the observation sessions were completed.

4. Data Analysis

Quantitative data were collected through classroom observations to analyze students' use of translanguaging strategies during classroom practices. A deductive analysis was conducted using an observation checklist that included six translanguaging strategies. The frequency of each strategy during classroom practices was recorded and converted to percentages to present descriptive statistics. Moreover, Intra-rater reliability was conducted to increase data reliability; the researcher double-reviewed the data and re-counted the recorded incidents to ensure consistency and accuracy. This process helped to minimize subjective bias and strengthen the trustworthiness of the quantitative findings (Miles et al., 2014).

Qualitative data were received through retrospective interviews to investigate the purposes for which translanguaging strategies were employed, students' perceptions of using translanguaging strategies in the learning process, and the benefits of these practices for comprehension and task completion in the language learning classroom. Moreover, the qualitative data were transcribed to preserve participants' authentic language use and purposes (Richards, 2014). The supported tools, including the field notes and audio recordings, were analyzed using the systematic coding procedures and thematic analysis. (Dawadi, 2020). The analysis followed four stages: (1) repeated listening and reading to make more familiarization, (2) open coding to identify topics related to participants' perceptions, (3) organizing codes into separate themes and sub-themes guided by (4) careful refinement of themes to ensure clarity and alignment with the research objectives. In addition, the data from all qualitative sources were integrated to strengthen the interpretation of students' perceptions of translanguaging.

Result

The findings of the study are presented based on two research objectives: 1) to explore how Thai vocational EFL students utilize their linguistic resources through translanguaging during English class. And 2) to investigate Thai vocational EFL students' perceptions of translanguaging as a learning strategy in English classes.

1. Translanguaging strategies used in English classes

The descriptive data from the observation checklist revealed that students used translanguaging strategies in the English classroom, showing differing frequencies and objectives.

According to the observation, the researcher observed each class in each phase. The results revealed that during the presentation stage, translanguaging strategies could occur, such as thinking or note-taking, but the researcher found it difficult to capture them in the context of presenting a new language. On the other hand, in the Practice and Production stages, students often used translanguaging strategies to learn and complete tasks. Moreover, students used translanguaging strategies in both individual and group work during the practice and production stages.

In addition, there were six translanguaging strategies, including Multicultural environments, Multilingual Language objectives, Integrated Learning, Multilingual collaborative work, Internet as Multilingual sources, Bilingual dictionaries, and online translation tools. These six translanguaging strategies were used in the observation checklist, and the results revealed that students did not use Multicultural environment strategies; rather, Language alternation and Multimodality were observed in the classroom, which were not mentioned in the checklist. Moreover, to gain some ideas from using the observation checklist, the results of the observation checklist have been illustrated in the following table:

Table 2 Translanguaging strategies used in English classes

Translanguaging Strategies	Occurrence	Percentage (%)
Bilingual Dictionaries and Online Translation Tools	44	36.97
Internet as a Multilingual Resource	17	14.29
Multilingual Collaborative Work	17	14.29
Language Alternation	17	14.29
Multimodality used	8	6.72
Integrated Learning	8	6.72
Multilingual Language Objectives	8	6.72
Multicultural Environment	0	0.00
Total	119	100

According to Table 2, the most frequently used translanguage strategy in English classrooms was the use of bilingual dictionaries and online translation tools. It was illustrated at 44 occurrences (36.97%). This shows that students mainly used online resources to support their learning, namely, understanding and language practice. There were three strategies, such as using the internet as multilingual sources, multilingual collaborative work, and language alternation, that were employed at a frequency of 17 occurrences (14.29%) each. These findings suggest that students regularly work together and use both their native language and English in meaning-making processes as part of their classroom practices.

In addition, the result revealed two new translanguage strategies during the observation: Language alternation and Multimodality, while Multicultural environment disappeared.

2. Students' perceptions of translanguage as a learning strategy in English classes.

The retrospective interview data reveal perceptions of translanguage as a learning strategy in three aspects: *Translanguage promotes student learning*, *Translanguage enhances comprehension in classroom learning*, and *Translanguage improves communication flow*. It was demonstrated as follows;

2.1 Translanguage promotes student learning

An online dictionary supports understanding

"When I didn't know the meaning of the words, I used Google Translate to search for the meaning in Thai then it helped me understand the lesson."

S1 - 1st retrospective interview

Thai content on the internet facilitates English learning comprehension

"I used the internet to look for the information on a Thai website that related to the lesson that I was learning, then I understood that lesson more."

S2 - 3rd retrospective interview

The finding shows that the translanguage strategy is an effective tool for students to understand and learn English. The use of bilingual dictionaries and online translation tools demonstrates that Thai (L1) can help students understand English lessons, including word meanings. They can clearly grasp vocabulary meanings and enhance their understanding of the topic by looking up meanings in Thai. This strategy illustrated the concept of translanguage when they utilize their entries' linguistic resources to make meaning. Consequently, supporting the use of Thai with digital tools and online resources should be encouraged to facilitate comprehension and foster more efficient English learning.

2.2 Translanguage enhances comprehension in classroom learning

Shifting from English to Thai for asking questions increases students' understanding

"The teacher allowed me to ask questions in Thai. When I didn't understand the teacher's instruction, I asked the teacher in Thai, and the teacher tried to explain in Thai mixed with basic English words, which helped me understand what the teacher assigned clearly."

S3 - 2nd retrospective interview

Discussing in Thai with peers promotes comprehension

“When I didn’t understand the lesson clearly, I used Thai to clarify unclear information with my friends during group activities, which then enhanced my understanding of the lesson.”

S4 - 4th retrospective interview

The findings from this part indicate that translanguaging helps students understand the lesson that they are studying in English class by asking or discussing in Thai. Students are allowed to alternate languages freely, which makes interactions between teachers and peers easier to understand. This finding demonstrated that translanguaging enhances students’ comprehension during classroom learning.

2.3 Translanguaging improves communication flow

Multimodality enhances the presentation's smoothness and the audience's comprehension

“I used Thai phrases and visuals during the presentation; it made the presentation go more smoothly, and it was easier for my friends to understand.”

S5 - 1st retrospective interview

Students shift the language between Thai and English to explain to the teacher.

“When I talked to the teacher in English, and sometimes I didn’t know the English words, I replaced them with Thai words, as well as showing my body language to support my explanation to the foreign teacher. Finally, he understood my explanation, and it made the discussion smoother.”

S6 - 3rd retrospective interview

The findings show that translanguaging supports communication flow in class, including during presentation activities and classroom interactions. Students can use Thai words, visual aids, and body language in English presentation activities to ensure the audience understands. Moreover, translanguaging promotes classroom interaction, as students shift between English and Thai to express their ideas, making the conversation flow smoothly. Consequently, the finding indicated that translanguaging can be a valuable approach in enhancing students’ communication flow and making them more productive

Discussion

The discussion can be divided into three aspects: translanguaging as a learning strategy for promoting students’ learning, translanguaging enhancing comprehension in classroom learning, and translanguaging and multimodality support communication flow, which are demonstrated as follows:

1. Translanguaging as a learning strategy for promoting students’ learning.

The observational data indicate that the most common translanguaging strategy was the use of bilingual dictionaries and online translation tools (36.97%). The internet as a multilingual source, multilingual collaborative work, and language alternation were all employed 14% of the time. This finding

shows that students relied significantly on digital resources and personal resources to support their English language learning. This finding supports García and Wei's (2014) argument that translanguaging helps students to use their entire linguistic repertoire to facilitate comprehension and knowledge. In addition, the interview data reveal that students use Thai to clarify unfamiliar vocabulary and improve their understanding of the lesson. This supports Cummins' (2019) concept, which holds that a student's first language serves as a cognitive and academic resource rather than a barrier to second language learning. Similarly, Baker (2012) asserts that bilingual students flexibly use both languages to enhance their language learning. Moreover, Li and Zhu (2013) note that technology, such as online translation tools and internet resources, can be used when students use many different languages to help them better understand. Consequently, the frequent utilization of dictionaries and internet resources in this study demonstrates that translanguaging is not incidental but a purposeful pedagogical approach in EFL courses.

2. Translanguaging enhances comprehension in classroom learning

The findings demonstrate that students were allowed to shift between Thai and English when asking questions and discussing with their peers, which helped them learn the language more easily, increased their understanding, and enhanced their interactions. This matches with García and Wei's concepts, who state that learning development can be reached through social interaction (García & Wei, 2014). In this study, Thai can serve as a tool to facilitate students' comprehension and engage them more actively in classroom interactions, consistent with several studies that claim translanguaging facilitates more inclusive and supportive classroom environments (Creese & Blackledge, 2010; García & Wei, 2014). Students can better understand complex information and instructions when they are not limited to using simple English or their first language. Moreover, the study's findings strongly challenge the monolingual view that treats L1 use as language interference (Macaro, 2001). This study shows that using Thai enhances comprehension rather than blocks students' language learning, especially among students with limited English proficiency in the EFL context.

3. Translanguaging and multimodality support communication Flow.

The findings reveal that translanguaging smooths the communication and interaction in classroom activities through language alternation and multimodality. Students use Thai, English, visual aids, and body language to keep discussing and achieve effective communication. This corresponds with Li (2018) notion of translanguaging as a multimodal and semiotic resource; students employ not only language but also gestures, visuals, and various other meaning-making resources. Similarly, Kress (2009) notes that communication involves multimodality, especially through classroom activities. Moreover, the overall findings demonstrate that translanguaging minimizes communication difficulties, boosts confidence, and encourages participation, thereby improving student performance and classroom interaction (García et al., 2017).

Conclusions

This study examined translanguaging strategies in English classrooms and investigated students' perceptions of translanguaging as a learning approach in a Thai EFL context. The results of classroom observations and retrospective interviews demonstrate the effectiveness of the employed translanguaging strategy in authentic classroom settings, enhancing students' learning, comprehension, and communication. The quantitative results indicated that the most common translanguaging strategy was the use of bilingual dictionaries and online translation tools. Followed by the internet as a multilingual source, multilingual collaborative work, and language alternation. These results demonstrate that students normally use their Thai and English, especially through digital resources. These strategies support students' comprehension in learning and confirm that translanguaging can be used as a purposeful and significant learning tool in EFL classrooms. The qualitative data illustrated that students view translanguaging as a tool to facilitate learning, enhance comprehension, and smooth communication. Students mentioned that they used Thai to clarify vocabulary, ask teachers questions, search for meaning with their friends, and smooth their communication during presentations and classroom interactions. The use of language alternation and multimodality also reflects students' full language repertoires as they achieve learning objectives.

In conclusion, translanguaging serves as a valuable tool for promoting language learning. Using Thai in the English classroom can be considered a supported strategy that enhances comprehension and increases classroom participation. These findings challenge English-only teaching approaches and highlight the pedagogical significance of facilitating flexible use of students' native language in EFL classes. Consequently, this study argues that the translanguaging strategy should be considered a reliable and effective learning tool in Thai EFL contexts. Teachers and students are encouraged to use more flexible language and teaching methods that support students' language abilities, helping them learn, maintain interest, and succeed in language learning.

Suggestions

Based on the findings of this study, two suggestions are presented for pedagogical practices and future research.

1. Pedagogical practices

English teachers in the EFL context should encourage the use of translanguaging in the classroom. The results reveal that students mostly use Thai to help them understand, find meaning, and smooth conversation. Therefore, using both Thai and English should be allowed to support their language learning. For example, group discussion in both languages and using language alternation in regular classroom practice. Moreover, teachers should use a variety of resources in their classroom activities, such as pictures, gestures, and visual aids. The results show that multimodality and language alternation help students communicate better and enhance their confidence. Thus, classroom activities should allow students to use their full linguistic repertoires in language learning. Lastly, teachers should carefully use both Thai and English in class to support students' understanding, especially when presenting

difficult or complex concepts. This teaching style may enhance the classroom environment, making it feel more comfortable, especially for students with low English proficiency. However, the balanced use of Thai, the native language, in the English classroom should be carefully considered, since overuse of Thai might not benefit some students with high competency.

2. Future Research

Further studies should examine translanguaging strategies across different educational contexts, such as primary schools, high schools, colleges, and universities, to yield several outcomes. In addition, the studies may explore the effect of the translanguaging approach on specific learning objectives, such as vocabulary development, reading comprehension, speaking, or writing proficiency, across students with different levels of language proficiency to assess the approach's comparative impact. Lastly, studies should be conducted over an extended period to examine the long-term effects of translanguaging on students' English proficiency development and academic success.

References

- Andleeb, N., Salahuddin, A., & Ajmal, F. (2024). Teachers' perceptions of translanguaging as a pedagogical tool in multilingual education. *Annals of Human and Social Sciences*, 5(1), 48–54.
[https://doi.org/10.35484/ahss.2024\(5-1\)05](https://doi.org/10.35484/ahss.2024(5-1)05)
- Baker, W. (2012). English as a lingua franca in Thailand: Characterisations and implications. *Englishes in Practice*, 1(1), 18–27.
- Canagarajah, S. (2011). *Translanguaging in the classroom: Emerging issues for research and pedagogy*. In L. Wei (Ed.), *Applied linguistics review* (Vol. 2, pp. 1–28). De Gruyter.
<https://doi.org/10.1515/9783110239331.1>
- Celic, C. M., & Seltzer, K. (2013). *Translanguaging: A CUNY-NYSIEB Guide for Educators*. CUNY-NYSIEB.
- Cenoz, J., & Gorter, D. (2011). A holistic approach to multilingual education: Introduction. *The Modern Language Journal*, 95(3), 339–343. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.2011.01204.x>
- Chanthawat, T., Rueangrong, P., & Yuangsoi, P. (2024). Artificial intelligence for active learning: Enhancing English communication skills of vocational students. *Journal of Social Science and Cultural*, 9(7), 199–210. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC/article/view/286398>
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education* (8th ed.). Routledge.
- Creese, A., & Blackledge, A. (2010). Translanguaging in the bilingual classroom: A pedagogy for learning and teaching?. *The Modern Language Journal*, 94(1), 103–115.
<https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.2009.00986.x>
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2017). *Designing and conducting mixed methods research* (3rd ed.). Sage.
- Criado, R. (2013). A critical review of the presentation-practice-production model (PPP) in foreign language teaching. *Homenaje a Francisco Gutiérrez Díez*, 6, 97–115.

- Cummins, J. (2019). The emergence of translanguaging pedagogy: A dialogue between theory and practice. *Journal of Multilingual Education Research*, 9(13), 19–36.
<https://research.library.fordham.edu/jmer/vol9/iss1/13/>
- Dawadi, S. (2020). Thematic analysis approach: A step by step guide for ELT research practitioners. *Journal of NELTA*, 25(1–2), 62–71. <https://doi.org/10.3126/nelta.v25i1-2.49731>
- EF Education First. (2024, May 21). *EF English Proficiency Index*. <https://www.ef.com/assetscdn/WIBlwq6RdJvcD9bc8RMd/cefcom-epi-site/reports/2024/ef-epi-2024-english.pdf>
- Fereday, J., & Muir-Cochrane, E. (2006). Demonstrating rigor using thematic analysis: A hybrid approach of inductive and deductive coding and theme development. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(1), 80–92. <https://doi.org/10.1177/160940690600500107>
- García, O., & Wei, L. (2014). *Translanguaging: Language, bilingualism and education*. Palgrave MacMillan.
- García, O., Johnson, S. I., Seltzer, K., & Valdés, G. (2017). *The translanguaging classroom: Leveraging student bilingualism for learning*. Caslon.
- Hajikaleng, N. (2024). Enhancing English Speaking Skills through Film Integration: A Study among Vocational Students at Narathiwat Technical College. *KKU Research Journal (Graduate Studies) Humanities and Social Sciences*, 12(3), 64–77. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/gskkuhs/article/view/272640>
- Ivankova, N. V., Creswell, J. W., & Stick, S. L. (2006). Using mixed-methods sequential explanatory design: From theory to practice. *Field Methods*, 18(1), 3–20. <https://doi.org/10.1177/1525822X05282260>
- Khamprated, N. (2012). *Problems with English listening and speaking skills of students in a private vocational school in Bangkok, Thailand* [Master's thesis, Srinakharinwirot University].
- Klintab, K. (2025). Motivation for Learning English Among Thai EFL Vocational Students Majoring in English in Chiang Mai. *Chophayom Journal*, 36(2), 62–75.
- Kress, G. (2009). *Multimodality: A social semiotic approach to contemporary communication*. Routledge.
- Lewis, G., Jones, B., & Baker, C. (2012). Translanguaging: Developing its conceptualisation and contextualisation. *Educational Research and Evaluation*, 18(7), 655–670.
<https://doi.org/10.1080/13803611.2012.718490>
- Li, W., & Zhu, H. (2013). Translanguaging identities and ideologies: Creating transnational space through flexible multilingual practices amongst Chinese university students in the UK. *Applied Linguistics*, 34(5), 516–535. <https://doi.org/10.1093/applin/amt022>
- Macaro, E. (2001). Analysing student teachers' codeswitching in foreign language classrooms: Theories and decision making. *The Modern Language Journal*, 85(4), 531–548.
<https://doi.org/10.1111/0026-7902.00124>
- Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldana, J. (2014). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook* (3rd ed.). Sage.
- Poolperm, R., & Boonmoh, A. (2024). Differences in Thai students' anxiety when speaking English in onsite and online classrooms. *THAITESOL Journal*, 37(1), 1–23.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/thaitesoljournal/article/view/270772>

- Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and methods in language teaching* (3rd ed.). Cambridge University Press.
- Sahan, K., Galloway, N., & McKinley, J. (2025). 'English-only' English medium instruction: Mixed views in Thai and Vietnamese higher education. *Language Teaching Research*, 29(2), 657–676.
<https://doi.org/10.1177/13621688211072632>
- Sameephet, B., Kaur, J., & Le, L. N. C. (2025). Students' voices in translanguaging practices in English medium instruction in Southeast Asian universities. *Journal of Mekong Societies*, 21(2), 99–116.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/mekongjournal/article/view/275574>
- Scrivener, J. (2011). *The essential guide to English language teaching* (3rd ed.). Macmillan.
- Tantiwich, K., & Sinwongsuwat, K. (2021). Thai University Students' Problems of Language Use in English Conversation. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 14(2), 598–626.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/LEARN/article/view/253282>
- Wei, L. (2018). Translanguaging as a practical theory of language. *Applied linguistics*, 39(1), 9–30.
<https://doi.org/10.1093/applin/amx039>

A Multimodal Discourse Analysis of Short-Form Fast-Food Advertising: Presupposition and Video Transitions in American and British Instagram Reels

Nitirat Boonnithi¹ and Sukhum Wasuntarasophit²

Received: January 20, 2026

Revised: March 14, 2026

Accepted: March 16, 2026

Abstract

This study examines verbal and visual semiotic resources in short-form fast-food advertising on Instagram Reels using Multimodal Discourse Analysis (MDA). The dataset consists of 10 videos (5 American and 5 British) published by McDonald's between 2023 and 2025. A convergent mixed-method design integrates quantitative frequency analysis with qualitative multimodal interpretation. Verbal resources were analyzed through presupposition triggers, while visual resources were examined through video transitions and social semiotics.

The results show that the conciseness function occurs most frequently (39%), with existential presuppositions accounting for the largest proportion (45%), followed by factive presuppositions (27%). Analysis of 371 shot transitions reveals that standard cuts dominate editing practices (57%), followed by overlays (19%) and split screens (7%). Social semiotic patterns indicate frequent use of frontal angles and demand images to enhance viewer engagement. Overall, the findings suggest that short-form fast-food advertisements rely on concise presuppositional structures and rapid shot transitions to construct persuasive product-focused narratives in highly compressed digital formats.

Keywords: Multimodal Discourse Analysis (MDA), Presupposition Triggers, Social Semiotics

Introduction

Modern advertising functions as a multimodal form of public communication that integrates verbal and visual semiotic resources to influence consumer behavior (Dewi, 2021). In the contemporary digital environment, short-form video has become a dominant medium for audience engagement across platforms such as Facebook, TikTok, and Instagram (Manic, 2024; Babu et al., 2024). Instagram Reels, in particular, operate as a discovery channel for restaurant marketing, enabling brands to combine visual storytelling with concise textual messaging to strengthen brand identity and consumer interaction (Fatimah, 2025; Chawla et al., 2025).

Within Multimodal Discourse Analysis (MDA), meaning emerges through the interaction of multiple semiotic modes, including language, visual composition, and narrative sequencing (Kress & Van Leeuwen,

¹ A Master student of English Program, the Department of English, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand, Email: bnitirat@kkumail.com

² An Assistant Professor at the Department of English, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand, Email: sukwas@kku.ac.th

2006; Wang & Feng, 2021). In advertising discourse, presupposition triggers function as linguistic mechanisms that embed implicit assumptions and guide audience interpretation (Levinson, 1983; Yule, 1996; Beaver & Geurts, 2014). Previous research has shown that presuppositional structures in brand slogans can evoke emotional resonance and cultural optimism (Nisa et al., 2024), while visual semiotic elements such as camera angles and compositional framing reinforce brand identity and viewer engagement (Ali et al., 2005; Najafian & Ketabi, 2011).

Despite extensive research on advertising discourse, limited attention has been given to how linguistic presuppositions interact with the temporal mechanics of video editing in short-form digital advertising. Existing studies often examine presupposition in copywriting (Putri, 2022) or visual semiotic resources separately. Consequently, the role of shot transitions as semiotic mechanisms that structure persuasive meaning remains underexplored. To address this gap, the present study integrates presupposition theory, video transition analysis, and visual social semiotics to examine how verbal and visual resources interact in American and British McDonald's Instagram ReelsA.

Previous studies in Multimodal Discourse Analysis have examined verbal presupposition in advertising discourse and visual semiotic resources in digital media. Research based on presupposition theory shows how linguistic triggers construct implicit assumptions in advertising messages (Levinson, 1983; Yule, 1996; Ge, 2011). Similarly, social semiotic studies have analyzed how visual elements such as gaze, framing, and compositional structures shape viewer interpretation in commercial communication (Kress & Van Leeuwen, 2006). Research on short-form social media content has also explored multimodal features of Instagram marketing, including captions, emotional framing, and visual consistency in brief video formats (Dermawan, 2025; Horphet & Srisongjai, 2020; Konka & Kurani, 2025).

Despite these contributions, verbal presupposition and visual semiotic resources have largely been studied separately. Limited attention has been given to how video-editing mechanisms—particularly shot transitions—interact with presupposition triggers to construct implicit persuasive meanings in short-form advertising. Consequently, the role of temporal sequencing in shaping presupposed brand narratives, identity formation, and glocalization strategies remains insufficiently understood in fast-paced digital media environments.

To address this gap, the present study proposes an integrated analytical framework that combines presupposition theory (Levinson, 1983; Yule, 1996), video transition analysis (Chandler, 2009), and visual social semiotics (Kress & Van Leeuwen, 2006). Using short-form Instagram Reels from American and British McDonald's accounts, this study examines the interplay between presupposition triggers and video transitions in fast-food advertising. Accordingly, the study addresses the following research questions:

1. What are the verbal resources (functioning as presuppositional triggers) used in the online commercial videos of American and British fast-food chains?
2. What are the visual resources (categorized as video transitions and social semiotics) used in the online commercial videos of American and British fast-food chains?

Literature review

Multimodal Communication in Digital Advertising

Digital advertising operates as a multimodal communication system in which meaning emerges through the interaction of verbal and visual resources. Within the framework of Multimodal Discourse Analysis (MDA), communication is understood as the integration of multiple semiotic modes—including language, imagery, sound, and spatial arrangement—that collectively shape audience interpretation (Kress & Van Leeuwen, 2006; O'Halloran, 2011). In short-form digital videos such as Instagram Reels, these semiotic resources interact dynamically through camera framing, on-screen text, sound design, and editing rhythm to produce coherent persuasive narratives (Ulati et al., 2022; Nurhabibah et al., 2023). As a result, advertising messages are not conveyed through language alone but through coordinated multimodal cues that guide viewer attention and emotional response.

Presupposition Triggers in Pragmatic and Advertising Discourse

Presupposition refers to background assumptions that speakers treat as shared knowledge when producing an utterance (Levinson, 1983; Yule, 1996). In advertising discourse, presupposition triggers enable marketers to present claims implicitly rather than explicitly, allowing persuasive messages to appear natural and unquestioned. Linguistic forms such as possessive constructions, fictive verbs, and iterative expressions often embed assumptions about product quality, consumer needs, or brand familiarity.

Previous studies have shown that presupposition is frequently used to construct concise yet persuasive advertising messages. By assuming shared values or experiences with the audience, advertisers can compress complex claims into short slogans while enhancing credibility and engagement (Ge, 2011; Liu & Tian, 2022). In digital marketing contexts, these implicit assumptions function as pragmatic shortcuts that allow brands to communicate persuasive meaning within highly limited attention spans.

Video Transitions and Narrative Continuity in Short-Form Media

In video-based communication, editing techniques play an essential role in shaping narrative structure and viewer perception. Video transitions—such as cuts, dissolves, and match cuts—serve as mechanisms for connecting individual shots into a coherent visual sequence (Chandler, 2009). Beyond their technical function, transitions also influence narrative flow and emotional pacing by regulating the rhythm of visual information presented to the viewer.

Studies in digital media production suggest that the timing and frequency of transitions affect audience engagement and cognitive processing (Adams., 2013; Hartsell, 2013). Rapid cuts often create excitement and urgency, whereas slower transitions may signal reflection or continuity. In short-form social media videos, transitions therefore function as narrative devices that compress storytelling into highly condensed formats while maintaining visual coherence.

Fast Food Context: American vs. British Consumers

The application of Multimodal Discourse Analysis (MDA) is particularly relevant when comparing American and British fast-food markets. While both contexts prioritize speed and efficiency (Kumolu-Johnson, 2024), advertising language often reflects deeper cultural distinctions. For instance,

McDonald's employs glocalized strategies by using local terminology such as “Maccies” in the UK to foster familiarity, while emphasizing value-driven McValue deals in the US. Analyzing these videos through the combined lenses of presupposition and shot-by-shot transitions reveals how fast-food chains construct distinct national identities within an increasingly globalized digital environment.

These localized strategies illustrate how global brands negotiate cultural meaning through multimodal communication. Examining fast-food advertisements across cultural contexts, therefore, provides insight into how linguistic assumptions, visual storytelling, and editing techniques combine to construct culturally resonant brand narratives in digital media environments.

Method

To address the research questions, this study employed Multimodal Discourse Analysis (MDA) to examine both verbal and visual semiotic resources in short-form online fast-food advertisements. The analysis focused on presupposition triggers as verbal resources, video transitions, and visual social semiotics as visual resources.

Methodologically, the study adopted a convergent mixed-method design, in which quantitative frequency analysis and qualitative multimodal interpretation were conducted in parallel. The quantitative component identified the distribution of presupposition triggers, transition types, and visual semiotic patterns across the dataset, while the qualitative component provided interpretive explanations of how these resources interact within individual advertisements to construct persuasive meaning.

1. Population and sampling

The dataset consisted of 10 short-form video advertisements (5 American and 5 British) purposively sampled from McDonald's official Instagram accounts between 2023 and 2025. McDonald's was selected as the focal brand due to its global market dominance and consistent presence in digital advertising environments.

Instagram was selected as the primary platform for its substantial global reach and emphasis on short-form video formats, such as Reels, which serve as discovery channels for brand engagement. To ensure analytical consistency, the sampled videos met the following criteria:

The dataset consists of 10 Instagram Reels from official McDonald's accounts (5 American and 5 British) produced between 2023 and 2025. Videos were selected through purposive sampling to ensure the presence of both verbal elements (captions or on-screen text) and identifiable visual transitions. The analysis prioritizes detailed interpretation of semiotic resources rather than statistical generalization, consistent with the qualitative orientation of MDA (Kress & Van Leeuwen, 2006; Jewitt, 2013; O'Halloran, 2011).

Each video was segmented through shot-by-shot analysis, resulting in 371 shots that serve as the primary analytical units. This segmentation enables close examination of how presupposition triggers interact with video transitions and visual semiotic features within individual frames. Although the dataset is

relatively small, it provides a dense analytical corpus for investigating multimodal persuasion in short-form fast-food advertising.

2. Instrumentation

Based on the selected analytical frameworks, an initial coding scheme was developed to enable systematic analysis of verbal and visual semiotic resources and to provide an overall overview of the dataset. This coding framework integrates presupposition triggers proposed by Yule and Levinson, advertising functions proposed by Ge, Chandler's transitions, and the social semiotic framework developed by Kress & Van Leeuwen.

The coding framework integrates presupposition triggers (Levinson, 1983; Yule, 1996), advertising functions (Ge, 2011), video transition categories (Chandler, 2009), and visual social semiotic features (Kress & Van Leeuwen, 2006).

3. Data Collection

The primary unit of analysis in this study was the individual shot within each video advertisement. Each video was segmented shot-by-shot, allowing the researcher to examine how transitions connect visual sequences and interact with accompanying verbal elements.

Across the ten sampled videos, a total of 371 shots were identified and coded. On average, each video contained approximately 37 shots, with variation across the dataset reflecting differences in editing pace and narrative structure.

For analytical purposes, transitions were categorized by their narrative position within the video sequence: beginning shots, ongoing shots, and transit shots. This segmentation enabled a more detailed examination of how transitions contribute to narrative pacing and viewer engagement within short-form advertisements.

4. Data Analysis

The analysis proceeded in three stages. First, the video is transcribed to identify verbal utterances and their linguistic presupposition triggers. Second, the clip was segmented shot-by-shot, with attention paid to the specific transitions used to connect individual shots. Third, each shot was coded for social semiotic features (gaze, angle, and distance). This multi-stage process allowed the researcher to examine how specific transitions (e.g., a 'Match Cut') might coincide with presupposition types (e.g., a 'Structural Presupposition') to create a unified persuasive message.

Sample Analysis: McDonald's "Grandma McFlurry" (US)

In this 5-second sequence, the advertisement employs a high-velocity multimodal strategy to establish brand urgency. The segment begins with an existential presupposition realized through the possessive construction "*ur grandma*" in the caption, which Levinson (1983) identifies as a trigger that assumes a shared social relationship between the viewer and the brand. This verbal resource is punctuated by a standard cut transition (Chandler, 2009), which shifts from a medium-long shot of knitting hands to a high-angle close-up of the product. From a social semiotic perspective, this close-up functions as a *Symbolic Process* (Kress & Van Leeuwen, 2006), where the McFlurry cup serves as the carrier of "nostalgia," reinforced

by the high color contrast between the brands. signature corporate yellow and the muted background. The sequence concludes with the lexical presupposition "*before it's gone*," an iterative trigger that implies a change of state (Yule, 1996) and contributes to a persuasive sense of scarcity. By aligning the demand gaze of the final shot with this verbal expression of urgency, the video creates a perceived "momentum of truth," positioning the seasonal product as an essential, time-sensitive purchase.

In short-form advertising, presupposition triggers allow propositions to be presented as taken-for-granted knowledge. Because such information is cognitively easy to process, it may generate discursive momentum in which viewers accept the message with minimal critical interrogation. This mechanism is consistent with research on processing fluency (Reber et al, 2004) and the illusory truth effect (Hasher et al., 1977), both of which suggest that cognitively fluent messages are more likely to be perceived as credible.

Interrater reliability

Research quality in this study was ensured through credibility and reliability, which correspond to validity and reliability in quantitative research (Creswell & Miller, 2000). One independent inter-rater with a comparable linguistic and academic background—a Thai Master's student in English who had completed courses in Qualitative Research Methodology and Language Analysis—was recruited to establish inter-rater reliability. Prior to coding, the inter-rater received training on the analytical frameworks, including video transitions and visual social semiotics (Chandler, 2009; Kress & Van Leeuwen, 2006) and presupposition triggers (Levinson, 1983; Yule, 1996; Ge, 2011).

To ensure coding consistency, discrepancies were discussed and resolved through coder consultation. An independent re-coding of 40% of the dataset was conducted, following methodological recommendations that reliability testing may be performed on a subset when full double-coding is impractical in detailed multimodal analysis (Krippendorff, 2018; Jewitt, 2013; O'Halloran, 2011). Interrater reliability was calculated using Cohen's kappa, yielding substantial agreement for visual coding ($K = 0.71$) and perfect agreement for verbal coding ($K = 1.00$) according to established interpretation guidelines (Landis & Koch, 1977; McHugh, 2012).

Result

This section reports the distribution of verbal and visual resources identified in the dataset. The analysis focuses on presupposition triggers, video transitions, and social semiotic features observed across the sampled Instagram Reels.

Verbal Resources: Presupposition Triggers

The analysis of verbal resources indicates that advertising language relies on strategic sentence structures to ensure clarity and spatial efficiency.

Table 1 Advertising Pragmatic Functions Realized through Presupposition

Advertising Pragmatic Functions based on Yule's Triggers	Occurrences	Percentage
Conciseness Function (CC.Fn)	26	39
Interestingness & Persuasion Function (ITR-PRS.Fn)	11	17
Enlargement & Concealment Function (ENL-CONc.Fn)	10	15
Emphasis Function (EMP.Fn)	9	14
Euphemism/Self-protection Function (EPH-SlP.Fn)	5	8
Lexical Presupposition	5	8
Total	66	100

Advertising Meaning Functions

As shown in Table 1, 66 occurrences of advertising meaning functions were identified in the dataset. The Conciseness Function occurred most frequently (26 occurrences, 39%). The Interestingness and Persuasion Function accounted for 17%, followed by the Enlargement and Concealment Function (15%). The Emphasis Function represented 14%, while the Euphemism or Self-Protection Function and Lexical Presupposition each accounted for 8%.

Table 2 Occurrences of Presupposition realized through definite descriptions

Types of Presupposition Triggers Based on Levinson (1983) and Yule (1996)		Occurrences	Percentage
Existential Presupposition	Definite Description (Def.D)	20	45
	Possessive Constructions (Pos.C):	2	5
Factive Presupposition	Factive Verbs (Ft.V)	12	27
Structural Presupposition	Questions	3	7
	Adverbial Clause (Adv.C)	2	5
	Comparative constructions (Comp.C)	1	2
	Restrictive relative clause/ Non-restrictive adjective clause (RST.RC):	1	2
Lexical Presupposition	Focal Adverb	2	5
	Change of State verbs (COS.V):	1	2

Table 2 (Continues)

Types of Presupposition Triggers Based on Levinson (1983) and Yule (1996)		Occurrences	Percentage
	Conventional item	0	0
	Verb of Judging (Jd.V)	0	0
	Conventional item	0	0
	Iterative Item	0	0
Total		44	100

Pragmatic Functions

Table 2 presents the distribution of presupposition triggers identified in the dataset. Among the 44 occurrences, existential presuppositions realized through definite descriptions accounted for the largest proportion (45%). Factive presuppositions represented 27%, followed by structural presuppositions (7%). Other categories, including possessive constructions, adverbial clauses, and focal adverbs, occurred less frequently.

The frequency counts reported in Tables 5 and 6 represent two different analytical levels. Table 5 reports functional counts, where each presupposition instance was categorized according to Ge (2011) advertising meaning functions. At this level, a single presupposition trigger may perform multiple pragmatic functions within a single utterance. Consequently, multiple functional classifications may be assigned to a single linguistic instance, resulting in a higher total frequency (66 occurrences). By contrast, Table 6 reports structural counts, which classify presupposition triggers according to the linguistic categories proposed by Levinson (1983) and Yule (1996). In this case, each trigger is counted only once based on its grammatical form (e.g., definite description, factive verb, or structural clause). As a result, the structural count yields a smaller total (44 occurrences).

This distinction between functional and structural counting reflects the analytical framework adopted in this study, which examines presupposition triggers in terms of both their linguistic form and their pragmatic function in advertising discourse.

Visual Resources: Video Transitions and Social Semiotics

The visual analysis focused on how the relationship between video content and internal shot grammar contributes to the construction of brand meaning (Kress & Van Leeuwen, 2006).

Table 3 The occurrences of video transition types across shots

Video Transitions	Beginning shot	Ongoing shot	Transit shot	Total Occurrences
Standard Cut (SC)	76 (59%)	67 (48%)	69 (67%)	212 (57%)
Video Overlay (VOL)	23 (18%)	37 (27%)	12 (12%)	72 (19%)
Split Screen (SPS)	9 (7%)	9 (6%)	7 (7%)	25 (7%)
Zoom (Z)	6 (5%)	14 (10%)	3 (3%)	23 (6%)
Wipe (W)	7 (5%)	9 (6%)	5 (5%)	21 (6%)
Match Cut (MC)	4 (3%)	0 (0%)	4 (4%)	8 (2%)
Dissolve (DIS)	3 (2%)	2 (1%)	2 (2%)	7 (2%)
Fade In/Out (FIO)	1 (0%)	1 (0%)	1 (1%)	3 (1%)
Freeze Frame (FF)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
Matte (M)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
Parallax (PRX)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
J Cut L CUT (JLC)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
Total Shot	129 (100%)	139 (100%)	103 (100%)	371 (100%)

Video Transitions and Narrative Pacing

Table 3 reports the distribution of video transition types across 371 shots. Standard Cuts occurred most frequently (212 occurrences, 57%). Video Overlays accounted for 19%, followed by Split Screens (7%), Zoom transitions (6%), and Wipes (6%). Match Cuts and Dissolves occurred less frequently, representing 2% each. Other transition types did not appear in the sampled videos.

For analytical purposes, each shot was defined as a continuous sequence of visual frames recorded without interruption by a camera cut or transition. Following this definition, transitions were coded according to their narrative position within the video sequence, including beginning shots (129), ongoing shots (139), and transit shots (103). This segmentation enabled systematic examination of how specific transition types function across different stages of short-form advertising narratives.

Social Semiotics: Representational, Interactive, and Compositional

From a social semiotic perspective, presenters and food items were frequently depicted through demand images realized through frontal and medium-angle shots, designed to engage viewers through eye contact and direct visual address. These shots were commonly structured using a center-marginal layout, drawing attention to key symbolic elements such as flagship menus, brand logos, and the corporate identity (CI) color palette, which functioned as symbolic processes to emphasize contrast and brand recognition. Collectively, they illustrate how editing practices and semiotic decisions combine to produce a visually compelling and brand-focused discourse in online fast-food advertising.

Table 4 Social Semiotic Patterns in McDonald's Instagram Advertisements

Social Semiotic Dimension	Category	Occurrences	Percentage
Representational Meaning	Action Process	70	27.0
	Speech / Mental Process	62	23.9
	Reactional Process	19	7.3
	Symbolic Process	70	27.0
	Classification Process	38	14.7
Interactive Meaning	Demand Presenter	59	15.0
	Offer Presenter	28	7.0
	Medium / Long Shot	59	15.0
	Close-up	19	5.0
	Very Long Shot	12	3.0
	Frontal Angle	62	15.0
	Oblique Angle	55	14.0
	Medium Angle	73	18.0
	High Angle	38	9.0
Compositional Meaning	Center–Margin	69	27.6
	Ideal–Real	23	9.2
	Given–New	9	3.6
	Color Contrast	86	34.4
	Tonal Contrast	63	25.2

Table 4 summarizes the distribution of social semiotic patterns observed in the dataset. In representational meaning, action and symbolic processes occurred most frequently (27% each), followed by mental processes (23.9%). In interactive meaning, medium angles (18%), demand gaze (15%), and frontal angles (15%) were the dominant engagement strategies. For compositional meaning, color contrast (34.4%) and center–margin layouts (27.6%) were most common, highlighting the role of visual hierarchy in emphasizing products and brand identity.

Qualitative Content Analysis of Selected Campaigns

Within the qualitative phase of the MDA process, cut-family transitions were primarily used to sustain storytelling in creative ways, such as stop-

motion techniques, match cut, and reverse video transitions. In addition, the use of corporate identity colors (red and yellow as the color contrast), combined with visual symbolic elements (burgers, McNuggets, McMuffin, and Fries as the flagship menu), contributed to menu-focused dominance within short-form videos, typically framed through medium-angle presenter shots. Across the sampled videos, visual

content analysis indicates that branding strategies in menus and/or promotional content aligned with McDonald's Corporate Identity varied by national context and religion (American and British), despite broadly similar cultural backgrounds.

Figure 1 Grandma McFlurry promotion video (US)

In the first video (“this is ur sign to call ur grandma. Get a Grandma McFlurry before it’s gone,” June 14, 2024), the advertisement uses a high-angle, medium-long shot of knitting hands in stop-motion to evoke nostalgia. The Grandma McFlurry cup is placed in a center-marginal layout and emphasized through tonal and color contrast, visually linking the product to McDonald's corporate identity. The ice cream's swirling pattern is interpreted as resembling a knitting gesture associated with grandmotherly care. At the same time, the caption “Grandma McFlurry before it’s gone” highlights the product's limited availability. The phrase “before it’s gone” functions as a lexical presupposition signaling a change-of-state implication (Pang, 2016).

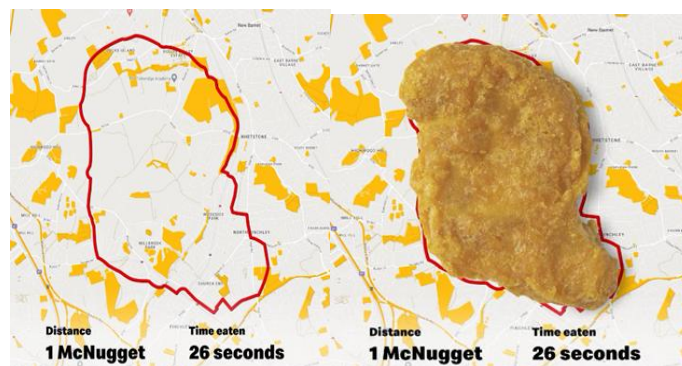

Figure 2 London Marathon promotion video, tie-in McNuggets (UK)

The second video (Good luck to all those taking part in the #LondonMarathon tomorrow! 20 April 2024) was filmed using a high-angle, medium-long shot, with McNuggets presented through a frontal demand image. The product is positioned according to *Ideal/Real* and color contrast as CI colors. A dissolve

transition depicts the McNuggets moving along a red running route, visually aligning the product with the marathon theme. The post's caption offers humorous encouragement to London Marathon participants. Instead of displaying the actual marathon route (from the east out of Greenwich Park to Charlton), the advertisement replaces it with a red McNugget shape, serving as the running route and promoting the marathon's humor wordplay. This UK video illustrates Glocalization by replacing the actual marathon route with a McNugget-shaped border. The ad uses Structural Presupposition to play with cultural humor, reflecting how advertising language reflects socio-cultural values tied to nationality.

To summarize, this study utilizes Multimodal Discourse Analysis (MDA) to explore how verbal and visual resources interact in online fast-food advertising. Verbally, presupposition triggers, such as definite descriptions, ensure message conciseness, while emotive language fosters brand familiarity. Visually, the findings highlight how social semiotic choices, including demand images and medium-angle shots, establish viewer engagement. By using center-margin layouts and standard cuts, creators align visual effects with promotional content. Overall, the orchestration of semiotic modes (text, image, and editing) creates a cohesive, brand-focused discourse, strategically designed to enhance product recall and strengthen consumer connection within digital environments. Overall, the findings show that existential presuppositions normalize product presence, while standard cuts and frontal visual framing sustain viewer engagement and reinforce brand identity.

The findings reveal a strong multimodal synergy in McDonald's short-form Instagram advertisements, where linguistic presuppositions, visual semiotic strategies, and video transitions work together to produce rapid persuasive effects within the constraints of social media formats.

Discussion

This study demonstrates that McDonald's short-form advertisements employ a sophisticated multimodal synergy, layering linguistic presuppositions, visual semiotics, and technical transitions to achieve rapid persuasion within the constraints of social media.

The Primacy of Concise and Existential Presupposition

Verbal analysis reveals a dominance of the Concise Function, largely driven by Existential Presuppositions. Use of definite descriptions and possessive constructions (e.g., "The WcDonald's bag") allows advertisers to bypass introductory explanations. By treating limited-time offers as established facts, McDonald's minimizes cognitive load, supporting Ge's (2011) theory that presupposition is essential for high-impact, economic communication within 7–30 second windows.

Emotional Resonance and Structural Triggers

While existential triggers establish content, Factive Presuppositions shape engagement. Emotive verbs (e.g., love, obsessed) presuppose positive consumer sentiment and serve an Interestingness and Persuasion Function. Furthermore, structural presuppositions via interrogatives (e.g., "Are you a Maccies Fanatic?") transform broadcasts into interactive "image acts." As per Kress and Van Leeuwen (2006), these

structures establish a Demand relationship, inviting viewer self-identification and increasing brand engagement.

Technical Momentum and Multimodal Grammar

The reliance on the Standard Cut maintains narrative momentum and reduces viewer drop-off. However, the prevalence of Video Overlays marks a shift in advertising grammar; these digital elements work in tandem with lexical presuppositions to create salient focal points within the compositional hierarchy.

Multimodal Synergy: Visual-Verbal Alignment

McDonald's utilizes a coordinated concordance of semiotic resources. Visual-Verbal Alignment: Existential triggers in captions are often paired with Close-ups and Match Cuts, creating a sense of immediacy. The "Maccies" Effect: Strategies of Enlargement and Concealment (15%)—using localized nicknames and cultural references—foster community affiliation without overt "hard-selling."

Pedagogical Implications

This study contributes significantly to Applied Linguistics and Media Literacy by providing a framework for deconstructing multimodal digital discourse.

Critical Multimodal Literacy (CML)

In educational contexts, these findings enable instructors to help students deconstruct the "taken-for-granted" nature of digital content. By identifying presupposition triggers, learners can uncover implicit ideological claims within short-form videos. Recognizing techniques like Match Cuts or Video Overlays as deliberate persuasive choices facilitates a shift from passive consumption to the critical analysis of digital discourse.

Professional Communication and Discourse Analysis

For marketing and communication students, this study establishes a functional grammar of transitions. Results demonstrate that effective digital communication depends on the intermodal coherence between verbal brevity (Conciseness Function) and visual salience. This framework serves as a toolkit for content creators to design ethical and effective messaging by managing the cognitive load associated with diverse transition types.

Cross-Cultural Pragmatics

The US-UK comparison provides a robust model for examining glocalization. Educators can utilize these findings to demonstrate how global brands adapt their "linguistic fingerprint" to align with local identities while maintaining a cohesive visual semiotic system. This highlights the critical role of cultural context in interpreting presuppositional meaning.

Conclusion

This study examined the multimodal mechanisms of short-form fast-food advertising on Instagram by integrating presupposition theory, video transition analysis, and visual social semiotics. The findings demonstrate that existential presuppositions and standard cuts form the structural foundation of rapid digital persuasion. While American advertisements emphasize promotional value and novelty, British campaigns more frequently employ localized cultural references to strengthen audience identification. Overall, the results highlight how linguistic and visual resources interact to produce persuasive brand narratives within fast-paced digital media environments.

References

- Adams, E. W. (2013). *Resolutions to some problems in interactive storytelling*. Teeside University.
- Ali, A., Kohun, F., & Delorenzo, G. (2005). Simplified procedures in digital video editing: concepts and technological alternatives. *Issues In Information Systems*, 6(2), 338-344. https://doi.org/10.48009/2_iis_2005_338-344
- Babu, S., Iqbal, A., Saha, S., Koneti, C., Eni, L. N., Premkumar, I., & Suman, S. (2024). Content marketing in the era of short-form video: TikTok and beyond. *Journal of Informatics Education and Research*, 4(2), 2700–2707. <https://doi.org/10.52783/jier.v4i2.1179>
- Beaver, D. I., & Geurts, B. (2014). Presupposition. In E. N. Zalta (Ed.), *The Stanford encyclopedia of philosophy* (Winter 2014 ed.). Stanford University.
- Chandler, G. (2009). *Film editing: Great cuts every filmmaker and movie lover must know*. Michael Wiese Productions.
- Chawla, S., Tanwar, K., & Sareen, P. (2025). The Impact of Social Media Marketing on Consumer Behavior in the E-Commerce Industry. *Decoding Consumer Behavior Using the Insight Equation and AI Marketing*. 105-130.
- Creswell, J. W., & Miller, D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory Into Practice*, 39(3), 124–130. https://doi.org/10.1207/s15430421tip3903_2
- Dermawan, M. Z. (2025). Scroll, watch, react: Perceived information through multimodality in sludge content on Instagram reels. *Digital Theory, Culture & Society*, 3(1), 37–48. <https://doi.org/10.61126/dtcs.v3i1.109>
- Devi, A. P. (2020). Depicting pragmatic presuppositions in YouTube advertisements. *Journal of English Pedagogy, Linguistics, Literature, and Teaching*, 8(2), 1–12.
- Dewi, N. R. (2021). An analysis of speech acts used by coronavirus advertisements in the Indonesian Ministry of Health. *English Teaching Journal and Research*, 1(1), 51–63.
- Fatimah, A. F., & Nasir, M. (2025). Utilization of Short-Form Videos (TikTok, Reels, Shorts) to Increase Brand Engagement and Visibility. *Journal of Digital Marketing and Search Engine Optimization*, 2(1), 16-32. <https://doi.org/10.59261/jseo.v2i1.7>

- Ge, L. (2011). Pragmatic functions of presupposition in advertising English. *Asian Culture and History*, 3(1), 153-157. <http://www.ccsenet.org/journal/index.php/ach/article/view/8920>
- Hartsell, T. (2013). The effectiveness of using digital movies as a form of reflection. *Journal of Educational Technology Development and Exchange*, 6(1), 31-45. <https://doi.org/10.18785/jetde.0601.03>
- Hasher, L., Goldstein, D., & Toppino, T. (1977). Frequency and the confirmation of referential validity. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior*, 16(1), 107-112.
- Horphet, N., & Srijongjai, A. (2020). An Analysis of Multimodal Text Design in Social Media Marketing: A Case Study of Starbucks Posts on Instagram. *Vacana Journal*, 8(1), 119-154.
- Jewitt, C. (2013). Multimodal methods for researching digital technologies. *The SAGE handbook of digital technology research*, 250-265.
- Konka, R., & Kurani, P. (2025). *Color, Sentiment, and Structure: A Comparative Study of Instagram Marketing Across Economies*. Cornell University. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2512.18310>
- Kress, G., & Van Leeuwen, T. (2006). *Reading images: The grammar of visual design* (2nd ed.). Routledge.
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage Publications.
- Kumolu-Johnson, B. (2024). Improving service quality in the fast-food service industry. *Journal of Service Science and Management*, 17(1), 55-74. <https://doi.org/10.4236/jssm.2024.171002>
- Landis, J. R., & Koch, G. G. (1977). An application of hierarchical kappa-type statistics in the assessment of majority agreement among multiple observers. *Biometrics*, 363-374. <https://doi.org/10.2307/2529786>
- Levinson, S. C. (1983). *Pragmatics*. Cambridge University Press.
- Liu, Y., & Tian, J. (2022). A study of pragmatic presupposition on airline advertising slogans. *International Journal of Languages, Literature and Linguistics*, 8(1), 31-35. <https://doi.org/10.18178/ijlll.2022.8.1.318>
- Manic, M. (2024). Short-form video content and consumer engagement in digital landscapes. *Bulletin of the Transilvania University of Brasov. Series V: Economic Sciences*, 17(66), 45-52. <https://doi.org/10.31926/but.es.2024.17.66.1.4>
- McHugh, M. L. (2012). Interrater reliability: the kappa statistic. *Biochemia medica*, 22(3), 276-282.
- Najafian, M., & Ketabi, S. (2011). Advertising as social semiotic representation: A critical approach. *International Journal of Industrial Marketing*, 1(1), 63-78. <https://doi.org/10.5296/ijim.v1i1.775>
- Nisa, A., Razia, E. T., Shahid, A., & Sarfraz, Z. (2024). A qualitative analysis of pragmatic presuppositions in taglines used by brands. *Critical Review of Social Sciences and Humanities*, 4(1), 17-33.
- Nurhabibah, P., Hetilaniar, H., Santoso, B., & Rustono, R. (2023). A multimodal critical discourse analysis of TikTok FYP video. *International Journal of Social Science Research and Review*, 6(2), 208-216. <https://doi.org/10.47814/ijssrr.v6i2.829>
- O'Halloran, K. L. (2011). *Multimodal Discourse Analysis*. The Bloomsbury Handbook of Discourse Analysis, 249-282

- Pang, Y. (2016). Presupposition-triggers and the linguistic features of print advertising language. *International Journal of Language and Linguistics*, 3(3), 121-125.
- Pranata, B. E. P. (2019). A Multimodal Analysis of H&M Video Commercial “A Magical Holiday.” *KataKita*, 7(3), 337–345.
- Putri, N. E. (2022). The analysis of existential presupposition in the slogan of “You” The Simplicity Lips. *EL2J: English Language and Literature Journal*, 1(1), 1–11. <https://doi.org/10.38156/el2j.v1i1.3>
- Reber, R., Schwarz, N., & Winkielman, P. (2004). Processing fluency and aesthetic pleasure: Is beauty in the perceiver's processing experience?. *Personality and social psychology review*, 8(4), 364-382. https://doi.org/10.1207/s15327957pspr0804_3
- Ulati, N. M. S., Pratama, A. D. Y., & Umiyati, M. (2022). Multimodal critical discourse analysis on the advertisement of Colgate. *KnE Social Sciences*, 259–266. <https://doi.org/10.18502/kss.v7i10.11294>
- Wang, Y., & Feng, D. (2021). History, modernity, and city branding in China: A multimodal critical discourse analysis of Xi'an's promotional videos on social media. *Social Semiotics*, 33(2), 402–425. <https://doi.org/10.1080/10350330.2020.1870405>
- Yule, G. (1996). *Pragmatics*. Oxford University Press.

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือในการเขียนบทความสำหรับผู้ที่มีความประสงค์ในการส่งบทความเข้าร่วมตีพิมพ์ลงวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยจะกำหนดทั้งรูปแบบและแนวทางในการพิมพ์บทความ ซึ่งจะใช้ในการจัดทำวารสารในรูปแบบเล่ม ดังนั้น เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพและเพื่อให้การจัดทำเอกสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้ส่งบทความควรพิมพ์บทความตามรูปแบบ และแนวทางที่กำหนดอย่างเคร่งครัด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1.1 ชื่อวารสาร : วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

1.2 เลขมาตรฐานสากลประจำวารสาร (International Standard Serial Number-ISSN)

ISSN 2985-2110 (Print)

ISSN 2985-2129 (Online)

1.3 วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการ บทความทั่วไป บทวิจารณ์หนังสือ ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาสังคม เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการของนักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

1.4 ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์ ประกอบด้วย บทความวิชาการ/บทความปริทัศน์ บทความวิจัย

1.5 ขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วย สาขาภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการทั่วไป การตลาด นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ส่งเสริมการเกษตร สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม สารสนเทศศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.6 กำหนดพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ (มกราคม-เมษายน, พฤษภาคม-สิงหาคม และ กันยายน-ธันวาคม)

2. นโยบายการพิจารณาการส่งบทความ

2.1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และต้องไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด

2.2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการ และมีประโยชน์ในเชิงทฤษฎีหรือเชิงปฏิบัติ สารบทความและแนวการเขียนต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ จำนวน 3 ท่านต่อบทความ และเป็นผู้มีผลงานทางวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การประเมินแบบไม่เห็นกันทั้งสองฝ่ายระหว่างผู้นิพนธ์และผู้ประเมิน (Double-Blinded)

2.3 กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไข เพิ่มเติม หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

2.4 กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งมาตีพิมพ์

2.5 การยอมรับเรื่องที่ตีพิมพ์เป็นสิทธิ์ของกองบรรณาธิการ และกองบรรณาธิการจะไม่รับผิดชอบในเนื้อหาหรือความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ทุกเรื่อง

3. รูปแบบการเขียนบทความผลงานวิจัยฉบับเต็ม (Full Paper)

3.1 การเตรียมต้นฉบับ จัดพิมพ์แบบ 1 คอลัมน์ มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาด A4 ($8\frac{1}{4} \times 11\frac{3}{4}$ นิ้ว = 21×29.7 ซม.)
เว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบน 3.18 เซนติเมตร ด้านล่าง ขวามือ และซ้ายมือ 2.5 เซนติเมตร

3.1.2 เค้าโครงหน้ากระดาษ ระยะขอบบน ขนาด 3.18 ซม. ระยะขอบซ้าย ขวา ล่าง ขนาด 2.5 ซม.

3.1.3 ตำแหน่งของแท็บหยุด ตั้งค่าเริ่มต้นที่ 1.5 เซนติเมตร และตั้งเพิ่มขึ้นจุดละ 0.5 เซนติเมตร

3.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ระยะระหว่างบรรทัดเป็นแบบบรรทัดเดี่ยว (Single space) โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่ง ดังนี้

3.2.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 Point ชนิดตัวอักษรตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

3.2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 Point ชนิดตัวอักษรตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

3.2.3 ชื่อผู้เขียน (ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ขนาด 12 Point ชนิดตัวอักษรหนา แบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้ายได้ชื่อเรื่อง เว้น 1 บรรทัด

3.2.4 หัวข้อใหญ่ในบทความ ขนาด 14 ชนิดตัวอักษรหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย ก่อนขึ้นหัวข้อต่อไป เว้น 1 บรรทัด จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และจัดย่อหน้าเป็นแบบกระจายแบบไทย

3.2.5 หัวข้อย่อย เว้นระยะห่างตามลำดับ ขนาด 14 Point ชนิดตัวอักษรตัวปกติ

3.2.6 การอ้างอิง ใช้รูปแบบ APA (7th Edition)

1) การอ้างอิงในเนื้อหาให้ใช้ระบบนาม-ปี โดยมีรูปแบบการเขียนดังนี้

1.1) ผู้แต่ง 1 คน

ไทย ชื่อ/สกุล/(ปี) หรือ (ชื่อ/สกุล,ปี)

ตัวอย่าง สุวรินทร์ ชื่นบาน (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่อง...

ตัวอย่าง การกำหนดระยะเวลาการศึกษา (แสงจันทร์ บุญมี, 2568)

อังกฤษ สกุล/(ปี) หรือ (สกุล,ปี)

ตัวอย่าง สรุได้ว่า ไม่พบปัญหาความสัมพันธ์ของตัวแปร (Hair, 2025)

1.2) ผู้แต่ง 2 คน

ไทย ชื่อ/สกุลและชื่อ/สกุล/(ปี) หรือ ชื่อ/สกุลและชื่อ/สกุล,/(ปี)

ตัวอย่าง ประสาน อยู่เย็น และ พชร จรัสแสง (2568) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ....

อังกฤษ สกุล/and/สกุล/(ปี) หรือ (สกุล/&/สกุล,ปี)

ตัวอย่าง มหาวิทยาลัยตามแนวคิดของ Aker and Hairy (2025) ประกอบด้วย....

ตัวอย่าง การยอมรับกฎระเบียบของการอยู่ร่วมกัน (Aker & Hairy, 2025)

1.3) ผู้แต่ง 3 คนขึ้นไป

ไทย ชื่อ/สกุลและคณะ/(ปี) หรือ (ชื่อ/สกุล/คณะ,ปี)

ตัวอย่าง ดวงพร รุ่งเรือง และคณะ (2568) ได้กล่าวว่า...

อังกฤษ สกุล/et al./ (ปี) หรือ (สกุล/et al.,ปี)

ตัวอย่าง (การได้รับการช่วยเหลือจากสังคม; Aker et al, 2025)

* กรณีที่มีผู้เขียนตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ให้ใส่เฉพาะสกุลของผู้แต่งคนแรก แล้วตามด้วย et al. ตั้งแต่ครั้งแรก

2) การเขียนรายการอ้างอิง (References)

2.1) ผู้แต่ง 1 คน

ไทย ชื่อ/สกุล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์/URL(ถ้ามี)

อังกฤษ ชื่อ,/อักษรย่อชื่อ/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์/URL(ถ้ามี)

2.2) ผู้แต่ง 2 คน

ไทย ชื่อ/สกุล/ชื่อ/สกุล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์/URL(ถ้ามี)

อังกฤษ สกุล/อักษรย่อชื่อ./&สกุล/ชื่อ/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์/URL(ถ้ามี)

2.3) ผู้แต่ง 3-20 คน ให้ใส่ชื่อทุกคน ตัวอย่างเช่น

ไทย สุชาติ งามยิ่ง, ศักดิ์ ยิ่งยศ, และ สุกฤษณ์ พืชระ. (2568). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

อังกฤษ Smith, J. D., Robert, J., Hair, J. H., & Walker, D. A. (2025). Communities of
Practiece. Cambridge University Press.

3.2.7 ท้ายกระดาษ แทรกอ้างอิงท้ายเรื่อง ประกอบด้วย

ข้อมูล สังกัดผู้พิมพ์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ครบถ้วนทุกคน

1) นักศึกษาหลักสูตร สาขาวิชา สถาบันการศึกษา อีเมล ขนาด 12 Point ชนิดตัวอักษรธรรมดาแบบเอียง
ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย (กรณีเป็นนิสิต หรือนักศึกษา)

2) ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชา สถาบันการศึกษา ขนาด 12 Point
ชนิดตัวอักษรธรรมดาแบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย (ข้อมูลที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

3.3 จำนวนหน้า ต้นฉบับควรมีความยาวไม่เกิน 10 หน้า

4. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

เนื้อหา ภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด (ในกรณีคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะ
ที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อ
ต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน เนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

4.1 บทความวิจัย

บทความวิจัยจัดเป็นเอกสารทางวิชาการประเภทเดียวกับรายงานการวิจัย (Research report) มีสาระและรูปแบบ
การนำเสนอที่คล้ายคลึงกัน โดยบทความวิจัยเป็นเอกสารทางวิชาการที่นักวิจัยเขียนขึ้นในรูปบทความวิชาการ เพื่อนำเสนอ
ข้อค้นพบ เชิงประจักษ์และหรือเหตุการณ์ที่เป็นผลงาน บทความวิจัยมีการเรียงลำดับเนื้อหาที่สำคัญดังนี้

4.1.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

4.1.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน
หรือสถาบัน ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.1.3 บทคัดย่อ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย
ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) โดยเรียงลำดับ
ความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษา

4.1.4 คำสำคัญ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญ
ภาษาไทย แต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (Comma)

4.1.5 บทนำ เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการ พร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

4.1.6 วัตถุประสงค์ ใช้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

4.1.7 กรอบแนวคิดและสมมติฐาน ระบุ กรอบแนวคิดของงานวิจัย พร้อมทั้งทฤษฎี แนวคิดที่นำมาสร้างกรอบแนวคิดและสมมติฐาน(ถ้ามี)

4.1.8 วิธีดำเนินการวิจัย ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยมีหัวข้อดังนี้

- 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กล่าวถึงกลุ่มประชากร วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4) การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.9 สรุปผล สรุปผลที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตาราง แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้นขอบตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางเป็นแบบธรรมดาไม่มีการระบายสี และขีดเส้นคู่ กรณีตารางยังไม่สิ้นสุดให้ขีดด้วยเส้นเดียว และเมื่อสิ้นสุดตารางให้ขีดด้วยเส้นคู่ ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพ ขาวดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายใต้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้

4.1.10 อภิปรายผล การอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงไร และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม

4.1.11 กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้น ๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

4.1.12 ข้อเสนอแนะ

- 1) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
- 2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

4.1.13 เอกสารอ้างอิง เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA7 (American Psychological Association) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน แล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ

4.2 บทความวิชาการ

บทความวิชาการเป็นการนำเสนอความรู้ ความคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิชาการที่เชื่อถือได้ในเรื่องนั้น ๆ โดยมีหลักฐานทางวิชาการอ้างอิง มีการวิเคราะห์ วิจัย เพื่อให้ผู้อ่านเห็นประเด็นสำคัญอันเป็นสารประโยชน์ที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอแก่ผู้อ่าน ซึ่งอาจจำเป็นต้องใช้ประสบการณ์ส่วนตัว หรือประสบการณ์และผลงานของผู้อื่นมาใช้ มีการเรียบเรียงเนื้อหาสาระอย่างเหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเกิดความกระจ่างในความรู้ความคิดที่นำเสนอ อ้างอิงทางวิชาการและใช้แหล่งอ้างอิงทางวิชาการอย่างถูกต้อง เหมาะสมตามหลักวิชาการ และจรรยาบรรณของนักวิชาการ มีการอภิปรายให้แนวคิด แนวทางในการนำความรู้ ความคิดที่นำเสนอไปใช้ให้เป็นประโยชน์ หรือมีประเด็นใหม่ ๆ ที่กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความต้องการสืบเสาะหาความรู้หรือพัฒนาความคิดในประเด็นนั้น ๆ ต่อไป บทความวิชาการมีการเรียงลำดับเนื้อหาที่สำคัญดังนี้

4.2.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

4.2.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน หรือสถาบัน ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.2.3 บทคัดย่อ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิจัย

4.2.4 คำสำคัญ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย แต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (Comma)

4.2.5 บทนำ เขียนจูงใจให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งสามารถใช้วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ตามแต่ผู้เขียนจะเห็นสมควร เช่น อาจใช้ภาษาที่กระตุน จูงใจผู้อ่านหรือยกปัญหาที่กำลังเป็นที่สนใจขณะนั้นขึ้นมาอภิปรายหรือตั้งประเด็นคำถามหรือปัญหาที่ท้าทายความคิดของผู้อ่านหรืออาจจะกล่าวถึงประโยชน์ที่ผู้อ่านจะได้รับจากการอ่าน เป็นต้น

4.2.6 เนื้อหา การจัดลำดับเนื้อหาสาระ ผู้เขียนควรมีการวางแผนจัดโครงสร้างของเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอ และจัดลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมตามธรรมชาติของเนื้อหาสาระนั้น การนำเสนอเนื้อหาสาระควรมีความต่อเนื่องกัน เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสาระนั้นได้โดยง่าย

4.2.7 สรุปผล ควรมีการสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ ซึ่งอาจทำในลักษณะที่เป็นการย่อความ คือ การเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ มาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท

4.2.8 เอกสารอ้างอิง บทความทางวิชาการ เป็นงานที่เขียนขึ้นบนพื้นฐานของวิชาการที่ได้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยกันมาแล้ว และการวิเคราะห์ วิจัยอาจมีการเชื่อมโยงกับผลงานของผู้อื่นจึงจำเป็นต้องมีการอ้างอิงเมื่อนำข้อความหรือผลงานของผู้อื่นมาใช้ โดยการระบุให้ชัดเจนว่าเป็นงานของใคร ทำเมื่อไร และนำมาจากไหน เป็นการให้เกียรติเจ้าของงาน การอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (7th Edition) (American Psychological Association) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน แล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ

4.3 บทวิจารณ์หนังสือ

บทวิจารณ์หนังสือ เป็นการพิจารณาหนังสือเรื่องนั้น ๆ โดยละเอียดเพื่อประเมินคุณค่า ออกมาเป็นข้อเขียนเป็นบทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่าและคุณภาพของหนังสือ บทความ โดยบทวิจารณ์หนังสือจะต้องบอกรายละเอียดของหนังสือ ได้แก่ ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ จำนวนหน้าและเลข ISBN ให้ชัดเจน โดยใช้หลักวิชาการและดุลพินิจอันเหมาะสม บทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

4.3.1 ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน ควรตั้งชื่อเรื่องที่เรียกร้องความสนใจของผู้อ่าน และสื่อ ความหมายได้ชัดเจน เช่น ตั้งชื่อตามชื่อหนังสือที่ต้องการวิจารณ์ ตั้งชื่อตามจุดมุ่งหมายของเรื่อง ตั้งชื่อ ด้วยการให้ประเด็นชวนคิด ชวนสงสัย

4.3.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน หรือสถาบัน (ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย) ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.3.2 บทนำ เป็นการเขียนนำเกี่ยวกับเรื่องที่จะวิจารณ์ เช่น ถ้าเป็นการวิจารณ์วรรณคดีต้อง บอก ชื่อวรรณคดี ผู้แต่ง ประเภท ความเป็นมาของเรื่อง และอาจเขียนอธิบายและจูงใจที่ทำให้ผู้วิจารณ์ สนใจวรรณคดีเรื่องนี้

4.3.3 เนื้อเรื่อง เป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอจุดเด่น และจุดบกพร่องของเรื่องอย่างมีหลักเกณฑ์และมีเหตุผล หากต้องการเล่าเรื่องย่อของวรรณคดี หรือ วรรณกรรม ที่นำมาวิจารณ์ควรเขียนเล่าเรื่องอย่างสั้น ๆ เพราะการวิจารณ์ไม่ใช่การสรุปเรื่อง แต่เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ที่มีต่อวรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้น ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายอะไร มายังผู้อ่านหนังสือและสื่อให้ชัดเจนหรือไม่อย่างไร ถ้าประเด็นในการวิจารณ์มีหลายประเด็น ควรนำเสนอ ตามลำดับ เพื่อให้ผู้อ่านบทวิจารณ์เข้าใจง่ายไม่สับสน ในกรณีที่วรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้น

มีจุดเด่น และจุดด้อย ควรเขียนถึงจุดเด่นก่อนแล้วจึงกล่าวถึงจุดด้อย เพื่อให้เกียรติผู้เขียน และแสดงให้เห็นว่าการวิจารณ์ คือ การสร้างสรรค์ไม่ใช่การทำลาย

4.3.4 บทสรุป เป็นย่อหน้าสุดท้ายของบทวิจารณ์ เป็นการเขียนสรุปความคิดทั้งหมดที่วิจารณ์ และให้แง่คิด หรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน นอกจากนี้บทสรุปยังช่วยให้ผู้อ่านได้ทบทวนประเด็นสำคัญของเรื่องและความคิดสำคัญของผู้วิจารณ์ แม้ว่าผู้อ่านอาจจะไม่ได้อ่านบทวิจารณ์ทั้งบท แต่ได้อ่าน บทสรุปก็สามารถทราบเรื่องของวรรณคดีหรือวรรณกรรม ที่นำมาวิจารณ์ รวมทั้งความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ ที่มีต่อวรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้นได้

4.4 บทความปริทัศน์

เป็นงานทางวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการเฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์ องค์ความรู้ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ข้อมูลวิพากษ์ที่ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป ผู้เขียน ควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาที่ใหม่ที่สุด บทความปริทัศน์ ต้องนำเสนอพัฒนาการของเรื่องที่นำเสนอ ข้อมูลที่นำเสนอจะต้องไม่จำเพาะเจาะจงเฉพาะผู้ที่อ่านที่อยู่ในสาขาของบทความ เท่านั้น แต่ต้องนำเสนอข้อมูลที่ผู้อ่านในสาขาอื่น ๆ หรือนิสิตนักศึกษาในระดับสูงสามารถเข้าใจได้ บทความปริทัศน์เป็นการ นำเสนอภาพรวมของเรื่องที่นำเสนอโดยในหน้าแรกของบทความปริทัศน์จะประกอบด้วย

4.4.1 ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน ควรตั้งชื่อเรื่อง ที่เรียกร้องความสนใจของผู้อ่าน และสื่อ ความหมายได้ชัดเจน

4.4.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน หรือสถาบัน (ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย) ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.4.2 คำสำคัญ ระบุความสำคัญของเรื่อง (Keywords) จำนวนไม่เกิน 5 คำ

4.4.3 ส่วนของเนื้อหาของบทความ ต้องมีบทนำ (Introduction) เพื่อกล่าวถึงความน่าสนใจ ของเรื่องที่ นำเสนอก่อนเข้าสู่เนื้อหาในแต่ละประเด็น

4.4.4 บทสรุป (Conclusion) เพื่อเป็นการสรุปเรื่องโดยย่อให้เข้าใจว่า เรื่องที่ได้นำเสนอมีความน่าสนใจ และความเป็นมาอย่างไร พร้อมขมวดปมเรื่องที่นำเสนอ พร้อมข้อเสนอแนะจากผู้นิพนธ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว สำหรับให้ผู้อ่าน ได้พิจารณาประเด็นที่น่าสนใจต่อไป ผู้นิพนธ์ควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาที่ใหม่ที่สุด บทความปริทัศน์ต้องนำเสนอพัฒนาการของเรื่องที่นำเสนอ ข้อมูลที่นำเสนอ จะต้องไม่จำเพาะ เจาะจงเฉพาะผู้อ่านที่อยู่ในสาขาของบทความเท่านั้น แต่ต้องนำเสนอข้อมูลที่ซึ่งผู้อ่าน ในสาขาอื่น หรือนิสิตนักศึกษา ในระดับสูงสามารถเข้าใจได้

5. การส่งบทความ

กำหนดการรับบทความ สามารถส่งบทความถึงกองบรรณาธิการ ผ่านระบบจัดการวารสารออนไลน์ (ThaiJO) <https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru>

6. ติดต่อสอบถามข้อมูล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ชั้น 7

113 หมู่ 12 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 45120

เบอร์โทรศัพท์ 0 4355 6231, 0 4355 6001-8 ต่อ 1027

เว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru> Email : reru.journal101@gmail.com